

Seinäjoen
ammattikorkeakoulun
julkaisusarja

B

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Minttu Kuronen-Ojala,
Mervi Lehtola & Arto Rautajoki

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI- POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI 2012

Ajankohtainen arvio pohjalaismaakuntien
väestön hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta sekä
niiden muutossuunnista

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
B. Raportteja ja selvityksiä 75

Minttu Kuronen-Ojala,
Mervi Lehtola & Arto Rautajoki

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI- POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI 2012

Ajankohtainen arvio pohjalaismaakuntien
väestön hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta
sekä niiden muutossuunnista

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences

- A. **Tutkimuksia** Research reports
- B. **Raportteja ja selvityksiä** Reports
- C. **Oppimateriaaleja** Teaching materials
- D. **Opinnäytetöitä** Theses

Myynti:

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Kalevankatu 35, 60100 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-5863-62-8 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)

Esipuhe

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri -tutkimus toteutettiin marras-joulukuussa 2012 laajana asiantuntijakyselynä Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueella. Tutkimus perustui Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA:n ja Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kumppanuussopimukseen. Tutkimuksen käytännön toteutuksesta vastasi SONet BOTNIA.

Barometrivastaajiksi valittiin laaja-alainen 1111 asiantuntijan vastaajajoukko. Kyselyvastaajat olivat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kuntien ja maakunnissa toimivien kuntayhtymien eri hallinnonalojen johtavia työntekijöitä tai viranhaltijoita sekä Kelan, työ- ja elinkeinotoimistojen, poliisin, pelastustoimen, evankelis-luterilaisen seurakunnan ja järjestöjen vastuushenkilöitä. Uutena vastaajaryhmänä barometrin toteutuksessa olivat yhteistyössä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n kanssa valitut järjestötoimijat. Kyselyn vastausprosentti oli kokonaisuutena 44,4 % (v. 2009 41,2 %), mitä voidaan pitää varsin hyvänä kyselytutkimukselle. Hyvinvointibarometrikyselyllä kartoitettiin ensisijaisesti eri alojen ammattilaisten näkemyksiä pohjalaismaakuntien alueen väestön hyvinvoinnista ja hyvinvointipalvelujen nykytilasta sekä kehityssuunnista. Barometrin tuottama asiantuntijatieto on tärkeä osa alueellista tiedontuotantoa väestön hyvinvoinnista. Sen rinnalla alueellisen väestön hyvinvoinnin kokonaiskuvan luomiseksi tarvitaan kansalaisten kokemustietoa, tilasto-, rekisteri- ja paikkatietoa.

SONet BOTNIA toteutti hyvinvointibarometrin nyt toistamiseen kolmen pohjalaismaakunnan alueella sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Kyselyssä hyödynnettiin pääosin samaa kyselylomaketta kuin vuoden 2009 Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan hyvinvointibarometrissa (Kuronen-Ojala, M., Knif, P., Saarijärvi, A., Lehtola, M. ja Jokiranta, H. 2009). Etelä-Pohjanmaalta vastaavalla tavalla tietoa on kerätty jo aiemmin vuosina 2005 (Lehtola, M. & Jokiranta H. 2005) ja 2007 (Lehtola, M., Tuomela-Jaskari, S. & Jokiranta, H. 2007).

Barometri mahdollistaa näin vähitellen pitkäaikaisen hyvinvointitiedon seuraamisen ja vertailun Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueella.

Alueellinen ja maakunnallinen hyvinvointitiedontuotanto on vahvistunut viime vuosina pohjalaismaakuntien alueella. Kertyvää hyvinvointitietoa voidaan hyödyntää entistä paremmin hyvinvointipolitiikan suunnittelussa ja toteuttamisessa mm. maakuntasuunnitelmassa, muussa alueellisessa suunnittelussa, kuntien hyvinvointikertomusten laatimisessa ja palvelujen kehittämisessä. Palvelujärjestelmän kehittyminen tietoon perustuvaksi näkyy tulevaisuudessa myös alueen väestölle tarkoituksenmukaisina, oikein kohdentuvina, laadukkaina ja vaikuttavina hyvinvointipalveluina.

Hyvinvointi käsitteenä on kokonaisvaltainen ja monisisältöinen. Vaikka hyvinvoinnin voidaan katsoa syntyvän ihmisten omista elinympäristöissä ja sosiaalisissa verkostoissa (ks. Jokiranta 2010), palveluilla on myös merkitystä hyvinvoinnin kokonaisuudessa. Hyvinvointipalvelut muodostavat tätä nykyä keskeisen kuntien elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä vahvistavan kokonaisuuden. Yhdessä muiden kuntapalvelujen kanssa ne rakentavat perustaa väestön hyvinvoinnille ja tukevat kuntien omaa kilpailukykyä.

Käsillä olevan hyvinvointibarometrin tulosten valossa väestön hyvinvoinnin ajankohtainen kokonaistilanne arvioitiin myönteisesti koko aineiston tasolla. Sen sijaan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen lähivuosien muutossuuntaa koskevat arviot olivat melko kielteisiä. Koko aineiston tarkastelun perusteella pohjalaismaakunnissa näytti toteutuvan heikoimmin asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten ja pienituloisten hyvinvointi. Myönteisimmin arvioitiin keski-ikäisten, eläkeläisten, lasten, naisten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin toteutumista. Maakuntien välillä arviot eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumisesta olivat samansuuntaisia. Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla merkittävimiksi ajankohtaisiksi hyvinvoinnin riskitekijöiksi asiantuntijat arvioivat nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden, päihteiden käytön, psyykkiset pitkäaikaissairaudet ja velkaongelmat. Pohjanmaalla korostuivat arvioissa taas hyvinvoinnin ajankohtaisina haasteina psyykkiset pitkäaikaissairaudet, yksinäisyys, päihteiden käyttö, velkaongelmat ja nuorisotyöttömyys. Vastaajat ennakoivat pääsääntöisesti näiden alueellisten riskitekijöiden vaikeutuvan edelleen lähivuosina. Pohjanmaa muodosti tässä poikkeuksen, sillä aluetta edustavat vastaajat ennakoivat lähivuosina velkaongelmien ja päihteiden käytön lisäksi pitkäaikaistyöttömyyden vaikeutuvan.

Kun valtakunnallisissakin tutkimuksissa näiden samojen tai samansuuntaisten riskitekijöiden on arvioitu tuottaneen hyvinvoinnin kielteistä käännettä (esim. Kansalaisbarometri 2011, Sosiaalibarometri 2013, Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa 2011) on alueellisesti tärkeää paneutua väestön yleisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen rinnalla hyvinvoinnin riskien toteutumista ennaltaehkäiseviin ja oikea-aikaisesti kohdentuviin palveluihin eri riskiryhmille. Tässä yhteydessä on syytä huomata, että kaikissa kolmessa maakunnallisessa aineistossa korostuivat vuoden 2009 hyvinvointibarometrin tuloksiin nähden kielteisemmät ennakoarviot palvelujen saatavuuden kehityssuunnista.

Alueellinen tiedontuotanto nopeasti muuttuvassa yhteiskunnallisessa toimintaympäristössä ja palvelurakennemuutoksessa on erittäin tärkeää, jotta saamme kokonaiskuvan pohjalaismaakuntien alueen väestön hyvinvoinnista, palvelutarpeista ja palvelujen kehityssuunnista. Tietoa tarvitaan päätöksenteon ja johtamisen lisäksi osaamisen ylläpitoon, suunnitteluun, kehittämiseen ja ennakointiin. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin tuloksia voi käyttää näihin tarkoituksiin ja sellaisenaan se on tärkeä perusta hyvinvoinnin kokonaiskuvan luomiseksi alueella.

Hyvinvointibarometritutkimuksen päävastuullisena tutkijana on toiminut YTM Minttu Kuronen-Ojala SONet BOTNIAsta. Tutkimuksen toteutukseen ovat osallistuneet eri vaiheissa myös YTT, kehitysjohtaja Arto Rautajoki SONet BOTNIAsta ja HM, kehittämissuunnittelija Mervi Lehtola Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksiköstä. Hyvinvointibarometrin toteutusta on ohjannut eri pohjalaismaakuntien edustajista koostuva ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana on toiminut professori Pirkko Vartiainen, Vaasan yliopistosta ja varapuheenjohtajana apulaiskaupunginjohtaja Harri Jokiranta, Seinäjoen kaupungista.

Hyvinvointibarometrin ohjausryhmään ovat kuuluneet myös kehittämisspäällikkö Maritta Vuorenmaa, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen Vaasan alueyksiköstä, kehittämisspäällikkö Peter Granholm, Pietarsaaren kaupungin sosiaali- ja terveys-toimesta, professori Aila-Leena Matthies, Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksesta, kunta-asiamies Marko Rossinen, Etelä-Pohjanmaan liitosta, yhteyspäällikkö Anne Sormunen Keski-Pohjanmaan liitosta, kehittämissuunnittelija Mervi Lehtola, Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalta, kehitysjohtaja Arto Rautajoki, SONet BOTNIAsta ja esittelijänä tutkija Minttu Kuronen-Ojala SONet BOTNIAsta. Lämmin kiitos hyvinvointibarometrin ohjausryhmälle.

Tutkijan kanssa yhteistyössä hyvinvointibarometrin tuloksien jalkauttamiseen maakunnallisissa työpajoissa ja juurruttamiseen pohjalaismaakunnissa ovat osallistuneet SONet BOTNIA:n kehittämissuunnittelijat Tuula Mulju Pohjanmaalta, Tuija Tuorila Keski-Pohjanmaalta sekä Anne Saarijärvi Etelä-Pohjanmaalta. Tilaisuudet toteutettiin yhteistyössä maakuntien liittojen kanssa. Keski-Pohjanmaalla yhteistyöhön osallistui myös Kokkolan kaupunki.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin tekemisen on mahdollistanut Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen rahoitus. Lisäksi Pohjanmaan liitto kustansi hyvinvointibarometrin kielenkäännöstyön. Kiitos luottamuksesta ja yhteistyöstä kyselyn toteuttamiseksi.

Lämmin kiitos tutkijalle ja kaikille pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 tutkimusprosessiin osallistuneille rakentavasta ja hyvästä yhteistyöstä. Suurin kiitos kuuluu kyselyyn vastanneille, joiden osallistuminen alueen väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen kehityksen arviointiin mahdollisti tämän raportin toteutumisen. Toivon, että hyvinvointibarometri 2012 antaa tietoa ja pohdittavaa pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnin tilasta ja hyvinvointipalvelujen kehityssuunnista päätöksentekoon ja palvelujen kehittämiseen sekä haastaa arvioimaan laajasti erilaisten hyvinvointiin vaikuttavien päätösten seurauksia.

Seinäjoella 2.12. 2013

Arto Rautajoki,
Kehitysjohtaja,
SONet BOTNIA

Sisällys

ESIPUHE

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

1	JOHDANTO	11
2	POHJALAISMAAKUNTIEN HYVINVOINTIBAROMETRIN KESKEISET KÄSITTEET JA TOTEUTUS	14
2.1	Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut.....	17
2.2	Asiantuntijuus ja asiantuntijatieto	17
2.3	Aineistonkeruu, tutkimusaineisto ja -menetelmät	21
3	HYVINVOINNIN TILA JA PALVELUJEN SAATAVUUS POHJALAISMAAKUNNISSA.....	25
3.1	Kyselyvastaajien taustatiedot	25
3.2	Hyvinvoinnin ajankohtainen tila pohjalaismaakunnissa.....	27
3.3	Ennakoivat arviot pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin tilasta neljän vuoden kuluttua	32
3.4	Arviot palvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden muutoksista neljän vuoden aikana pohjalaismaakunnissa	36
4	HYVINVOINNIN JA PALVELUJEN TILA ETELÄ-POHJANMAALLA.....	42
4.1	Kyselyvastaajien taustatiedot.....	42
4.2	Hyvinvoinnin ajankohtainen tilanne Etelä-Pohjanmaalla.....	44
4.3	Ennakoivat arviot Etelä-Pohjanmaan hyvinvoinnin tilasta neljän vuoden kuluttua	49
4.4	Arviot palvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden muutoksista neljän vuoden aikana Etelä-Pohjanmaalla	52
5	HYVINVOINNIN JA PALVELUJEN TILA KESKI-POHJANMAALLA	59
5.1	Kyselyvastaajien taustatiedot	59
5.2	Hyvinvoinnin ajankohtainen tilanne Keski-Pohjanmaalla	62
5.3	Ennakoivat arviot Keski-Pohjanmaan hyvinvoinnin tilasta neljän vuoden kuluttua	67
5.4	Arviot palvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden muutoksista neljän vuoden aikana Keski- Pohjanmaalla	70
6	HYVINVOINNIN JA PALVELUJEN TILA POHJANMAALLA.....	75
6.1	Kyselyvastaajien taustatiedot.....	75
6.2	Hyvinvoinnin ajankohtainen tilanne Pohjanmaalla.....	77
6.3	Ennakoivat arviot Pohjanmaan hyvinvoinnin tilasta neljän vuoden kuluttua	82
6.4	Arviot palvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden muutoksista seuraavien neljän vuoden aikana Pohjanmaalla	86

7	VÄLFÄRDS- OCH SERVICESITUATIONEN I ÖSTERBOTTEN.....	91
7.1	Målen för välfärdsbarometern samt undersökningsprocessen.....	91
7.2	Bakgrundsinformation om de svarande	95
7.3	Den aktuella välfärdssituationen i Österbotten.....	97
7.4	Uppskattningar av välfärdssituation i Österbotten om fyra år.....	103
7.5	Uppskattningar av den aktuella tillgången till service och förändringarna i tillgången till service under de kommande fyra åren i Österbotten.....	106
7.6	Sammandrag och slutsatser av de viktigaste resultaten av undersökningen De österbottniska landskapens välfärdsbarometer 2012.....	110
8	YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT TUTKIMUKSEN TULOXSISTA	117
	LÄHTEET.....	125
	LIITTEET.....	129

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoitain kokonaisaineistossa. .	26
Kuvio 2.	Arviot Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan väestön hyvinvoinnin ajankohtaisesta kokonaistilanteesta.	28
Kuvio 3.	25 väestöryhmän hyvinvoinnin ajankohtaista toteutumista kuvaavat keskiarvopistemäärät. Poikkeama pohjalaismaakuntien hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.	29
Kuvio 4.	Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä pohjalaismaakunnissa.	31
Kuvio 5.	Arviot pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.	33
Kuvio 6.	Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyyden muutos seuraavien neljän vuoden aikana pohjalaismaakunnissa.	35
Kuvio 7.	Arviot 25 eri palvelun ajankohtaisesta saatavuudesta pohjalaismaakunnissa.	37
Kuvio 8.	Arviot 25 eri palvelun saatavuuden muutoksesta pohjalaismaakunnissa seuraavien neljän vuoden aikana.	40
Kuvio 9.	Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoitain Etelä-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa.	44
Kuvio 10.	Arviot Etelä-Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin ajankohtaisesta kokonaistilanteesta.	45
Kuvio 11.	25 väestöryhmän hyvinvoinnin ajankohtaista toteutumista kuvaavat keskiarvopistemäärät. Poikkeama koko Etelä-Pohjanmaan alueen hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.	48
Kuvio 12.	Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaalla.	50
Kuvio 13.	Arviot Etelä-Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.	51
Kuvio 14.	Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyyden muutos seuraavien neljän vuoden aikana Etelä-Pohjanmaalla.	53
Kuvio 15.	Arviot 25 eri palvelun ajankohtaisesta saatavuudesta Etelä Pohjanmaalla.	55
Kuvio 16.	Arviot 25 eri palvelun saatavuuden muutoksesta Etelä-Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana.	58
Kuvio 17.	Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoitain Keski-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa.	62
Kuvio 18.	Arviot Keski-Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin ajankohtaisesta kokonaistilanteesta.	64
Kuvio 19.	25 väestöryhmän hyvinvoinnin ajankohtaista toteutumista kuvaavat keskiarvopistemäärät. Poikkeama koko Keski-Pohjanmaan alueen hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.	66
Kuvio 20.	Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Keski-Pohjanmaalla.	68
Kuvio 21.	Arviot Keski-Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.	70
Kuvio 22.	Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyyden muutos seuraavien neljän vuoden aikana Keski-Pohjanmaalla.	72

Kuvio 23. Arviot 25 eri palvelun ajankohtaisesta saatavuudesta Keski-Pohjanmaalla.	74
Kuvio 24. Arviot 25 eri palvelun saatavuuden muutoksesta Keski-Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana.....	76
Kuvio 25. Vastajien lukumääräiset osuudet toimialoittain Pohjanmaan alueellisessa aineistossa.	80
Kuvio 26. Arviot Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin ajankohtaisesta kokonaistilanteesta.	82
Kuvio 27. 25 väestöryhmän hyvinvoinnin ajankohtaista toteutumista kuvaavat keskiarvopistemäärät. Poikkeama koko Pohjanmaan alueen hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.....	83
Kuvio 28. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Pohjanmaalla..	86
Kuvio 29. Arviot Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.....	87
Kuvio 30. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyyden muutos seuraavien neljän vuoden aikana Pohjanmaalla.	89
Kuvio 31. Arviot 25 eri palvelun ajankohtaisesta saatavuudesta Pohjanmaalla.....	91
Kuvio 32. Arviot 25 eri palvelun saatavuuden muutoksesta Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana.....	93
Taulukko 1. Uusi ja vanha asiantuntijuus.....	18

1 JOHDANTO

Alueellisen hyvinvointitiedon merkitys on korostunut nyky-yhteiskunnassa pitkällisten muutosprosessien seurauksena. Kuntien nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää ajantasaista, erilaisiin tiedontuotannon tapoihin perustuvaa hyvinvointitietoa kokonaisnäkemyksen luomiseksi väestön hyvinvoinnin tilasta, palvelutarpeista ja hyvinvointipalveluista sekä niiden kehityssuunnista. Monipuolista alueellista hyvinvointitietoa tarvitaan yhä enenevässä määrin alueellisen hyvinvointistrategisen työn, päätöksenteon, johtamisen, kehittämistyön ja ennakoinnin tueksi.

Viimeisten kahden vuosikymmenen aikana suomalainen yhteiskunta on läpikäynyt suuren muutoksen. Yhteiskuntapoliittisessa keskustelussa on puhuttu suunnanmuutoksesta pitkälle kehittyneestä pohjoismaisesta hyvinvointivaltiosta yhteiskunnallisten jakojen ja erojen leimaamaksi yhteiskunnaksi (Julkunen 2001; Hänninen & Palola 2010). Tuloerojen kasvu on ollut Suomessa nopeaa 1990-luvun puolen välin jälkeen. Kehityksen kärkipäässä ovat olleet suurituloiset kansalaiset pienituloisten kansalaisten reaalitylojen jäädessä kehityksen häntäpäähän. Samalla pienituloisten ihmisten osuus väestöstä on kasvanut nopeasti viimeisten 20 vuoden aikana. Edellä kuvattuun kehityskulkuun kytkeytyy sosioekonomisten terveyserojen kasvu. (Hänninen & Palola 2010, 9-11; Karvonen, Moisio, Simpura & Heikkilä 2008, 30-32.)

Edellä lyhyesti kuvattuun suomalaisen yhteiskunnan murrokseen kytkeytyy alueellinen eriarvoistumiskehitys sekä kuntien ja alueiden merkityksen korostuminen hyvinvointikysymyksissä (esim. Kinnunen & Kurkinen 2003, 3-4). Kunnat kantavat laaja-alaista vastuuta hyvinvointipalvelujen toteuttamisesta samalla kun supistuvat taloudelliset resurssit sekä muuttuva toimintaympäristö haastavat niiden toimintaa. Yksi kunnallisen ja alueellisen hyvinvointipolitiikan keskeisimpiä haasteita on väestöryhmien välisten hyvinvointierojen kasvu. Alueellinen hyvinvointitiedon tuotanto tukee pitkäjänteistä työtä ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Käsillä oleva Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2012 -tutkimus on jatkoa kolme vuotta sitten toteutetulle hyvinvointibarometrille. Aikaisemmin samaa tutkimusasetelmaa on hyödynnetty Etelä-Pohjanmaan maakuntaa koskeneissa hyvinvointibarometreissa vuosina 2005 ja 2007 (Lehtola & Jokiranta 2005; Lehtola ym. 2007). Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 -tutkimuksessa väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen kehityslinjoja arvioidaan usean eri ammattiryhmän yhdistettynä näkökulmana. Barometritutkimuksen keskeisenä tavoitteena on tuottaa ajankohtaista, alueellista asiantuntijatietoa Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan väestön

hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen nykytilasta sekä niiden muutossuunnista. Hyvinvointibarometrillä käsitetään tässä tutkimuksessa ”hyvinvointialojen ammatillisille” suunnattua ja säännöllisesti toistettavaa asiantuntijakyselyä (Lehtola ym. 2007, 2). Asiantuntijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä ammatilliseen osamiseen ja asemaan nojaavaa näkemystä, jolloin voidaan olettaa, että vastaajilla on koulutuksen ja ammatillisen kokemuksen myötä riittävät valmiudet arvioida väestön hyvinvointia ja siinä tapahtuneita muutoksia.

Hyvinvointibarometrin tarkoituksena on selvittää vastaajien henkilökohtaisia näkemyksiä hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta, vaikka vastaajat epäsuorasti edustavatkin taustaorganisaatioitaan. On muistettava, että barometritutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa nopealla aikataululla ja säännöllisesti toistettuna, ilmiöitä yksinkertaistaen. Näin ollen tutkimus ei sellaisenaan vastaa esimerkiksi kysymykseen siitä, mistä hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset johtuvat (Lehtola ym. 2007, 26).

Kolmen pohjalaismaakunnan alueella toteutetun hyvinvointibarometrin tavoitteena on selvittää

- asiantuntijoiden näkemyksiä oman toiminta-alueensa väestön hyvinvoinnin nykytilasta ja hyvinvoinnin muutossuunnista
- asiantuntijoiden käsityksiä eri väestöryhmien välisistä hyvinvointieroista
- asiantuntijoiden arvioita erilaisten hyvinvoinnin riskitekijöiden merkityksistä ja niiden muutossuunnista
- asiantuntijoiden näkemyksiä erilaisten hyvinvointipalvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden kehityssuunnista.

Lisäksi tarkastellaan hyvinvoinnin tilan ja palvelujen saatavuuden kehityssuuntia vuosien 2009 ja 2012 välisen ajanjakson aikana (keskiarvovertailu tutkimusaineistojen välillä).

Tämän asiantuntijakyselyyn perustuvan hyvinvointianalyysin tuottama tieto auttaa osaltaan suuntaamaan kehittämistoimia sekä vahvistamaan eri toimijoiden välistä vuoropuhelua Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueilla. Toistettuna hyvinvointibarometri antaa tietoa hyvinvoinnin pitkän aikavälin muutoksista. Kertyvää tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi maakuntastrategiassa, muussa alueellisessa suunnittelussa sekä kuntien hyvinvointikertomusten laatimisen ja palvelujen kehittämisen tukena.

Barometriraportti koostuu kahdeksasta luvusta. Johdantoluvussa avataan lyhyesti yhteiskunnallista muutosta, jonka myötä on syntynyt tarve tuottaa systemaattista ja monipuolista alueellista hyvinvointitietoa päätöksenteon, johtamisen, kehittä-

misen ja tulevaisuuden ennakkoinnin tueksi. Lisäksi taustoitetaan pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 -tutkimusta ja esitellään hyvinvointibarometrin tavoitteet. Toisessa luvussa avataan tutkimuksen teoreettisia käsitteitä sekä esitellään tutkimusaineiston keruu ja tutkimusmenetelmät. Luvuissa kolme, neljä, viisi ja kuusi syvennyttään varsinaisiin tutkimustuloksiin. Kolmannessa luvussa kyselytuloksia tarkastellaan yhtenäisesti kaikkien kolmen pohjalaismaakunnan osalta. Luvuissa neljä, viisi ja kuusi esitetään tutkimustuloksia Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueellisiin aineistoihin pohjautuen. Luvussa seitsemän esitellään lyhyesti tutkimusprosessia, tarkastellaan Pohjanmaan alueellisen aineiston tuloksia sekä kootaan hyvinvointibarometrin keskeiset tutkimustulokset ja esitetään niiden pohjalta tehtävät päätelmät ruotsin kielellä. Viimeisessä luvussa kootaan hyvinvointibarometrin keskeiset tutkimustulokset ja esitetään niiden pohjalta tehtävät päätelmät. Selvennykseksi mainittakoon vielä, että tässä tutkimuksessa on päätetty tietoisesti käyttää Pohjanmaan maakuntien sijaan kansanomaista käsitettä pohjalaismaakunnat, jolla tarkoitetaan Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntia.

2 POHJALAISMAAKUNTIEN HYVINVOINTIBAROMETRIN KESKEISET KÄSITTEET JA TOTEUTUS

Toinen luku koostuu kolmesta alaluvusta, joista kahdessa ensimmäisessä esitellään hyvinvoinnin ja asiantuntijuuden teoreettisia lähtökohtia. Ensimmäisessä alavussa luodaan lyhyt katsaus hyvinvoinnin teoriataustaan sekä määritellään tarkemmin hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen käsitteitä. Toisessa alaluvussa esitellään asiantuntijuutta ja asiantuntijatietoa koskevia teoretisointeja sekä nykykeskustelua uudesta ja vanhasta asiantuntijuudesta. Luvun päättää kolmas alaluku, jossa käydään läpi hyvinvointibarometrin tutkimusprosessia, esitellään tarkemmin aineistoa ja selostetaan käytetyt tutkimusmenetelmät.

2.1 Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut

Hyvinvoinnin käsite on laaja-alainen ja moniulotteinen, eikä se ole yksiselitteisesti määriteltävissä (ks. esim. Siltaniemi, Perälähti, Eronen & Londén, 2007, 9). Hyvinvoinnin käsitettä on tarkasteltu hyvinvoinnin ulottuvuuksien tai osatekijöiden määrittelyjen kautta. Erik Allardtin (1976) jo klassikoksi muodostuneessa määrittelyssä hyvinvoinnin ajatellaan koostuvan kolmesta ulottuvuudesta, jotka ovat elintaso (having), yhteyssuhteet (loving) ja itsensä toteuttaminen (being).

Vaaraman, Moision ja Karvosen (2010, 11–12) mukaan hyvinvoinnin osatekijät voidaan jakaa karkeasti kolmeen kokonaisuuteen: terveyteen, materialistiseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin. Hyvinvointierojen käsitteellä viitataan yleensä terveyden ja materiaallisen hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen väestön kesken. Terveyserojen käsitteellä tarkoitetaan sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja koetussa terveydessä, sairastavuudessa ja kuolleisuudessa. (Emt.) Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömillä on huomattavasti yleisemmin puutteita hyvinvoinnissaan kuin työllisillä, ja pitkään työttömänä olleet henkilöt kärsivät monesti huono-osaisuuden kasaantumisesta (Kauppinen, Saikku & Kokko 2010, 246–247).

Tässä tutkimuksessa hyvinvointia käsitellään lähtökohtaisesti kansalaisyhteiskunnan ja toimintaympäristön muodostamana kokonaisuutena, jonka molemmat ulottuvuudet ovat vuorovaikutuksessa keskenään (ks. Lehtola ym. 2003, 14–15). Kansalaisyhteiskunta-ulottuvuutta kuvaavat muuttujat mittaavat sellaisenaan joitakin väestön hyvinvoinnin osa-alueita. Kansalaisyhteiskuntaa kuvaaviksi muuttujiksi on nimetty asuminen, terveys, toimeentulo ja turvallisuus. Toimintaympäristömuuttujat puolestaan kuvaavat ympäristön mahdollisuuksia tukea väestön hyvinvointia. Kansalaisyhteiskunnan ja toimintaympäristön muodostamaa

kokonaisuutta on täydennetty (fyysistä) elinympäristöä sekä sosiaalisia suhteita ja itsensä toteuttamista kuvaavilla kahdella muuttujalla Lehtolan ja Jokirannan (2005) tutkimusasetelmaa noudatellen.

Hyvinvointibarometritutkimuksessa nojaututaan siis hyvinvoinnin stipulatiiviseen määrittelyyn, jossa kerrotaan, mitä hyvinvoinnilla ymmärretään kulloinkin käsillä olevassa hyvinvointitutkimuksessa. Stipulatiivisessa hyvinvoinnin määrittelyssä tiedetään jo tutkimusprosessin alkuvaiheessa, mistä hyvinvoinnin osista tai ulottuvuuksista tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Tällaisessa hyvinvointitutkimuksessa keskitytään kuvailemaan olemassa olevaa tilannetta ennalta määriteltyjen hyvinvointikäsitteiden ja hyvinvoinnin osa-alueiden muodostaman kehyksen kautta. (Siltaniemi ym. 2007, 9-10.)

Hyvinvointitutkimuksen traditiossa on korostunut sosiaalisten ongelmien mittaaminen ja niiden paikallistaminen yhteiskunnassa. Toisin sanoen kansalaisten hyvinvointia on lähestytty hyvinvoinnin vajeiden kartoittamisen näkökulmasta. (Moisio ym. 2008, 16–17.) Käsillä olevassa tutkimuksessa väestön hyvinvoinnin tilaa ja hyvinvointipalveluita tarkastellaan ainakin osittain ongelmien ja hyvinvoinnin vajeiden näkökulmasta. Hyvinvoinnin vajeita mittaava ja paikallistava lähestymistapa on perusteltu, sillä sosiaalisilla ongelmilla ja niitä seuraavilla hyvinvoinnin vajeilla on taipumus kasautua ja monimutkaistua.

Hyvinvointipalvelut tukevat ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Hyvinvointitutkimuksen näkökulmasta tarkasteltuna palvelut ovat hyvinvointia tukevia ja ylläpitäviä resursseja, joita yhteiskunta tai yksityiset palveluntuottajat tarjoavat niitä tarvitseville ihmisille. (Siltaniemi ym. 2007, 13.) Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita palveluista lähtökohtaisesti ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja sivistystoimen palveluja on perinteisesti pidetty ensisijaisina hyvinvointipalveluina. Sittemmin näkökulma on laajentunut ja hyvinvointi sekä hyvinvoinnin edistäminen nähdään laaja-alaisesti eri hallinnonalojen¹ ja sektorialojen yhteisenä asiana. Ihmisten hyvinvointiin vaikuttavia ratkaisuja tehdään merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolella, muun muassa nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntatoimissa, elinkeinopolitiikassa ja maankäytön suunnittelun alueella (Siltaniemi ym. 2007, 13–14). Kyse on siis hyvin laajasta hyvinvointivas- tuusta ja siitä, millä tavoin vastuuta toteutetaan käytännössä erilaisten palvelujen muodossa (emt.).

¹ Suomessa useat kunnat ovat ottaneet käyttöön sähköisen hyvinvointikertomuksen. Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa on kyse asiakirjasta, joka valmistellaan kunnan eri hallinnonalojen asiantuntijoiden yhteistyönä. Hyvinvointikertomus sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen liittyviin tekijöihin, suunnitelman hyvinvoinnin edistämisestä sekä arvion aikaisemmin toteutetusta hyvinvointipolitiikasta ja hyvinvoinnin edistämistoiminnasta. Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa on kyse hyvinvointitiedolla johtamisesta, ja se on työväline päätöksenteon tueksi. (TerPS Terveempi Pohjois-Suomi 2013.)

Tämän tutkimuksen keskiössä ovat asiantuntijoiden arviot erilaisten hyvinvointipalvelujen saatavuuden helppouden tai vastaavasti vaikeuden asteesta. Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut ymmärretään laaja-alaisesti, sillä sekä yksityisen sektorin että julkisen sektorin tuottamat palvelut tukevat omalta osaltaan kansalaisten hyvinvointia. Näin ollen hyvinvointipalveluja ei ole rajattu sosiaali- ja terveyspalveluihin, vaan asiantuntijoiden arvioitavana ovat myös opetus-, kirjasto-, vapaa-aika-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Tarkasteltavana on perinteisten julkisten palveluiden lisäksi ihmisten arjen hyvinvoinnin näkökulmasta välttämättömiä palveluja, kuten päivittäistavarakauppa-, pankki-, posti-, huoltoasema- ja joukkoliikennepalvelut.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin käsitelmäärittely noudattelee edellisen hyvinvointibarometrin (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 17) palvelujaottelua. Tarkasteltavat palvelut on jaoteltu kuuteen ryhmään, joita ovat hallintopalvelut, opetuspalvelut, sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, kaupalliset palvelut sekä 'muut palvelut', joka pitää sisällään joukkoliikenne-, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Tässä tutkimuksessa ryhmään 'muut palvelut' lisättiin yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut, koska yhteispalvelu on palvelumuotona ajankohtainen ja yhteispalvelupisteiden verkostoa laajennetaan koko Suomessa.

2.2 Asiantuntijuus ja asiantuntijatieto

Kolmen pohjalaismaakunnan yhteinen hyvinvointibarometri on toteutettu nyt toisen kerran. Tätä ennen samaa tutkimusasetelmaa on hyödynnetty Etelä-Pohjanmaan maakuntaa koskeneissa hyvinvointibarometreissa vuosina 2005 ja 2007. (Ks. Kuronen-Ojala ym. 2009; Lehtola & Jokiranta 2005; Lehtola ym. 2007.)

Tutkimuksen perusasetelma on vuodesta 2005 lähtien säilynyt samankaltaisena, eikä keskeisiä käsitteitä ole määritelty uudelleen. Asiantuntijalla on hyvinvointibarometreissa tarkoitettu henkilöä, joka ammattinsa vuoksi työskentelee hyvinvointi kysymysten parissa. Tutkimuksen kohdejoukko on koostunut kuntien, yhteistoiminta-alueiden, Kansaneläkelaitoksen, poliisin, pelastustoimen, työ- ja elinkeinohallinnon sekä evankelis-luterilaisten seurakuntien ja uusimmassa barometrissa myös järjestöjen tehtävissä työ- tai virkasuhteisesti toimivista henkilöistä. Asiantuntijuus on näin ollen määrittynyt professionaalista lähtökohdista.

Barometrien taustalla on vuonna 2003 julkaistun Hyvinvoinnin tila Etelä-Pohjanmaalla -tutkimuksen (Lehtola ym. 2003) yhteydessä luotu hyvinvointitiedon tuottamisen ”kolmiomalli”. Sen mukaan hyvinvointitieto voidaan karkeasti jaotella seuraaviin ryhmiin: 1. tilastollinen hyvinvointitieto, 2. kokemuksellinen hyvinvointitieto ja 3. asiantuntijuuteen pohjautuva hyvinvointitieto. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometreissa hyvinvoinnin kysymyksiä on tarkasteltu erityisesti viimeksi mainitusta näkökulmasta. Tiedontuotannon tapojen jaottelu kolmeen ryhmään helpottaa moniulotteisen ilmiön tarkastelua. Tosiasiassa erilaiset tiedon tuottamisen muodot kuitenkin limittyvät keskenään lukuisin eri tavoin. Kiinnostavinta saattaakin olla tieto, joka ei ole selkeästi luokiteltavissa vain yhteen edellä esitetyistä kategorioista.

Asiantuntijatietoon pohjautuvan hyvinvointibarometrin yhteydessä on mielenkiintoista pohtia erityisesti sitä, millä tavoin asiantuntijuuden ja asiantuntijan käsitteet näyttävät muuttuvan. Seppo Helakorpi on vertaillut uutta ja vanhaa asiantuntijuutta taulukossa 1. esitetyllä tavalla.

Taulukko 1. Uusi ja vanha asiantuntijuus, (Helakorpi 2005, 153; ks. myös Helakorpi 2006).

Vanha asiantuntijuus	Uusi asiantuntijuus
Ammattikunta-kohtainen asiantuntijuus	Ammattikuntien ja ammattialojen rajat ylittävä laaja-alainen asiantuntijuus
Ammattikunnan yksinoikeus työtehtäviin ja asiantuntijuuksien kilpailu	Useita asiantuntijuuksia samalle ongelma-alueelle
Asiantuntijan autonomia työssään	Asiantuntijoiden tiimityö ja verkostoituminen
Asiantuntija asian legitimoijana	Asiantuntija asioiden tulkitsejana koulutukseen (tietämys) ja kokemukseen nojaten
Asiantuntijuuden nojaaminen objektivistiseen tieteen ihanteeseen: universaali totuus	Asiantuntijuus sisältää relativistista tietoa ja sisältää myös tietoista arvopohdintaa
Asiantuntijoiden hierarkkisuus	Tasavertaiset suhteet asiantuntijoiden ja ei-asiantuntijoiden välillä
Asiantuntijuuden stabiilisuus	Dynaaminen asiantuntijuus, jatkuva uusiutuminen, osaamisen kehittäminen
Kaavamaiset ratkaisumallit ongelmiin	Tilannekohtainen analyysi ja luovat ratkaisut, tutkiva ja kehittävä ote
Asiantuntijan työn kohteena asiakas	Asiakas kumppanina, yhteistyö, asiakkuus laajempänä käsitteenä (myös yhteisöt)

Helakorven esitystä tiivistäen voidaan todeta, että uudessa asiantuntijuudessa vaikuttaisivat korostuvan ainakin seuraavat elementit:

1. monialaisuus, poikkitieteellisyys sekä ammatti- ja tieteenalarajojen ylittäminen
2. tiimityö ja verkostoituminen kollektiivisen asiantuntijuuden ilmentymänä
3. tiedon ymmärtäminen relativistisena ja osin kontekstisidonnaisena sekä erilaisten tulkintojen tekeminen "absoluuttisen totuuden" hakemisen sijaan
4. asiantuntijuuden laajentaminen perinteisten professioiden ulkopuolelle (mm. asiakkaiden näkeminen tasaveroisina kumppaneina)
5. asiantuntijuuden dynaamisuus, jatkuva muutos ja uudistuminen
6. tutkiva ja kehittävä ote työhön.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrissa vastaajajoukko on määrittynyt tiettyjen ammatillisten positioiden pohjalta. Käytännössä huomattava osa barometrikyselyn vastaajista on suorittanut korkeakoulututkinnon. Perinteisesti etenkin yliopistoissa, mutta myös ammattikorkeakouluissa koulutus ja tutkimus jäsenyvät substanssitieteiden mukaisesti. Vähitellen on kuitenkin voimistunut näkemys, jonka mukaan tulevaisuuden hahmottamisessa perinteinen, tiukkarajainen tieteenalajaottelu ei enää riitä, vaan tarvitaan poikkitieteisyyttä, tieteidenvälisyyttä ja monialaisuutta. (Ks. esim. Helakorpi 2006, 9.)

Hyvinvoinnista ja hyvinvointipalveluista keskusteltaessa puhe monialaisuudesta korostuu erityisesti pyrittäessä ratkaisemaan niin sanottuja ilkeitä ongelmia (nasty problems). Niillä tarkoitetaan kompleksisia, hankalasti jäsenyviä ongelmakokonaisuuksia (esimerkiksi päihdeongelmat tai erilaisten syrjäytymisongelmien kasautuminen), joihin on mahdotonta vastata vain yksittäisillä toimenpiteillä. Ammattialarajat ylittävä toimintatapa voi tarjota enemmän ratkaisuvaihtoehtoja kuin jokaisen ammattiryhmän erikseen suorittama työ. Samalla voidaan vähentää päällekkäistä toimintaa ja asiakkaan "pompottelua" luukulta toiselle. Erityisen tärkeää saumattomasti toteutuva monialaisuus on silloin, kun kyse on useista osista koostuvasta, mutta silti yhtenäisen kokonaisuuden muodostavasta palveluketjusta (esimerkiksi potilaan hoitoketju). Kiistattomista eduista huolimatta monialaiseen toimintatapaan liittyy myös haasteita (johtamiseen liittyvistä haasteista niin sanotussa hybridiorganisaatiossa ks. esim. Niiranen ym. 2011, 157–173).

Uudelle asiantuntijuudelle on myös ominaista asiantuntijoiden toiminta yhdessä, tiimeinä ja verkostoina. Kai Hakkarainen, Jiri Lallimo ja Seppo Toikko (2012) ovat kuvanneet asiantuntijuuden esiintyvän kollektiivisissa tietämysverkostoissa. Perinteisesti asiantuntija on nähty yksittäisenä henkilönä, jonka tehtävä on olemassa olevan tiedon hankinta. Uudessa asiantuntijuudessa puolestaan asiantuntijat toi-

mivat kollektiivisesti, luoden tietoa. Hakkaraisen, Lallimon ja Toikon mukaan ”on epätydyttävää kuvata osanottajien asiantuntijuutta pelkästään yksilöllisesti, koska ammatilliset pätevydet määritellään relationaalisesti ja ne sisältävät risteävää osaamista sisäisten (tutkimus & kehitys, suunnittelu, markkinointi, valmistus) ja ulkoisten (asiakkaat, alihankkijat) rajojen ylittämisenä” (Hakkarainen ym. 254).

Niina Koivunen (2005, 44) on todennut kollektiivisen asiantuntijuuden viihtyvän nimenomaan verkostojen kaltaisissa ”löyhästi organisoiduissa rakenteissa”. Asiantuntijaverkoston osaamisen voidaan näin ollen ajatella olevan enemmän kuin osiansa eli yksittäisten asiantuntijahenkilöiden osaamisten summa. Tiimin tai verkoston jäsenten vuorovaikutus vahvistaa verkostossa vallitsevaa asiantuntijuutta siten, että se on suurempaa kuin mitä jäsenet yksin toimiessaan voisivat tuottaa. (Ks. Lehtola 2005.)

Seppo Helakorpi on edellä esitetyssä taulukossa määritellyt asiantuntijan tehtäväksi toimimisen ”asioiden tulkitsijana koulutukseen (tietämys) ja kokemukseen nojaten”. Perinteinen professioajattelu on rakentunut objektivististen tieteen ihanteiden varaan. Tieteen pyrkimyksenä on ollut selvittää ”totuus”, jonka tietyn profession edustaja (asiantuntija) on työnsä kautta välittänyt ei-asiantuntijoille (maallikoille). Uudessa asiantuntijuudessa näkökulma on entistä konstruktivistisempi. Todellisuus rakentuu erilaisista tulkinnoista. Näiden tulkintojen tekeminen on olennainen osa asiantuntijan työtä.

Keskeinen ero vanhan ja uuden asiantuntijuuden välillä on suhtautuminen asiakkaisiin ja muihin maallikoihin. Perinteisen näkemyksen mukaan maallikko, jolla ei ole koulutuksen ja kokemuksen myötä syntynyttä, profession kytkeytyvää osaamista, määrittyy automaattisesti ”ei-asiantuntijaksi”. Uusi näkemys korostaa, että asiantuntijuus voi pohjautua myös muuhun kuin teoreettiseen tietoon. Risto Eräsaari on puhunut suljetusta ja avoimesta asiantuntijuudesta. Suljetulla asiantuntijuudella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että asiantuntijat jakavat tutkimukseen pohjautuvaa tietoa maallikoille yksinkertaisina ohjeina. Avoimessa asiantuntijuudessa maallikot nähdään kumppaneina, joiden kanssa asiantuntijat neuvottelevat oman osaamisensa pohjalta. (Eräsaari 2002, 31–35; ks. myös Rantanen–Toikko 2006.)

Kenties selkeimmin avoimen asiantuntijuuden ajatus on ilmennyt pyrkimyksinä lisätä asiakkaan osallisuutta. Esimerkiksi monissa sosiaali- ja terveysalan viime vuosien kehityshankkeissa on pyritty tietoisesti vahvistamaan asiakkaan roolia häneen itseensä kohdistuvissa palveluprosesseissa. Toisaalta asiakkaiden osallisuus voidaan ymmärtää myös laajemmin, asiakkaiden osallistumisena palvelujärjestelmien kehittämiseen.

Kuten edellä on kuvattu, perinteinen asiantuntijuuskäsitys hahmottaa asiantuntijuuden pitkälti asiantuntijan ”ominaisuutena”. Asiantuntijuus voi toki muuttua ja vahvistua esimerkiksi koulutusten tai työkokemuksen myötä, mutta se ymmärrettään kuitenkin varsin stabiilina. Uusi näkemys on aiempaa huomattavasti dynaamisempi. Asiantuntijuus nähdään prosessimaisena, jatkuvasti uusiutuvana ja eri tilanteissa eri tavoin ilmenevänä. Kollektiivista asiantuntijuutta tutkinut Niina Koivunen (2005, 42) on luonnehtinut asiantuntijuutta jatkuvaksi prosessiksi ja taidoksi toimia erilaisissa tilanteissa yhdessä muiden kanssa. Valtatutkimuksessa perinteistä käsitteistöä mukailleen voisi puhua potentiaalisesta ja aktuaalisesta asiantuntijuudesta. Asiantuntijuus toteutuu vasta, kun asiantuntija luovasti käyttää osaamistaan, tietojaan ja taitojaan.

2.3 Aineistonkeruu, tutkimusaineisto ja -menetelmät

Hyvinvointibarometrin aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella 30.11.2012–28.12.2012 välisenä aikana. Barometrikyselyyn valituille asiantuntijoille lähetettiin 23.11.2012 sähköpostitse lyhyt ennakkoviesti, jossa heille annettiin tietoa tulevasta hyvinvointibarometritutkimuksesta ja pyydettiin osallistumaan tutkimukseen. Tässä vaiheessa yksi tutkimukseen valittu henkilö kieltäytyi tutkimukseen osallistumisesta ja pysyi, että hänen tilalleen valittaisiin toinen toimialan edustaja.

Tutkimuksen saatekirje ja linkki sähköiseen kyselylomakkeeseen lähetettiin sähköpostitse 1111 kyselyvastaajille 30.11.2012. Etelä-Pohjanmaalta kohdejoukkoon kuului 384, Keski-Pohjanmaalta 354 ja Pohjanmaalta 373 henkilöä. Kaikille barometrivastaajille lähetettiin sähköpostitse muistutuskirjeet kyselyyn vastaamisesta 11.12 ja vielä 19.12. Vastauksia kertyi kaikkiaan 493 kappaletta. Vastausprosentti oli 44,4 %, jota voidaan pitää varsin hyvänä. Vastausprosentti oli hieman korkeampi tässä tutkimuksessa verrattuna kolme vuotta sitten toteutettuun barometriin, jolloin vastausprosentiksi saatiin 41,2 %.

Hyvinvointibarometri toteutettiin kokonaistutkimuksena ja henkilön valinta kyselyvastaajaksi perustui kyseisen henkilön johtavaan asiantuntija-asemaan. Kyselyvastaajiksi valittiin edellisen hyvinvointibarometrin (Kuronen-Ojala ym. 2009) mukaisesti Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kuntien ja kuntayhtymien keskeisten toimialojen (keskushallinto, sivistystoimi, sosiaalihuolto, terveydenhuolto, asuntotoimi, elinkeinotoimi, tekninen toimi, ympäristötoimi) vastuuhenkilöitä sekä työ- ja elinkeinohallinnon, Kansaneläkelaitoksen, poliisin ja pelastustoimen sekä evankelisluterilaisten seurakuntien edustajia. Uutena vastaajajoukkona hyvinvointibarometriin valittiin 47 eri järjestöjen edustajaa pohjalaismaakuntien alueelta. Järjestöjä ja yhdistyksiä hyvinvointibarometriin valittiin kaikkiaan 46 Etelä-Pohjanmaalta, Keski-Pohjanmaalta ja Pohjanmaalta (ks. Liite 9).

Aineistonkeruun alkuvaiheessa hyödynnettiin vuoden 2009 hyvinvointibarometrin yhteydessä koottua kyselyvastaajien yhteystietorekisteriä². Yhteystietojen päivittämistä varten selvitettiin pohjalaismaakunnissa vuoden 2009 jälkeen toteutetut kuntaliitokset ja yhteistoiminta-alueissa tapahtuneet muutokset. Tämän jälkeen yhteystietorekisterit päivitettiin sähköisesti toteutettua aineistonkeruuta varten. Kyselyvastaajien yhteystiedot haettiin pääasiassa organisaatioiden verkkosivuilta. Osa yhteystiedoista tiedusteltiin suoraan organisaatioista puhelimitse tai sähköpostitse.

SONet BOTNIA valitsi kyselyvastaajiksi kolmen pohjalaismaakunnan keskeisimpiä järjestötoimijoita tai järjestöjen yhteenliittymiä yhteistyössä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n erityisasiantuntija Tuula Peltoniemen kanssa. Tutkimukseen valittiin keskeisimmistä järjestötoimijoista vastaajiksi niitä, joilla on asiantuntemusta ja kosketuspintaa mahdollisimman monenlaisiin ihmisten elämäntilanteisiin ja elinympäristöihin. Kyseessä oli harkinnanvarainen näyte. Lisäksi järjestötoimijoiden valinnassa pyrittiin huomioimaan maakuntien erityispiirteet, kuten kaksikielisyys ja monikulttuurisuus.

Hyvinvointibarometriin valitut järjestöt (ks. Liite 9) toimivat pääasiassa sosiaali- ja terveysalan kysymysten parissa. Kyselyvastaajina oli myös muita järjestötoimijoita, kuten kyläyhdistysten sekä liikunta- ja urheilujärjestöjen edustajia. Kyselyvastaajiksi valitut toimivat järjestön tai järjestöjen yhteenliittymien vastuuhenkilöinä, kuten toiminnanjohtajina tai puheenjohtajina. Järjestölähtöisellä toiminnalla edistetään ihmisten hyvinvointia ja mahdollistetaan osallisuutta paikallisyhteisössä sekä yhteiskunnassa. Järjestötoimijoiden näkemykset alueen ihmisten hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta on siten tärkeä huomioida.

Kyselylomaketta³ uudistettiin eri pohjalaismaakuntien edustajista koostuvan ohjausryhmän kanssa. Aikaisemmin vuonna 2009 toteutetussa Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 -tutkimuksessa peräti 98 kyselyvastaajaa jätti vastamatta toiminta-alueita koskevaan kysymykseen tai ilmoitti epämääräisesti toimialueensa. Tuolloin taustaorganisaation nimeäminen oli barometrikyselyn ainoa pakollinen vastattava kysymyskohta, kun taas toimialueen määrittely oli vastaajille vapaaehtoista ja -muotoista (Kuronen-Ojala ym. 2009, 31). Nyt toteutetussa hyvinvointibarometrissa päätettiin muuttaa vastaajan taustatietoja käsittelevät kysymyskohdat strukturoiduiksi ja pakollisiksi, jolloin vastaajan oli vastattava

² Tässä yhteystiedolla tarkoitetaan henkilön työ sähköpostiosoitetta tai henkilön edustaman organisaation yleistä sähköpostiosoitetta.

³ Ks. Liite 3 Kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (suomi) ja Liite 4 Kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (ruotsi).

kysymyksiin päästäkseen etenemään kyselylomakkeessa. Näin haluttiin välttää edellisen hyvinvointibarometrin kohdalla sattunut vastauskato.

Kyselylomakkeeseen tehtiin lisäyksiä ja muutoksia ohjausryhmän kanssa. Tarkastelun kohteena olevia väestöryhmiä (kysymys 5) täydennettiin eläkeläisten väestöryhmällä. Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys valittiin tähän tutkimukseen uusina työttömyyttä kuvaavina muuttujina niiden ajankohtaisuuden vuoksi. Ne lisättiin luokkaan 'toimeentulo' (kysymykset 6 ja 7). Aikaisemmin vuonna 2009 toteutetussa hyvinvointibarometrissa käytettiin käsitettä palvelujen hankkiminen. Kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa käsite muutettiin palvelujen saatavuudeksi, joka määriteltiin seuraavasti: "Palvelu on asiakkaan käytettävissä tarpeen vaatiessa sekä kohtuullisen tai lakisääteisen ajan kuluessa". Kysymyksissä 8 ja 9 luokkaan 'muut palvelut' lisättiin yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut.

Päivähoitopalvelut-nimike muutettiin varhaiskasvatuspalveluiksi. Varhaiskasvatuspalvelu sijoitettiin sekä opetus- että sosiaalipalvelujen luokkiin, koska kunnissa varhaiskasvatuspalveluiden hallinto on siirtymässä sosiaalitoimen yhteydestä opetus- ja sivistystoimen yhteyteen. Vastaajia pyydettiin arvioimaan varhaiskasvatuspalvelujen saatavuutta ensimmäisen kerran opetuspalveluiden luokkaa koskevassa kysymyspatteristossa ja toisen kerran sosiaalipalveluiden luokkaa koskevassa kysymyspatteristossa. Analyysivaiheessa ratkaisu aiheutti pulmia, sillä muuttujien jakaumat poikkesivat toisistaan. Esimerkiksi 'en osaa sanoa'-vastauksia ja tyhjiä vastauksia oli määrällisesti enemmän sosiaalipalvelujen luokkaan sijoitetun muuttujan jakaumissa. Luokkien jakaumat päätettiin yhdistää yhdeksi jakaumaksi, jonka jälkeen jakauma jaettiin kahdella. Tämän jälkeen jakaumasta laskettiin keskiarvo. Varhaiskasvatuksen saama keskiarvoluku päätettiin sisällyttää osaksi opetuspalvelujen luokan kokonaiskeskiarvopistemäärää. Aikaisemmassa hyvinvointibarometrissa varhaiskasvatuspalvelujen (aikaisemmin päivähoitopalvelut) keskiarvopistemäärä on laskettu osaksi sosiaalipalvelujen luokan kokonaiskeskiarvopistemäärää. Kyselylomake kokonaisuudessaan on tämän raportin liitteenä (ks. Liite 3 ja Liite 4).

Vastaajilla oli kyselylomakkeen lopussa mahdollisuus avovastaukseen. Avovastauksia kertyi 58 kappaletta. Avovastauksissa kommentoitiin kyselylomaketta ja barometrikyselyä. Muutama vastaaja ilmoitti kaivanneensa selkeää käsitelmäärittelyä hyvinvoinnille ja palveluille. Avovastausten perusteella hyvinvoinnin ja palvelujen nykytilanteen ja muutossuuntien arviointi koettiin melko haasteellisenä. Asiantuntijat kommentoivat muun muassa meneillään olevaa kunta- ja palvelurakennemuutosta ja heikentynyttä kuntataloutta sekä niiden vaikutuksia palvelujen saatavuuteen ja laatuun. Osalla vastaajista tuntui olevan aito huoli palvelujen tulevaisuuden kehitysnäkymistä. Huolta kannettiin palvelujen keskit-

tämisestä, palveluverkoston karsimisesta sekä väestöryhmistä, jotka tiettyjen erityistarpeidensa vuoksi tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta sekä neuvontaa ja joille sähköinen asiointi on vaikeaa, ellei mahdotonta. Siirtyminen yhä enenevässä määrin sähköisten palvelujen käyttöön näytti olevan toistuva teema useassa avovastauksessa.

Tutkimusaineistoa tarkasteltiin kvantitatiivisen tutkimuksen perusmenetelmien avulla, joita olivat suorat jakaumat ja keskiarvotarkastelu. Tutkimustulokset raportoitiin sektoridiagrammeina, (pinottuina) vaakapylväskuvioina ja taulukoina. Keskiarvotarkasteluista ja graafisista kuvioista jätettiin pois 'en osaa sanoa'-vastaukset. Kvantitatiivisen tutkimusaineiston täydentämiseksi raportoinnissa käytettiin kyselyn avovastauksista saatua kvalitatiivista aineistoa, jonka aihepiirejä hahmotettiin teemoittelemalla. Kvalitatiivista aineistoa käytetään tässä tutkimuksessa elävöittämään ja syventämään tutkimustuloksia. Kursivoidut sitaatit ovat suoria lainauksia barometrikyselyn avoimista vastauksista.

3 HYVINVOINNIN TILA JA PALVELUJEN SAATAVUUS POHJALAISMAAKUNNISSA

Kolmannessa luvussa esitellään hyvinvointibarometrin tulokset koko tutkimusaineiston tasolla keskiarvoina ja prosentuaalisina jakaumina. Aineistoanalyysiin sisältyvät myös ne 17 vastausta, joita ei voitu ryhmitellä alueellisiin aineistoihin kyselyvastaajien toiminta-alueiden ylimaakunnallisuuden vuoksi. Tässä pääluvussa esitellään ensin kyselyvastaajien taustatiedot. Toisessa alaluvussa tarkastellaan hyvinvoinnin ajankohtaista tilaa: asiantuntijanäkemyksiä hyvinvoinnin kokonaistilanteesta, eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumisesta sekä hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävydestä sekä niiden pohjalta koottuja tutkimustuloksia.

Kolmannessa alaluvussa käydään läpi tutkimustuloksia, jotka pohjautuvat asiantuntijoiden ennakoiviin näkemyksiin hyvinvoinnin kokonaistilanteen sekä hyvinvoinnin riskitekijöiden kehityssuunnista seuraavien neljän vuoden aikana. Kolmannen luvun päättää hyvinvointipalvelujen saatavuutta, saatavuuden ennakoituja muutossuuntia koskevien asiantuntijanäkemyksien sekä niiden pohjalta saatujen tutkimustulosten tarkastelu. Lisäksi tässä luvussa tarkastellaan hyvinvoinnin tilassa ja palvelujen saatavuudessa tapahtuneita muutoksia vertailemalla⁴ keskiarvopistemääriä vuosien 2009 ja 2012 hyvinvointibarometriä kokonaistilanteen kesken.

3.1 Kyselyvastaajien taustatiedot

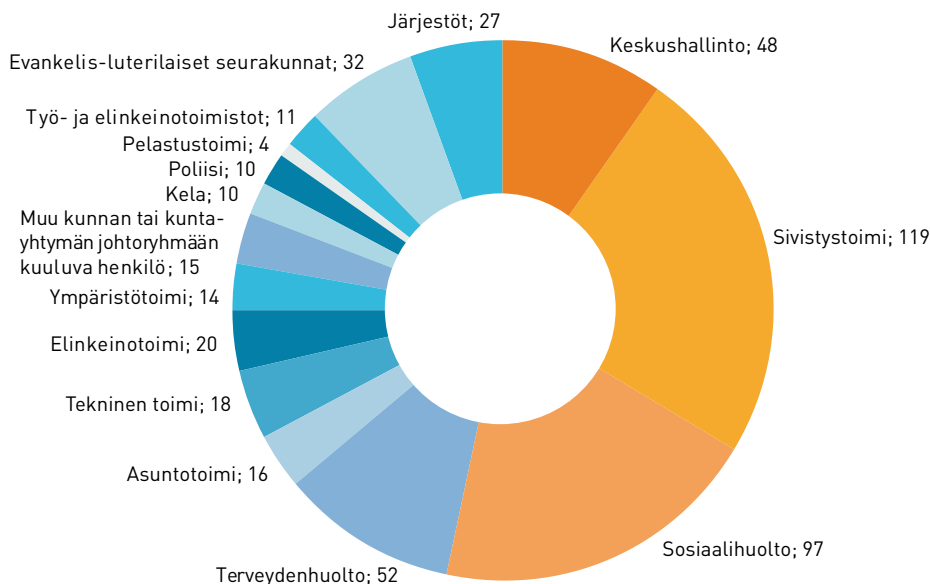
Barometrikyselyn aluksi vastaajilta tiedusteltiin taustaorganisaatiota ja tehtävänimikettä sekä taustaorganisaation toiminta-alueita. Jos vastaaja toimi samanaikaisesti useissa eri tehtävissä (niin sanotut oto-tehtävät), häntä pyydettiin vastaamaan pääasiallisen toimenkuvansa mukaisesti. Toiminta-alueella tarkoitettiin kaikkia niitä kuntia⁵, joiden alueella organisaatio toimii. Vastaajien lukumääräiset osuudet, taustaorganisaatiot ja tehtävänimikkeet⁶ esitetään liiteosiossa. (Ks. Liite 11, liitetaulukko 1.) Barometrikyselyn kokonaistilanteesta koostui 493 vastauksesta. Niistä 17 ei voitu ryhmitellä maakunta-aineistoihin, koska vastaajien taustaorganisaatioiden toimialueet olivat ylimaakunnallisia. Seitsemästätoista vastauksesta kymmenen oli järjestöjen edustajien vastauksia ja loput poliisitoimen, pelastustoimen ja sosiaalihuollon edustajien vastauksia.

⁴ Aikaisempaa vertailutietoa ei ole saatavilla eläkeläisten väestöryhmän hyvinvoinnin toteutumisen kehityssuunnasta, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden kehityssuunnista sekä yhteispalvelupisteistä tuotettavien palvelujen saatavuuden muutossuunnista.

⁵ Kyselylomakkeen kuntajaottelu perustui vuoden 2012 kuntajakoon.

⁶ Avovastauksena annetut tehtävänimikkeet esitetään liitetaulukon 1. yhteydessä.

Kokonaisaineistossa oli määrällisesti eniten vastauksia sivistystoimen (24,1 %), sosiaalihuollon (19,7 %), terveydenhuollon (10,5 %) ja keskushallinnon (9,7 %) edustajilta. Barometrissa painottuvat siksi sivistystoimen ja sosiaalihuollon edustajien näkemykset hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen tilasta sekä niiden kehityssuunnista. Kuntaorganisaatioiden ulkopuolisista toimijoista evankelis-luterilaisten seurakuntien (6,5 %) ja järjestöjen (5,5 %) edustajien vastauksia oli määrällisesti eniten. Kuvio 1 havainnollistaa vastaajien lukumääräisiä osuuksia toimialoittain.

Kuvio 1. Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain kokonaisaineistossa.

Vuonna 2009 toteutetun hyvinvointibarometrin kokonaisaineisto koostui 451 vastauksesta, joista 23 vastaajaa ei ilmoittanut taustaorganisaatiotaan ja tehtävänimikettään (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 32). Tässä tutkimuksessa vastauksia kertyi 42 kappaletta enemmän. Lisäksi kaikki kyselyyn vastanneet nimesivät taustaorganisaationsa ja tehtävänimikkeensä. Vastaajamäärän lisäystä selittävät edellistä barometria hieman korkeampi kokonaisvastausprosentti sekä järjestöjen edustajien valitseminen kyselyn uudeksi vastaajajoukoksi.

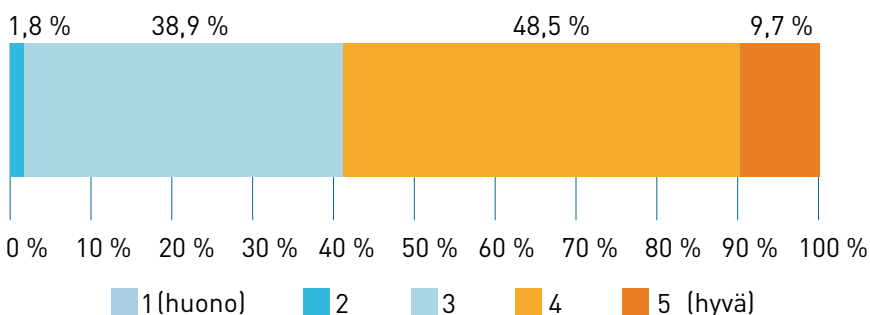
Verrattaessa vuosien 2009 ja 2012 barometrien vastaajaosuuksia keskenään, molemmissa aineistoissa painottuivat sosiaalihuollon ja sivistystoimen edustajien näkemykset hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta. Evankelis-luterilaista seurakuntaa edustavat vastaajat olivat tämän ja edellisen barometrin aktiivisin vastaajajoukko kuntasektorin ulkopuolisista toimijoista (ks. emt.). Lukumääräisesti tarkasteltuna

vastaajamäärissä oli tapahtunut jonkin verran muutoksia. Sivistystoimen edustajien vastaajamäärä kasvoi voimakkaimmin (23 vastaajaa), kun taas Kansaneläkelaitoksen edustajien vastaajamäärä väheni eniten (8 vastaajaa) edellisestä barometrin vastaajamääriin verrattuna.

3.2 Hyvinvoinnin ajankohtainen tilanne pohjalaismaakunnissa

Kyselyvastaajilta tiedusteltiin näkemystä toiminta-alueensa väestön ajankohtaisesta hyvinvoinnin kokonaistilanteesta. Kyseessä oli yleisarvio, jossa vastaajat arvioivat asiantuntemuksensa ja työssään tekemiensä havaintojensa pohjalta toimialueensa ihmisten hyvinvointia. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla⁷. Hyvinvointibarometrin piirtämää yleiskuvaa pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnista voidaan pitää varsin myönteisenä. Vastaajista 58,2 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon 4 tai 5 ja 38,9 prosenttia arvioi hyvinvoinnin tilan keskitasoiseksi (vastausvaihtoehto 3). Vain 1,8 prosenttia vastaajista valitsi vastausvaihtoehdon 2 ja arvioi pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen huonoksi. Kuvioon 2 on tiivistetty prosentuaaliset vastausjakaumat.

Millaiseksi arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen tällä hetkellä?

Kuvio 2. Arviot Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan väestön hyvinvoinnin ajankohtaisesta kokonaistilanteesta.

⁷ Asteikossa 1=huono ja 5=hyvä.

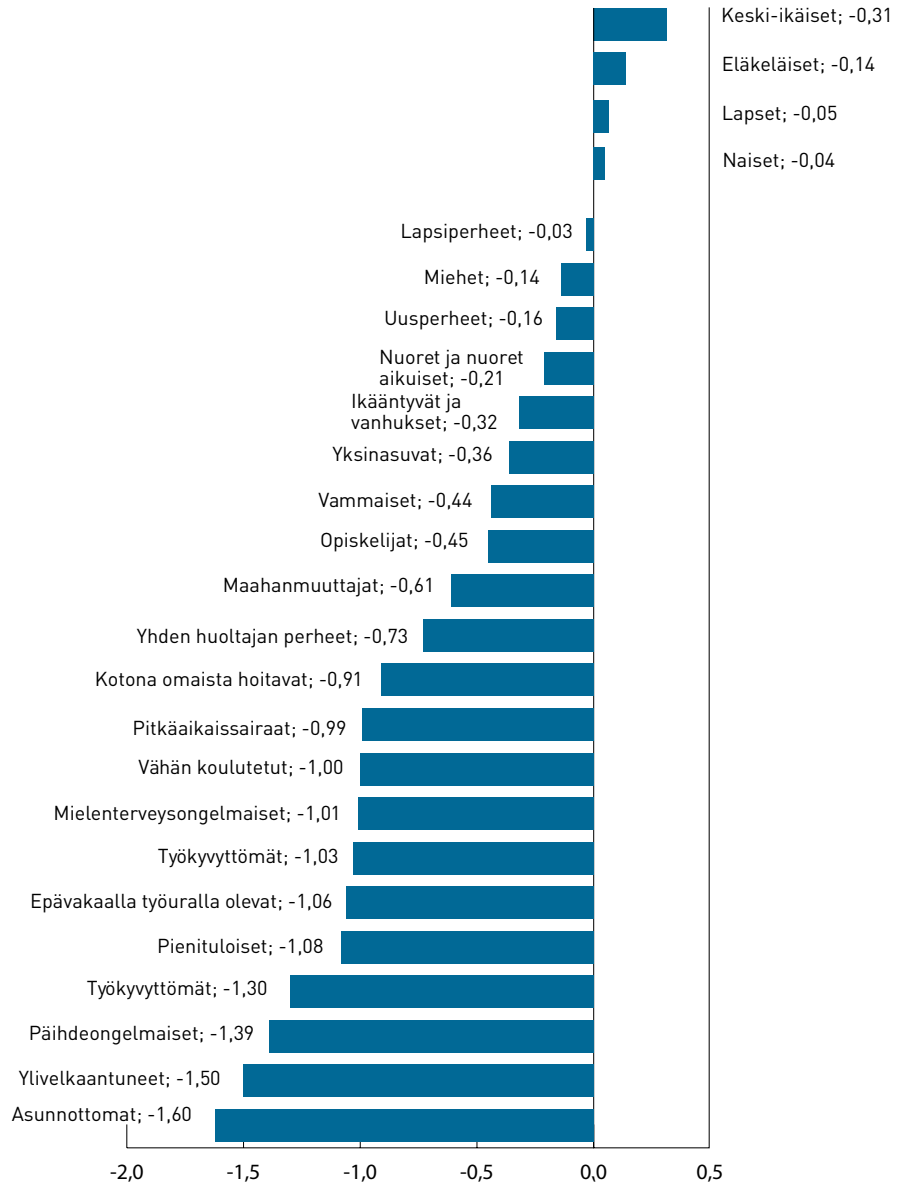
Keskiarvotarkastelussa hyvinvoinnin kokonaistilanne sai pistemäärän 3,67. Vuoden 2009 barometrin vastaaviin arvioihin verrattuna hyvinvoinnin kokonaistilanne nähtiin vain hieman kielteisempänä vuoden 2012 lopussa. Edellisessä barometrimittauksessa noin 34 prosenttia vastaajista antoi kielteisen ennakoarvion hyvinvoinnin kokonaistilanteen muutossuunnasta seuraavien neljän vuoden aikana (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 36). Tämän barometrimittauksen perusteella ennakoitu kielteinen muutossuunta toteutui, mutta hyvinvoinnin kokonaistilanteen huomattavaa heikkenemistä ei kuitenkaan näyttänyt tapahtuneen barometrimittausten välillä.

Tarkastellaan seuraavaksi yksityiskohtaisemmin hyvinvoinnin tilaa, ja luodaan katsaus asiantuntijoiden näkemyksiin 25 eri väestöryhmän⁸ hyvinvoinnin toteutumisesta. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla, jossa 1 edusti vastausvaihtoehtoa huonosti ja 5 vastausvaihtoehtoa hyvin. Kyselylomakkeeseen valittuja väestöryhmiä täydennettiin tätä tutkimusta varten eläkeläisten väestöryhmällä.

Kuvioon 3 on tiivistetty 25 väestöryhmän saamien keskiarvopistemäärien poikkeamat pohjalaismaakuntien väestön keskimääräistä hyvinvointia kuvaavasta pistemäärästä (3,67). Mainitun keskiarvopistemäärän ylittäviä väestöryhmiä olivat keski-ikäiset, eläkeläiset, lapset ja naiset. Näiden väestöryhmien hyvinvoinnin arvioitiin toteutuvan keskimääräistä paremmin. Lisäksi keskiarvotarkastelussa selvisi, että lapsiperheiden, miesten, uusperheiden sekä nuorten ja nuorten aikuisten saamat keskiarvopistemäärät poikkesivat vain hieman hyvinvoinnin kokonaistilan keskiarvosta. Asiantuntijoiden näkemysten mukaan asunnottomat, ylivelkaantuneet, päihdeongelmaiset ja työttömät kärsivät eniten hyvinvoinnin puutteista. Kuviosta 3 havaitaan, että työttömien väestöryhmän keskiarvopistemäärä poikkesi -1,30 yksikköä hyvinvoinnin kokonaistilaa kuvaavasta keskiarvosta ja asunnottomien väestöryhmän kohdalla keskiarvopoikkeama oli peräti -1,62 yksikköä. Tuloksen tulkinnassa on kuitenkin huomioitava, että 15,6 prosenttia vastaajista valitsi 'en osaa sanoa' -vastausvaihtoehdon asunnottomien väestöryhmää käsittelevässä kysymyskohdassa (ks. Liite 11, liitetaulukko 4).

⁸Kysymykseen on valittu tietoisesti erilaisia väestöryhmiä, joiden välillä on oletettavia eroja hyvinvoinnissa – vähäisistä hyvinvointieroista hyvinvoinnin puutteiden ja huono-osaisuuden kasautumiseen saakka. Väestöryhmät eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan ihmiset elävät hyvinkin erilaisissa ja muuttuvissa elämäntilanteissa, joita ei voi typistää yksittäisiin väestöryhmänimikkeisiin. (Lehtola ym. 2007, 10.)

**Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne?
(Poikkeama koko väestön keskiarvosta 3,67)**

Kuvio 3. 25 väestöryhmän hyvinvoinnin ajankohtaista toteutumista kuvaavat keskiarvopistemäärät. Poikkeama pohjalaismaakuntien hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.

Barometrimittausten välisenä aikana (2009–2012) näytti tapahtuneen myönteistä muutosta usean väestöryhmän hyvinvoinnissa. Erityisesti maahanmuuttajien hyvinvointia koskevat näkemykset olivat kohentuneet edellisen barometriin verrattuna. Maahanmuuttajien hyvinvointia kuvaava keskiarvopistemäärä nousi 0,16 yksikköä. Entistä myönteisemmin arvioitiin lisäksi kotona omaistaan hoitavien, lasten ja opiskelijoiden hyvinvoinnin toteutumista verrattuna vuoden 2009 vastaaviin arvioihin. Ylivelkaantuneiden ja työttömien hyvinvoinnin toteutumista arvioitiin hieman myönteisemmin kuin edellisessä barometrissa, kun taas päihdeongelmaisten ja asunnottomien hyvinvointia koskevat näkemykset pysyttelivät kutakuinkin ennallaan. (Ks. Liite 13, liitekuvio 1.) Neljän heikoimmassa asemassa olevan väestöryhmän järjestys (asunnottomat, ylivelkaantuneet, päihdeongelmaiset ja työttömät) säilyi muuttumattomana barometrimittausten välillä (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 34). Tuloksen perusteella näyttäisi siltä, että asunnottomat, ylivelkaantuneet, päihdeongelmaiset ja työttömät muodostavat heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien kovan ja valitettavan pysyvän ytimen pohjalaismaakuntien alueella.

Barometrivastaajia pyydettiin arvioimaan 22 erilaisen hyvinvoinnin riskitekijän merkittävyyttä toimialueellaan. Vastaus annettiin kolminumeroisella asteikolla⁹. Kuvioista 4 ilmenee, että vastaajat arvioivat vuoden 2012 lopussa hyvinvoinnin merkittävimiksi riskitekijöiksi psyykkiset pitkäaikaissairaudet, nuorisotyöttömyyden, pitkäaikaistyöttömyyden, päihteiden käytön ja yksinäisyyden. Edellisessä hyvinvointibarometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 36–37) ennakoitu velkaongelmien ja työttömyyden voimakas vaikeutuminen ei näytä tämän barometrimittauksen valossa toteutuneen. Sen sijaan vuonna 2009 ennakoitu psyykkisten pitkäaikaissairauksien ja päihteiden käytön vaikeutuminen (ks. emt) näyttää tämän barometrin tulosten perusteella toteutuneen. Tulosten tulkinnassa on syytä muistaa, että nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys valittiin tähän tutkimukseen uusina työttömyyttä kuvaavina muuttujina niiden ajankohtaisuuden¹⁰ vuoksi. Barometrituloksiin nähtävästi vaikuttivat ajankohtainen julkinen, huolen sävyttämä keskustelu nuorten syrjäytymisestä ja kasvavasta nuorisotyöttömyydestä.

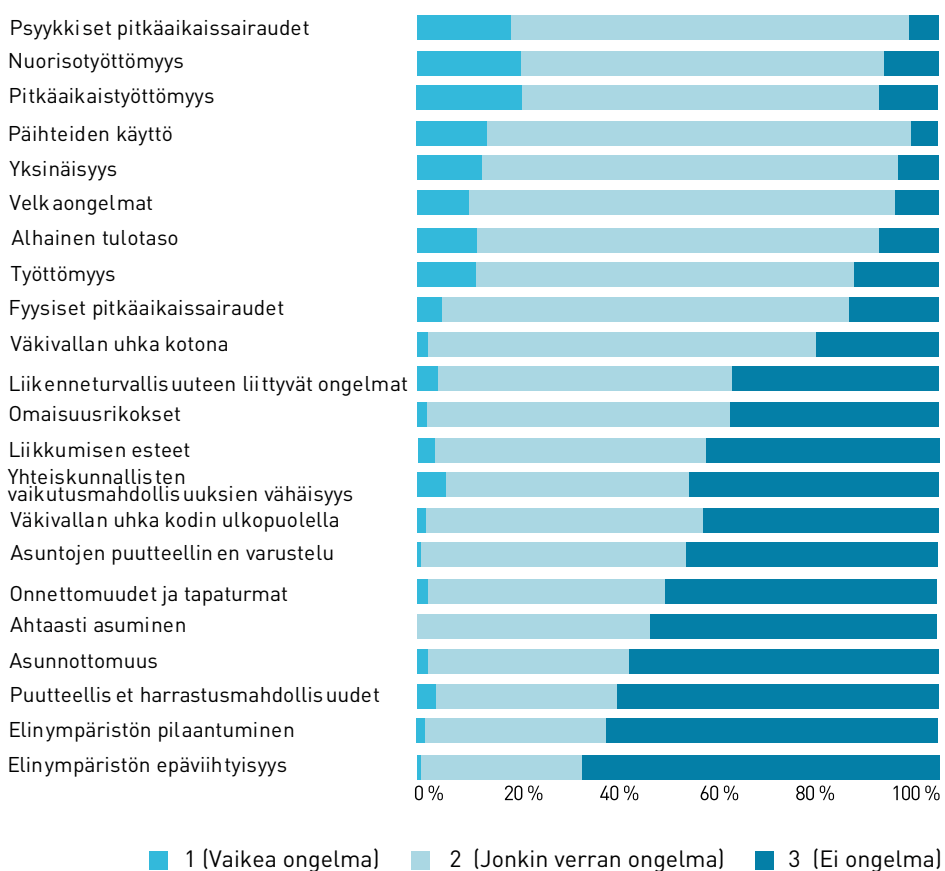
Niin aikaisemmin toteutetussa kuin tässäkin hyvinvointibarometrissa pohjalaismaakuntien alueen vahvuuksiksi nousivat puhdas ja viihtyisä elinympäristö, hyvä asumistaso sekä monipuoliset harrastusmahdollisuudet. Lisäksi asunnotto-muus ilmiönä ja sosiaalisena ongelmana vaikuttaa edelleen olevan pohjalaismaakuntien alueella melko marginaalinen, sillä hieman yli 50 prosenttia vastaajista ei kokenut

⁹ Asteikossa 1=vaikea ongelma, 2=jonkin verran ongelma ja 3=ei ongelmaa.

¹⁰ Pitkäaikaistyöttömyydestä ja erityisesti nuorisotyöttömyydestä käyty yhteiskunnallinen keskustelu on ollut aktiivista viime vuosina. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävä nuorisotakuu on yksi Jyrki Kataisen hallituksen kärkihankkeista. Nuorisotyöttömyys erityisesti on ollut yhteiskuntapolitiittisten toimenpiteiden kohteena.

asunnottomuutta merkittävänä hyvinvointiongelmana. Tuloksen voi tulkita siten, että määrällisesti asunnottomien ihmisten lukumäärä on pieni pohjalaismaakuntien alueella, mutta hyvinvoinnin toteutumisen näkökulmasta asiantuntijat katsoivat asunnottomien olevan haavoittuvin väestöryhmä (ks. Kuvio 3). Eri vastausvaihtoehtojen saamat prosentuaaliset jakaumat on koottu kuvioon 4¹¹.

Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä? (prosentuaaliset jakaumat)

Kuvio 4. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä pohjalaismaakunnissa.

¹¹ Tulosten tulkinnessa on hyvä huomioida, että suhteellisen suuri joukko vastaajia valitsi 'en osaa sanoa' -vastausvaihtoehdon seuraavien muuttujien kohdalla: väkivallan uhka kotona (18,2 %) ja onnettomuudet ja tapaturmat (15,1 %) (ks. liite 11, liitetaulukko 5).

Millaisia muutossuuntia edellä käsitellyissä hyvinvointiongelmassa ilmeni barometrimittausten välillä? Työttömyyttä koskevat näkemykset olivat vuoden 2012 lopussa selvästi optimistisempia kuin keväällä 2009, jolloin kansainvälisen finanssikriisin myötä Suomi ajautui taantumaan. Hieman kielteisemmin arvioitiin nyt ahtaasti asumista ja yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia verrattuna edellisen hyvinvointibarometrin vastaaviin arvioihin. Lisäksi turvallisuutta kuvaavissa muuttujissa (väkivallan uhka kodin ulkopuolella ja omaisuusrikokset) näytti tapahtuneen hieman kielteistä muutosta barometrimittausten välillä. (Ks. Liite 13, liitekuvio 2.) Edellisessä hyvinvointibarometrissa (Kuronen-Ojala ym. 2009, 36) vastaajat ennakoivat jossain määrin omaisuusrikosten ja kodin ulkopuolisen väkivallan uhan kasvua seuraavien neljän vuoden aikana.

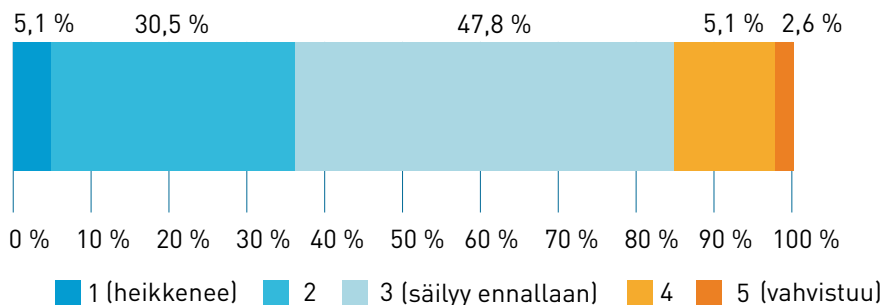
3.3 Ennakoivat arviot pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin tilasta neljän vuoden kuluttua

Tarkastellaan seuraavaksi vastaajien ennakkoarvioita hyvinvoinnin kokonaistilanteen ja edellä käsiteltyjen hyvinvoinnin riskitekijöiden lähitulevaisuuden muutos suunnista. Barometrivastaajia pyydettiin hyvinvointia koskevan ajankohtaisarvion lisäksi antamaan ennakkoarvio hyvinvoinnin kokonaistilan muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla¹².

Lähes puolet vastaajista ennakoi hyvinvoinnin tilan säilyvän ennallaan lähivuosien aikana. Huomattavaa oli, että noin 36 prosenttia asiantuntijoista ennakoi hyvinvoinnin kokonaistilanteen heikkenevän (valitsi vastausvaihtoehdon 1 tai 2). Vastaajista noin 15 prosenttia puolestaan ennakoi hyvinvoinnin tilan vahvistuvan (valitsi vastausvaihtoehdon 4 tai 5). Kuvio 5 esittää vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

¹² Asteikossa 1=heikkenee, 3=säilyy ennallaan ja 5=vahvistuu.

Miten arvioitte toimialueellanne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuvan seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 5. Arviot pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.

Niin hyvinvoinnin tilaa kielteisesti kuin myönteisesti ennakoivien vastausosuudet näyttivät kasvaneen edellisen barometrin jälkeen. Vastaavasti hyvinvoinnin tilan muuttumattomuutta ennakoivien vastausosuus pieneni. Edellisessä barometrimittauksessa vielä hieman yli puolet vastaajista arvioi hyvinvoinnin tilan säilyvän ennallaan lähivuosien aikana. (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 36). Hyvinvoinnin muutossuuntaa kuvaavaksi keskiarvopistemääräksi muodostui vuoden 2012 barometrissa 2,77, mikä oli hieman korkeampi edelliseen mittaukseen nähden.

Vastaajien puntaroitavaksi asetettiin 22 hyvinvoinnin riskitekijän muuttuminen seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin kolminumeroisella asteikolla¹³. Asiantuntijat ennakoivat velkaongelmien, työttömyyden, psyykkisten pitkäaikais-sairauksien, pitkäaikaistyöttömyyden ja päihteiden käytön nousevan merkittävimmiksi hyvinvoinnin haasteiksi pohjalaismaakunnissa seuraavien neljän vuoden aikana. Nuorisotyöttömyyden kehityssuuntaa koskevat ennakoarviot jakautuivat aineistossa selvimmin: 38,4 prosenttia vastaajista uskoi nuorisotyöttömyyden vaikeutuvan ja 16,5 prosenttia vastaajista ennakoi ongelman helpottuvan lähivuosina. Kaiken kaikkiaan barometrivastaajat ennakoivat etenkin niiden ongelmien vaikeutuvan, joiden nähtiin olevan jo tälläkin hetkellä merkittävimpiä hyvinvoinnin riskitekijöitä. Poikkeuksen muodostivat velkaongelmat. Avovastauksissa esitettiin näkemyksiä siitä, millaisia seurauksia hyvinvointiongelmista saattaa aiheutua, ellei niihin riittävästi pureuduta.

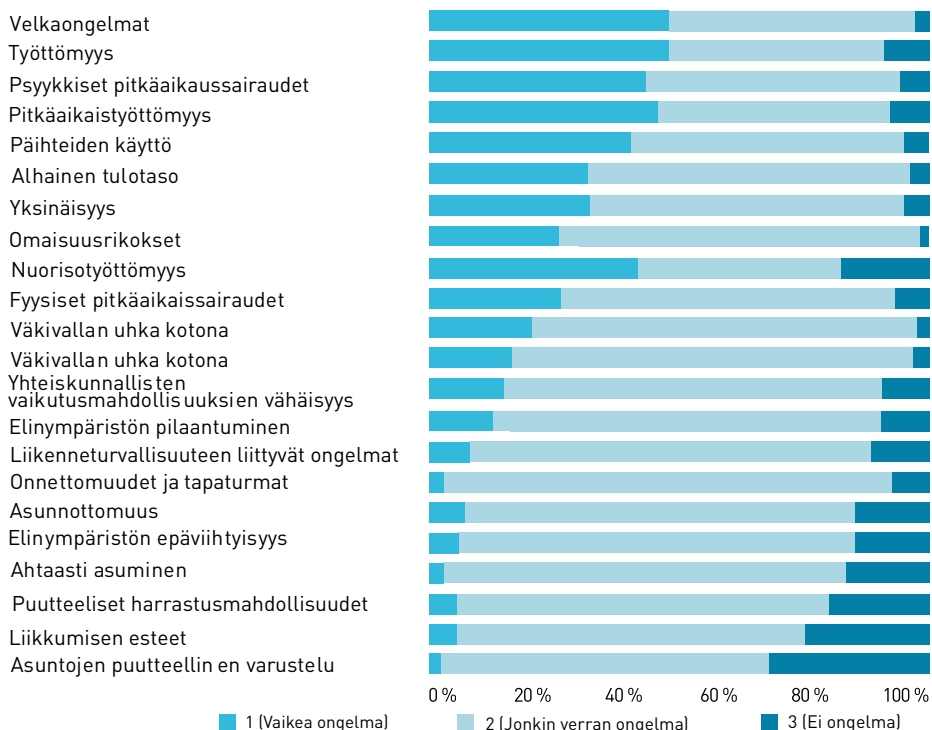
¹³Asteikossa 1=ongelma vaikeutuu, 2= tilanne säilyy ennallaan ja 3=ongelma helpottuu

”Nuorisotyöttömyyden vähentäminen on yksi keskeinen asia hoitaa kuntoon kaikkien hyvinvoinnin kannalta. Jos nuorisotyöttömyyttä ei saada vähennettyä => aiheuttaa paljon negatiivisia heijastevaikutuksia (mm. päihteiden käytön lisääntymistä, velkaantumiskierrettä, perheiden pahoinvointia, terveysongelmien lisääntymistä...). Toinen asia, joka on hyvinvoinnin kannalta keskeinen ongelma, on yksinäisyys. Yksinäisyys, erityisesti iäkkäämmillä ihmisillä, aiheuttaa turvattomuutta, mikä lisää palveluhakuisuutta.” (Vastaaja 97)

Toisaalta viihtyisä, puhdas ja turvallinen elinympäristö, monipuoliset harrastusmahdollisuudet ja hyvä asumistaso näyttäisivät olevan jatkossakin pohjalaismaakuntien vahvuuksia ja siten alueiden ihmisten hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Kuvioon 6 on koottu eri vastausvaihtoehtojen saamat prosentuaaliset jakaumat ¹⁴.

¹⁴ Tulosten tulkinnassa on hyvä huomioida, että suhteellisen suuri joukko vastaajia valitsi ’en osaa sanoa’ -vastausvaihtoehdon seuraavien muuttujien kohdalla: väkivallan uhka kotona (17,6 %) ja onnettomuudet ja tapaturmat (16,2 %) (ks. Liite 11, liitetaulukko 6).

Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 6. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyyden muutos seuraavien neljän vuoden aikana pohjalaismaakunnissa.

Tarkastellaan lopuksi, millaisia kehityssuuntia hyvinvoinnin riskitekijöiden osalta ilmeni barometrimittausten välillä (ks. Liite 13, liitekuvio 3). Tässä barometrissa vastaajat ennakoivat aikaisempaa myönteisemmin päihteiden käytön ja velkaongelmien muutossuuntia. Päihteiden käytön osalta tulosta saattaa selittää valtakunnallisesti todettu ilmiö nuorten alkoholin käytön vähentyminen. Toisaalta taas on todettu, että muiden päihteiden käyttö on nuorten keskuudessa lisääntynyt. (Raitasalo & Huhtanen & Miekkala & Ahlström 2012.) Velkaongelmien ennakoitiin olevan merkittävin lähivuosien hyvinvointiongelma edellisessä hyvinvointibarometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 36–37) ja nyt toistamiseen tässä mittauksessa.

Jonkin verran edellistä hyvinvointibarometria kielteisemmin arvioitiin elinympäristön pilaantumista. Myönteinen kehityssuunta ympäristön puhtauden suhteen ei välttämättä ole itsestäänselvyys. Saattaa olla, että juuri ennen kyselyn toteuttamista marraskuussa 2012 tapahtunut Talvivaaran kaivoksen ympäristöonnettomuus ja tapahtumista käyty julkinen keskustelu vaikuttivat osaltaan tuloksiin.

3.4 Arviot palvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden muutoksista neljän vuoden aikana pohjalaismaakunnissa

Edellä esiteltiin kokonaisaineiston tasolla hyvinvoinnin tilaa ja sen kehityssuuntia koskevia asiantuntijänäkemyksiä sekä niiden pohjalta koottuja tutkimustuloksia. Siirrytään luvun päätteeksi tarkastelemaan hyvinvointipalvelujen saatavuutta ja sen arvioituja muutoksia. Vastaajien puntaroitavaksi asetettiin 25 erilaisen palvelun saatavuus toimialueellaan. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla¹⁵. On syytä korostaa, että kyselylomakkeessa¹⁶ kysytyt palvelut eroavat toisistaan. Esimerkiksi perusasteen opetuspalveluja ja päivittäistavarakauppapalveluja voidaan luonnehtia niin sanotuiksi lähipalveluiksi¹⁷, kun taas osa palveluista on luonteeltaan seudullisia (muun muassa vanhusten asumispalvelut ja verohallinnon palvelut).

Vuoden 2012 lopussa vastaajat arvioivat joukkoliikennepalvelujen, mielenterveyspalvelujen, korkea-asteen koulutuspalvelujen, verohallinnon palvelujen ja erikoislääkäripalvelujen saatavuuden olevan vaikeinta. Kielteisimmin arvioitiin joukkoliikennepalvelujen saatavuutta. Myös edellisessä barometrissa saatiin vastaava tulos (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 32). Tässä tutkimuksessa 30 prosenttia vastaajista piti joukkoliikennepalvelujen saatavuutta vaikeana. Tulosta joukkoliikennepalvelujen huonosta saatavuudesta voidaan pitää huolestuttavana, koska toimimaton joukkoliikenne vaikuttaa epäsuorasti muiden palvelujen saavutettavuuteen. Lisäksi haja-asutusalueilla rapautuva joukkoliikenne saattaa heikentää autottomien ihmisten sosiaalisia verkostoja ja lisätä yksinäisyyttä. Tuloksella on myös ekologinen ulottuvuus, sillä joukkoliikennettä suosimalla voidaan vähentää liikenteestä aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia.

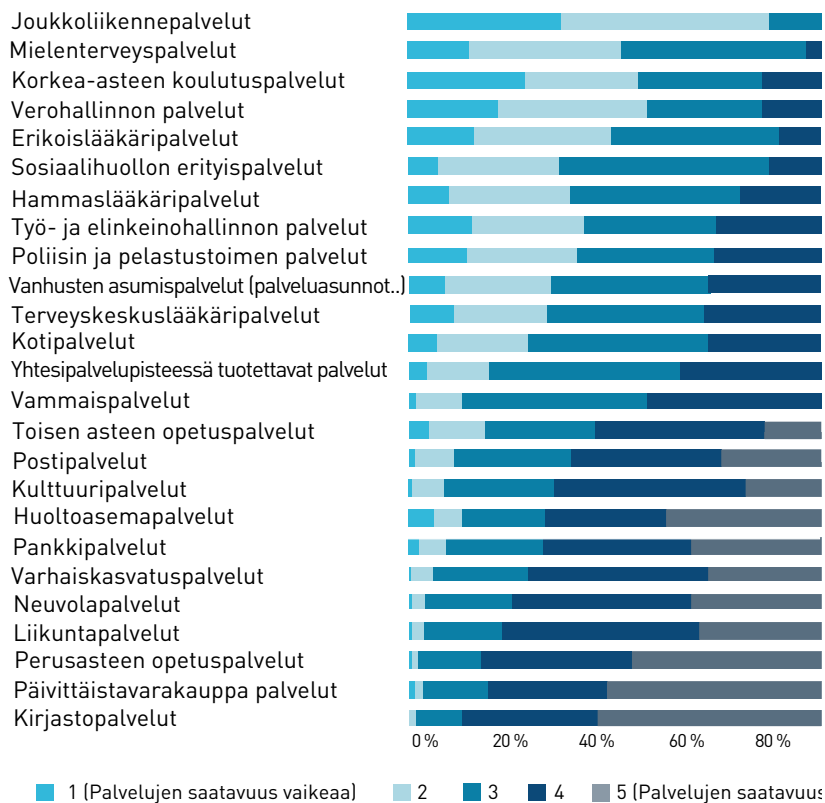
Mitä enemmän palvelussa oli niin sanotun lähipalvelun piirteitä, sen helpommaksi saatavuus arvioitiin. Kirjastopalvelujen, päivittäistavarakauppapalvelujen, perusasteen opetuspalvelujen, liikunta- ja neuvolapalvelujen saatavuuden nähtiin olevan helpointa. Kuvio 7 esittää eri vastausvaihtojen saamat prosentuaaliset jakaumat.

¹⁵ Asteikossa 1=palvelujen saatavuus vaikeaa ja 5=palvelujen saatavuus helppoa.

¹⁶ Kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (suomi) (ks. liite 3) ja kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (ruotsi) (ks. liite 4).

¹⁷ Lähipalvelun selkeä määrittely on vaikeaa. Lähipalveluja kuvataan yleisesti ihmisten lähiympäristössä tuotettavaksi, arkipäiväisiksi ja ihmisläheisiksi palveluiksi. Suuri joukko ihmisiä käyttää lähes päivittäin lähipalvelua. [Zitting & Ilmarinen 2010, 53–54.]

Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden toimialueellanne tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 7. Arviot 25 eri palvelun ajankohtaisesta saatavuudesta pohjalaismaakunnissa.

Edellisessä hyvinvointibarometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 40–41) vastaajat uskoivat joukkoliikennepalvelujen, poliisin- ja pelastustoimen palvelujen, työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen sekä verohallinnon palvelujen, mielenterveyspalvelujen ja erikoislääkäripalvelujen saatavuuden vaikeutuvan voimakkaimmin seuraavien neljän vuoden aikana. Vuoden 2012 barometrikyselyn valossa tietyjen palvelujen, esimerkiksi joukkoliikennepalvelujen, mielenterveyspalvelujen ja verohallinnon palvelujen, saatavuuden ennakoitu vaikeutuminen näytti toteutuneen. Nyt saadut tutkimustulokset olivat pääsääntöisesti yhteneväisiä edellisessä barometrissa ennakoitujen palvelujen saatavuuden muutossuuntien kanssa. Barometrivastaajien ennakoarviot esimerkiksi päivittäistavarakauppa-, liikunta- ja kirjastopalvelujen sekä perusasteen opetuspalvelujen saatavuuden myönteisistä muutossuunnista näyttivät tämän tutkimuksen valossa toteutuneen. (ks. emt.)

Millaisia muutoksia palvelujen saatavuudessa näyttäisi tapahtuneen barometrimittausten välillä? Kokonaisaineistojen keskiarvovertailussa selvisi, että terveyskeskuslääkäripalvelujen ja varhaiskasvatuspalvelujen saatavuutta arvioitiin aikaisempaa myönteisemmin. Sen sijaan eniten heikennystä näytti tapahtuneen pankkipalvelujen, hammaslääkäripalvelujen ja huoltoasemapalvelujen saatavuutta koskevissa arvioinneissa. Huoltoasemapalvelujen saama keskiarvopistemäärä heikkeni 0,24 yksikköä. Pankkipalvelujen ja hammaslääkäripalvelujen keskiarvopistemäärissä heikennystä oli tapahtunut 0,25 yksikköä. Valtionhallinnon palveluista kielteisimmän oli muuttunut verohallinnon palvelujen saatavuus. Huomattavaa oli myös kielteinen muutossuunta toisen asteen opetuspalvelujen ja korkea-asteen koulutuspalvelujen saatavuudessa vuosien 2009 ja 2012 barometrimittausten välillä. (Ks. Liite 13, liitekuvio 4.)

Luodaan vielä lopuksi katsaus edellä käsiteltyjen 25 palvelun saatavuuden ennakoituihin kehitysuuntiin. Kyselyvastaajia pyydettiin arvioimaan palvelujen saatavuuden muuttumista seuraavien neljän vuoden aikana viisinumeroisen asteikon¹⁸ mukaisesti. Huomionarvoista oli, että pääasiassa niiden palvelujen, joiden saatavuuden nähtiin olevan jo vastaushetkelläkin vaikeaa, saatavuuden ennakoitiin vaikeutuvan entisestään lähivuosien aikana. Kielteisimmät ennakkoarviot annettiin joukkoliikennepalvelujen, verohallinnon palvelujen, poliisin ja pelastustoimen palvelujen sekä työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen, mielenterveyspalvelujen ja erikoislääkäripalvelujen saatavuuden kehityssuunnista. Tulokset kertonevat muun muassa viime vuosien aikana toteutetuista verohallinnon ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluverkkojen karsimisesta ja keskittämisestä. Myös poliisin hallintorakenteeseen ja palveluverkkoon on kohdistettu toimenpiteitä.

Viime vuosien aikana julkishallinnon palveluja on kehitetty ja pyritään edelleen kehittämään siihen suuntaan, että sähköinen asiointi olisi ensisijainen asiointimuoto (Valtionvarainministeriö 2013a). Ehkä hieman yllättäen ja vastoin julkishallinnon kehittämistavoitetta, voidaan nyt saatuja tutkimustuloksia tulkita siten, että vastaajat mielsivät palvelujen hyvän saatavuuden pitkälti henkilökohtaisena, kasvokkain tapahtuvana asiointimahdollisuutena. Osa vastaajista oli huolissaan siitä, että tietyt erityisryhmät (muun muassa näkövammaiset ja ikääntyneet) joutuvat väliinputoajan rooliin, kun palveluja sähköistetään:

”Palveluneuvonnan paranemiseen haluan uskoa, mutta pelkään ikäihmisten jäävän väliinputoajiksi, jos neuvonta ei ole henkilökohtaista (henkilökunnan vähäys) vaan tietotekniikan avulla haettavaa tietoa.” (Vastaaja 71)

”Palvelut ovat menneet kasvottomiksi. Yhteydenpito viranomaisiin on maksullista ja puhelimesta asiointi tehty hankalaksi näkö- ja kuulo-vammaisille

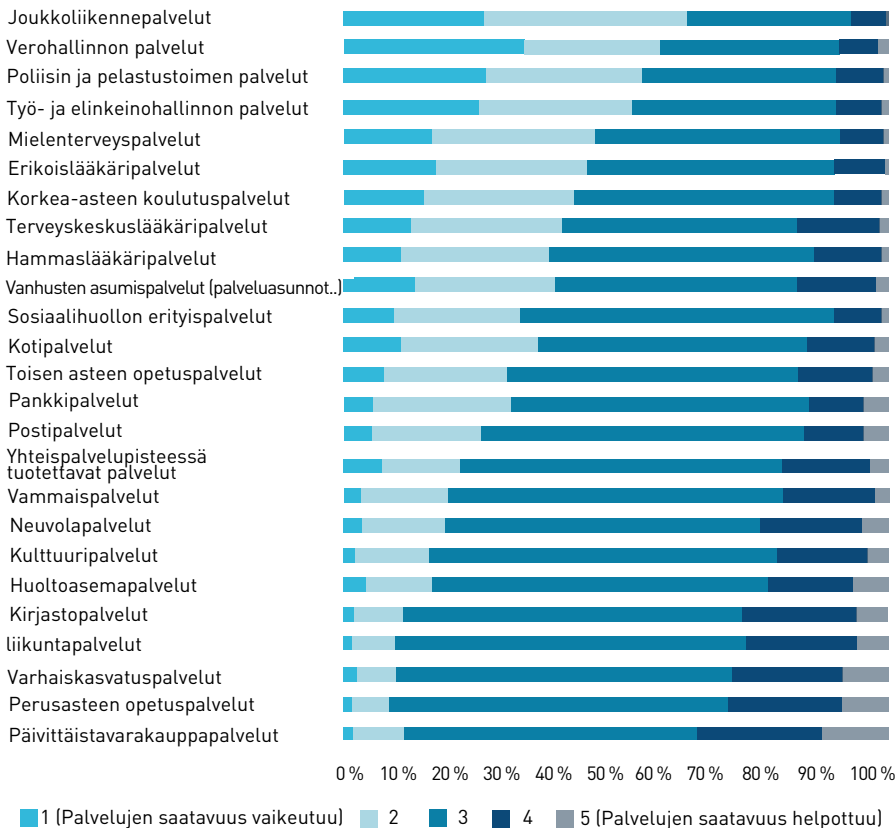
¹⁸ Asteikossa 1=palvelujen saatavuus vaikeutuu ja 5=palvelujen saatavuus helpottuu.

sekä ikääntyneille. (...) Kauppa- pankki- ja liikennepalvelut etäännyvät käyttäjistään ja suosivat niitä, jota osaavat sähköisen asiainnin tai omaavat mahdollisuuden liikkua omalla autollaan. Korvaavia palveluita tarvittaisiin, mutta niitä ei edes suunnitella. ” (Vastaaaja 93)

Vaikka sähköiset asiointimahdollisuudet ovat viime vuosina monipuolistuneet ja palvelujen käyttökulttuuri muuttunut, on muistettava, etteivät ne yksinään ole riittäviä. Keräsen (2010, 23) tutkimuksessa nuoret TE-toimiston asiakkaat olivat pääosin erittäin tyytyväisiä sähköisiin palveluihin, mutta eniten he toivoivat lisää henkilökohtaista asiointia. Verkkopalvelujen käyttö vaatii tietoteknistä ja tiedonhaun osaamista sekä henkilön omaa aktiivisuutta. Palvelujen kehittämisessä olisi syytä muistaa erityisryhmien tarpeet ja rajoitteet verkkopalvelujen käytössä. Myönteistä barometrituloksissa oli, että asiantuntijat näyttivät luottavan (perus) palvelujen hyvään saatavuuteen myös tulevien vuosien aikana. Muun muassa päivittäistavarakauppapalvelujen, perusasteen opetuspalvelujen sekä varhaiskasvatus-, liikunta-, kirjasto- ja huoltoasemapalvelujen saatavuuden uskottiin säilyvän ennallaan tai jopa helpottuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Kuvioon 8 on koottu eri vastausvaihtojen saamat prosentuaaliset jakaumat.

Vaikka sähköiset asiointimahdollisuudet ovat viime vuosina monipuolistuneet ja palvelujen käyttökulttuuri muuttunut, on muistettava, etteivät ne yksinään ole riittäviä. Keräsen (2010, 23) tutkimuksessa nuoret TE-toimiston asiakkaat olivat pääosin erittäin tyytyväisiä sähköisiin palveluihin, mutta eniten he toivoivat lisää henkilökohtaista asiointia. Verkkopalvelujen käyttö vaatii tietoteknistä ja tiedonhaun osaamista sekä henkilön omaa aktiivisuutta. Palvelujen kehittämisessä olisi syytä muistaa erityisryhmien tarpeet ja rajoitteet verkkopalvelujen käytössä. Myönteistä barometrituloksissa oli, että asiantuntijat näyttivät luottavan peruspalvelujen hyvään saatavuuteen myös tulevien vuosien aikana. Muun muassa päivittäistavarakauppapalvelujen, perusasteen opetuspalvelujen sekä varhaiskasvatus-, liikunta-, kirjasto- ja huoltoasemapalvelujen saatavuuden uskottiin säilyvän ennallaan tai jopa helpottuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Kuvioon 8 on koottu eri vastausvaihtojen saamat prosentuaaliset jakaumat.

Miten arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 8. Arviot 25 eri palvelun saatavuuden muutoksesta pohjalaismaakunnissa seuraavien neljän vuoden aikana.

Edellisessä hyvinvointibarometrissa vastaajat antoivat pessimistisimmät ennakkoarviot joukkoliikennepalvelujen, poliisin ja pelastustoimen palvelujen, verohallinnon palvelujen, työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen sekä mielenterveys- ja erikoislääkäripalvelujen muutossuunnista (ks. Kuronen-Ojala 2009, 40–41). Myös tässä tutkimuksessa kuuden edellä mainitun palvelun saatavuuden uskottiin heikkenevän voimakkaimmin seuraavien neljän vuoden aikana.

Millainen kuva palvelujen saatavuuden ennakoituista kehityskuluista piirtyy vertaillaessa vuosien 2009 ja 2012 barometrituloksia? Kaiken kaikkiaan asiantuntijat arvioivat palvelujen saatavuuden muutossuuntia nyt aikaisempaa negatiivisemmin. Edellistä barometria huomattavasti kielteisemmin ennakoitiin pankkipalvelujen, verohallinnon, toisen asteen opetuspalvelujen ja korkea-asteen koulutuspalvelujen

saatavuuden muutoksia. Pankkipalvelujen keskiarvoluvussa näytti tapahtuneen kielteisillä muutoksilla: keskiarvoluku oli vuonna 2009 vielä 3,24 ja vuonna 2012 vain 2,83. (Ks. Liite 13, liitekuvio 5.)

Keskiarvovertailussa selvisi, että arviot toisen asteen opetuspalvelujen ja korkea-asteen koulutuspalvelujen saatavuudesta näyttivät muuttuneen selvästi kielteisempään suuntaan kolmen vuoden aikana. Muutossuunta oli kielteinen niin palvelujen ajankohtaista saatavuutta koskevissa arvioinneissa kuin lähivuosien kehityssuuntien ennakoinneissa Vuoden 2012 lopussa vastaajat ennakoivat vuoden 2009 barometrivastaajia synkemmin koulutuspalvelujen saatavuutta. Toisen asteen opetuspalvelujen ennakoitua saatavuutta kuvaava keskiarvoluku oli kolme vuotta sitten 3,12, mutta vuonna 2012 enää 2,82. Vastaavasti korkea-asteen koulutuspalvelujen keskiarvopistemäärä laski 2,84:stä 2,54:ään. (Ks. Liite 13, liitekuvat 4 ja 5.) Barometrituloksissa heijastunevat viime vuosien aikana toteutetut toisen asteen ja korkea-asteen koulutusten resurssileikkaukset ja toiminnan keskittäminen. Toisen asteen ja korkea-asteen opetuspalveluihin kohdistuneet leikkaukset huolettivat yksittäisiä asiantuntijavastaajia.

”Toisen asteen ja korkea-asteen opetus on vaarassa huonontua vähenevän valtion rahoituksen myötä.” (Vastaaja 181)

Kokonaisaineiston analyysin perusteella oli pääteltävissä, että yhteispalvelupisteistä tuotettavat palvelut olivat vieraita yllättävän suurelle joukolle pohjalaismaakuntia edustavia asiantuntijoita. 25,4 % vastaajista ilmoitti, ettei osannut arvioida yhteispalvelupisteistä tuotettavien palvelujen ajankohtaista saatavuutta (ks. Liite 11, liitetaulukko 7). 22,5 % ilmoitti, ettei osannut arvioida kyseisten palvelujen saatavuuden muutossuuntaa (ks. Liite 11, liitetaulukko 8). Palvelua ei määritetty kyselylomakkeeseen. Jotkut vastaajat kirjoittivat avovastauksessaan, etteivät tieneet, mikä yhteispalvelu on. Yhteispalvelupisteen käsitteen avaaminen olisi saattanut helpottaa palvelun saatavuuden arviointia. Yhteispalvelupisteessä on saatavilla vähintään kahden eri viranomaisen palveluja ja josta voi laittaa vireille ns. yhden luokun periaatteella yleisempiä julkishallinnon palveluja (Valtionvarainministeriö 2013b).

4 HYVINVOINNIN JA PALVELUJEN TILA ETELÄ-POHJANMAALLA

Neljännessä luvussa esitellään Etelä-Pohjanmaan alueellisen kyselyaineiston tuloksia koko maakuntaa koskevin keskiarvoina ja prosentuaalisina jakaumina. Tuloksia tulkittaessa on hyvä muistaa, että hyvinvointi ei jakaudu tasaisesti maakunnan sisällä, vaan hyvinvoinnin eri osatekijät ja palvelujen saatavuus voivat vaihdella suurestikin eri kuntien ja yhteistoiminta-alueiden välillä, ja jopa niiden sisällä. Lisäksi luvussa vertaillaan¹⁹ vuosien 2009 ja 2012 Etelä-Pohjanmaan alueellisten aineistojen vastaavia tuloksia keskenään. Vertailussa tarkastellaan keskiarvopistemäärien muutoksia.

Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään kyselyvastaajien taustatietoja. Toisessa alaluvussa tarkastellaan Etelä-Pohjanmaan ajankohtaista hyvinvoinnin tilaa. Alaluvussa esitellään asiantuntija-arvioita hyvinvoinnin kokonaistilanteesta, eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumisesta ja hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyydestä sekä niiden pohjalta koottuja tutkimustuloksia. Kolmannessa alaluvussa esitellään tutkimustuloksia, jotka pohjautuvat asiantuntijoiden ennakoiviin näkemyksiin hyvinvoinnin kokonaistilanteen sekä hyvinvoinnin riskitekijöiden muutossuunnista seuraavien neljän vuoden aikana. Luvun päättää neljäs alaluku, jossa esitellään asiantuntijoiden näkemyksiin pohjautuvia tutkimustuloksia hyvinvointipalvelujen saatavuudesta ja hyvinvointipalvelujen saatavuuden ennakoituista kehityssuunnista lähivuosien aikana.

4.1 Kyselyvastaajien taustatiedot

Etelä-Pohjanmaan alueellinen aineisto koostui alueella työskentelevän 164 asiantuntijan vastauksista. Kyselyn aluksi vastaajilta tiedusteltiin taustaorganisaatiota ja tehtävänimikettä sekä taustaorganisaation toiminta-alueetta. Toiminta-alueella tarkoitettiin kaikkia niitä kuntia²⁰, joiden alueella organisaatio toimii. Jos vastaaja toimi samanaikaisesti useissa tehtävissä (niin sanotut oto-tehtävät), hänen tuli vastata pääasiallisen toimenkuvansa mukaisesti. Vastaajien lukumääräiset osuudet, taustaorganisaatiot ja tehtävänimikkeet²¹

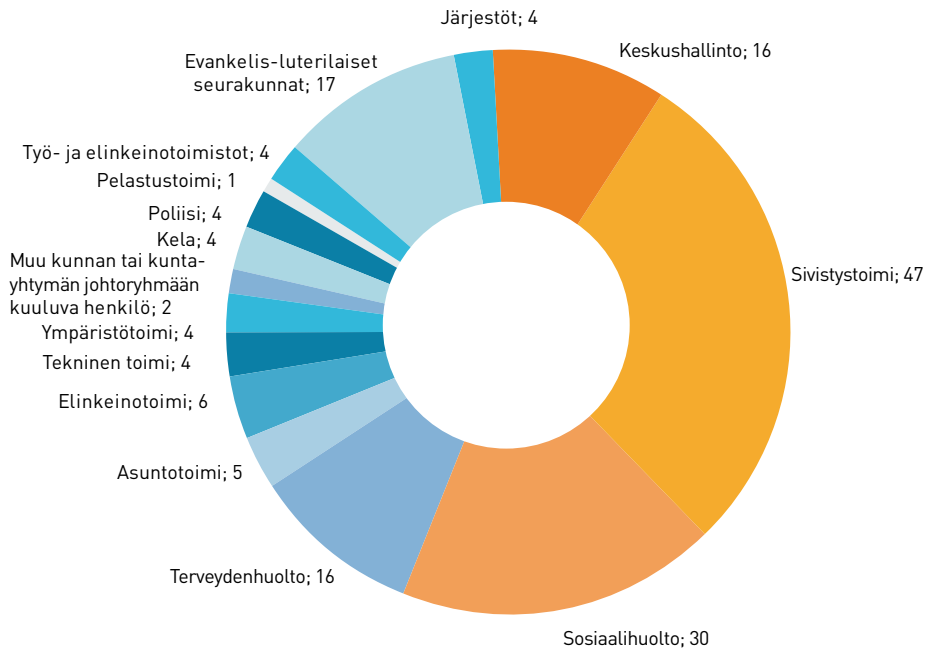
¹⁹ Aikaisempaa vertailutietoa ei ole saatavilla eläkeläisten väestöryhmän hyvinvoinnin toteutumisen kehityssuunnasta, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden kehityssuunnista sekä yhteispalvelupisteistä tuotettavien palvelujen saatavuuden muutossuunnista.

²⁰ Kyselylomakkeen kuntajaottelu perustui vuoden 2012 kuntajakoon.

²¹ Avovastauksena annetut tehtävänimikkeet esitetään liitetaulukko 1. yhteydessä.

esitetään liiteosiossa (ks. Liite 11, liitetaulukko 1.) Aineiston analyysivaiheessa Etelä-Pohjanmaan alueelliseen aineistoon päätettiin sisällyttää vastaukset, joissa vastaaja ilmoitti toiminta-alueekseen Seinäjoki-Isokyrö -yhteistoiminta-alueen (n=1) tai kaikki eteläpohjalaiset kunnat sekä Isonkyrön (n=5). Jälkimmäisessä vastaajajoukossa oli lähinnä toimialueeltaan maakuntarajat ylittäviä Kelan ja järjestöjen edustajien vastauksia.

Etelä-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa oli määrällisesti eniten sivistystoimen (28,7 %), sosiaalihuollon (18,3 %), terveydenhuollon ja keskushallinnon edustajia (9,8 %). Kuntasektorin ulkopuolisista vastaajaryhmistä vastauksia kertyi selvästi eniten evankelis-luterilaisen seurakunnan (10,4 %) edustajilta. Etelä-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa painottuivat sivistystoimen ja sosiaalitoimen edustajien näkemykset hyvinvoinnin tilasta ja palvelujen saatavuudesta. Kuvio 9 esittää vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain.

Kuvio 9. Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain Etelä-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa.

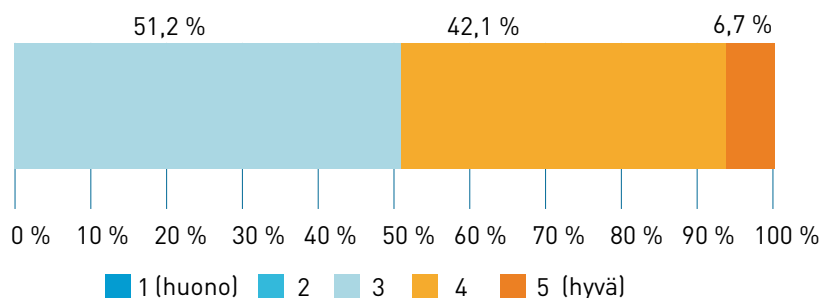
Vuonna 2009 toteutetussa hyvinvointibarometrissa Etelä-Pohjanmaan alueellinen aineisto koostui 130 asiantuntijavastauksesta. Tässä barometritutkimuksessa Etelä-Pohjanmaata edustavien asiantuntijoiden vastauksia kertyi 34 kappaletta enemmän. Edellisessä hyvinvointibarometrissa 98 vastausta jätettiin maakunta-aineistojen ulkopuolelle, koska vastaajat eivät vastanneet toimialuetta koskevaan kysymykseen tai ilmaisivat toimialueensa epäselvästi. Tässä barometritutkimuksessa välttyttiin vastaavanlaiselta vastaajakadolta, mikä selittää lisäystä alueellisen aineiston vastausmäärässä. Lisäksi tässä tutkimuksessa vastausprosentti oli hieman korkeampi kuin kolme vuotta sitten toteutetussa barometrissa.

Vuosien 2009 ja 2012 barometriä vastaajaosuuksia vertailtaessa selvisi, että molemmissa Etelä-Pohjanmaan alueellisissa aineistoissa painottuivat sosiaalihuollon ja sivistystoimen edustajien näkemykset hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 42). Lukumääräisesti eniten kasvoivat sivistystoimen ja keskushallinnon edustajien vastaajamäärät. Esimerkiksi sivistystoimen edustajien vastauksia kertyi tässä barometrissa 47, kun edellisessä barometrissa niitä saatiin 32. Kuntasektorin ulkopuolisista vastaajista evankelisuterilaisen seurakunnan edustajien vastaajamäärä kasvoi eniten. Vuoden 2009 barometrissa evankelisuterilaisten seurakuntien edustajien vastauksia kertyi 10 ja tässä barometrissa 17.

4.2 Hyvinvoinnin ajankohtainen tilanne Etelä-Pohjanmaalla

Vastaajia pyydettiin arvioimaan toimialueensa väestön hyvinvoinnin ajankohtaista kokonaistilannetta. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla²². Etelä-Pohjanmaan alueen kyselyvastaajien näkemys maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteesta oli melko myönteinen (ks. kuvio 10). Noin puolet (51,2 %) vastaajista katsoi hyvinvoinnin tilan keskitasoiseksi. Vastaajista 48,8 prosenttia arvioi hyvinvoinnin kokonaistilaan hyväksi (valitsi vastausvaihtoehdon 4 tai 5). Yksikään vastaaja ei arvioinut maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilannetta huonoksi.

Millaiseksi arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 10. Arviot Etelä-Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin ajankohtaisesta kokonaistilanteesta.

Hyvinvoinnin kokonaistilannetta kuvaavaksi keskiarvopistemääräksi muodostui 3,55, joka oli tässä tutkimuksessa pohjalaismaakuntien matalin keskiarvopistemäärä. Huomiota herättävää oli, että maakunnan hyvinvoinnin kokonaistilaa kuvaava keskiarvopistemäärä on ollut laskusuuntainen vuosien 2005–2012 aikana.

Vuosina 2005 ja 2007 eteläpohjalaisten hyvinvoinnin kokonaistilannetta kuvaavaksi keskiarvopistemääräksi saatiin 3,63 (Lehtola & Jokiranta 2005, 16; Lehtola ym. 2007, 9), vuonna 2009 keskiarvopistemääräksi muodostui 3,59 (Kuronen-Ojala ym. 2009, 44) ja nyt vastaava keskiarvoluku jäi 3,55:een. Etelä-Pohjanmaan maakunnan hyvinvoinnin kokonaistilaa kuvaavassa keskiarvopistemäärässä muutokset ovat tosin olleet vähäisiä. Laskeva trendi kuitenkin havahduttaa kysymään, ilmentääkö kielteinen muutossuunta heikkoa signaalia hyvinvoinnin kokonaistilan pitkän aikavälin heikkenemisestä.

Hyvinvoinnin kokonaistilanteen lisäksi on paikallaan selvittää hyvinvoinnin jakautumista eri väestöryhmien kesken, jolloin kuva hyvinvoinnista tarkentuu. Asiantuntijoilta tiedusteltiin arvioita 25 eri väestöryhmän hyvinvoinnin toteutumista toiminta-alueellaan. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla, jossa 1 edusti vastausvaihtoehtoa huonosti ja 5 vastausvaihtoehtoa hyvin. Kyselylomakkeeseen valittuja väestöryhmiä täydennettiin tätä tutkimusta varten eläkeläisten väestöryhmällä. Kyselylomakkeeseen valittiin tietoisesti väestöryhmiä, joiden välillä on oletettavia hyvinvointieroja. Vastausten tulkinnassa onkin syytä huomioida, etteivät luokat ole toisiaan poissulkevia, vaan vastaukset heijastelevat pikemmin sitä, millaisten ennakko-oletusten ja käsitysten perusteella asiantuntijat tekevät työtään. Vastaukset eivät siis suoranaisesti kerro, mitkä väestöryhmät ovat hyvinvoivia ja mitkä puolestaan huono-osaisia. (Lehtola ym. 2007, 10.)

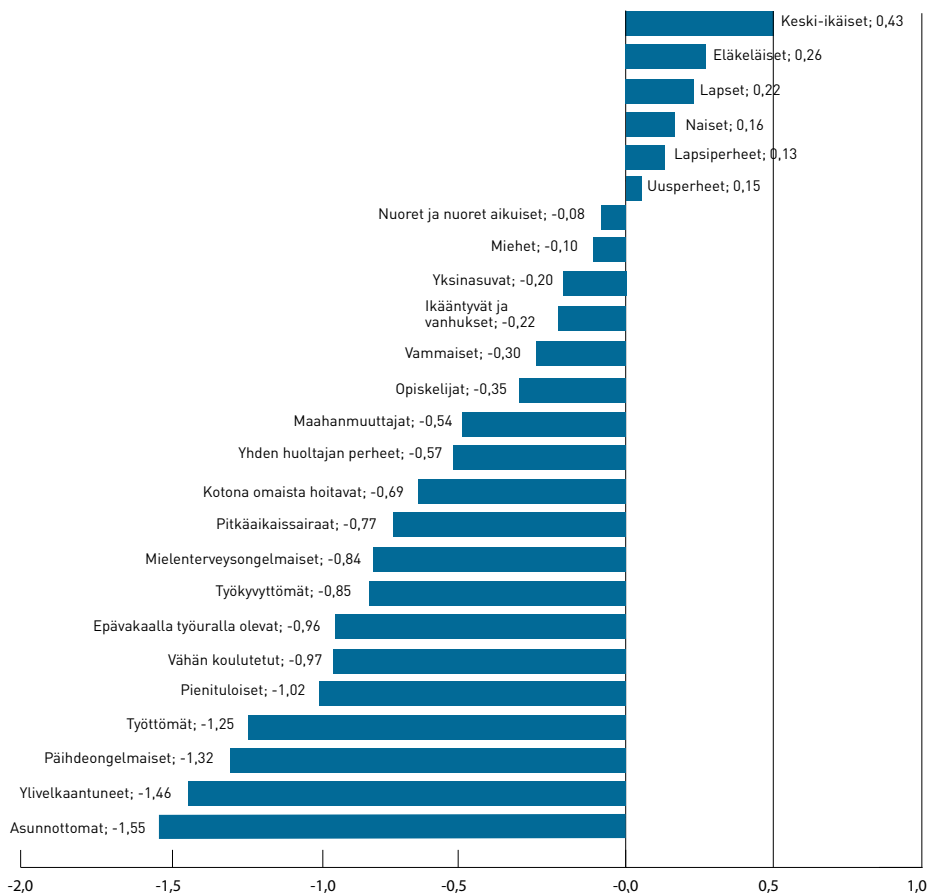
²² Asteikossa 1=huono ja 5=hyvä.

Kuvioon 11 on tiivistetty 25 eri väestöryhmän saamien keskiarvopistemäärien poikkeamat Etelä-Pohjanmaan alueen väestön keskimääräistä hyvinvointia kuvaavasta pistemäärästä (3,55). Mainitun keskiarvopistemäärän ylittäviä väestöryhmiä olivat keski-ikäiset, eläkeläiset, lapset, naiset, lapsiperheet ja uusperheet. Näiden väestöryhmien hyvinvoinnin arvioitiin toteutuvan keskimääräistä paremmin. Tässä tutkimuksessa Etelä-Pohjanmaa oli ainoa pohjalaismaakunta, jossa lasten, lapsiperheiden ja uusperheiden hyvinvoinnin arvioitiin toteutuvan keskimääräistä paremmin. Myös nuorten ja nuorten aikuisten sekä miesten keskiarvopoikkeama oli pieni. Barometri ei sellaisenaan valaise, mistä tulokset johtuvat. Lasten ja lapsiperheiden osalta myönteistä tulosta selittänee osaltaan se, että Etelä-Pohjanmaalla on suunnattu voimavaroja lapsiperheiden palveluihin esimerkiksi onnistuneiden kehittämishankkeiden muodossa²³.

Asiantuntija-arvioiden perusteella asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten ja työttömien väestöryhmien keskiarvopistemäärät poikkesivat voimakkaimmin keskimääräisestä hyvinvoinnista. Vastaajat liittivät kaikkein eniten hyvinvoinnin puutteita edellä mainittuihin väestöryhmiin. Asunnottomien väestöryhmää koskevan tuloksen tulokinnassa on syytä huomioida, että 16,8 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei osannut arvioida asunnottomien hyvinvoinnin toteutumista toimialueellaan (ks. Liite 11, liitetaulukko 9). Vastaajien vaikeus hahmottaa asunnottomien väestöryhmän tilannetta on sinänsä kiinnostava ja ajatuksia virittävä tulos. Onko kysymyksessä mahdollisesti alueellisesti tuotetun väestöryhmittäisen ja asuinalueittaisen tiedontuotannon puute? Vastaajat saattoivat myös kokea asunnottomuuden melko etäisenä ja tuntemattomana. Tulosta selittänee osaltaan se, että Etelä-Pohjanmaalla on yksinäisiä asunnottomia selvästi vähemmän kuin koko maassa (Hyvinvointikompassi 2013; SOTKANet 2013).

²³ Seinäjoella 22.5.2013 järjestetyssä Etelä-Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointi ja palvelut puntarissa –tilaisuudessa esitettiin mielenkiintoisia näkökulmia lasten, lapsiperheiden ja eläkeläisten hyvinvointiin (ks. Liite 14).

Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne? (Poikkeama koko väestön keskiarvosta 3,55)

Kuvio 11. 25 väestöryhmän hyvinvoinnin ajankohtaista toteutumista kuvaavat keskiarvopistemäärät. Poikkeama koko Etelä-Pohjanmaan alueen hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.

Kun nyt saatuja tuloksia verrattiin vuoden 2009 barometrin vastaaviin tuloksiin (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 45), heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien järjestys oli säilynyt lähes muuttumattomana. Keskiarvovertailu alueellisten aineistojen välillä paljasti, että arviot kotona omaista hoitavien, uusperheellisten ja keski-ikäisten hyvinvoinnista olivat kehittyneet selvimmin myönteiseen suuntaan. Esimerkiksi kotona omaista hoitavien väestöryhmän saama keskiarvopistemäärä nousi nyt toteutetussa barometrissa 0,23 yksikköä. (Ks. Liite 13, liitekuvio 6.) Lisäksi asiantuntijoiden näkemykset vammaisten, maahanmuuttajien, lapsiperheiden ja työkyvyttömien asemasta olivat aikaisempaa valoisampia. Väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumisessa ei esiintynyt merkittäviä kielteisiä muutossuuntia vuosien 2009 ja 2012 tutkimusaineistojen vertailussa. (Ks. emt.)

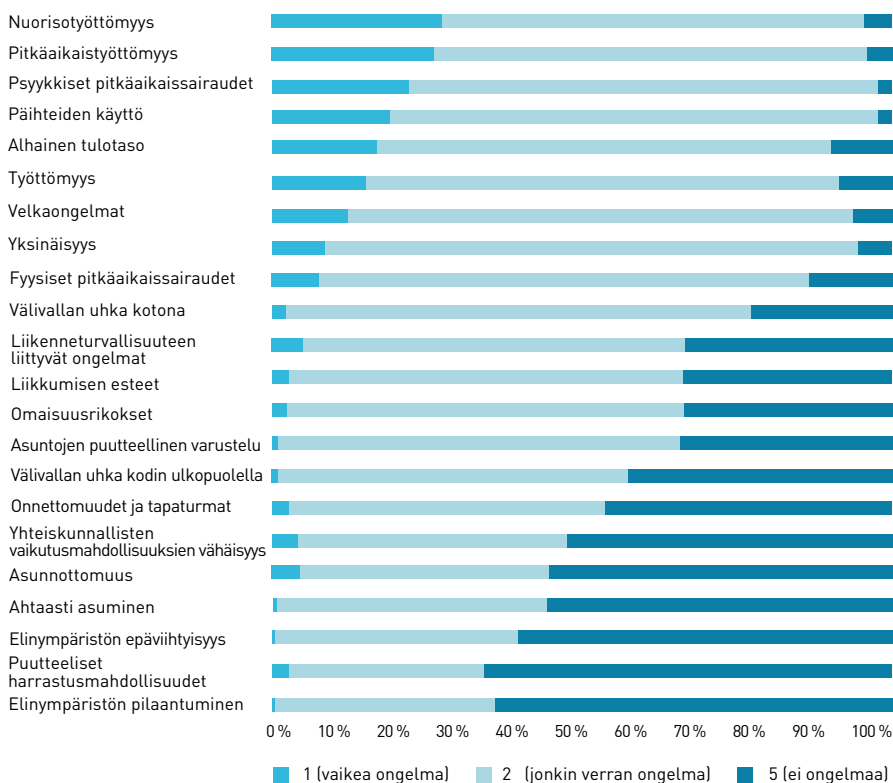
Väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumista koskevien näkemysten lisäksi vastaajilta tiedusteltiin mielipidettä 22 erilaisen hyvinvoinnin riskitekijän merkittävyydestä. Vastaus annettiin kolminumeroisella asteikolla²⁴. Vuoden 2012 lopussa barometrivastaajat nimesivät maakunnan merkittävimmiksi ajankohtaisiksi hyvinvoinnin riskitekijöiksi nuorisotyöttömyyden, pitkäaikaistyöttömyyden, psyykkiset pitkäaikaissairaudet, päihteiden käytön ja alhaisen tulotason (ks. kuvio 12). Edellisessä Etelä-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 52–53) ennakoitu velkaongelmien voimakas vaikeutuminen ei näyttänyt tämän barometrimittauksen valossa toteutuneen. Sen sijaan päihteiden käyttö ja psyykkiset pitkäaikaissairaudet (ks. emt) näyttivät tämän barometrin tulosten perusteella vaikeutuneen odotetusti. Tulosten tulkinnassa on syytä muistaa, että nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys valittiin tähän tutkimukseen uusina työttömyyttä kuvaavina muuttujina niiden ajankohtaisuuden vuoksi. Barometrituloksiin nähtävästi vaikuttivat julkisuudessa käyty, huolen sävyttämä keskustelu nuorten syrjäytymisestä ja kasvavasta nuorisotyöttömyydestä. Noin neljännes vastaajista piti nuorisotyöttömyyttä ja pitkäaikaistyöttömyyttä vaikeina hyvinvointiongelmoina. Kolmesta pohjalaismaakunnasta Etelä-Pohjanmaan vastaajien näkemykset nuorisotyöttömyydestä²⁵ olivat synkimmät vuoden 2012 lopussa. Tulos selittyy Etelä-Pohjanmaan muuta maata korkeammalla nuorisotyöttömien osuudella työttömistä (Suomen Kuntaliitto 2013a).

Etelä-Pohjanmaata edustavien asiantuntijoiden vastauksissa positiivisimmin nousivat esille elinympäristöä, asumista sekä sosiaalisia suhteita ja itsensä toteuttamista mittaavat muuttujat. Barometritutkimuksen valossa alueen vahvuuksina voidaan pitää elinympäristön puhtautta ja viihtyisyyttä, hyviä harrastusmahdollisuuksia ja asumisen väljyyttä. Vajaa puolet (46,3 %) vastaajista ei kokenut asunnottomuutta merkittävänä hyvinvointiongelmana toimialueellaan, mitä voidaan pitää myönteisenä tuloksena. Hyvinvoinnin riskitekijöitä koskevat myönteiset tulokset ovat melko yhteneväisiä vuoden 2009 Etelä-Pohjanmaan alueellisten tulosten kanssa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 48). Asunnottomuutta koskevan tuloksen voi tulkita siten, että määrällisesti asunnottomien ihmisten lukumäärä on maakunnassa pieni, mutta hyvinvoinnin toteutumisen näkökulmasta asiantuntijat katsoivat asunnottomien ihmisten olevan haavoittuvin väestöryhmä (ks. Kuvio 11). Asunnottomuutta koskevan tuloksen tulkinnassa on syytä huomioida, että vastaajista 16,5 prosenttia valitsi 'en osaa sanoa' -vastausvaihtoehdon (ks. Liite 11, liitetaulukko 10). Lisäksi vastaajista 16,5 prosenttia ilmoitti, ettei osannut arvioida asuntojen puutteellisen varustelun merkittävyyttä toimialueellaan. Vastaavasti 16 prosenttia vastaajista ei osannut arvioida, miten merkittävä ongelma oli kotona tapahtuvan väkivallan uhka. (Ks. emt.) Kuvio 12 havainnollistaa hyvinvoinnin riskitekijöiden prosentuaalisia vastausjakaumia.

²⁴ 1=vaikea ongelma, 2=jonkin verran ongelma ja 3=ei ongelmaa.

²⁵ Toukokuussa 2013 järjestetyssä Etelä-Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointi ja palvelut puntarissa -tilaisuudessa pohdittiin keinoja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi (ks. Liite 14).

Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 12. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaalla.

Millaisia muutossuuntia edellä käsitellyissä hyvinvointiongelmissa ilmeni alueellisten aineistojen 2009–2012 keskiarvotarkastelussa? Psykkisten pitkäaikaissairauksien saamassa keskiarvoluvussa näytti tapahtuneen kielteisin muutos: vuonna 2009 keskiarvoluku oli 1,97 ja vuonna 2012 1,80. (ks. Liite 13, liitekuvio 7.) Barometrikysely ei anna vastausta siihen, mistä muutos johtuu. Omaisuusrikosten, kodin ulkopuolisen väkivallan ja asunnottomuuden uhkaa pidettiin nyt jonkin verran suurempana kuin kolme vuotta sitten. Toimeentuloon liittyvistä ongelmista työttömyys näytti vastausten perusteella jonkin verran helpottuneen barometrimittausten välillä. (Ks. emt.)

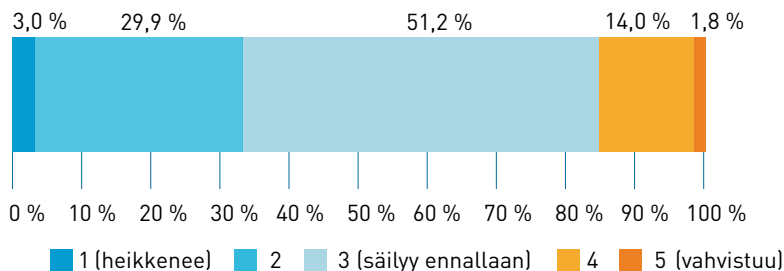
4.3 Ennakoivat arviot Etelä-Pohjanmaan hyvinvoinnin tilasta neljän vuoden kuluttua

Siirrytään seuraavaksi tarkastelemaan vastaajien ennakoarvioita hyvinvoinnin kokonaistilanteen ja edellä käsiteltyjen hyvinvoinnin riskitekijöiden tulevaisuuden muutossuunnista. Barometrivastaajia pyydettiin hyvinvointia koskevan ajankohtaisarvion lisäksi puntaroimaan

hyvinvoinnin kokonaistilan muuttumista seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla²⁶.

Vastaajista noin 33 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon 1 tai 2 ennakoiden hyvinvoinnin kokonaistilan heikkenemistä. Hieman yli puolet vastaajista arvioi hyvinvoinnin tilan säilyvän ennallaan. Noin 15 prosenttia vastaajista uskoi hyvinvoinnin tilan vahvistumiseen (valitsi vastausvaihtoehdon 4 tai 5). Kuvio 13 esittää vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

Miten arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuvan seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 13. Arviot Etelä-Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.

Hyvinvoinnin tilan muutossuuntaa koskevat vastausjakaumat olivat nyt lähestulkoon samat kuin kolme vuotta sitten (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 52), joskin hyvinvoinnin tilan säilymistä ennakoivien vastaajien määrä oli tässä tutkimuksessa hieman aikaisempaa pienempi. Keskiarvotarkastelussa hyvinvoinnin kokonaistilanne sai arvon 2,82, mikä oli vain hieman korkeampi edelliseen mittaukseen nähden. Etelä-Pohjanmaata edustavien asiantuntijoiden arvio hyvinvoinnin tilan muutossuunnasta oli optimistisin kolmesta pohjalaismaakunnasta. Vastaava tulos saatiin myös edellisessä barometrimittauksessa (emt.).

Luodaan vielä katsaus hyvinvoinnin riskitekijöiden lähivuosien kehityskulkuja koskeviin asiantuntijanäkemyksiin. Vastaajien puntaroitavaksi asetettiin 25 hyvinvoinnin riskitekijän muutokset seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin kolminumeroisella asteikolla²⁷. Kuvioista 14 selviää, että asiantuntijat ennakoivat erityisesti velkaongelmien, pitkäaikaistyöttömyyden, työttömyyden, päihteiden käytön ja psyykkisten pitkäaikaissairauksien vaikeutuvan lähivuosien aikana. Mielenkiintoista oli, että velkaongelmat nousivat toistamiseen tulevaisuu-

²⁶ Asteikossa 1=heikkenee, 3=säilyy ennallaan ja 5=vahvistuu.

²⁷ Asteikossa 1=ongelma vaikeutuu, 2=tilanne säilyy ennallaan ja 3=ongelma helpottuu.

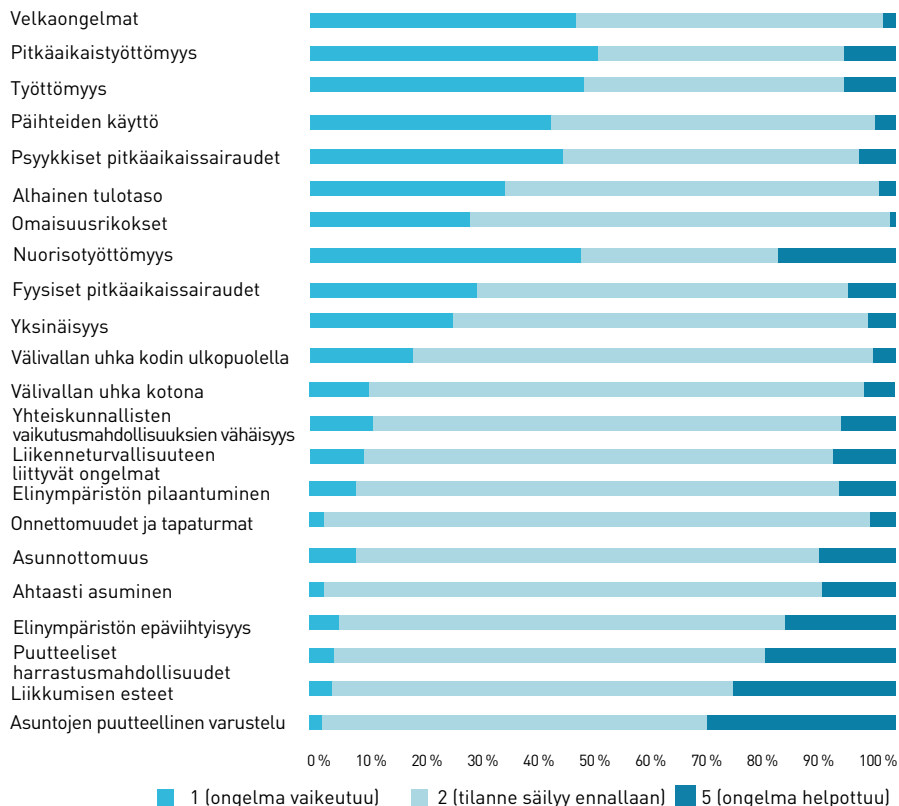
den ykköshaasteeksi (noin 42 % vastaajista uskoi ongelman vaikeutuvan). Myös kolme vuotta sitten toteutetussa barometrissa ylivelkaantumisen ennakoitiin olevan lähivuosien merkittävin hyvinvoinnin haaste (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 54), mutta tämän barometrimittauksen perusteella tuolloin annettu ennakoarvio ei näyttänyt toteutuneen.

Vastaavasti pitkäaikaistyöttömyyden ja työttömyyden kasvua ennakoi noin 45 prosenttia vastaajista. Nuorisotyöttömyyden kehityssuunta jakoi asiantuntijoiden näkemykset selvimmin: 43,5 prosenttia ennakoi ongelman vaikeutuvan ja 18,6 prosenttia suhtautui optimistisesti uskoen ongelman helpottuvan tulevien vuosien aikana. Nuorisotyöttömyyttä koskevissa ennakoarvioissa heijastunee yhteiskunnallinen keskustelu nuorisotyöttömyydestä ja sen lievittämiseen tähtäävät toimenpiteet. Tulosta voi tulkita siten, että osa asiantuntijoista luotti nuorisotakuun helpottavan ongelmaa, mutta edellä mainitut 43,5 prosenttia vastaajista suhtautui toimenpiteistä huolimatta pessimistisesti nuorisotyöttömyyden tulevaisuuden näkymiin. Tämän barometrimittauksen valossa eteläpohjalaiset vastaajat arvioivat muita vastaajia pessimistisemmin nuorisotyöttömyyden kehityssuunnan.

Kaiken kaikkiaan tuloksista piirtyi esille melko pessimistinen tulevaisuuden näkyvä, jossa jo tälläkin hetkellä vaikeina pidettyjen ongelmien (pitkäaikaistyöttömyys, psyykkiset pitkäaikaissairaudet, päihteiden käyttö) uskottiin vaikeutuvan edelleen lähivuosien aikana. Optimistisimmin barometrivastaajat suhtautuivat asumiseen ja elinympäristöön liittyvien riskitekijöiden vähenemiseen lähivuosien aikana. Kuvioon 30 on koottu eri vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat²⁸.

²⁸Tulosten tulkinnassa on hyvä huomioda, että suhteellisen suuri joukko vastaajia valitsi 'en osaa sanoa' -vastauksen seuraavien muuttujien kohdalla: väkivallan uhka kotona (16,6 %) ja ahtaasti asuminen (16 %) (ks. Liite 11, liitetaulukko 11).

Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 14. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyyden muutos seuraavien neljän vuoden aikana Etelä-Pohjanmaalla.

Millaisia muutoksia ennakoarvioissa ilmeni barometrimittausten (2009 ja 2012) välillä? Keskiarvovertailu osoitti, että edellistä barometriä pessimistisemmät ennakoarvot annettiin nyt liikenneturvallisuuteen liittyvien ongelmien, asunnottomuuden, työttömyyden, omaisuusrikosten ja ahtaasti asumisen muutossuunnista. Vastaajat näkivät aikaisempaa myönteisemmin yksinäisyyden kehityssuunnan lähivuosien aikana. (Ks. Liite 13, liitekuvio 8.) Muutoin tulokset eivät suuresti poikenneet vuoden 2009 hyvinvointibarometrin tuloksista.

4.4 Arviot palvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden muutoksista neljän vuoden aikana Etelä-Pohjanmaalla

Tarkastellaan vielä luvun päätteeksi eteläpohjalaisten asiantuntijoiden näkemyksiä hyvinvointipalvelujen saatavuudesta ja niiden muutossuunnista toimialueellaan.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan 25 eri palvelun saatavuutta²⁹ toiminta-alueellaan. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla (1=palvelujen saatavuus vaikeaa, 5=palvelujen saatavuus helppoa). On syytä korostaa, että kyselylomakkeessa³⁰ kysytyt palvelut eroavat toisistaan. Esimerkiksi perusasteen opetuspalveluja ja päivittäistavarakauppapalveluja voidaan luonnehtia niin sanotuiksi lähipalveluiksi, kun taas osa palveluista on luonteeltaan seudullisia (muun muassa vanhusten asumispalvelut ja verohallinnon palvelut). Pääpiirteissään vastaukset heijastelivat edellä mainittua: mitä enemmän palvelussa oli lähipalvelun piirteitä, sitä helpompina saatavuutta pidettiin.

Vuoden 2012 barometrivastausten perusteella erityisesti joukkoliikennepalvelujen, korkea-asteen koulutuspalvelujen, verohallinnon palvelujen, poliisin ja pelastustoimen palvelujen sekä työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen saatavuus oli vaikeaa. Joukkoliikennepalvelujen saatavuutta pidettiin selvästi vaikeimpana, mikä nousi esille jo edellisessä hyvinvointibarometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 57). Edellisessä barometrimittauksessa vastaajat ennakoivat erityisesti joukkoliikennepalvelujen, poliisin ja pelastustoimen palvelujen, työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen, verohallinnon palvelujen ja korkea-asteen koulutuspalvelujen saatavuuden vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana (ks. emt., 63). Tämän barometritutkimuksen perusteella vuoden 2009 ennakoarviot saatavuuden muutossuunnista näyttivät toteutuneen.

Joukkoliikenteen osalta tuloksia voidaan pitää huolestuttavina. Haja-asutusalueilla rapautuva joukkoliikenne saattaa välillisesti heikentää muiden palvelujen saatavuutta ja mahdollisesti kapeuttaa esimerkiksi ikäihmisten sosiaalisia verkostoja. Avovastauksissa kommentoitiin joukkoliikennepalvelujen huonoa saatavuutta erityisesti haja-asutusalueilla.

”Palvelut keskittyvät suuriin keskuksiin, sivussa asuvilla palvelujen saaminen vaikeutuu, ei linja-autoyhteyksiä juurikaan ole, kaikilla ei omaa autoa käytössä (...)” (Vastaaja 372)

Barometrivastaajat pitivät kirjastopalvelujen, päivittäistavarakauppapalvelujen, perusasteen opetuspalvelujen sekä neuvolapalvelujen ja liikuntapalvelujen saatavuutta varsin helppona. Näitä palveluja voidaan luonnehtia niin sanotuiksi lähipalveluiksi. Asiantuntijanäkemykset joukkoliikenneliikenne- ja korkea-asteen koulutuspalvelujen sekä poliisin ja pelastustoimen palvelujen vaikeasta saatavuudesta kuin kirjasto-, päivittäistavarakauppa- sekä perusasteen opetuspalvelujen

²⁹ Tässä tutkimuksessa palvelujen saatavuudella tarkoitetaan sitä, että palvelu on asiakkaan käytettävissä tarpeen vaatiessa sekä kohtuullisen tai lakisääteisen ajan kuluessa.

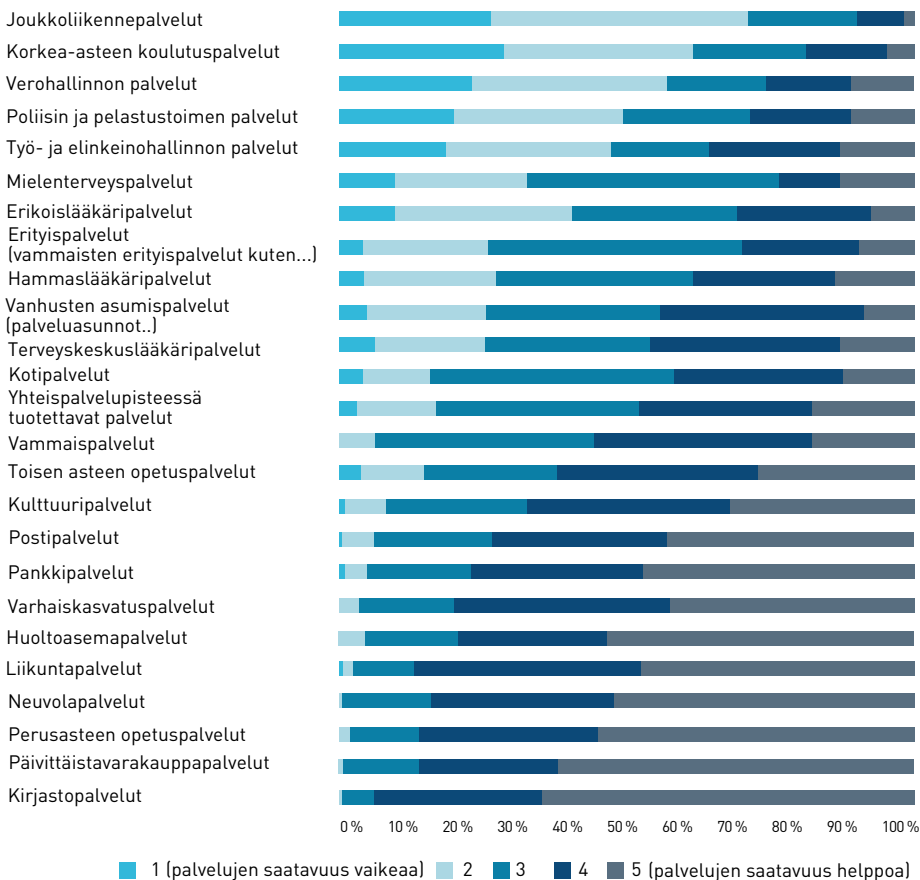
³⁰ Kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (suomi) (ks. liite 3) ja kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (ruotsi) (ks. liite 4).

helposta saatavuudesta toistuivat tässä barometrissa (vrt. Kuronen-Ojala ym. 2009, 57). Poliisin ja pelastustoimen palvelujen osalta muutama eteläpohjalainen kyselyvastaaja huomautti avovastauksissaan, että kyselylomakkeessa poliisin ja pelastustoimen palveluja olisi pitänyt käsitellä erikseen. Avovastauksissa asiantuntijat pitivät poliisin palvelujen saatavuutta vaikeampana kuin pelastustoimen palvelujen saatavuutta.

”Poliisi ja pelastus oli samassa kohtaa. Tarkoitan huonolla arvosanalla lähinnä poliisia, jota on mahdoton saada tänne mitenkään järkevässä ajassa. (...) Palo- ja pelastus sekä ambulanssi toimivat ihan Ok. (Vastaaja 94)

Kuvioon 15 on koottu eri vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden alueellanne tällä hetkellä? (prosentuaaliset jakaumat)

Kuvio 15. Arviot 25 eri palvelun ajankohtaisesta saatavuudesta Etelä Pohjanmaalla.

Millaisia muutoksia palvelujen saatavuudessa näyttäisi tapahtuneen viimeisten kolmen vuoden aikana? Etelä-Pohjanmaan alueellisten aineistojen (2009 ja 2012) keskiarvovertailu paljasti, että asiantuntijankemetykset verohallinnon palvelujen saatavuudesta olivat nyt huomattavasti kielteisemmät edelliseen barometrimittaukseen verrattuna. Palvelun saatavuutta kuvaava keskiarvopistemäärä laski peräti 0,44 yksikköä. (Ks. Liite 13, liitekuvio 9.) Vastausten perusteella myös pankkipalvelujen sekä työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen saatavuus vaikuttivat heikentyneen voimakkaasti barometrimittausten välillä. Sen sijaan vanhusten asumispalvelujen ja terveyskeskuslääkäripalvelujen saatavuus näytti vastausten perusteella helpottuneen. (emt.) Pankkipalvelujen osalta kielteinen muutossuunta oli jokseenkin yllättävä, koska vuoden 2009 alueellisen aineiston vastaajista selvä enemmistö piti pankkipalvelujen hankkimista helppona ja ennakoி palvelun hankkimisen säilyvän ennallaan tai jopa helpottuvan lähivuosien aikana (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 58 ja 63).

Tuloksissa heijastunee muun muassa viime vuosien aikana valtion aluehallinnossa toteutettu palveluverkoston keskittäminen ja karsiminen. Verohallinnon palvelujen, työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen ja pankkipalvelujen osalta oli pääteltävissä, etteivät vastaajat uskoneet sähköisten palvelujen ja puhelinasioinnin vahvistumisen kompensoivan palvelupisteiden karsimista ja käyntiasioinnin vähentymistä. Asiantuntijoiden keskuudessa palvelun hyvä saatavuus todennäköisesti koettiin ensisijaisesti mahdollisuutena henkilökohtaiseen asiointiin palvelupisteessä.

“(…) kaikki eivät osaa käyttää nettipalveluita, pankista rahan nostoaika supistettu pienelle ajalle, jolloin kaikilla ei ole mahdollisuutta asioida pankissakaan. ‘Pieni ihminen’ unohtuu suurissa linjauksissa ja säästöjen tavoittelussa.” (Vastaaja 372)

“Asun asutuskeskuksen ulkopuolella 20 km keskustasta, joten ymmärtää, että palveluja ei siellä ole enää mitään. Eikä varmasti tule.” (Vastaaja 268)

Lisäksi barometrikyselyn perusteella oli havaittavissa, että yhteispalvelupisteestä tarjottavat palvelut ja yhteispalvelupisteiden toiminta-ajatukset olivat osalle asiantuntijoista tuntemattomia³¹. Yhteispalvelun tavoitteena on muun muassa turvata palvelujen saatavuus haja-asutusalueilla ja taajamissa (Valtionvarainministeriö 2013b). Etelä-Pohjanmaata edustavista asiantuntijoista 22,6 % ilmoitti, ettei osannut arvioida yhteispalvelupisteestä tuotettavien palvelujen ajankohtaista saatavuutta (ks. Liite 11, liitetaulukko 12).

³¹ Yhteispalvelupisteestä tuotettavia palveluja ja yhteispalvelupisteiden toiminta-ajatusta ei selostettu kyselylomakkeessa - käsitteen avaaminen olisi saattanut helpottaa palvelun saatavuuden arviointia. Yhteispalvelupisteessä on saatavilla vähintään kahden eri viranomaisen palveluja ja josta voi laittaa vireille ns. yhden luokun periaatteella yleisempiä julkishallinnon palveluja (Valtionvarainministeriö 2013b).

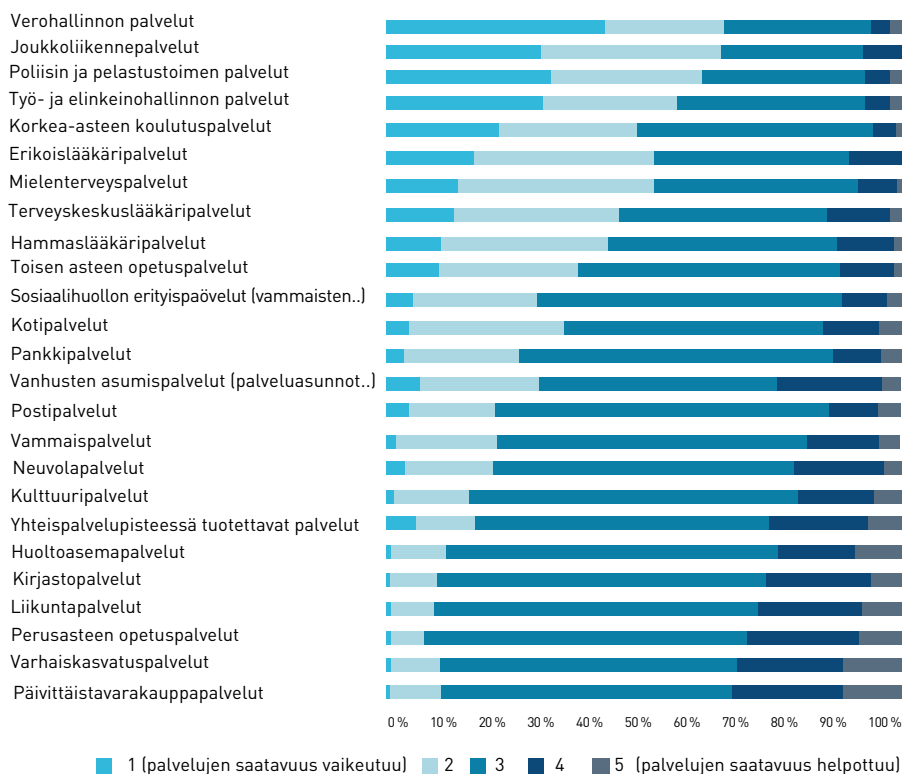
Tarkastellaan vielä luvun päätteeksi kyselyvastaajien ennakoarvioita edellä käsi- telyjen hyvinvointipalvelujen saatavuuden muutossuunnista. Barometrivastaajia pyydettiin arvioimaan 25 palvelun muutosta toimialueellaan seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin viisinumeroisen asteikon³² mukaisesti. Eteläpohjalaiset kyselyvastaajat ennakoivat erityisesti hallintopalvelujen (verohallinnon, poliisin ja pelastustoimen sekä työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen), joukkoliikennepalvelujen ja korkea-asteen koulutuspalvelujen saatavuuden heikkenevän.

Huomionarvoista oli, että niiden palvelujen, joiden saatavuuden nähtiin olevan jo vastaus- hetkelläkin vaikeaa, saatavuuden ennakoitiin vaikeutuvan entisestään lähivuosien aikana. Näitä palveluja olivat verohallinnon, poliisin ja pelastustoimen ja työ- ja elinkeinohallinnon palvelut sekä joukkoliikenne- ja korkea-asteen koulutuspalvelut. Samankaltainen ilmiö oli havaittavissa päinvastaisissa arvioissa. Vastaajat ennakoivat varhaiskasvatuspalvelujen, perusasteen opetuspalvelujen, päivittäistavarakauppalvelujen, liikuntapalvelujen, neuvo- lapalvelujen ja kirjastopalvelujen saatavuuden kehittyvän myönteisesti. Edellä mainittujen palvelujen saatavuus näyttäisi ainakin säilyvän nykyisellään seuraavien neljän vuoden aikana. Kuvio 16 esittää eri vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat³³.

³² Asteikossa 1=palvelujen saatavuus vaikeutuu ja 5=palvelujen saatavuus helpottuu.

³³ Tulosten tulkinnassa on syytä huomioida, että 'en osaa sanoa' -vastausten osuus oli suhteellisen suuri (19,4 %), kun vastaajia pyydettiin arvioimaan yhteispalvelupisteestä tuotettavien palvelujen saatavuuden muutosta seuraavien neljän vuoden aikana

Miten arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

Kuvio 16. Arviot 25 eri palvelun saatavuuden muutoksesta Etelä-Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana.

Vuoden 2009 barometrituloksiin nähden arviot palvelujen saatavuuden lähivuosien kehityssuunnista vaikuttivat entistä pessimistisimmiltä. Keskiarvovertailu vuosien 2009 ja 2012 tutkimusaineistojen välillä paljasti, että asiantuntijat antoivat nyt huomattavasti kielteisemmät ennakoarviot verohallinnon ja pankkipalvelujen saatavuuden muutossuunnille. Edellisen keskiarvopistemäärä laski 0,51 yksikköä ja jälkimmäisen 0,45 yksikköä. (Ks. Liite 13, liitekuvio 10.)

Aikaisempaa pessimistisemmin arvioitiin myös toisen asteen opetuspalvelujen, päivittäistavarakauppa palvelujen ja neuvolapalvelujen saatavuuden kehityssuunnit. Näiden palvelujen keskiarvoluku laski 0,33 yksikköä. (Ks. emt.) Toisen asteen opetuspalvelujen osalta tulosta selittänevät koulutusverkon rakenteelliset muutokset ja toimintaan kohdistuneet leikkaukset. Päivittäistavarakauppapalvelujen ja neuvolapalvelujen osalta tulos oli hieman yllättävä. Saattaa olla, että vastaajat ennakoivat niiden osalta yhä tiiviimpää palvelujen keskittämistä suurempiin

yksiköihin ja palveluverkoston harventamista tulevaisuudessa, jolloin ainakin palvelun saavutettavuus vaikeutuu. Edellä mainittua kehityssuuntaa nostettiin esille avovastauksissa:

”Jos kuntarakenneuudistus toteutuu nyt kaavailulla tavalla, tarkoittaa se mielestäni sitä, että syrjäseudun asukkaat jäävät vaille julkisia palveluja.” (Vastaja 151)

”Kaupunkimme monet palvelut liittyen palveluverkoston ja talouden tasapainottamisen veloitteeseen tulevat muuttamaan muotoaan tai heikentymään oleellisesti seuraavien 2-3 vuoden aikana. Valitettava tosiasia! Näkyy myös lakisääteisissä palveluissa kokonaisvaltaisesti.” (Vastaja 178)

Kaiken kaikkiaan eteläpohjalaisten asiantuntijoiden vastauksista oli nähtävissä huoli valtion ja kuntien alati kiristyvästä taloustilanteesta. Tulosten perusteella oli tulkittavissa, että kuntien kiristyvä taloustilanne ja palvelurakenneuudistuksen valmistelu heijastuivat osittain pessimistisenä suhtautumisena palvelujen ennakoituihin muutossuuntiin. Eräässä avovastauksessa vastaaja pohti laaja-alaisesti alati niukkenevien resurssien seurauksia.

”Yhteistä kakkua jaettavana kunnissa, valtion tasolla ja globaalisti yhä vähemmän. Todennäköistä että kaikki palvelut ottavat roiman takapakin tulevaisuudessa. Maanosien välinen elintasokuilu kaventuu siten että kehittyneet maat tulevat alaspäin selvästi ja kehittyvät maat nousevat kohtuullisesti kunnes ympäristön kestäättömyys lopettaa tämänkin kasvun.” (Vastaja 323)

5 HYVINVOINNIN JA PALVELUJEN TILA KESKI-POHJANMAALLA

Viidennessä luvussa esitellään Keski-Pohjanmaan alueellisen kyselyaineiston tuloksia koko maakuntaa koskevinä keskiarvoina ja prosentuaalisina jakaumina. Tuloksia tulkittaessa on hyvä muistaa, että hyvinvointi ei jakaudu tasaisesti maakunnan sisällä, vaan hyvinvoinnin eri osatekijät ja palvelujen saatavuus voivat vaihdella suurestikin eri kuntien ja yhteistoiminta-alueiden välillä ja jopa niiden sisällä. Lisäksi luvussa vertaillaan³⁴ vuosien 2009 ja 2012 Keski-Pohjanmaan alueellisten aineistojen vastaavia tuloksia keskenään. Vertailussa tarkastellaan keskiarvopistemäärien muutoksia.

Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään kyselyvastaajien taustatietoja. Toisessa alaluvussa tarkastellaan Keski-Pohjanmaan ajankohtaista hyvinvoinnin tilaa. Alaluvussa esitellään asiantuntija-arvioita hyvinvoinnin kokonaistilanteesta, eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumisesta ja hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyydestä sekä niiden pohjalta koottuja tutkimustuloksia. Kolmannessa alaluvussa esitellään tutkimustuloksia, jotka pohjautuvat asiantuntijoiden ennakoiviin näkemyksiin hyvinvoinnin kokonaistilanteen sekä hyvinvoinnin riskitekijöiden muutossuunnista seuraavien neljän vuoden aikana. Luvun päättää neljäs alaluku, jossa esitellään asiantuntijoiden näkemyksiin pohjautuvia tutkimustuloksia hyvinvointipalvelujen saatavuudesta ja hyvinvointipalvelujen saatavuuden ennakoituista kehityssuunnista lähivuosien aikana.

5.1 Kyselyvastaajien taustatiedot

Keski-Pohjanmaan alueellinen aineisto koostui maakunnan alueella työskentelevien 143 asiantuntijan vastauksista. Kyselyn aluksi vastaajilta tiedusteltiin taustaorganisaatiota ja tehtävänimikettä sekä taustaorganisaation toiminta-alueetta. Toiminta-alueella tarkoitettiin kaikkia niitä kuntia³⁵, joiden alueella organisaatio toimii. Jos vastaaja toimi samanaikaisesti useissa tehtävissä (niin sanotut oto-tehtävät), hänen tuli vastata pääasiallisen toimenkuvansa mukaisesti. Vastaajien

³⁴ Aikaisempaa vertailutietoa ei ole saatavilla eläkeläisten väestöryhmän hyvinvoinnin toteutumisen kehityssuunnasta, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden kehityssuunnista sekä yhteis palvelupisteestä tuotettavien palvelujen saatavuuden muutossuunnista.

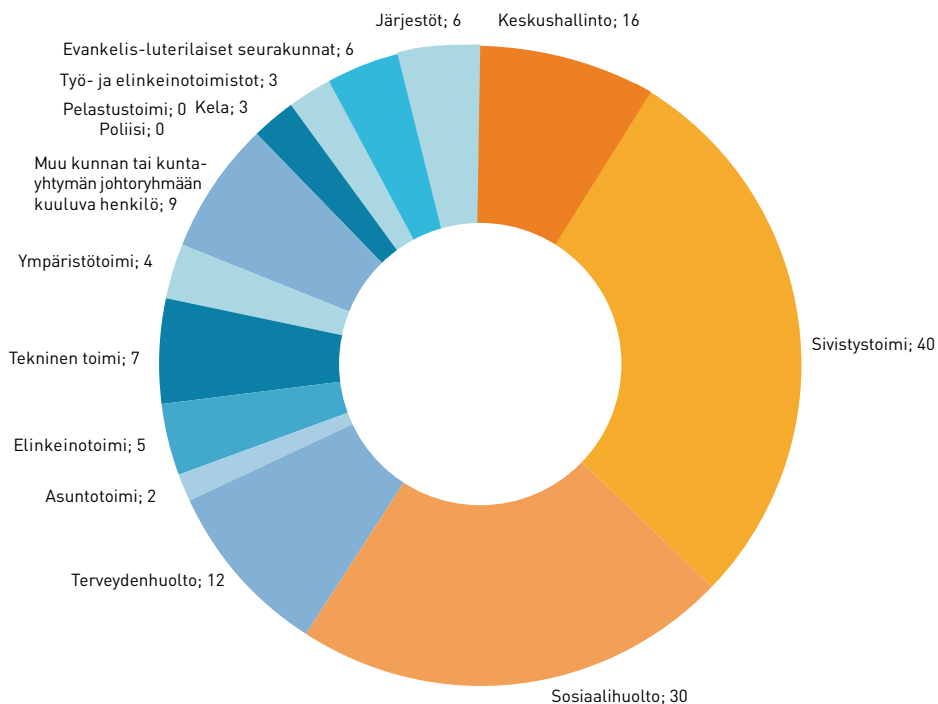
³⁵ Kyselylomakkeen kuntajaottelu perustui vuoden 2012 kuntajakoon. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009 -tutkimuksen toteuttamisen jälkeen Keski-Pohjanmaan alueen kunnista Himanka liittyi Kalajokeen ja osaksi Pohjois-Pohjanmaan maakuntaa vuoden 2010 alussa. Vuoden 2009 hyvinvointibarometrin Keski-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa oli mukana vastaajia, joiden toimialueeseen kuului Himangan kunta.

lukumääräiset osuudet, taustaorganisaatiot ja tehtävänimikkeet³⁶ esitetään liiteosiossa (ks. Liite 11, liitetaulukko 1).

Barometrikyselyn suunnitteluvaiheessa Kokkolan kaupungin vastaajamäärää painotettiin tietoisesti, jotta kokonaistutkimuksen toteuttamista varten saataisiin riittävän kattava näyte jokaisesta pohjalaismaakunnasta. Vaikka Kokkolan kaupungin vastaajamäärä painottui, kaikki maakunnan kunnat olivat edustettuna Keski-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa. Alueelliseen aineistoon sisällytettiin Kokkola-Kruunupyö-yhteistoiminta-alueella työskentelevien kyselyvastaajien vastaukset (n=3). Lisäksi alueelliseen aineistoon ryhmiteltiin vastaukset, joissa kyselyvastaaja ilmoitti toimialueekseen Keski-Pohjanmaan kaikki kunnat ja Kruunupyön (n=2) sekä Keski-Pohjanmaan kaikki kunnat ja Pietarsaaren (n=1).

Keski-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa oli määrällisesti eniten sivistystoimen (28 %), sosiaalihuollon (21 %), keskushallinnon (11,2 %) ja terveydenhuollon (8,4 %) edustajia. Kuntasektorin ulkopuolisista vastaajaryhmistä eniten vastauksia kertyi evankelis-luterilaisten seurakuntien (4,2 %) ja järjestöjen (4,2 %) edustajilta. Keski-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa painottuivat sivistystoimen ja sosiaalihuollon edustajien tulkinnat hyvinvoinnin tilasta ja hyvinvointipalvelujen saatavuudesta. Tässä kohdin on paikallaan huomauttaa, että tarkasteltavasta aineistosta jätettiin pois poliisitoimen ja pelastustoimen edustajien vastaukset, koska näiden toimialojen toiminta-alue oli ylimaakunnallinen. Kuvioon 17 on koottu vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain.

³⁶ Avovastauksena annetut tehtävänimikkeet esitetään liitetaulukko 1. yhteydessä.

Kuvio 17. Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain Keski-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa.

Kolme vuotta sitten toteutetussa hyvinvointibarometrissa Keski-Pohjanmaan alueellinen aineisto koostui 105 vastauksesta. Vuoden 2012 barometritutkimuksessa Keski-Pohjanmaata edustavien asiantuntijoiden vastauksia kertyi 38 kappaletta enemmän. Edellisessä hyvinvointibarometrissa 98 vastausta jätettiin maakunta-aineistojen ulkopuolelle, koska vastaajat eivät vastanneet toimialuetta koskevaan kysymykseen tai ilmaisivat toimialueensa epäselvästi. Tässä barometritutkimuksessa välttyttiin vastaavanlaiselta vastaajakadolta, mikä selittää lisäystä alueellisen aineiston vastausmäärässä. Lisäksi tässä barometrissa vastausprosentti oli hieman korkeampi kuin vuoden 2009 barometrissa.

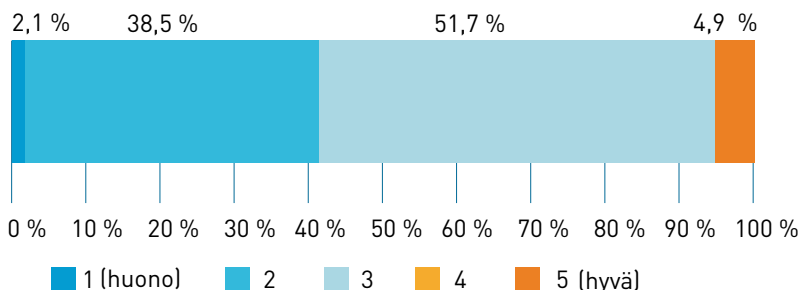
Vuosien 2009 ja 2012 barometriä vastaajaosuuksien vertailussa selvisi, että molemmissa Keski-Pohjanmaan alueellisissa aineistoissa painoutuivat sivistystoimen ja sosiaalihuollon edustajien näkemykset hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 42). Lukumääräisesti tarkasteltuna vastaajamäärissä oli tapahtunut muutoksia. Määrällisesti eniten kasvoivat sivistystoimen ja kes-

kushallinnon edustajien vastaajamäärät. Esimerkiksi sivistystoimen edustajien vastauksia kertyi tässä barometrissa 40, kun edellisessä barometrissa vastauksia saatiin 24. Keskushallinnon edustajien vastausten määrä kasvoi kymmenellä vastauksella. Myös teknisen toimen edustajien vastausten lukumäärä nousi verrattain, sillä tässä alueellisessa aineistossa teknisen toimen edustajien vastauksia kertyi seitsemän, kun vuonna 2009 määrä jäi yhteen vastaukseen.

5.2 Hyvinvoinnin ajankohtainen tilanne Keski-Pohjanmaalla

Vastaajia pyydettiin arvioimaan toimialueensa väestön hyvinvoinnin ajankohtaista kokonaistilannetta. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla³⁷. Kyselyvastaajien näkemys keskipohjalaisten hyvinvoinnin kokonaistilanteesta oli myönteinen (ks. kuvio 18). 56,6 prosenttia vastaajista valitsi vastausvaihtoehdon 4 tai 5. Vastaajista 38,5 prosenttia arvioi hyvinvoinnin tilan keskitasoiseksi. Ainoastaan 2,1 prosenttia vastaajista arvioi maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen huonoksi (valitsi vastausvaihtoehdon 2).

Millaiseksi arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 18. Arviot Keski-Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin ajankohtaisesta kokonaistilanteesta.

Hyvinvoinnin kokonaistilannetta kuvaavaksi keskiarvopistemääräksi muodostui 3,61. Keski-Pohjanmaan hyvinvoinnin kokonaistilannetta kuvaava keskiarvopistemäärä oli vain hieman korkeampi edellisen barometrin tulokseen verrattuna (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 44). Keski-Pohjanmaalla on tehty tavoitteellista työtä maakunnan ihmisten hyvinvoinnin vahvistamiseksi erilaisten maakunnallisten strategioiden, kuten hyvinvointistrategian (Keski-Pohjanmaan liitto 2010), ja niiden toimeenpanojen avulla. Toistaiseksi on kuitenkin liian varhaista arvioida, missä määrin nimenomaan strategiatyö on vaikuttanut myönteisiin tuloksiin.

³⁷ Asteikossa 1=huono ja 5=hyvä.

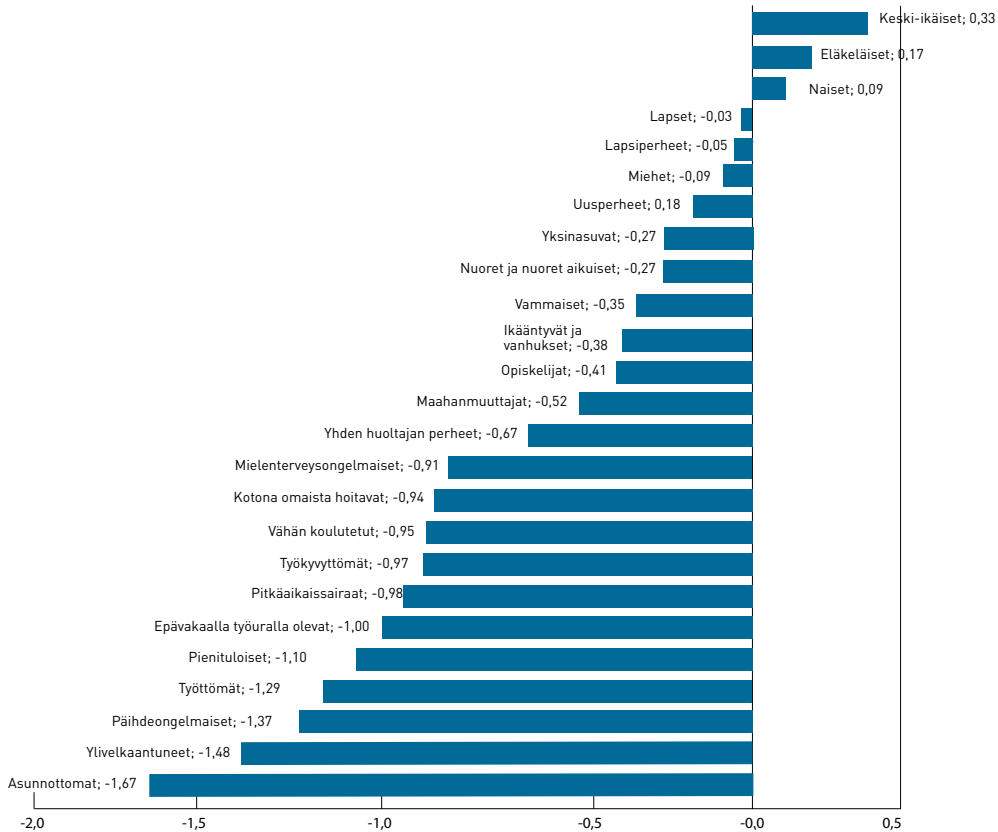
Kuva hyvinvoinnista tarkentui, kun hyvinvoinnin jakautumista tarkasteltiin eri väestöryhmien kesken. Asiantuntijavastaajia pyydettiin arviomaan 25 eri väestöryhmän hyvinvoinnin toteutumista toiminta-alueellaan. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla, jossa 1 edusti vastausvaihtoehtoa huonosti ja 5 vastausvaihtoehtoa hyvin. Kyselylomakkeeseen valittuja väestöryhmiä täydennettiin tätä tutkimusta varten eläkeläisten väestöryhmällä.

Kyselylomakkeeseen valittiin tietoisesti väestöryhmiä, joiden välillä on oletettavia hyvinvointieroja. Vastausten tulkinnessa onkin syytä huomioida, etteivät luokat ole toisiaan poissulkevia, vaan vastaukset heijastelevat pikemmin sitä, millaisten ennako-oletusten ja käsitysten perusteella asiantuntijat tekevät työtään. Vastaukset eivät siis suoranaisesti kerro, mitkä väestöryhmät ovat hyvinvoivia ja mitkä puolestaan huono-osaisia. (Lehtola ym. 2007, 10.)

Kuvioon 19 on tiivistetty 25 eri väestöryhmän saamien keskiarvopistemäärien poikkeamat Keski-Pohjanmaan alueen väestön keskimääräistä hyvinvointia kuvaavasta pistemäärästä (3,61). Mainitun keskiarvopistemäärän ylittäviä väestöryhmiä olivat keski-ikäiset, eläkeläiset ja naiset. Näiden väestöryhmien hyvinvoinnin arvioitiin toteutuvan keskimääräistä paremmin. Lisäksi keskiarvotarkastelussa selvisi, että lasten, lapsiperheiden ja miesten saamat keskiarvopistemäärät poikkesivat vain hieman hyvinvoinnin kokonaistilan keskiarvosta.

Asiantuntijoiden näkemysten mukaan asunnottomat, ylivelkaantuneet, päihdeongelmaiset ja työttömät kärsivät voimakkaimmin hyvinvoinnin puutteista. Näiden väestöryhmien saamat keskiarvopistemäärät poikkesivat eniten hyvinvoinnin tilaa kuvaavasta keskiarvoluvusta. Asunnottomien saamaa tulosta tulkittaessa tulee huomioida, että vastaajista 10,6 prosenttia ilmoitti, etteivät osanneet arvioida asunnottomien hyvinvoinnin toteutumista toimialueellaan (ks. Liite 11, liitetaulukko 14.) Vastaajien vaikeus hahmottaa asunnottomien väestöryhmän tilannetta on sinänsä kiinnostava ja ajatuksia virittävä tulos. Onko kysymyksessä mahdollisesti alueellisesti tuotetun väestöryhmittäisen ja asuinalueittaisen tiedontuotannon puute? Vastaajat saattoivat myös kokea asunnottomuuden melko etäisenä ja tuntemattomana. Tulosta selittänee osaltaan se, että Keski-Pohjanmaalla on yksinäisiä asunnottomia selvästi vähemmän kuin koko maassa (Hyvinvointikompassi 2013; SOTKANet 2013).

**Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne?
(poikkeama koko väestön keskiarvosta 3,61)**

Kuvio 19. 25 väestöryhmän hyvinvoinnin ajankohtaista toteutumista kuvaavat keskiarvopistemäärät. Poikkeama koko Keski-Pohjanmaan alueen hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.

Kun nyt saatuja tuloksia verrattiin vuoden 2009 hyvinvointibarometrin vastaaviin tuloksiin (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 46), heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien³⁸ järjestys oli pysynyt lähes ennallaan. Alueellisten aineistojen (2009 ja 2012) välillä toteutetun keskiarvovertailun perusteella asunnottomien asema näytti heikentyneen. Asiantuntijat arvioivat nyt maahanmuuttajien hyvinvointia aikaisempaa myönteisemmin. Kolme vuotta sitten väestöryhmän saama keskiarvopistemäärä oli 2,89 ja tässä barometrissa keskiarvoluku nousi 3,09:ään. (Ks. Liite 13, liitekuvio 11). Vastausten perusteella myös miesten, naisten ja mielenterveysongelmaisten hyvinvointi vaikutti vahvistuneen. (Ks. emt.)

³⁸ Huhtikuussa 2013 järjestetyssä Keski-Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointi ja palvelut puntarissa -tilaisuudessa pohdittiin keinoja heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien hyvinvoinnin edistämiseksi. (ks. Liite 15)

Väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumista koskevien näkemysten lisäksi vastaajilta tiedusteltiin mielipidettä 22 erilaisen hyvinvoinnin riskitekijän merkittävyydestä. Vastaus annettiin kolminumeroisella asteikolla³⁹. Vuoden 2012 lopussa barometrivastaajat nimesivät maakunnan merkittävimmiksi ajankohtaisiksi hyvinvoinnin riskitekijöiksi pitkäaikaistyöttömyyden, psyykkiset pitkäaikaissairaudet, nuorisotyöttömyyden, päihteiden käytön ja yksinäisyyden (ks. Kuvio 20). Tulosten tulkinnassa on syytä muistaa, että nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys valittiin tähän tutkimukseen uusina työttömyyttä kuvaavina muuttujina niiden ajankohtaisuuden vuoksi. Jopa viidennes vastaajista piti pitkäaikaistyöttömyyttä vaikeana ongelmana ja noin 18 prosenttia asiantuntijoista arvioi psyykkiset pitkäaikaissairaudet vaikeaksi ongelmaksi. Vastaajista 14 prosenttia arvioi nuorisotyöttömyyden vaikeaksi ongelmaksi. Tulos selittyy Keski-Pohjanmaan muuta maata korkeammalla nuorisotyöttömien osuudella työttömistä (Suomen Kuntaliitto 2013 b).

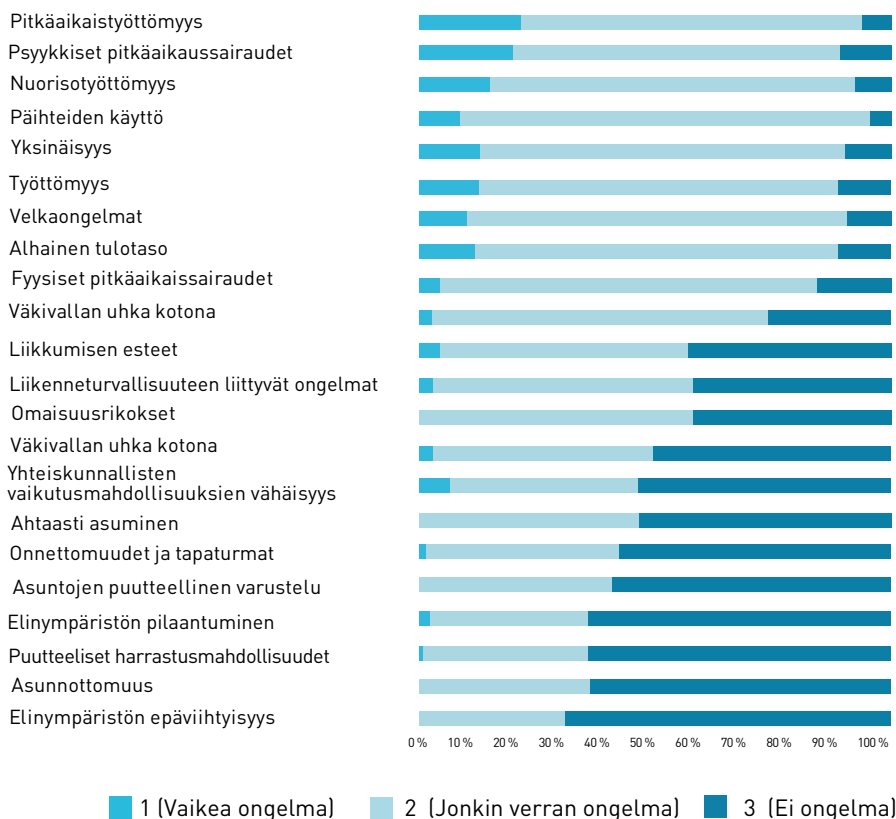
Vastausten perusteella oli nähtävissä, etteivät vuonna 2009 annetut synkät ennakoarviot velkaongelmien vaikeutumisesta toteutuneet. Tuolloin jopa 63,5 prosenttia Keski-Pohjanmaata edustavista vastaajista uskoi velkaongelmien vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 53). Sen sijaan kielteiset ennakoarviot päihteiden käytön, psyykkisten pitkäaikaissairauksien ja yksinäisyyden kehityssuunnista vaikuttivat osuneen oikeaan, sillä niiden katsottiin olevan alueen merkittävimpiä hyvinvointihaasteita vuoden 2012 lopussa.

Keski-Pohjanmaata edustavien asiantuntijoiden vastauksissa positiivisimmin nousivat esille elinympäristöä, asumista sekä sosiaalisia suhteita ja itsensä toteuttamista mittaavat muuttajat. Näiden lisäksi alueen elinympäristö koettiin turvallisenä. Barometritutkimuksen valossa alueen vahvuuksina voitiin pitää elinympäristön puhtautta, viihtyisyyttä ja turvallisuutta, hyviä harrastusmahdollisuuksia ja asuntojen hyvää varustelutasoa. Samansuuntainen tulos saatiin edellisessä hyvinvointibarometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 48–19).

³⁹ Asteikossa 1=vaikea ongelma, 2=jonkinverran ongelma ja 3=ei ongelmaa.

Yli puolet (58 %) vastaajista ei kokenut asunnottomuutta merkittävänä hyvinvointiongelmiana toimialueellaan, mitä voidaan pitää myönteisenä tuloksena. Asunnottomuutta koskevan tuloksen voi tulkita siten, että määrällisesti asunnottomien ihmisten lukumäärä on maakunnassa pieni, mutta hyvinvoinnin toteutumisen näkökulmasta asiantuntijat katsoivat asunnottomien ihmisten olevan haavoittuvin väestöryhmä (ks. Kuvio 19). Vastausvaihtoehtojen saamat prosentuaaliset jakaumat⁴⁰ on tiivistetty kuvioon 20.

Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 20. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Keski-Pohjanmaalla.

Millaisia muutossuuntia edellä käsitellyissä hyvinvointiongelmissa ilmeni alueellisten aineistojen (2009 ja 2012) keskiarvotarkastelussa? Asiantuntijoiden asunnottomuutta koskevat näkemykset näyttivät kehittyneen myönteisimpään suuntaan. Edellisessä alaluvussa kävi ilmi, että asiantuntijat näkivät asunnot-

⁴⁰ Tulosten tulkinnassa on hyvä huomioida, että suhteellisen suuri joukko vastaajia valitsi 'en osaa sanoa' -vastauksen seuraavien muuttujien kohdalla: väkivallan uhka kotona (21 %) ja onnettomuudet ja tapaturmat (18,9 %) (ks. Liite 11, liitetaulukko 15).

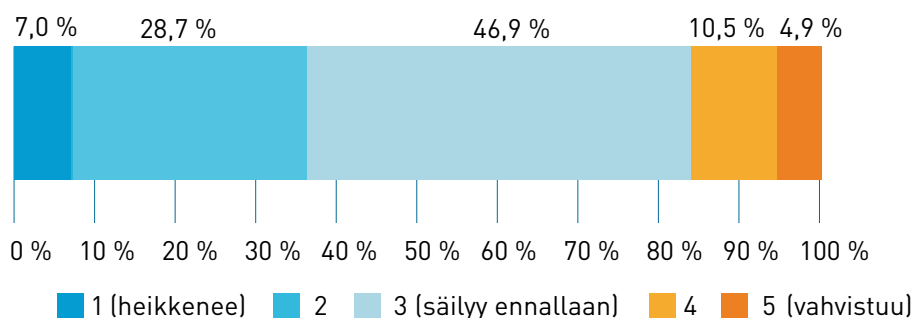
tomien väestöryhmän haavoittuvana ja kasautuneista hyvinvointivajeista kärsivänä ihmisryhmänä. Kuitenkin asunnottomuus arvioitiin vähäiseksi ongelmaksi Keski-Pohjanmaalla. Tulos viittasi siihen, että asunnottomia ihmisiä arveltiin olevan lukumääräisesti vähän maakunnassa tai jopa vähemmän kuin edellisen barometrimittauksen ajankohtana. Myös elinympäristön puhtautta arvioitiin nyt hieman positiivisemmin kuin kolme vuotta sitten. Keskiarvovertailussa ei ilmennyt kovin merkittäviä kielteisiä muutossuuntia (ks. Liite 13, liitekuvio 12.)

5.3 Ennakoivat arviot Keski-Pohjanmaan hyvinvoinnin tilasta neljän vuoden kuluttua

Siirrytään seuraavaksi tarkastelemaan vastaajien ennakoarvioita hyvinvoinnin kokonaistilanteen ja edellä käsiteltyjen hyvinvoinnin riskitekijöiden lähitulevaisuuden muutossuunnista. Vastaajia pyydettiin hyvinvointia koskevan ajankohtaisarvion lisäksi puntaroimaan hyvinvoinnin kokonaistilan muuttumista seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla⁴¹.

Vastaajista noin 35 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon 1 tai 2 ennakoiden hyvinvoinnin kokonaistilanteen heikkenevän. Hieman alle puolet vastaajista (46,9 %) arvioi hyvinvoinnin tilan säilyvän ennallaan. Noin 15 prosenttia vastaajista uskoi hyvinvoinnin tilan vahvistumiseen (valitsi vastausvaihtoehdon 4 tai 5). Kuvio 21 esittää vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

Miten arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuvan seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 21. Arviot Keski-Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.

⁴¹ Asteikossa 1=heikkenee, 3=säilyy ennallaan ja 5=vahvistuu.

Hyvinvoinnin kokonaistilanteen muutossuuntaa koskevat arviot olivat Keski-Pohjanmaalla hieman optimistisempia edelliseen barometriin nähden. Tuolloin noin 40 prosenttia vastaajista ennakoivat hyvinvoinnin tilan heikkenevän (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 52). Keskiarvotarkastelussa hyvinvoinnin kokonaistilanne sai arvon 2,77, mikä oli hieman korkeampi edelliseen mittaukseen nähden. Keski-Pohjanmaan alueen vastausjakaumassa näytti jonkin verran vahvistuneen, niiden vastausten prosentuaalinen osuus, joissa ennakoitiin hyvinvoinnin tilan muuttumattomuutta.

Luodaan vielä katsaus hyvinvoinnin riskitekijöiden lähivuosien kehityskulkuja koskeviin asiantuntijanäkemyksiin. Vastaajien puntaroitavaksi asetettiin 25 hyvinvoinnin riskitekijän muutossuunnan arviointi seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin kolminumeroisella asteikolla⁴². Kuviosta 14 selviää, että asiantuntijat ennakoivat erityisesti työttömyyden, velkaongelmien, psyykkisten pitkäaikaissairauksien, pitkäaikaistyöttömyyden ja päihteiden käytön vaikeutumista lähivuosien aikana. Pitkäaikaistyöttömyyttä lukuun ottamatta edellä mainitut ongelmat nousivat maakunnan merkittävimmiksi tulevaisuuden hyvinvoinnin haasteiksi myös edellisessä barometrimittauksessa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 53–54).

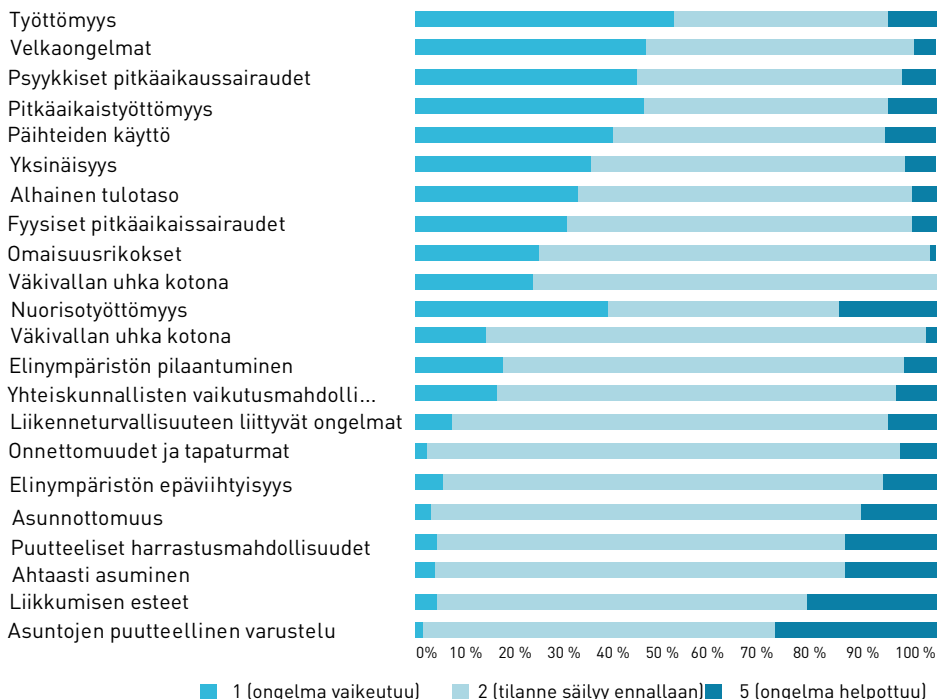
Työttömyyttä koskevat ennakoarviot näyttivät olevan pessimistisimmät: miltei puolet vastaajista uskoi työttömyyden vaikeutuvan (ks. Kuvio 22). Vastaavasti velkaongelmien ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvua ennakoivat noin 41 prosenttia vastaajista. Psyykkisten pitkäaikaissairauksien osalta kielteisen ennakoarvion antoi noin 40 prosenttia vastaajista. Nuorisotyöttömyyden kehityssuunta jakoi asiantuntijoiden mielipiteet: 35 prosenttia vastaajista arveli nuorisotyöttömyyden vaikeutuvan ja 17 prosenttia uskoi ongelman helpottuvan.

Nuorisotyöttömyyttä koskevissa ennakoarvioissa heijastuneen yhteiskunnallinen keskustelu nuorisotyöttömyydestä ja sen lievittämiseen tähtäävistä toimenpiteistä. Tulosta voi tulkita siten, että osa asiantuntijoista luotti nuorisotakuun helpottavan ongelmaa ja edellä mainitut 35 prosenttia vastaajista suhtautui toimenpiteistä huolimatta pessimistisesti nuorisotyöttömyyden tulevaisuuden näkyymiin. Kaiken kaikkiaan tuloksista piirtyi esille melko pessimistinen tulevaisuuden näkyvä, jossa jo tälläkin hetkellä vaikeina pidettyjen ongelmien (pitkäaikaistyöttömyys, psyykkiset pitkäaikaissairaudet, päihteiden käyttö) uskottiin vaikeutuvan edelleen lähivuosien aikana. Optimistisimmin barometrivastaajat suhtautuivat asumiseen ja elinympäristöön liittyvien riskitekijöiden vähenemiseen lähivuosien aikana. Kuvioon 22 on koottu eri vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat⁴³.

⁴² 1=ongelma vaikeutuu, 2=tilanne säilyy ennallaan ja 3=ongelma helpottuu.

⁴³ Tulosten tulkinnassa on hyvä huomioida, että suhteellisen suuri joukko vastaajia valitsi 'en osaa sanoa' -vastauksen seuraavien muuttujien kohdalla: väkivallan uhka kotona (18,3 %) ja onnettomuudet ja tapaturmat (14,8 %) (ks. Liite 11, liitetaulukko 16).

Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 22. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyyden muutos seuraavien neljän vuoden aikana Keski-Pohjanmaalla.

Millaisia muutoksia ennakoarvioissa ilmeni barometrimittausten (2009 ja 2012) välillä? Keskiarvovertailu paljasti, että suurin myönteinen muutos oli tapahtunut päihteiden käyttöä koskeissa ennakkonäkemyksissä. Edellisessä barometrimitta-uksessa ongelman vaikeutumista kuvaavaksi keskiarvopistemääräksi saatiin 1,39 ja nyt keskiarvoluku koheni 1,71:een. Lisäksi vastaajien näkemykset velkaongelmien lähivuosien muutossuunnasta olivat aikaisempaa myönteisempiä. Keski-Pohjanmaan vahvuksiksi nousivat muun muassa elinympäristön viihtyisyys ja puhtaus. Kuitenkin asiantuntijoiden ennakoarviot elinympäristön tilasta olivat nyt jonkin verran kielteisempiä kuin kolme vuotta sitten. Vertailu alueellisten aineistojen välillä osoitti, etteivät myönteiset kehityssuunnat näiden ilmiöiden osalta ole itsestäänselvyksiä. (Ks. Liite 13, liitekuvio 13.)

5.4 Arviot palvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden muutoksista neljän vuoden aikana Keski-Pohjanmaalla

Tarkastellaan vielä luvun päätteeksi keskipohjalaisten asiantuntijoiden näkemystä hyvinvointipalvelujen saatavuudesta ja niiden muutossuunnista. Vastaajia pyydettiin arvioimaan 25 eri palvelun saatavuutta⁴⁴ toiminta-alueellaan. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla (1=palvelujen saatavuus vaikeaa, 5=palvelujen saatavuus helppoa). On syytä korostaa, että kyselylomakkeessa⁴⁵ kysytyt palvelut eroavat toisistaan. Esimerkiksi perusasteen opetuspalveluja ja päivittäistavarakauppapalveluja voidaan luonnehtia niin sanotuiksi lähipalveluiksi, kun taas osa palveluista on luonteeltaan seudullisia (muun muassa vanhusten asumispalvelut ja verohallinnon palvelut). Pääpiirteissään vastaukset heijastelivat edellä mainittua: mitä enemmän palvelussa oli lähipalvelun piirteitä, sitä helpompaa saatavuutta pidettiin.

Vuoden 2012 barometrivastausten perusteella erityisesti joukkoliikennepalvelujen, erikoislääkäripalvelujen, mielenterveyspalvelujen, korkea-asteen koulutuspalvelujen ja hammaslääkäripalvelujen saatavuus oli vaikeaa. Joukkoliikennepalvelujen saatavuutta pidettiin selvästi vaikeimpana, mikä nousi esille jo edellisessä hyvinvointibarometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 57). Edellisessä barometrimittauksessa vastaajat ennakoivat erityisesti joukkoliikennepalvelujen, poliisin ja pelastustoimen palvelujen, mielenterveyspalvelujen ja erikoislääkäripalvelujen ja sosiaalihuollon erityispalvelujen saatavuuden vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana (ks. emt., 64). Tämän barometritutkimuksen perusteella vuoden 2009 ennakkoarviot palvelujen saatavuuden muutossuunnista näyttivät osittain toteutuneen.

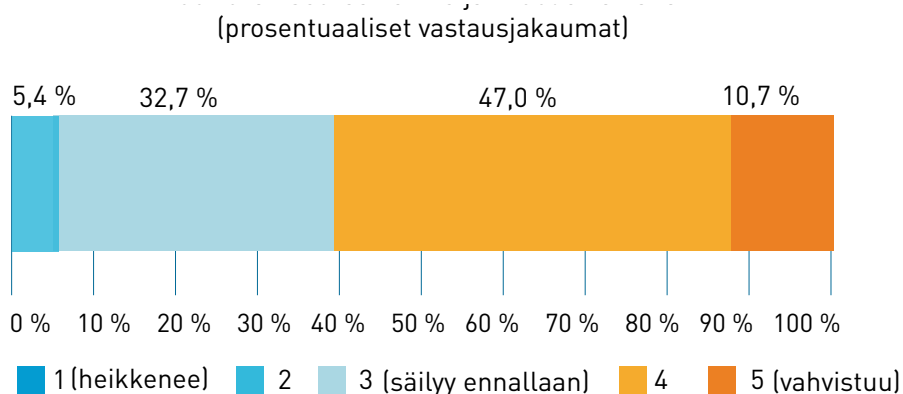
Joukkoliikenteen osalta tuloksia voidaan pitää huolestuttavina. Haja-asutusalueilla rapautuva joukkoliikenne saattaa välillisesti heikentää muiden palvelujen saatavuutta ja mahdollisesti kapeuttaa esimerkiksi ikäihmisten sosiaalisia verkostoja. Eräässä avovastauksessa kommentoitiin joukkoliikennepalvelujen huonoa saatavuutta ja ehdotettiin, että haja-asutusalueiden palvelut turvattaisiin liikkuvilla palveluilla.

⁴⁴ Tässä tutkimuksessa palvelujen saatavuudella tarkoitetaan sitä, että palvelu on asiakkaan käytettävissä tarpeen vaatiessa sekä kohtuullisen tai lakisääteisen ajan kuluessa.

⁴⁵ Kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (suomi) (ks. liite 3) ja kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (ruotsi) (ks. liite 4).

Barometrivastaajat pitivät kirjastopalvelujen, päivittäistavarakauppapalvelujen, liikuntapalvelujen ja pankkipalvelujen sekä perusasteen opetuspalvelujen saatavuutta varsin helppona. Näitä palveluja voidaan luonnehtia niin sanotuiksi lähipalveluiksi. Asiantuntijankemetykset niin joukkoliikenneliikenne-, erikoislääkäri- ja mielenterveyspalvelujen vaikeasta saatavuudesta kuin kirjasto-, päivittäistavarakauppa- sekä perusasteen opetuspalvelujen helposta saatavuudesta toistui tässä barometrissa (vrt. Kuronen-Ojala ym. 2009, 57). Kuvioon 23 on koottu eri vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden toimialueellanne tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 23. Arviot 25 eri palvelun ajankohtaisesta saatavuudesta Keski-Pohjanmaalla.

Vertailu vuosien 2009 ja 2012 alueellisten aineistojen välillä osoitti terveyskeskuslääkäripalvelujen saatavuuden helpottuneen edellisestä barometrimittauksesta. Lisäksi vastaajat arvioivat aikaisempaa myönteisemmin kulttuuripalvelujen ja mielenterveyspalvelujen saatavuutta. Sen sijaan hammaslääkäripalvelujen ja

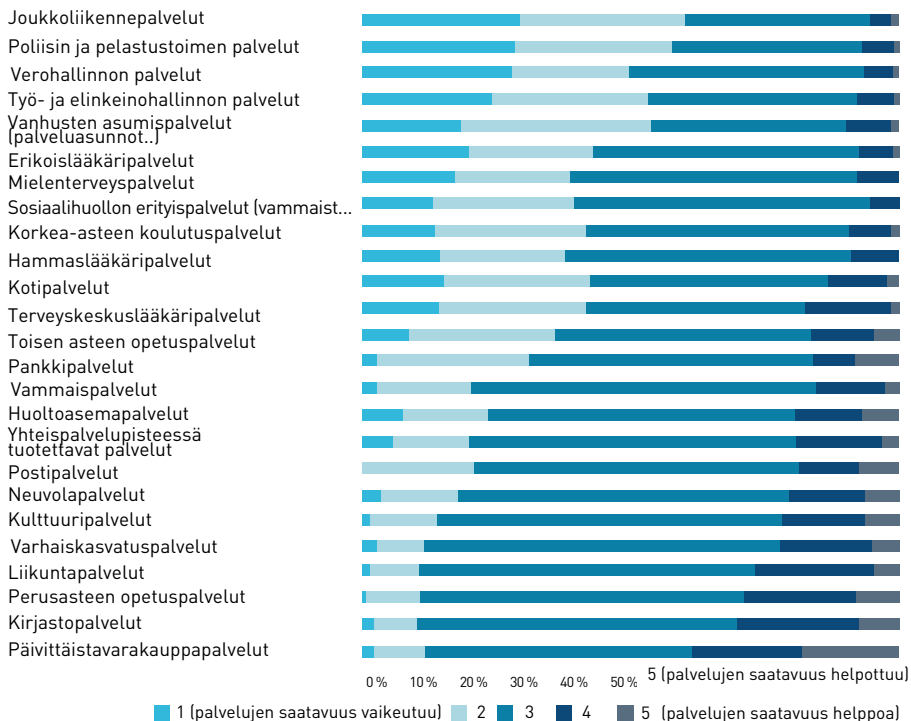
huoltoasemapalvelujen saatavuutta arvioitiin nyt huomattavasti kielteisemmin kuin kolme vuotta sitten. Edellisessä alueellisessa aineistossa hammaslääkäripalvelujen saama keskiarvopistemäärä oli 3,15 ja nyt keskiarvoluku laski 2,71:een. Vastaavasti huoltoasemapalvelujen keskiarvopistemäärä laski 0,39 yksikköä. Huoltoasemapalvelujen osalta kielteinen muutossuunta oli jokseenkin yllättävä, koska vuoden 2009 alueellisen aineiston vastaajista selvä enemmistö piti huoltoasemapalvelujen hankkimista helppona ja ennakoi palvelun hankkimisen säilyvän ennallaan tai jopa helpottuvan lähivuosien aikana (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 63 ja 64). Vastausten perusteella myös toisen asteen opetuspalvelujen ja korkeasteen koulutus-palvelujen saatavuus näyttivät vaikeutuneen.

Tarkastellaan vielä luvun päätteeksi kyselyvastaajien ennakoarvioita edellä käsiteltyjen hyvinvointipalvelujen saatavuuden muutossuunnista. Barometrivastaajia pyydettiin arvioimaan 25 palvelun muutosta toimialueellaan seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin viisinumeroisen asteikon⁴⁶ mukaisesti. Keskipohjalaiset kyselyvastaajat ennakoivat erityisesti joukkoliikennepalvelujen, poliisin ja pelastustoimen palvelujen, verohallinnon palvelujen sekä työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen ja vanhusten asumispalvelujen saatavuuden heikkenemistä. Muista pohjalaismaakunnista poiketen keskipohjalaiset antoivat kielteisimmät ennakoarviot palveluista, joiden saatavuutta vastaajat pitivät vastaushetkellä pääosin melko helppona. Poikkeuksen tästä muodostivat joukkoliikennepalvelut.

Kyselyvastaajat uskoivat päivittäistavarakauppapalvelujen, perusasteen opetuspalvelujen, varhaiskasvatus palvelujen, liikuntapalvelujen, kirjastopalvelujen ja kulttuuripalvelujen saatavuuden säilyvän ennallaan tai jopa helpottuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Tulokset näyttäisivät viittaavan siihen, että keskipohjalaiset asiantuntijat luottavat näiden (perus)palvelujen hyvän saatavuuden säilyvän ennallaan myös tulevien vuosien aikana. Kuvio 24 esittää vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

⁴⁶ Asteikossa 1=palvelujen saatavuus vaikeutuu ja 5=palvelujen saatavuus helpottuu.

Miten arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 24. Arviot 25 eri palvelun saatavuuden muutoksesta Keski-Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana.

Vuoden 2009 barometrituloksiin nähden arviot palvelujen saatavuuden lähivuosien kehityssuunnista vaikuttivat entistä pessimistisimmiltä. Keskiarvovertailu vuosien 2009 ja 2012 tutkimusaineistojen välillä paljasti, että asiantuntijat antoivat vuoden 2012 lopussa huomattavasti kielteisemmät ennakoarviot korkea-asteen koulutuspalveluiden (-0,43 yksikköä) ja toisen asteen opetuspalveluiden (-0,43 yksikköä) saatavuudesta edelliseen barometrimittaukseen verrattuna. Tuloksissa heijastuneen toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksiin kohdistuneet leikkaukset. Myönteistä kehitystä näytti tapahtuneen vammaispalvelujen ja terveyskeskuslääkäripalvelujen saatavuutta koskeissa ennakoarviossa. (ks. Liite 13, liitekuvio 15.)

Kaiken kaikkiaan keskipohjalaisten asiantuntijoiden vastauksista oli nähtävissä huoli valtion ja kuntien alati kiristyvistä taloustilanteesta. Tulosten perusteella oli tulkittavissa, että kuntien kiristynyt taloustilanne ja palvelurakennemuutoksen valmistelu heijastuivat osittain pessimistisenä suhtautumisena palvelujen ennakoituihin muutossuuntiin. Vastaajat kirjoittivat näkemyksiään kiristyneen taloustilanteen vaikutuksista palveluihin.

”Tiukan kuntatalouden vuoksi erityiset paineet palvelujen tuottamiseen on sotella. Väestön ikääntyminen tuo mukanaan lisääntyvät hoivapalvelut ja terveydenhoitopalvelut joihin kunnan tulisi voida vastata. Palvelujen tuottamiselle tulee löytää kokonaistaloudellisempia malleja.” (Vastaaja 181)

”Vähäväkisten ja kaukana kehäkolmosesta olevien aluiden alasajo on raakaa peliä! Valtion pitäisi kantaa vastuu terveydenhuollon järjestämisestä, ainakin erikoissairaanhoidosta. Kunnille on tullut lisää velvoitteita, samanaikaisesti on rahoitusta vähennetty.” (Vastaaja 78)

”Hyvinvointi omassa kunnassa pienenä palveluntuottajana säilyy lähellä ihmistä mutta suuremmissa yksiköissä tuotettava palvelu varsinkin tietotekniikalla asiointi vie palvelut kauemmaksi ikäihmisistä ja lukutaidottomista.” (Vastaaja 218)

Keski-Pohjanmaan alueellisen aineiston analyysin perusteella oli pääteltävissä, että yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut olivat vieraita yllättävän suurelle joukolle vastaajia. 29,6 prosenttia ilmoitti, ettei osannut arvioida yhteispalvelupisteestä tuotettavien palvelujen ajankohtaista saatavuutta (ks. Liite 11, liitetaulukko 17). Lisäksi 25,2 prosenttia ilmoitti, ettei osannut arvioida yhteispalvelupisteestä tuotettavien palvelujen saatavuuden muutossuuntaa (ks. Liite 11, liitetaulukko 18). Pohjalaismaakunnista Keski-Pohjanmaata edustavat asiantuntijat valitsivat muita vastaajia useammin 'en osaa sanoa' -vastausvaihtoehdon yhteispalvelua koskevissa kysymyskohdissa. Yhteispalvelua ei määritelty kyselylomakkeeseen. Yhteispalvelupisteen käsitteen avaaminen olisi saattanut helpottaa palvelun saatavuuden arviointia. Yhteispalvelupisteessä on saatavilla vähintään kahden eri viranomaisen palveluja ja josta voi laittaa vireille niin sanotun yhden luukun periaatteen mukaisesti yleisempiä julkishallinnon palveluja (Valtionvarainministeriö 2013b).

6 HYVINVOINNIN JA PALVELUJEN TILA POHJANMAALLA

Kuudennessa luvussa esitellään Pohjanmaan alueellisen kyselyaineiston tuloksia koko maakuntaa koskevinä keskiarvoina ja prosentuaalisina jakaumina. Tuloksia tulkittaessa on hyvä muistaa, että hyvinvointi ei jakaudu tasaisesti maakunnan sisällä, vaan hyvinvoinnin eri osatekijät ja palvelujen saatavuus voivat vaihdella suurestikin eri kuntien ja yhteistoiminta-alueiden kesken, ja jopa niiden sisällä. Lisäksi luvussa vertaillaan vuosien 2009 ja 2012 Pohjanmaan alueellisten aineistojen vastaavia tuloksia keskenään. Vertailussa⁴⁷ tarkastellaan keskiarvopistemäärien muutoksia.

Ensimmäisessä alaluvussa selvitetään kyselyvastaajien taustatietoja. Luvun toisessa alaluvussa tarkastellaan Pohjanmaan ajankohtaista hyvinvoinnin tilaa. Alaluvussa käsitellään asiantuntija-arvioita hyvinvoinnin kokonaistilanteesta, eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumisesta ja hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyydestä sekä niiden pohjalta koottuja tutkimustuloksia.

Kolmannessa alaluvussa esitellään tutkimustuloksia, jotka pohjautuvat asiantuntijoiden ennakoiviin näkemyksiin hyvinvoinnin kokonaistilanteen sekä hyvinvoinnin riskitekijöiden muutossuunnista seuraavien neljän vuoden aikana. Kuudennen luvun päättää neljäs alaluku, jossa luodaan katsaus hyvinvointipalvelujen saatavuuteen ja saatavuuden ennakoituja kehityssuuntia koskeviin asiantuntijannäkemysnäköisiin sekä niiden pohjalta saatuihin tutkimustuloksiin.

6.1 Kyselyvastaajien taustatiedot

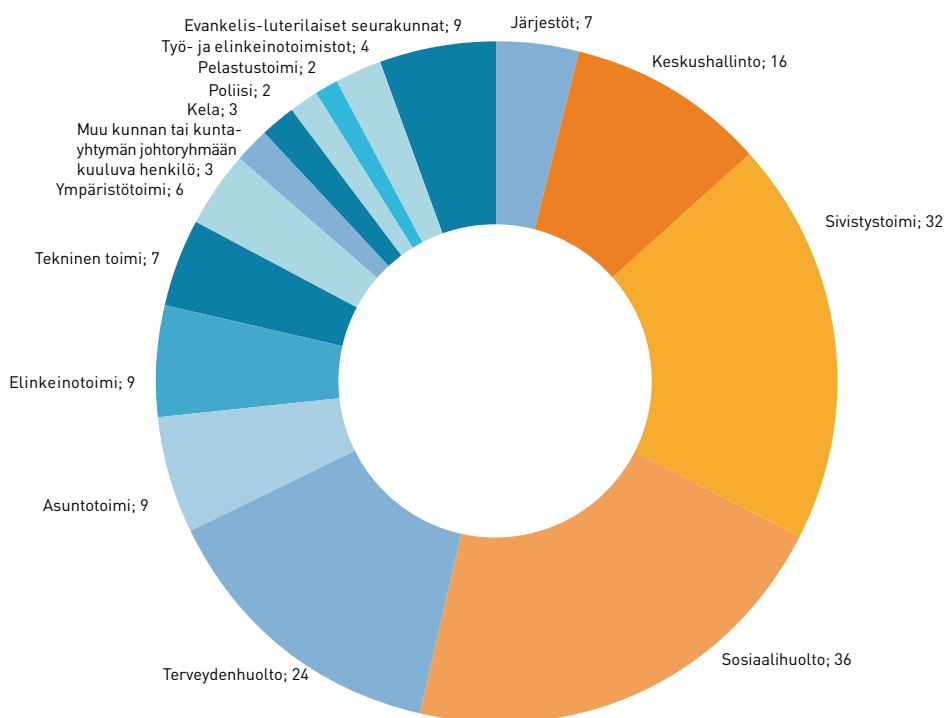
Pohjanmaan alueellinen aineisto muodostui alueella työskentelevien 169 asiantuntijan vastauksista. Barometrikyselyn aluksi vastaajilta tiedusteltiin taustaorganisaatiota ja tehtävänimikettä sekä taustaorganisaation toiminta-alueetta. Toiminta-alueella tarkoitettiin kaikkia niitä kuntia⁴⁸, joiden alueella organisaatio toimii. Jos vastaaja toimi samanaikaisesti useissa tehtävissä (niin sanotut oto-tehtävät), tuli hänen vastata pääasiallisen toimenkuvansa mukaisesti. Vastaajien taustaorga-

⁴⁷ Aikaisempaa vertailutietoa ei ole saatavilla eläkeläisten väestöryhmän hyvinvoinnin toteutumisen kehityssuunnasta, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden kehityssuunnista sekä yhteispalvelupisteestä tuotettavien palvelujen saatavuuden muutossuunnista.

⁴⁸ Kyselylomakkeen (ks. liite 4) kuntajaottelu perustui vuoden 2012 kuntajakoon. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009 -tutkimuksen toteuttamisen jälkeen vuosien 2010–2012 välisen aikana Pohjanmaalla on tapahtunut yksi kuntaliitos. Oravainen ja Vöyri-Maksamaa yhdistyivät vuonna 2011. Kuntaliitoksen jälkeen uuden kunnan nimeksi tuli Vöyri.

nisaatiot ja tehtävänimikkeet esitetään liiteosiossa. (Ks. Liite 11, liitetaulukko 1.) Pohjanmaan alueelliseen aineistoon sisällytettiin kolme ylimaakunnallista vastausta. Kyselyvastaajien toimialueisiin sisältyivät Kokkola, Kruunupyö, Luoto, Pedersören kunta, Pietarsaari ja Uusikaarlepyy (n=1), Kokkola, Kaskinen, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Kruunupyö, Luoto, Maalathi, Mustasaari, Närpiö, Pedersören kunta, Pietarsaari, Uusikaarlepyy ja Vaasa (n=1) sekä Karijoki, Kaskinen, Korsnäs, Kristiinankaupunki ja Närpiö (n=1).

Määrällisesti eniten aineistossa oli sosiaalihuollon (21,3 %), sivistystoimen (18,9 %), terveydenhuollon (14,2 %) ja keskushallinnon (9,5 %) edustajien vastauksia. Kuntasektorin ulkopuolisista toimijoista suurimmat vastaajaryhmät olivat evankelis-luterilaisten seurakuntien (5,3 %) sekä järjestöjen (4,1 %) edustajat. Pohjanmaan alueellisessa aineistossa painottuivat siis sosiaalihuollon ja sivistystoimen edustajien tekemät tulkinnot hyvinvoinnin tilasta sekä hyvinvointipalvelujen saatavuudesta. Kuvioon 25 on koottu vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain.

Kuvio 25. Vastaajien lukumääräiset osuudet toimialoittain Pohjanmaan alueellisessa aineistossa.

⁴⁹ Avovastauksena annetut tehtävänimikkeet esitetään liitetaulukko 1. yhteydessä.

Kolme vuotta sitten toteutetussa hyvinvointibarometrissa Pohjanmaan alueelliseen aineistoon vastauksia kertyi kaikkiaan 112. Nyt toteutetussa barometrissa Pohjanmaata edustavien asiantuntijoiden vastauksia kertyi 57 enemmän. Vastaajamäärän lisäystä selittää edellisessä barometrissa tapahtunut runsas vastaajakato, jonka vuoksi 98 vastausta barometrin kokonaisaineistosta jäi maakunta-aineistojen ulkopuolelle, koska vastaajat eivät vastanneet toimialuetta koskevaan kysymykseen tai ilmaisivat toimialueensa epäselvästi. Tässä barometritutkimuksessa vältyttiin vastaavanlaiselta vastaajakadolta, mikä selittää lisäystä alueellisen aineiston vastausmäärässä. Lisäksi nyt toteutetussa barometrissa vastausprosentti oli hieman korkeampi kuin vuoden 2009 barometrissa.

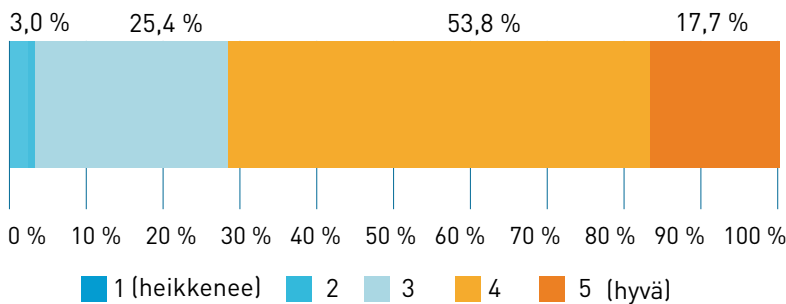
Sekä vuoden 2009 että vuoden 2012 barometrien Pohjanmaan alueellisissa aineistoissa painottuivat sosiaalihuollon ja sivistystoimen edustajien näkemykset hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta. Jopa näiden vastaajaryhmien prosentuaaliset vastausosuudet olivat kutakuinkin samansuuruiset niin tässä kuin edellisessä barometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 43). Lukumääräisesti tarkasteltuna vastaajamäärissä oli tapahtunut muutoksia. Esimerkiksi terveydenhuollon edustajia oli nyt kaikkiaan 24 henkilöä, kun edellisessä barometrissa vastaajamäärä jäi kahteentoista. Kuntasektorin ulkopuolisista vastaajista suhteellisesti eniten oli kasvanut Kansaneläkelaitoksen vastaajien määrä. Vuoden 2009 barometrissa Kelan edustajien vastauksia kertyi yksi, ja tässä barometrissa vastauksia saatiin kolme kappaletta.

6.2 Hyvinvoinnin ajankohtainen tilanne Pohjanmaalla

Vastaajia pyydettiin arvioimaan toiminta-alueensa väestön hyvinvoinnin kokonaistilannetta. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla. Pohjanmaata edustavat asiantuntijat arvioivat hyvinvoinnin kokonaistilanteen erittäin myönteisesti (ks. kuvio 26). Selvä enemmistö (71 %) vastaajista antoi vastauksensa vaihtoehtoilla 4 tai 5. Neljännes vastaajista katsoi hyvinvoinnin tilan keskitasoiseksi (valitsi vastausvaihtoehdon 3). Vain kolme prosenttia vastaajista arvioi hyvinvoinnin kokonaistilanteen huonoksi (valitsi vastausvaihtoehdon 1 tai 2). Vastausten keskiarvoksi saatiin 3,85. Kolmesta pohjalaismaakunnasta Pohjanmaan maakunnan hyvinvoinnin kokonaistilannetta kuvaava keskiarvopistemäärä oli tässä tutkimuksessa korkein. Vastaajien näkemys Pohjanmaan alueen asukkaiden hyvinvoinnin kokonaistilasta säilyi tässä barometrissa korkealla tasolla, joskin vastausten keskiarvopistemäärä laski hieman verrattuna kolme vuotta sitten toteutettuun hyvinvointibarometriin (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 44). Tuolloin kielteisiä arvioita hyvinvoinnin kokonaistilasta ei esiintynyt lainkaan.

⁵⁰ Asteikossa 1=huonosti ja 5=hyvin

Millaiseksi arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 26. Arviot Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin ajankohtaisesta kokonaistilanteesta

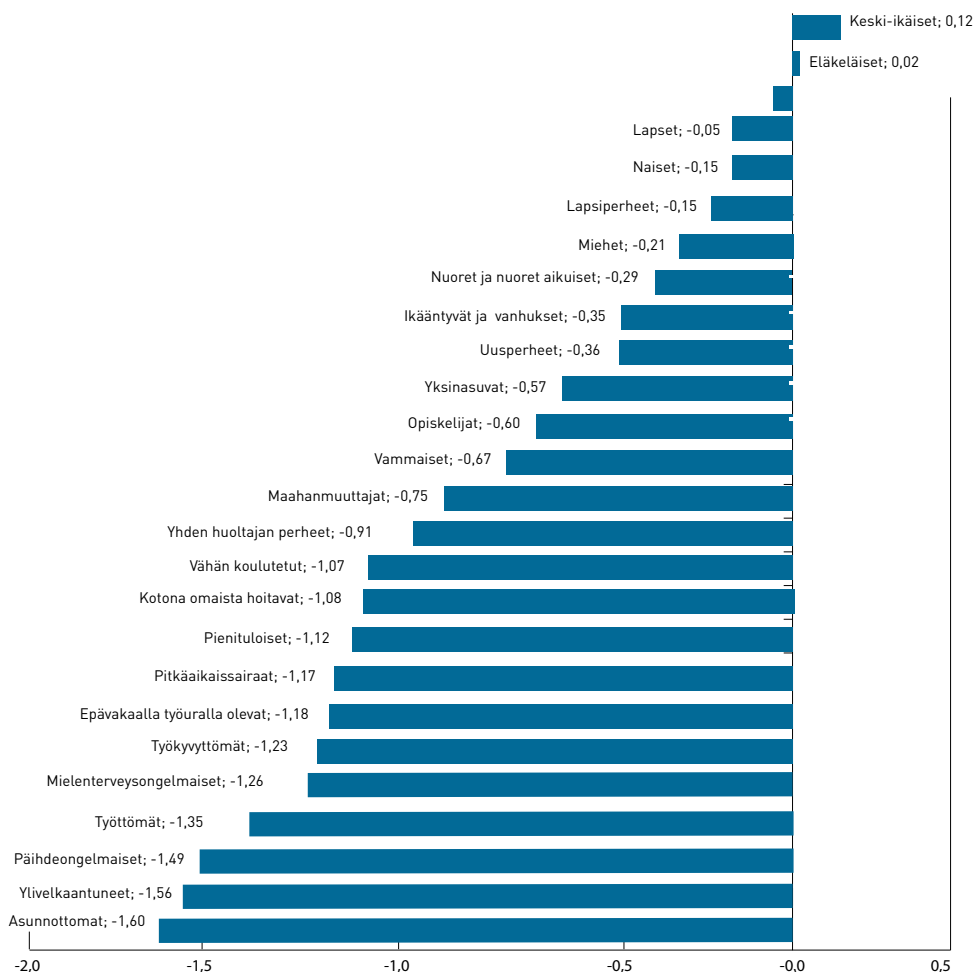
Jotta kuva hyvinvoinnista tarkentuisi, barometrivastaajien puntaroitavaksi asetettiin hyvinvoinnin kokonaistilanteen lisäksi 25 eri väestöryhmän hyvinvoinnin toteutuminen toimialueellaan. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla, jossa 1 edusti vastausvaihtoehtoa huonosti ja 5 vastausvaihtoehtoa hyvin. Kyselylomakkeeseen valittuja väestöryhmiä täydennettiin tätä tutkimusta varten eläkeläisten väestöryhmällä.

Kyselylomakkeeseen valittiin tietoisesti väestöryhmiä, joiden välillä on oletettavia hyvinvointieroja. Vastausten tulkinnassa onkin syytä huomioida, etteivät luokat ole toisiaan poissulkevia, vaan vastaukset heijastelevat pikemmin sitä, millaisten ennako-oletusten ja käsitysten perusteella asiantuntijat tekevät työtään. Vastaukset eivät siis suoranaisesti kerro, mitkä väestöryhmät ovat hyvinvoivia ja mitkä puolestaan huono-osaisia. (Lehtola ym. 2007, 10.)

Kuvioon 27 on koottu 25 väestöryhmän saamien keskiarvopistemäärien poikkeamat Pohjanmaan alueen väestön keskimääräistä hyvinvointia kuvaavasta pistemäärästä (3,85). Mainitun keskiarvopistemäärän ylittäviä väestöryhmiä olivat keski-ikäiset ja eläkeläiset. Näiden väestöryhmien hyvinvoinnin arvioitiin toteutuvan keskimääräistä vahvemmin. Lisäksi keskiarvotarkastelussa selvisi, että lasten, naisten ja lapsiperheiden saamat keskiarvopistemäärät poikkesivat vain hieman hyvinvoinnin kokonaistilan keskiarvosta. Vastausten perusteella asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten, työttömien ja mielenterveysongelmaisten asema näyttäytyi kaikkein heikoimpana. Asunnottomien väestöryhmää koskevan tuloksen tulkinnassa on syytä huomioida, että 20,2 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei osannut arvioida asunnottomien hyvinvoinnin toteutumista toimialueellaan (ks. Liite 11, liitetaulukko 19). Vastaajien vaikeus hahmottaa asunnottomien väestöryhmän tilannetta on sinänsä kiinnostava ja ajatuksia virittävä tulos. Onko kysymyk-

sessä mahdollisesti alueellisesti tuotetun väestöryhmittäisen ja asuinalueittaisen tiedontuotannon puute? Vastajat saattoivat myös kokea asunnottomuuden melko etäisenä ja tuntemattomana. Tulosta selittää se, että Pohjanmaalla on yksinäisiä asunnottomia selvästi vähemmän kuin koko maassa, eikä asunnottomien suhteellisissa osuuksissa ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuodesta 2005 vuoteen 2011 tultaessa (Hyvinvointikompassi 2012; Turunen 2013, 16).

Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne? (poikkeama koko väestön keskiarvosta 3,85)

Kuvio 27. 25 väestöryhmän hyvinvoinnin ajankohtaista toteutumista kuvaavat keskiarvopistemäärät. Poikkeama koko Pohjanmaan alueen hyvinvointia kuvaavasta keskiarvopistemäärästä.

Kun nyt saatuja tuloksia verrattiin vuoden 2009 hyvinvointibarometrin vastaaviin tuloksiin (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 47), heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien järjestys oli pysynyt lähes muuttumattomana. Tässä barometrissa erityisesti asunnottomien asema näytti kuitenkin kohentuneen. Kolme vuotta sitten väestöryhmän saama keskiarvopistemäärä oli 2,07, ja nyt toteutetussa barometrissa keskiarvoluku nousi 2,25:een (ks. Liite 13, liitekuvio 16). Barometri ei suoranaisesti kerro, mistä muutos johtuu, mutta ilmiön taustalla saattaa olla asunnottomuuden vähentyminen viime vuosien aikana Pohjanmaan alueella. Asunnottomien lisäksi selvästi aikaisempaa myönteisemmin arvioitiin maahanmuuttajien ja työttömien hyvinvointia. Maahanmuuttajien aseman myönteistä muutossuuntaa selittänevät maahanmuuttajien⁵¹ onnistuneet kotouttamistimenpiteet. Pohjanmaalla on myös aktiivisesti suunnattu voimavaroja kotouttamistoi-
mien kehittämiseen. Pohjanmaan vahva työllisyystilanne heijastunee työttömien hyvinvoinnin myönteisessä kehityssuunnassa. Aineistojen vertailussa ei tullut esille merkittäviä kielteisiä muutossuuntia.

Väestöryhmäkohtaisten arvioiden lisäksi vastaajilta tiedusteltiin mielipidettä 22 erilaisen hyvinvoinnin riskitekijän merkittävydestä toimialueellaan. Vastaus annettiin kolmiportaisen asteikon⁵² mukaisesti. Vuoden 2012 lopussa merkittävimmiksi hyvinvoinnin haasteiksi nousivat psyykkiset pitkäaikaissairaudet, yksinäisyys, päihteiden käyttö ja velkaongelmat. Nuorisotyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyys ja työttömyys koettiin Pohjanmaan alueella lievimmiksi ongelmiksi verrattuna Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan vastaaviin asiantuntija-arvioihin. Tulos selittynee Pohjanmaan valtakunnallisesti verrattain korkealla työllisyydellä. Pohjanmaalla on muuta maata vähemmän koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita (Hyvinvointikompassi 2012; Turunen 2013, 14), mikä osaltaan saattoi heijastua myönteisesti nuorisotyöttömyyttä koskevissa asiantuntija-arvioissa.

Pohjanmaata edustavien asiantuntijoiden arvioissa korostuivat positiiviset näkemykset elinympäristöä ja asumista mittaavissa muuttujissa. Barometritutkimuksen valossa alueen vahvuuksina voidaan pitää puhdasta, viihtyisää ja turvallista elinympäristöä sekä hyvää asumistasoa. Näiden lisäksi vahvuudeksi nousivat monipuoliset harrastusmahdollisuudet ja asunnottomuuden vähäisyys. Yli puolet (56,3 %) vastaajista ei pitänyt asunnottomuutta merkittävänä hyvinvointiongelmana toimialueellaan. Tuloksen voi tulkita siten, että määrällisesti asunnottomien

⁵¹ Maahanmuuttajien hyvinvointia analysoitiin mielenkiintoisista ja monipuolisista näkökulmista Vaasassa 5.6.2013 järjestetyssä Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointi ja palvelut puntarissa -tilaisuudessa (ks. liite 16).

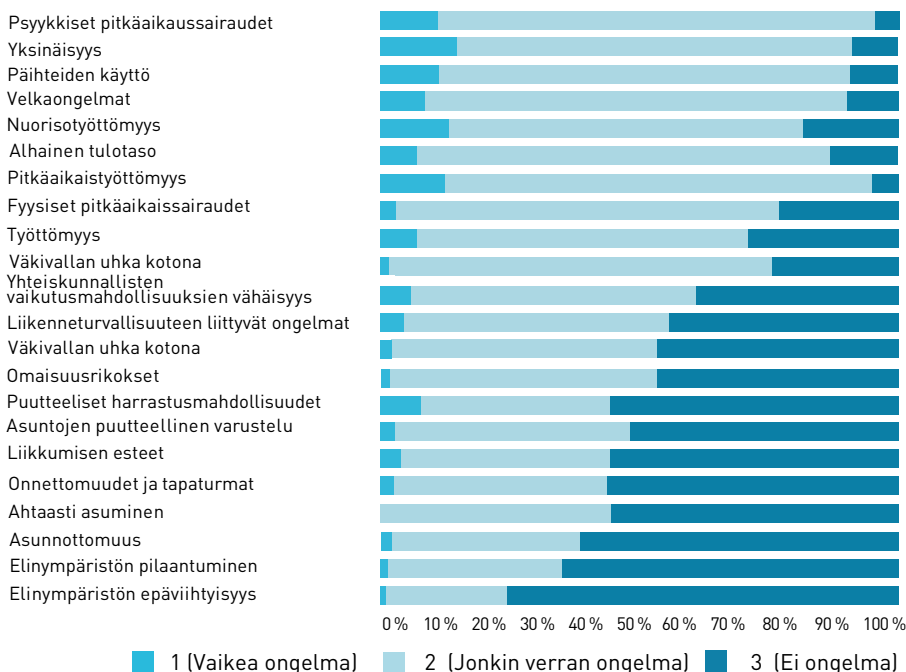
⁵² Asteikossa 1=vaikea ongelma, 2=jonkin verran ongelma ja 3=ei ongelmaa.

ihmisten määrä on melko pieni, mutta hyvinvoinnin toteutumisen näkökulmasta asunnottomien ihmisten katsottiin olevan haavoittuvin väestöryhmä (ks. Kuvio 27).

Tiivistäen voi todeta, että Pohjanmaan alueen nykyhaasteet painottuivat niin sanottuihin psykososiaalisiin ongelmiin (psykkiset pitkäaikaissairaudet ja yksinäisyys) ja päihteiden käyttöön. Kansalliseen vuosien 2005–2011 trenditietoon perustuvassa raportissa (Turunen 2013) havaittiin, että yläkoululaisten masennuskokemukset ovat kasvaneet tasaisesti Pohjanmaalla vuosien 2005 ja 2011 välisenä ajanjaksolla (emt., 21). Toinen mielenterveysongelmiin kytkeytyvä, huolestuttava ilmiö oli itsemurhien vuoksi menetettyjen elinvuosien määrän tasainen kasvu Pohjanmaalla vuosina 2005–2009 (emt., 23). Taloudellisen toimeentulon ongelmat (, joita indikoivat tässä velkaongelmat, alhainen tulotaso, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys ja työttömyys) eivät nousseet Pohjanmaan aineistossa niin merkittäviksi haasteiksi kuin Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla. Tulosta selittänee Pohjanmaan muuta Suomea vähäisempi pienituloisuus ja muuta maata pienemmät tuloerot, joskin tarve viimesijaiseen toimeentuloon, toimeentulotukeen, on kasvanut (ks. Turunen 2013, 60).

Mielenkiintoista oli, että nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä koskevat ajankoh-taisarviot näyttivät jakavan mielipiteitä selvemmin Pohjanmaalla kuin muissa pohjalaismaakunnissa. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden koki vaikeaksi ongelmaksi 11,3 prosenttia vastaajista kun taas viidesosa (20,2 %) vastaajista ei pitänyt sitä ongelmana. Kuvio 28 havainnollistaa hyvinvoinnin riskitekijöiden prosentuaalisia vastausjakaumia. Tulosten tulkinnassa on huomioitava, että vastaajista 19 prosenttia ilmoitti, ettei osannut arvioida omaisuusrikosten merkittävyyttä toimialueellaan (ks. Liite 11, liitetaulukko 20). Vastaavasti 19,6 prosenttia vastaajista ei osannut arvioida, miten merkittävä ongelma oli kotona tapahtuvan väkivallan uhka (ks. emt.)

Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 28. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Pohjanmaalla.

Keskiaarvovertailu vuosien 2009–2012 alueellisten aineistojen välillä paljasti, että työttömyyden osalta arviot olivat tässä barometrissa selvästi kohentuneet. Työttömyyttä mittavan muuttujan saama keskiarvopistemäärä nousi 1,98:sta (vuoden 2009 tulos) 2,22:een. Asiantuntijankemukset yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista näyttäisivät vuoden 2009 barometriin nähden heikentyneen. (Ks. Liite 13, liitekuvio 17.) Barometrikysely ei anna vastausta siihen, mistä muutos johtuu. Sinänsä mielenkiintoista on, että johtavassa asemassa olevat asiantuntijat, joilla on ammattiasemansa puolesta vaikutusmahdollisuuksia, näkivät yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien heikentyneen. Kokivatko barometrivastajat yhteiskunnallisen tilanteen (lähinnä kunta- ja palvelurakenteiden muutokset) niin epävarmaksi ja epäselväksi, että vaikutusmahdollisuuksien ajateltiin jo näistäkin syistä kapeutuneen⁵³?

6.3 Ennakoivat arviot Pohjanmaan hyvinvoinnin tilasta neljän vuoden kuluttua

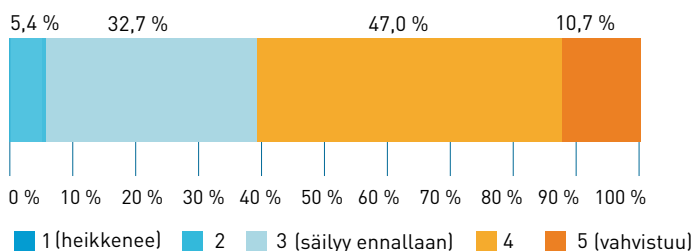
Edetään seuraavaksi tarkastelemaan vastaajien ennakoarvioita hyvinvoinnin kokonaistilanteen ja edellä käsiteltyjen hyvinvoinnin riskitekijöiden tulevaisuuden

⁵³Ks. liite 16.

muutossuunnista. Vastaajia pyydettiin hyvinvointia koskevan ajankohtaisarvion lisäksi puntaroimaan hyvinvoinnin kokonaistilan muuttumista seuraavien neljän vuoden aikana. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla⁵⁴.

Vastaajista 38,1 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon 1 tai 2 ennakoiden väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen heikkenemistä. Sen sijaan 12,5 prosenttia antoi vastauksensa vaihtoehdoilla 4 tai 5 uskoen hyvinvoinnin vahvistumiseen. Kysymykseen vastanneista vajaa puolet (47 %) katsoi hyvinvoinnin kokonaistilan säilyvän nykyisellä tasollaan lähitulevaisuudessa. Kuvio 29 esittää vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

Miten arvioitte toimialueenne hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuvan seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 29. Arviot Pohjanmaan maakunnan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttumisesta seuraavien neljän vuoden aikana.

Hyvinvoinnin kokonaistilan muutossuuntaa koskevat arviot olivat hieman optimistisempia edelliseen barometriin nähden (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 52), jolloin vain 9 prosenttia vastaajista uskoi hyvinvoinnin vahvistuvan (valitsi vaihtoehdon 4 tai 5). Hyvinvoinnin muutossuuntaa kuvaavaksi keskiarvopistemääräksi muodostui tässä barometrissa 2,70, mikä oli hieman korkeampi edelliseen mittaukseen nähden. Pohjanmaan alueen vastausjakaumassa näyttivät jonkin verran vahvistuneen niin kielteiset kuin myönteisetkin ääripäät, jolloin hyvinvoinnin tilan muuttumattomuutta ennakoivien prosentuaalinen vastausosuus väheni.

Luodaan lopuksi katsaus edellisessä alaluvussa mainittujen 25 erilaisen hyvinvoinnin riskitekijän lähitulevaisuuden ennakoituihin kehityskulkuihin. Vastaus annettiin kolminumeroisella asteikolla⁵⁵. Kuviosta 30 selviää, että vastaajat ennakoivat velkaongelmien, pitkäaikaistyöttömyyden, päihteiden käytön, työttömyyden ja psyykkisten pitkäaikaissairauksien vaikeutuvan seuraavien neljän vuoden aikana. Tulevaisuuden kehityssuuntia koskevissa ennakoarvioissa näyttivät painottuvan taloudellisen toimeentulon ongelmat, kun taas ajankohtaisarvioissa psyykkiset

⁵⁴Asteikossa 1=heikkenee, 3=säilyy ennallaan ja 5=vahvistuu

⁵⁵Asteikossa 1=ongelma vaikeutuu, 2=tilanne säilyy ennallaan ja 3=ongelma helpottuu.

pitkäaikaissairaudet ja yksinäisyys koettiin alueen vaikeimmiksi hyvinvoinnin haasteiksi.

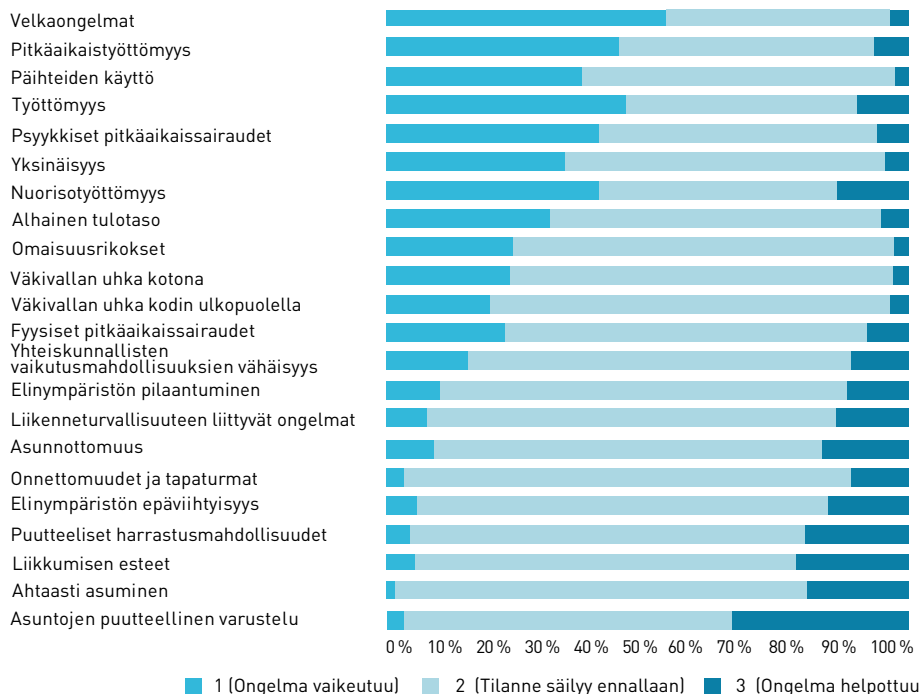
Mielenkiintoista oli, että velkaongelmat nousivat toistamiseen tulevaisuuden ykköshaasteeksi (47,3 % vastaajista uskoi ongelman vaikeutuvan). Myös edellisessä barometrimittauksessa velkaongelmien ennakoitiin olevan lähivuosien merkittävin hyvinvoinnin haaste (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 54), mutta tämän barometrimittauksen perusteella tuolloin annettu ennakoarvio ei näyttänyt toteutuneen. Tulosten perusteella vaikutti siltä, että osa Pohjanmaan asiantuntijoista uskoi alueen hyvän työllisyyskehityksen taittuvan lähivuosina. Vastaajista 40,1 % ennakoitiin pitkäaikaistyöttömyyden vaikeutuvan. Työttömyyden uskoi vaikeutuvan 42,2 % vastaajista. Nuorisotyöttömyyttä koskevat näkemykset eivät olleet kovin yksiselitteisiä: noin 36 prosenttia vastaajista arvioi nuorisotyöttömyyden vaikeutuvan, noin 41 prosenttia arveli sen säilyvän ennallaan kun taas noin 12 prosenttia vastaajista uskoi ongelman helpottuvan. Työttömyyden vaikeutumista ja yksinäisyyden kasvua ennakoitiin eräässä avovastauksessa. Kirjoittaja näki myös tarpeelliseksi vahvistaa eri sektoreiden yhteistyötä.

”Arbetslösheten en stor utmaning i framtiden. En annan stor utmaning är människors ensamhet särskilt männen. Samhällets olika sektorer borde samarbeta mera (socialväsendet, församlingar, polisen, föreningar osv), hur finna gemensamma arenor eller forum för detta?” (Vastaaja 478)

Kaiken kaikkiaan barometri luotaa tulevaisuuden muutossuuntaa, jossa jo tälläkin hetkellä ongelmallisiksi arvioitujen hyvinvoinnin riskitekijöiden (velkaongelmat, päihteiden käyttö ja psyykkiset pitkäaikaissairaudet) ennakoidaan vaikeutuvan jossain määrin edelleen. Lisäksi merkittävää oli, että barometrivastauksista nousivat esille kielteiset näkemykset pitkäaikaistyöttömyyden ja työttömyyden ennakoituista kehityskuluista. Valoisimmin asiantuntijat näkivät elinympäristöön ja asumiseen liittyvien haasteiden vähenemisen seuraavien vuosien aikana. Kuvioon 30 on koottu eri vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat⁵⁶.

⁵⁶Tulosten tulkinnassa on hyvä huomioida, että suhteellisen suuri joukko vastaajia valitsi ’en osaa sanoa’ -vastauksen seuraavien muuttujien kohdalla: onnettomuudet ja tapaturmat (20,2 %) ja väkivallan uhka kotona 19,2 % (ks. liite 11, liitetaulukko 21).

Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 30. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyyden muutos seuraavien neljän vuoden aikana Pohjanmaalla.

Millaisia muutoksia ennakoarvioissa ilmeni barometrimittausten (2009 ja 2012) välillä? Keskiarvovertailussa selvisi, etteivät vastaajat kantaneet yhtä suurta huolta työttömyyden ja päihteiden käytön vaikeutumisesta kuin vielä kolme vuotta sitten. Lisäksi aikaisempaa myönteisemmin nähtiin harrastusmahdollisuuksien kehittyminen maakunnassa. (Ks. Liite 13, liitekuvio 18.) Mitä ilmeisimmin Pohjanmaan alueen viime vuosien suotuisa työllisyyskehitys heijastui myönteisesti työttömyyden kehityssuunnassa. Päihteiden käytön osalta myönteistä muutossuuntaa saattaa osaltaan selittää nuorten vähentynyt alkoholinkäyttö. Muutoin tulokset eivät suuresti poikenneet vuoden 2009 hyvinvointibarometrin tuloksista.

6.4 Arviot palvelujen ajankohtaisesta saatavuudesta ja palvelujen saatavuuden muutoksista seuraavien neljän vuoden aikana Pohjanmaalla

Tarkastellaan vielä luvun päätteeksi Pohjanmaan vastaajien näkemyksiä 25 erilaisen palvelun saatavuudesta ja niiden muutossuunnista. Kyselyn lopussa barometrivastaajien puntaroitavaksi asetettiin 25 palvelun saatavuus⁵⁷ toiminta-alueellaan. Vastaus annettiin viisinumeroisella asteikolla (1=palvelujen saatavuus helppoa ja 5=palvelujen saatavuus vaikeaa). On syytä korostaa, että kyselylomakkeessa⁵⁸ kysytyt palvelut eroavat toisistaan. Esimerkiksi perusasteen opetuspalveluja ja päivittäistavarakauppapalveluja voidaan luonnehtia niin sanotuiksi lähipalveluiksi, kun taas osa palveluista on luonteeltaan seudullisia (muun muassa vanhusten asumispalvelut ja verohallinnon palvelut). Pääpiirteissään vastaukset heijastelivat edellä mainittua: mitä enemmän palvelussa oli lähipalvelujen piirteitä, sitä helpompaa saatavuutta pidettiin.

Asiantuntijanäkemyksen perusteella joukkoliikenneliikennepalvelut, mielenterveyspalvelut, verohallinnon palvelut, erikoislääkäripalvelut ja korkea-asteen koulutuspalvelut olivat vaikeimmin saatavia palveluja vuoden 2012 lopussa. Joukkoliikennepalvelujen saatavuutta pidettiin selvästi vaikeimpana, mikä nousi esille jo edellisessä hyvinvointibarometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 61). Haja-asutusalueilla rapautuva joukkoliikenne saattaa välillisesti heikentää muiden palvelujen saatavuutta sekä mahdollisesti kapeuttaa esimerkiksi ikäihmisten sosiaalisia verkostoja. Avovastauksissa kommentoitiin joukkoliikennepalvelujen huonoa saatavuutta erityisesti haja-asutusalueilla.

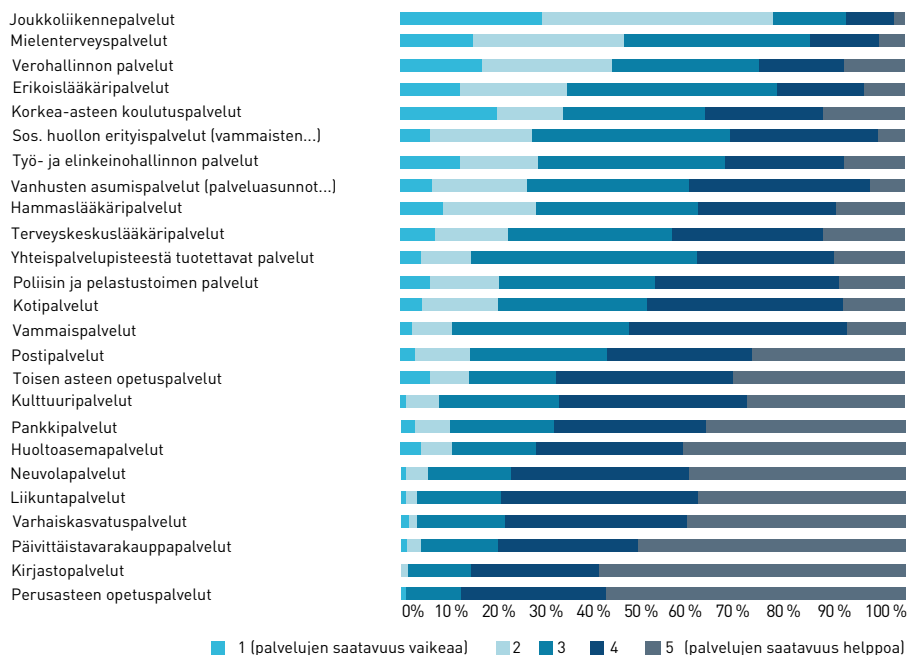
”Maaseudulla ei ole paikallisliikennettä joka vaikeuttaa vanhusten ja vammaisten liikkumista, ja palvelut ovat kaukana keskuksissa.” (Vastaaja 95)

Perusasteen opetuspalvelujen, kirjastopalvelujen, päivittäistavarakauppapalvelujen ja varhaiskasvatustarvelujen saatavuus arvioitiin kaikkein helpoimmaksi. Asiantuntijanäkemys näin joukkoliikenneliikenne-, mielenterveys- ja erikoislääkäri-palvelujen sekä verohallinnon palvelujen vaikeasta saatavuudesta kuin perusasteen opetus-, kirjasto- sekä päivittäistavarakauppapalvelujen helposta saatavuudesta toistui tässä barometrissa (vrt. Kuronen-Ojala ym. 2009, 61). Kuvio 31 esittää eri vastausvaihtoehtojen prosentuaaliset jakaumat.

⁵⁷Tässä tutkimuksessa palvelujen saatavuudella tarkoitetaan sitä, että palvelu on asiakkaan käytettävissä tarpeen vaatiessa sekä kohtuullisen tai lakisääteisen ajan kuluessa.

⁵⁸Kyselylomake saateineen 30.11.2012 (suomi) (ks. liite 3) ja kyselylomake saateineen 30.11.2012 (ruotsi) (ks. liite 4).

Millaisiksi arvioitte palvelujen saatavuuden toimialueellanne tällä hetkellä? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 31. Arviot 25 eri palvelun ajankohtaisesta saatavuudesta Pohjanmaalla.

Millaisia muutoksia palvelujen saatavuudessa näyttäisi tapahtuneen viimeisten kolmen vuoden aikana? Pohjanmaan alueellisten aineistojen (2009 ja 2012) keskiarvovertailussa ilmeni varsin myönteinen kehityssuunta terveyskeskuslääkäripalvelujen (0,28 yksikköä) ja varhaiskasvatuspalveluiden (0,25 yksikköä) saatavuudessa. Sen sijaan edelliseen barometriin verrattuna kielteisemmin nähtiin vanhusten asumispalvelujen saatavuus. Muuttujan keskiarvopistemäärä laski 3,45:stä (2009 keskiarvopistemäärä) 3,19:ään. (Ks. Liite 13, liitekuvio 19.) Tulosta selittänee muun muassa ikäihmisten määrän kasvu, sillä Pohjanmaalla on väestön kokonaisuuteen suhteutettuna muuta maata enemmän 75 vuotta täyttäneitä (Hyvinvointikompassi 2013; Turunen 2013, 47).

Lisäksi aikaisempaa negatiivisemmin arvioitiin toisen asteen opetuspalvelujen, verohallinnon palvelujen ja pankkipalvelujen saatavuutta (Ks. Liite 13, liitekuvio 19). Mainittakoon, että verohallinnon palvelujen saatavuuden vaikeutumista ennakoi edellisessä hyvinvointibarometrissa (ks. Kuronen-Ojala ym. 2009, 65). Kielteistä tulosta toisen asteen opetuspalvelujen osalta selittänevät toisen asteen koulutukseen kohdistuneet säästötoimenpiteet.

Verohallinnon palvelujen ja pankkipalvelujen osalta oli pääteltävissä, etteivät vastaajat uskoneet sähköisten palvelujen ja puhelinasioinnin vahvistumisen kompensoivan palvelupisteiden karsimista ja käyntiasioinnin vähentymistä. Asiantuntijoiden keskuudessa palvelun hyvä saatavuus todennäköisesti koettiin ensisijaisesti mahdollisuutena henkilökohtaiseen asiointiin palvelupisteessä. Lisäksi barometrikyselyn perusteella yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut ja yhteispalvelupisteiden toiminta-ajatukset olivat osalle asiantuntijoista tuntemattomia⁵⁹.

”jag har ingen aning om vad SAMSERVICE är!” (Vastaaja 403)

”Jag saknade en definition på vad som menas med välfärd. Utan definition blir svaret en gissning och ett tyckande. Och vad menas med samservice?” (Vastaaja 428)

Vastaajista jopa 26,5 prosenttia valitsi kyselylomakkeessa yhteispalvelupisteestä tuotettavien palvelut -kysymyksen kohdalla, 'en osaa sanoa'-vastausvaihtoehdon (ks. Liite 11, liitetaulukko 22). Tämän tutkimuksen perusteella vaikutti siltä, ettei yhteispalvelupiste ole palvelumuotona kovin tunnettu edes asiantuntijoiden keskuudessa. Myös sosiaalihuollon erityispalvelujen saatavuuden arviointi koettiin vaikeaksi, sillä 19,2 prosenttia vastaajista valitsi 'en osaa sanoa'-vastausvaihtoehdon (emt.)

Tarkastellaan vielä päätteeksi edellä käsiteltyjen palvelujen saatavuuden ennakoituja kehityssuuntia. Barometrivastaajia pyydettiin arvioimaan viisinumeroisella asteikolla⁶⁰ palvelujen saatavuuden muutosta toimialueellaan seuraavien neljän vuoden aikana. Kuten kuviosta 32 ilmenee, kyselyvastaajat ennakoivat joukkoliikennepalvelujen saatavuuden vaikeutuvan voimakkaasti lähivuosien aikana. Myös verohallinnon palvelujen, työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen, mielenterveyspalvelujen, poliisin- ja pelastustoimen palvelujen sekä erikoislääkäripalvelujen saatavuuden uskottiin tulevaisuudessa vaikeutuvan.

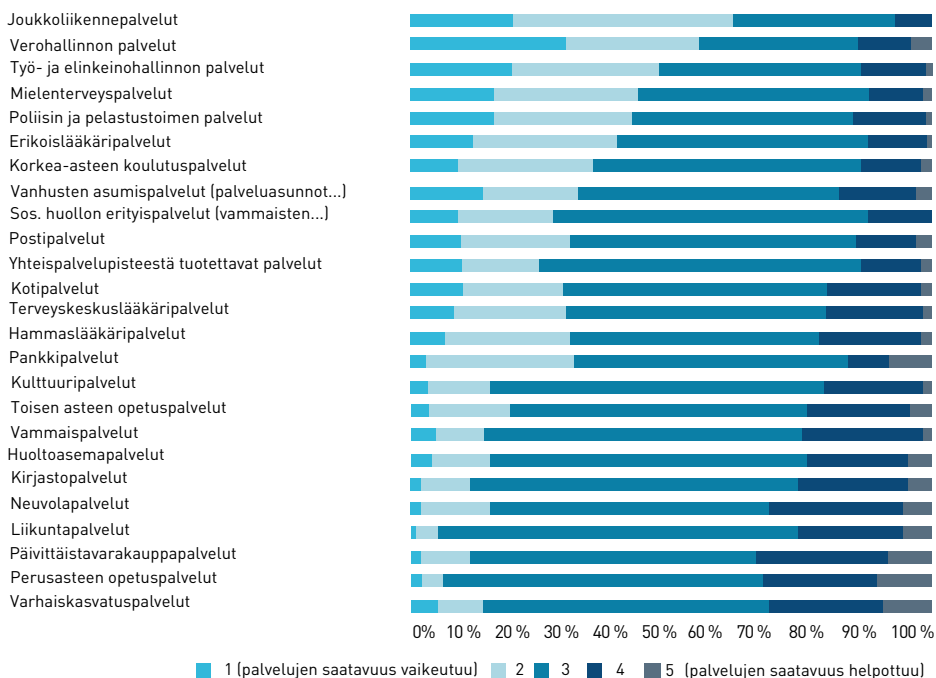
Tulosten tulkinnassa on syytä huomioida, että 'en osaa sanoa' -vastausten osuus oli suhteellisen suuri, kun vastaajia pyydettiin arvioimaan seuraavien palvelujen saatavuuden muutosta seuraavien neljän vuoden aikana: yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut (24,8 %), varhaiskasvatuspalvelut (15,7 %) korkea-asteen koulutuspalvelut (15,2 %) ja sosiaalihuollon erityispalvelut (15,1 %) (Ks. liite 11, liite-taulukko 23).

⁵⁹Yhteispalvelupisteestä tuotettavia palveluja ja yhteispalvelupisteiden toiminta-ajatusta ei selostettu kyselylomakkeessa - käsitteen avaaminen olisi saattanut helpottaa palvelun saatavuuden arviointia. Yhteispalvelupisteessä on saatavilla vähintään kahden eri viranomaisen palveluja ja josta voi laittaa vireille ns. yhden luokun periaatteella yleisempiä julkishallinnon palveluja (Valtionvarainministeriö 2013b).

⁶⁰Asteikossa 1=palvelujen saatavuus vaikeutuu ja 5=palvelujen saatavuus helpottuu.

Huomionarvoista oli, että niiden palvelujen, joiden saatavuuden nähtiin olevan jo vastaushetkelläkin vaikeaa, saatavuuden ennakoitiin vaikeutuvan entisestään lähivuosien aikana. Näitä palveluja olivat joukkoliikenne-, mielenterveys- ja verohallinnon palvelut. Samankaltainen ilmiö oli havaittavissa päivittäisissä arvioissa. Vastaajat ennakoivat saatavuuden myönteistä kehityssuuntaa varhaiskasvatuspalveluissa, perusasteen opetuspalveluissa, päivittäistavarakauppa-, liikunta-, neuvola- ja kirjastopalveluissa. Edellä mainittujen palvelujen saatavuus näyttäisi edelleen jopa helpottuvan tai ainakin säilyvän nykyisellään seuraavien neljän vuoden aikana. Kuvio 32 tiivistää palvelujen prosentuaaliset vastausjakaumat.

Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? (prosentuaaliset vastausjakaumat)

Kuvio 32. Arviot 25 eri palvelun saatavuuden muutoksesta Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana.

Vuoteen 2009 verrattuna arviot palvelujen saatavuuden lähivuosien kehityssuunnista vaikuttivat entistä pessimistisemmiltä. Ainoastaan perusopetuspalvelujen kehityssuunta on selkeästi myönteisempi edelliseen barometriin nähden. Toiseen ääripäähän sijoittuivat vanhusten asumispalvelut, jonka keskiarvopistemäärä oli kolme vuotta sitten 3,15. Nyt vastaava pistemäärä laski 2,74:ään. (Ks. Liite 13, liitekuvio 20.) Kielteistä tulosta selittänee usea seikka. Pohjanmaalla on väestön kokonaisuuteen suhteutettuna muuta maata enemmän 75 vuotta täyttäneitä ja lisäksi palveluasuminen on Pohjanmaalla muuta maata yleisempää kansallis-

ta ikäihmisten kotona asumisen painotuksista huolimatta (Hyvinvointikompassi 2013; Turunen 2013, 57). Kielteinen muutossuunta saattaa heijastella myös niin sanottuun vanhustalakiin kohdistunutta julkista kritiikkiä siitä, turvaakko laki vanhuksille tarpeenmukaiset, laadukkaat ja riittävät palvelut ilman sitovia henkilöstömitoituksia kunnille. Vanhusten asumispalvelujen saatavuuden lisäksi aikaisempaa kielteisemmin ennakoitiin muun muassa verohallinnon palvelujen, sosiaalihuollon erityispalvelujen, kotipalvelujen ja mielenterveyspalvelujen saatavuuden muutossuuntia (ks. Liite 13, liitekuvio 20). Vuoteen 2009 verrattuna arviot palvelujen saatavuuden lähivuosien kehityssuunnista vaikuttivat entistä pessimistisemmiltä. Ainoastaan perusopetuspalvelujen kehityssuunta on selkeästi myönteisempi edelliseen barometriin nähden. Toiseen ääripäähän sijoittuivat vanhusten asumispalvelut, jonka keskiarvopistemäärä oli kolme vuotta sitten 3,15. Nyt vastaava pistemäärä laski 2,74:ään. (Ks. Liite 13, liitekuvio 20.) Kielteistä tulosta selittänee usea seikka. Pohjanmaalla on väestön kokonaisuuteen suhteutettuna muuta maata enemmän 75 vuotta täyttäneitä ja lisäksi palveluasuminen on Pohjanmaalla muuta maata yleisempää kansallisista ikäihmisten kotona asumisen painotuksista huolimatta (Hyvinvointikompassi 2013; Turunen 2013, 57). Kielteinen muutossuunta saattaa heijastella myös niin sanottuun vanhustalakiin kohdistunutta julkista kritiikkiä siitä, turvaakko laki vanhuksille tarpeenmukaiset, laadukkaat ja riittävät palvelut ilman sitovia henkilöstömitoituksia kunnille. Vanhusten asumispalvelujen saatavuuden lisäksi aikaisempaa kielteisemmin ennakoitiin muun muassa verohallinnon palvelujen, sosiaalihuollon erityispalvelujen, kotipalvelujen ja mielenterveyspalvelujen saatavuuden muutossuuntia (ks. Liite 13, liitekuvio 20).

7 VÄLFÄRDS- OCH SERVICESITUATIONEN I ÖSTERBOTTEN

I kapitel sju presenteras på svenska resultaten av det regionala enkätmaterialet från Österbotten i form av medelvärden och procentuella fördelningar som gäller hela landskapet. När man tolkar resultaten är det bra att komma ihåg att välfärden inte är jämnt fördelad inom landskapet, utan välfärdens olika delfaktorer och tillgången till service kan variera mycket mellan olika kommuner och samarbetsområden, och även inom dem. I kapitlet jämförs⁶¹ dessutom motsvarande resultat av de regionala materialen från Österbotten 2009 och 2012. I jämförelsen granskas hur medelpoängen förändrats.

I det första underkapitlet presenteras målen för välfärdsbarometern och förklaras undersökningsprocessen i korthet. I det andra underkapitlet ges bakgrundsuppgifter om dem som besvarat enkäten. I det tredje underkapitlet granskas den aktuella välfärdssituationen i Österbotten. I underkapitlet redogörs för hur experterna uppskattat den övergripande välfärdssituationen (i frågeformuläret användes uttrycket "välfärdens helhetssituation"), tillgodoseendet av olika befolkningsgruppers välfärd och betydelsen av riskfaktorerna för välfärden samt för de undersökningsresultat som sammanställts utifrån uppskattningarna.

I det fjärde underkapitlet presenteras undersökningsresultat som baserar sig på experternas förutsägelser om förändringstenden för den övergripande välfärdssituationen och riskfaktorerna för välfärden under de kommande fyra åren. I det femte underkapitlet ges en översikt av tillgången till välfärdsservice samt expertå-sikterna om de kommande utvecklingstrenderna för tillgången samt de undersökningsresultat som erhållits utifrån åsikterna. Kapitel sju avslutas med ett sammandrag av de centrala resultaten av välfärdsbarometern samt slutsatser som dragits utifrån resultaten.

7.1 Målen för välfärdsbarometern samt undersökningsprocessen

Detta var den andra gången som en gemensam välfärdsbarometer genomfördes i de österbottniska landskapen. Före det har samma undersökningskonstellation utnyttjats i välfärdsbarometrar för landskapet Södra Österbotten 2005 och 2007. (Se Kuronen-Ojala m.fl. 2009; Lehtola & Jokiranta 2005; Lehtola m.fl. 2007.) I undersökningen De österbottniska landskapens välfärdsbarometer 2012 bedöms

⁶¹Det finns inte några tidigare jämförelseuppgifter att tillgå om utvecklingstenden för pensionärernas välfärd, ungdoms- och långtidsarbetslöshetens utvecklingstrender eller förändringstenden när det gäller tillgången till samservicebyråns tjänster.

utvecklingstrenderna för befolkningens välfärd och välfärdsservice ur flera olika yrkesgruppers kombinerade perspektiv. Det centrala målet med barometerundersökningen är att producera aktuell, regional expertkunskap om nuläget beträffande befolkningens välfärd och välfärdsservicen i Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten samt om de förutsagda förändringstrenderna. I undersökningen granskas dessutom utvecklingstrenderna för välfärdssituationen och tillgången till service mellan 2009 och 2012 (jämförelse av undersökningsmaterialets medelvärden).

En barometer som baserar sig på expertenkäter och som genomförs regelbundet gör det möjligt att på lång sikt följa och jämföra välfärdsinformation från Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten. Den samlade välfärdsinformationen kan utnyttjas för att planera och driva välfärdspolitiken, bland annat i landskapsöversikten, annan regional planering, som stöd för utarbetandet av kommunernas välfärdsberättelser och när servicen utvecklas.

I denna undersökning behandlas välfärden i princip som den helhet som det civila samhället och omvärlden bildar, där de båda dimensionerna står i växelverkan med varandra (se Lehtola m.fl. 2003, 14–15.) De variabler som beskriver civilsamhällsdimensionen mäter som sådana vissa delområden av befolkningens välfärd. Till variabler som beskriver det civila samhället valdes boende, hälsa, utkomst och säkerhet. Omvärldsvariablerna åter beskriver omgivningens möjligheter att stöda befolkningens välfärd. Den helhet som det civila samhället och omvärlden bildar kompletterades med två variabler som beskriver (den fysiska) livsmiljön samt sociala relationer och självförverkligande i enlighet med Lehtolas och Jokirantas (2005) undersökningskonstellation. De variabler som beskriver det civila samhället och omvärlden konkretiserades i 22 utmaningar/riskfaktorer för välfärden i frågeformuläret.

I barometerundersökningen begränsas inte välfärdsservicen till social- och hälsovårdsservice, utan experterna bedömde också utbildnings-, bibliotekstjänster samt kultur- samt idrotts- och motionstjänster för fritiden. Man granskar också service som är nödvändig för människornas välfärd i vardagen, såsom dagligvaruhandelns tjänster, banktjänster, postens tjänster, servicestationstjänster och kollektivtrafiken. Den granskade servicen är indelad i sex kategorier, nämligen administrativ service, utbildningsservice, socialservice, hälsoservice, tjänster inom handeln samt 'andra tjänster', som innefattar kollektivtrafiken, biblioteks-, kultur- samt idrotts- och motionstjänster.

Materialet för välfärdsbarometern insamlades med hjälp av ett elektroniskt frågeformulär under tiden 30.11.2012–28.12.2012. Undersökningens foljebrev

och en länk till det elektroniska frågeformuläret skickades med e-post till 1111 mottagare 30.11.2012. Påminnelser om enkäten skickades 11.12 och 19.12. I Södra Österbotten omfattade målgruppen 384, i Mellersta Österbotten 354 och i Österbotten 373 personer. Det kom ialles 493 svar. Svartsprocenten var 44,4 %. I denna undersökning var svartsprocenten något högre än i föregående välfärdsbarometer, då svartsprocenten stannade på 41,2 %.

Välfärdsbarometern genomfördes som en helhetsundersökning och valet av de personer som man ville att skulle besvara enkäten baserade sig på deras ställning som ledande experter. På samma sätt som i föregående välfärdsbarometer (Kuronen-Ojala m.fl. 2009) utsågs de ansvariga för kommunernas och samkommunernas viktigaste sektorer (centralförvaltningen, bildningsväsendet, socialvården, hälso- och sjukvården, bostadsväsendet, näringsväsendet, tekniska väsendet, miljöväsendet) samt företrädare för arbets- och näringsförvaltningen, Folkpensionsanstalten, polisen samt de evangelisk-lutherska församlingarna i Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten att svara på enkäten. En ny grupp som utsågs att svara på välfärdsbarometern var 47 företrädare för olika organisationer i de österbottniska landskapen. De organisationer som utsågs att delta i välfärdsbarometern (se Bilaga 10) arbetar i huvudsak med social- och hälsovårdsfrågor. Även andra organisationsaktiva svarade på enkäten, till exempel företrädare för byaföreningar samt motions- och idrottsorganisationer. De som utsågs att besvara enkäten är ansvarspersoner inom organisationer eller sammanslutningar av organisationer, till exempel verksamhetsledare eller ordförande. Den organisationsbaserade verksamheten främjar människors välfärd och möjliggör delaktighet i lokalsamfundet och samhället. Det är alltså viktigt att beakta de organisationsaktivas synpunkter på människornas välfärd och servicen i regionen.

Frågeformuläret⁶² omarbetades tillsammans med en styrgrupp som bestod av företrädare för de österbottniska landskapen. I den välfärdsbarometer som genomfördes nu beslöt man att ändra frågorna som gäller bakgrundsinformation om den svarande. Frågorna gjordes strukturerade och obligatoriska, så att den som svarade var tvungen att besvara dem för att kunna gå vidare i frågeformuläret. På så sätt ville man undvika det stora svarsbortfall (98 st.) som inträffade i samband med föregående välfärdsbarometer. De befolkningsgrupper som var föremål för granskning kompletterades med pensionärer (fråga 5). I denna undersökning togs ungdoms- och långtidsarbetslöshet med som nya variabler för att beskriva arbetslösheten på grund av sin aktualitet. De fogades till gruppen 'utkomst' (frågorna 6 och 7). I den tidigare välfärdsbarometern 2009 användes begreppet anskaffning

⁶²Se bilaga 4 Frågeformuläret jämte följebrev 30.11.2012 (svenska).

av service. I planeringsfasen ändrades begreppet i frågeformuläret till tillgång till service, som definierades som följer: "Det finns en möjlighet för invånaren att vid behov använda sig av servicen inom en rimlig eller lagstadgad tid". I frågorna 8 och 9 utökades gruppen 'andra tjänster' med samservicebyråns tjänster.

Benämningen dagvårdsservice ändrades till förskolepedagogisk service. Förskolepedagogiken placerades under både utbildningsservice och socialservice, eftersom förvaltningen av förskolepedagogiken håller på att överföras från socialväsendet till undervisnings- och bildningsväsendet i kommunerna. De som svarade ombads uppskatta tillgången till förskolepedagogisk service första gången i det frågebatteri som gällde utbildningsservice och andra gången i det frågebatteri som gällde socialservice. I analysfasen orsakade lösningen problem, eftersom variablernas fördelningar avvek från varandra. Det var till exempel flera 'kan inte säga'-svar och tomma svar i den variabels fördelningar som var placerad i gruppen socialservice. Man beslöt att slå samman fördelningarna till en fördelning, varefter fördelningen delades med två. Därefter beräknades ett medelvärde av fördelningen. Man beslöt att inkludera medelvärdet för förskolepedagogiken i den totala medelpoängen för kategorin utbildningsservice. I den tidigare välfärdsbarometern har medelpoängen för förskolepedagogisk service (tidigare dagvårdsservice) beräknats som en del av den totala medelpoängen för kategorin socialservice. Det svenskspråkiga frågeformuläret i sin helhet bifogas denna rapport (se Bilaga 4).

De som svarade hade i slutet av frågeformuläret möjlighet att ge ett öppet svar på en tionde fråga. Det kom sammanlagt 58 öppna svar. I de öppna svaren kommenterades bland annat frågeformuläret och barometerenkäten. Några som svarade meddelade att de velat ha klarare definitioner av begreppen välfärd och service. Experterna kommenterade bland annat den pågående kommun- och servicestrukturen och den försämrade kommunekonomin samt dess inverkan på tillgången och kvaliteten på service. En del av dem som svarade verkade vara uppriktigt bekymrade för de framtida utvecklingsutsikterna för servicen. Man var bekymrad för centraliseringen av servicen, utglesningen av servicenätverket samt för de befolkningsgrupper som på grund av vissa särskilda behov behöver personlig handledning och för vilka det är svårt, för att inte säga omöjligt, att uträtta ärenden elektroniskt. Övergången till elektroniska tjänster tycktes vara ett återkommande tema i många öppna svar.

Undersökningsmaterialet granskades med hjälp av grundläggande kvantitativa undersökningsmetoder, som var direkta fördelningar och granskning av medelvärden. Undersökningsresultaten rapporterades i form av sektordiagram, liggande stapeldiagram och tabeller. Kan inte säga-svar utelämnades från medelvärd-

desgranskningarna och de grafiska figurerna. I denna undersökning användes kvalitativt material för att levandegöra och fördjupa undersökningsresultaten.

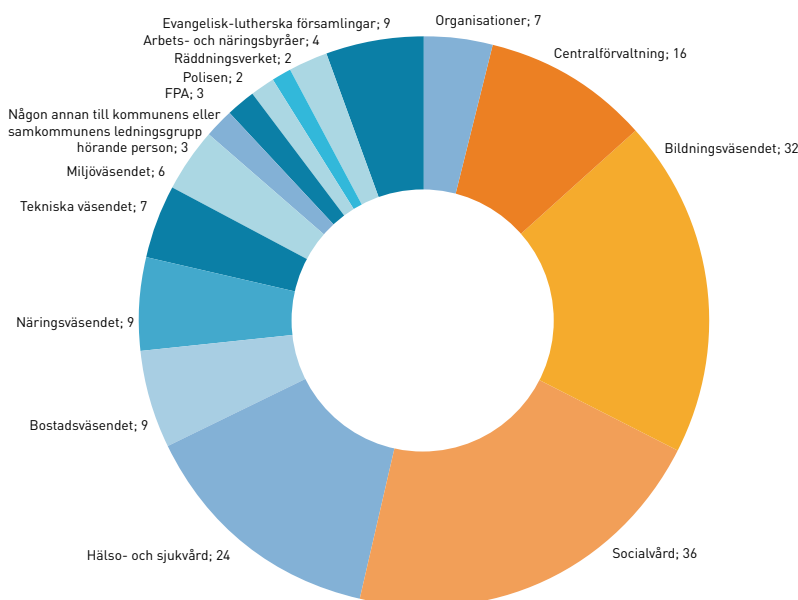
7.2 Bakgrundsinformation om de svarande

Det regionala materialet från Österbotten bestod av svaren från 169 experter som arbetar i regionen. I början av barometerenkäten tillfrågades de svarande om bakgrundsorganisation och uppgiftsbenämning samt bakgrundsorganisationens verksamhetsområde. Om den som svarade samtidigt var verksam i flera olika uppgifter (vid sidan av sin ordinarie tjänst) ombads han eller hon svara i enlighet med sin huvudsakliga befattningsbeskrivning. Med verksamhetsområde avsågs alla de kommuner⁶³ där organisationen är verksam. De antalsmässiga andelarna svarande, deras bakgrundsorganisationer och uppgiftsbenämningar⁶⁴ presenteras i bilagorna. (Se bilaga 12, bilagetabell 1.)

I det regionala materialet från Österbotten inkluderades tre svar som överskred landskapsgränserna. I de svarandes verksamhetsområden ingick Karleby, Kronoby, Larsmo, Pedersöre, Jakobstad och Nykarleby (n=1), Karleby, Kaskö, Korsnäs, Kristinestad, Kronoby, Larsmo, Malax, Korsholm, Närpes, Pedersöre, Jakobstad, Nykarleby och Vasa (n=1) samt Bötom, Kaskö, Korsnäs, Kristinestad och Närpes (n=1). I materialet ingick kvantitativt sett mest svar från företrädare för socialvården (21,3 %), bildningsväsendet (18,9 %), hälso- och sjukvården (14,2 %) och centralförvaltningen (9,5 %). Av aktörerna utanför kommunsektorn företrädde de största grupperna av svarande de evangelisk-lutherska församlingarna (5,3 %) samt organisationer (4,1 %). I det regionala materialet från Österbotten dominerar alltså socialvårdens och bildningsväsendets företrädare tolkningar av välfärdssituationen samt tillgången till välfärdsservice. I figur 33 har sammanställts de numerära andelarna svarande enligt sektor.

⁶³Frågeformulärets kommunindelning baserade sig på kommunindelningen 2012. Efter att välfärdsbarometern 2009 genomfördes i de österbottniska landskapen har det inträffat en kommunsammanslagning i Österbotten under åren 2010–2012. Oravais och Vörå-Maxmo gick samman 2011. Efter kommunsammanslagningen fick den nya kommunen namnet Vörå.

⁶⁴De uppgiftsbenämningar som gavs i de öppna svaren presenteras i samband med bilagetabell 1.

Figur 33. De numerära andelarna svarande enligt sektor i det regionala materialet från Österbotten.

I den välfärdsbarometer som genomfördes för tre år sedan utgjordes det regionala materialet från Österbotten av inalles 112 svar. I den barometer som nu genomförts kom det 57 fler svar från experter som företräder Österbotten. Det ökade antalet svar förklaras med det stora svarsbortfallet i den föregående barometern, då 98 svar av det totala barometermaterialet ställdes utanför landskapsmaterialet, eftersom de som svarade inte hade besvarat frågan om verksamhetsområde eller hade angett sitt verksamhetsområde oklart. I denna barometerundersökning undveks motsvarande svarsbortfall, vilket förklarar det ökade antalet svar i det regionala materialet. Dessutom var svarsprocenten något högre i den nu genomförda barometern.

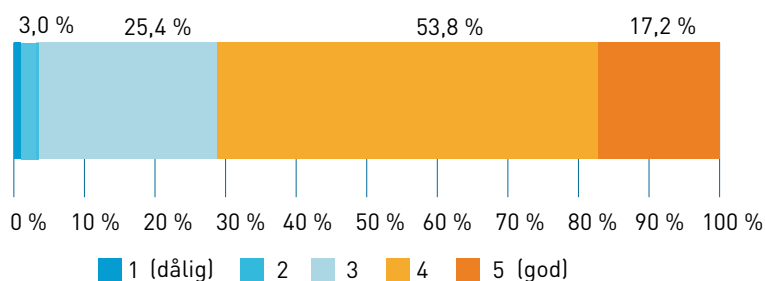
I såväl 2009 som 2012 års barometer dominerade socialvårdens och bildningsväsendets företrädares synpunkter på välfärds- och servicesituationen i det regionala materialet från Österbotten. Dessa gruppers procentuella svarsandelar var till och med nästan lika stora i denna och föregående barometer (se Kuronen-Ojala m.fl. 2009, 43). Ser man till antalet svarande har det inträffat förändringar. Exempelvis företrädarna för hälso- och sjukvården uppgick nu till 24 personer, då antalet svarande i föregående barometer stannade på tolv. Av de svarande utanför kommunsektorn hade antalet svarande relativt sett ökat mest hos Folkpensionsanstalten. I barometern 2009 kom det ett svar från företrädare för FPA, och i denna barometer kom det tre svar.

7.3 Den aktuella välfärdssituationen i Österbotten

De svarande ombads uppskatta den övergripande välfärdssituationen för befolkningen inom sitt verksamhetsområde. Svaren gavs på en skala från ett till fem⁶⁵. Företrädarna för Österbotten bedömde den övergripande välfärdssituationen som synnerligen positiv (se figur 34). En klar majoritet (71 %) av de svarande angav alternativ 4 eller 5 som sitt svar. En fjärdedel av dem som svarande ansåg att välfärdssituationen var av medelnivå (valde svarsalternativ 3). Endast 3 % av dem som svarade bedömde den övergripande välfärdssituationen som dålig (valde svarsalternativ 1 eller 2).

Medelvärdet av svaren blev 3,85. Av de tre österbottniska landskapen var den medelpoäng som beskriver den övergripande välfärdssituationen i landskapet Österbotten högst i denna undersökning. I denna barometer ansåg de svarande att den övergripande välfärdssituationen för invånarna i Österbotten bibehållits på hög nivå, även om medelpoängen av svaren sjönk något jämfört med den välfärdsbarameter som genomfördes för tre år sedan (se Kuronen-Ojala m.fl. 2009, 44). Då förekom inga negativa uppskattningar av den övergripande välfärdssituationen.

Hur upfattar niden övergripande välfärdssituationen för befolkningen inom ert verksamhetsområde just nu? (prosentuella svarsfördelningar)

Figur 34. Uppskattningar av den övergripande välfärdssituationen för befolkningen i landskapet Österbotten just nu.

⁶⁵ På skalan 1=dåligt och 5=bra.

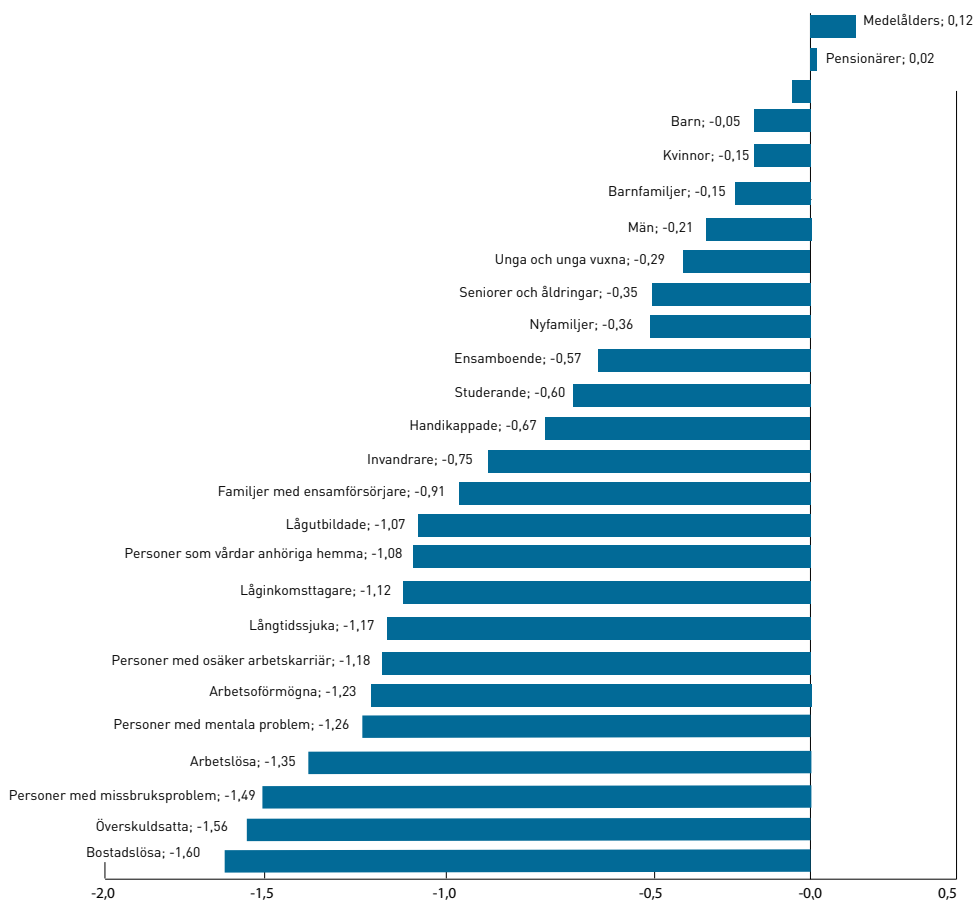
För att precisera bilden av välfärden fick de som besvarande barometern i uppdrag att utöver den övergripande välfärdssituationen uppskatta hur välfärden till-godoses för 25 befolkningsgrupper inom deras verksamhetsområden. Svaret skulle ges på en skala från ett till fem, där 1 företrädde svarsalternativet dåligt och 5 svarsalternativet bra. I denna undersökning kompletterades frågeformulärets befolkningsgrupper med befolkningsgruppen pensionärer.

För frågeformuläret valdes medvetet olika befolkningsgrupper mellan vilka det antogs finnas skillnader i välfärden. När man ska tolka svaren är det skäl att beakta att kategorierna inte utesluter varandra, utan svaren avspeglar snarare utifrån vilka förhandsantaganden och uppfattningar experterna utför sitt arbete. Svaren berättar alltså inte direkt vilka befolkningsgrupper som mår dåligt och vilka som är sämre lottade. (Lehtola m.fl. 2007, 10.)

I figur 35 har sammanställts avvikelserna hos de 25 befolkningsgruppernas medelpoäng från det poängantal som beskriver befolkningens genomsnittliga välfärd i Österbotten (3,85). Befolkningsgrupper som överskred de nämnda medelpoängen var medelålders och pensionärer. Experterna uppskattade att dessa befolkningsgruppers välfärd tillgodoses bättre än genomsnittet. Vid granskningen av medelvärden framgick dessutom att barns, kvinnors och barnfamiljers medelpoäng avvek endast litet från medelvärdet för den övergripande välfärdssituationen. Enligt svaren ansågs bostadslösa, överskuldssatta, personer med missbruksproblem, arbetslösa och personer med mentala problem befinna sig i den sämsta ställningen.

När man ska tolka resultatet som gäller befolkningsgruppen bostadslösa är det viktigt att beakta att 20,2 % av dem som svarade meddelade att de inte kunnat bedöma hur de bostadslösas välfärd tillgodoses inom verksamhetsområdet (se bilaga 12, bilagetabell 2). De svarandes svårighet att föreställa sig de bostadslösas situation är i sig ett intressant och tankeväckande resultat. Är det eventuellt fråga om brist på regionalt producerad information om enskilda befolkningsgrupper och bostadsområden? Det kan också hända att de som svarade upplevde bostadslöshet som något tämligen avlägset och okänt. Resultatet torde delvis förklaras med att i Österbotten finns det klart färre ensamstående bostadslösa än i hela landet, och från 2005 till 2011 har det inte inträffat några betydande förändringar i de relativa andelarna bostadslösa (Hyvinvointikompassi 2012; Turunen 2013, 16).

Hur uppfattar ni att välfärden för olika befolkningsgrupper förverkligas inom ert verksamhetsområde (Avvikelse från medelvärdet för hela befolkningen^{3,85})

Figur 35. Medelpoäng som beskriver den aktuella välfärdssituationen för de 25 befolkningsgrupperna. Avvikelse från medelpoängen som beskriver välfärden i hela Österbotten.

När de nu erhållna resultaten jämfördes med motsvarande resultat av välfärdsbarometern 2009 (se Kuronen-Ojala m.fl. 2009, 47), hade ordningsföljden för de befolkningsgrupper som befinner sig i den sämsta ställningen förblivit nästan oförändrad. I denna barometer tycks dock särskilt de bostadslösas ställning ha förbättrats. För tre år sedan fick befolkningsgruppen medelpoängen 2,07, och i den nu genomförda barometern steg medelvärdet till 2,25 (se bilaga 13, bilagefigur 21). Barometern berättar inte direkt vad förändringen beror på, men bakgrunden kan vara att bostadslösheten minskat i Österbotten under de senaste åren. Förutom för de bostadslösa bedömdes också välfärden för invandrare och arbetslösa klart positivare än tidigare. Den positiva förändringstrenden i fråga om invandrarnas⁶⁶

ställning torde förklaras med att integrationsåtgärderna har lyckats. I Österbotten har man också aktivt styrt medel till utveckling av integrationsåtgärderna. Den starka sysselsättningssituationen i Österbotten torde avspeglas i den positiva utvecklingstrenden när det gäller de arbetslösas välfärd. När materialen jämfördes framkom inga betydande negativa förändringstrender.

Utöver de uppskattningar som gällde enskilda befolkningar skulle de svarande ge sin åsikt om betydelsen av 22 olika riskfaktorer för välfärden inom sina verksamhetsområden. Svaret gavs på en skala från ett till tre⁶⁷. I slutet av 2012 var de största utmaningarna för välfärden psykiska långtidssjukdomar, ensamhet, missbruk av rusmedel och skuldproblem. Ungdomsarbetslöshet, långtidsarbetslöshet och arbetslöshet upplevdes som lindrigare problem i Österbotten än i motsvarande expertuppskattningar från Södra Österbotten och Mellersta Österbotten. Resultatet torde förklaras med den i en nationell jämförelse relativt höga sysselsättningen i Österbotten. I Österbotten finns färre 17–24-åringar utan utbildning än i övriga landet (Hyvinvointikompassi 2012; Turunen 2013, 14), vilket kan ha avspeglat sig positivt i expertuppskattningarna av ungdomsarbetslösheten.

Den positiva synen i uppskattningarna från de experter som företrädde Österbotten framhövdes i de variabler som mäter livsmiljö och boende. I ljuset av barometerundersökningen kan ren, trivsamt och trygg livsmiljö samt hög boendestandard betraktas som regionens styrkor. En annan styrka som framkom var mångsidiga fritidssysselsättningsmöjligheter och låg bostadslöshet. Över hälften (56,3 %) av dem som svarade upplevde inte bostadslöshetsfenomenet som något betydande välfärdsproblem inom sitt verksamhetsområde. Resultatet kan tolkas så att antalet bostadslösa människor är rätt litet, men med avseende på tillgodoseendet av välfärden betraktades de bostadslösa som den mest sårbara befolkningsgruppen (se figur 35).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att dagens utmaningar i Österbotten är koncentrerade till så kallade psykosociala problem (psykiska långtidssjukdomar och ensamhet) och missbruk av rusmedel. I en rapport som baserade sig på nationell trendinformation från åren 2005–2011 (Turunen 2013) upptäckte man att högstadieelevernas upplevelser av depression har ökat i jämn takt i Österbotten mellan 2005 och 2011 (ibid., 21). Ett annat oroväckande fenomen med koppling till mentala problem var att antalet levnadsår som gått förlorade på grund av självmord har ökat i jämn takt i Österbotten åren 2005–2009 (ibid., 23). Ekonomiska problem (, som här indikeras av skuldproblem, låg inkomstnivå, ungdoms- och

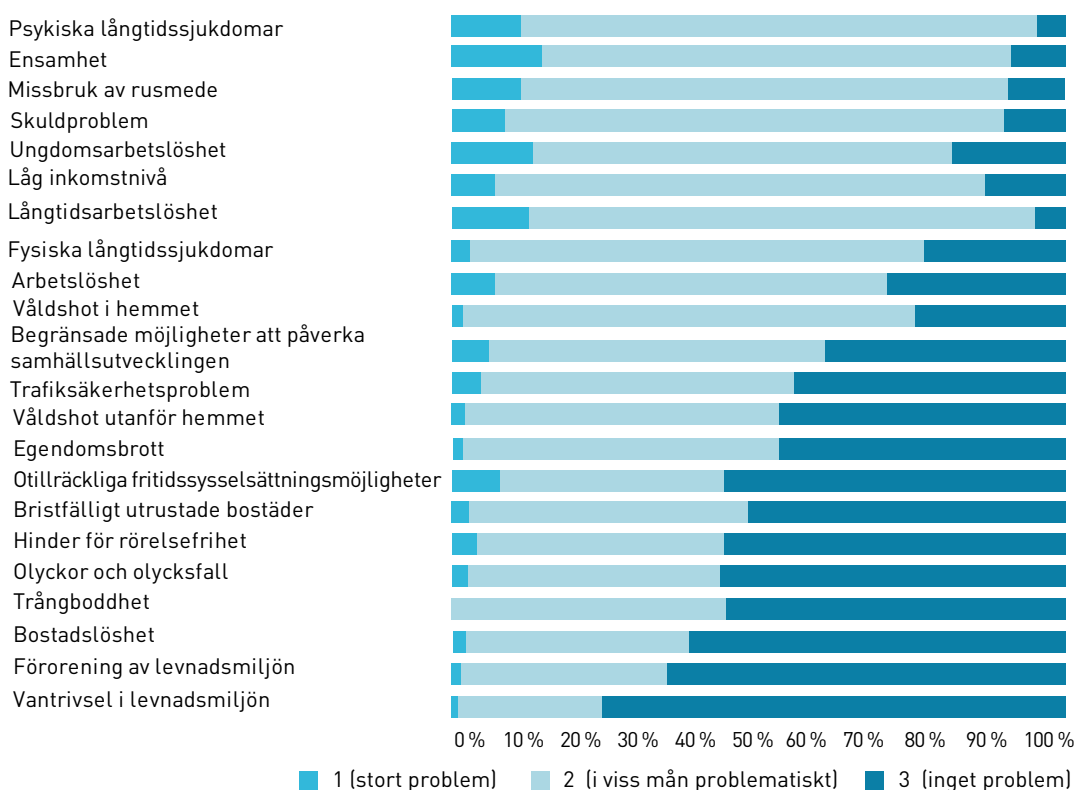
⁶⁶Invandrarnas välfärd analyserades ur intressanta och mångsidiga synvinklar på den sammankomst som ordnades i Vasa 5.6.2013 och som behandlade invånarnas välfärd och service i Österbotten (se bilaga 17).

⁶⁷På skalan 1=stort problem, 2=i viss mån problematiskt och 3=inget problem.

långtidsarbetslöshet och arbetslöshet) syntes inte som en lika stor utmaning i materialet från Österbotten som i Mellersta Österbotten och Södra Österbotten. Resultatet torde förklaras med att i Österbotten finns det färre låginkomsttagare och mindre inkomstskillnader än i övriga Finland, även om behovet av den försörjning som kommer i sista hand, utkomststöd, har ökat (se Turunen 2013, 60).

Intressant var att de aktuella uppskattningarna av ungdoms- och långtidsarbetslösheten tycktes dela åsikterna tydligare i Österbotten än i de andra österbottniska landskapen. Exempelvis långtidsarbetslöshet upplevdes som ett stort problem av 11,3 % av dem som svarade medan en femtedel (20,2 %) inte betraktade den som något problem. Figur 36 åskådliggör de procentuella fördelningarna av svaren om riskfaktorerna för välfärden. När man tolkar resultaten måste man beakta att 19 % av dem som svarade uppgav att den inte kan bedöma egendomsbrottens betydelse inom sitt verksamhetsområde (se bilaga 12, bilagetabell 3). På motsvarande sätt kunde 19,6 % av dem som svarade inte bedöma hur betydande problemet med våldshot i hemmet var (se *Ibid.*).

Hur betydande anser ni att följande problem är i ert verksamhetsområde för tillfället?
(procentuella svarsfördelningar)

Figur 36. Betydelsen av riskfaktorerna för välfärden i Österbotten för tillfället.

Medelvärdesjämförelsen mellan de regionala materialen från 2009 och 2012 avslöjade att när det gäller arbetslösheten hade uppskattningarna förbättrats klart i denna barometer. Medelpoängen för den variabel som mäter arbetslösheten steg från 1,98 (2009) till 2,22. Expertåsikterna om möjligheterna att påverka samhällsutvecklingen tycks ha försämrats jämfört med 2009 års barometer. (Se bilaga 13, bilagefigur 22.) Barometerenkäten ger inget svar på vad förändringen beror på. Det är i sig intressant att experter i ledande ställning, som på grund av sin yrkesposition har möjligheter att påverka, anser att möjligheterna att påverka samhällsutvecklingen har försämrats. Upplever de svarande att samhällssituationen (i första hand förändringarna i kommun- och servicestrukturen) är så osäker och oklar, att man enbart av dessa orsaker tycker att påverkningsmöjligheterna minskat?

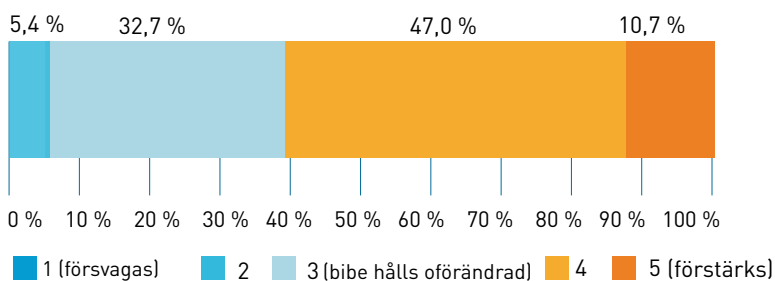
⁶⁸Se bilaga 17.

7.4 Uppskattningar av välfärdssituation i Österbotten om fyra år

Härnäst granskas de svarandes förhandsuppskattning av de framtida förändringstrenderna för den övergripande välfärdssituationen och de riskfaktorer för välfärden som behandlas ovan. Utöver en uppskattning av välfärden just nu ombads de som svarade att fundera på hur den övergripande välfärdssituationen kommer att förändras under de följande fyra åren. Svaret skulle ges på en skala från ett till fem ⁷⁰.

Av dem som svarade valde 38,1 procent svarsalternativ 1 eller 2, det vill säga de förutsåg att den övergripande välfärdssituationen kommer att försvagas. Däremot gav 12,5 procent alternativ 4 eller 5 som svar, det vill säga de trodde att välfärden kommer att stärkas. Av dem som besvarade frågan ansåg knappt hälften (47 %) att den övergripande välfärdssituationen kommer att förbli oförändrad inom den närmaste framtiden. Figur 37 visar de procentuella fördelningarna av svarsalternativen.

Hur tror ni att den övergripande välfärdssituationen för befolkningen utvecklas under de kommande fyra åren? (Procentuella svarsfördelning)

Figur 37. Uppskattningar av hur den övergripande välfärdssituationen för befolkningen i landskapet Österbotten förändras under de kommande fyra åren.

Uppskattningarna av förändringstrenden för den övergripande välfärdssituationen var något mera optimistiska än i den föregående barometern (se Kuronen-Ojala m.fl. 2009, 52), då bara 9 % trodde att välfärden skulle förstärkas (valde alternativ 4 eller 5). Medelpoängen som beskriver välfärdens förändringstrend blev 2,70 i denna barometer, vilket var något högre än i föregående mätning. I fördelningen av svaren från Österbotten tycktes såväl de negativa som positiva ytterligheterna ha förstärkts något, varvid den procentuella svarsandel som förutsåg att välfärdssituationen bibehålls oförändrad minskade.

Till sist en översikt över de förutsagda utvecklingstrenderna inom den närmaste framtiden för de 22 olika riskfaktorer för välfärden som nämns i föregående

⁶⁹På skalan 1=försvagas, 3=bibehålls oförändrad och 5=förstärks.

⁷⁰På skalan 1=problemet försvåras, 2=läget bibehålls oförändrat och 3=problemet minskar.

underkapitel. Svaret skulle ges på en skala från ett till tre⁷¹. Av figur 38 framgår att de som svarade förutsåg att skuldproblemen, långtidsarbetslösheten, missbruket av rusmedel, arbetslösheten och de psykiska långtidssjukdomarna skulle förvärras under de kommande fyra åren. I uppskattningarna av de framtida utvecklingstrenderna tycktes fokus ligga på ekonomiska problem, medan psykiska långtidssjukdomar och ensamhet upplevdes som de största aktuella utmaningarna för välfärden.

Intressant var att skuldproblemen återkom som den främsta framtidsutmaningen (47,3 % av dem som svarade trodde att problemet skulle förvärras). Även i föregående barometerundersökning förutspåddes att skuldproblem skulle vara den största utmaningen för välfärden under de närmaste åren (se Kuronen-Ojala m.fl. 2009, 54), men i ljuset av denna barometermätning tycks den uppskattning som gjordes då inte ha förverkligats. Resultaten gav vid handen att en del av de österbottniska experterna trodde att den goda sysselsättningsutvecklingen i regionen skulle avta under de närmaste åren. Av dem som svarade förutspådde 40,1 % att långtidsarbetslösheten skulle förvärras. 42,2 % av dem som svarade trodde att arbetslösheten skulle förvärras. Åsikterna om ungdomsarbetslösheten var inte helt entydiga: ungefär 36 % av dem som svarade uppskattade att ungdomsarbetslösheten skulle förvärras, ungefär 41 % uppskattade att den skulle förbli oförändrad medan ungefär 12 % av dem som svarade trodde att problemet skulle minska. I ett öppet svar förutspåddes att arbetslösheten skulle förvärras och ensamheten öka. Skribenten ansåg det också nödvändigt att stärka samarbetet mellan olika sektorer.

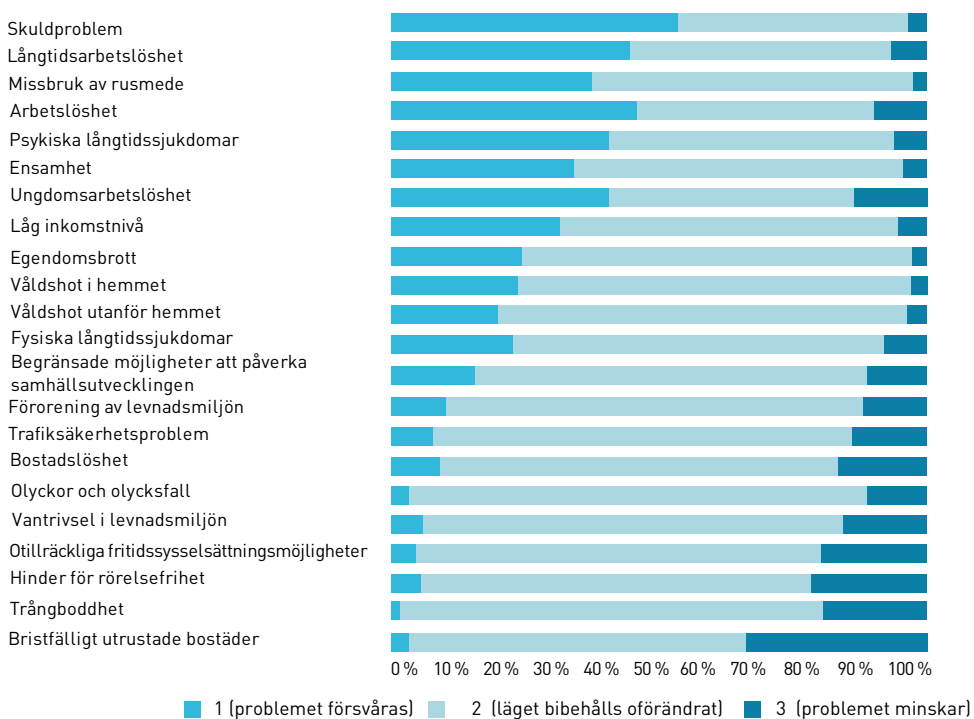
”Arbetslösheten är en stor utmaning i framtiden. En annan stor utmaning är människors ensamhet särskilt männen. Samhällets olika sektorer borde samarbeta mera (socialväsendet, församlingar, polisen, föreningar osv), hur finna gemensamma arenor eller forum för detta?” (Svarande 478)

På det hela taget pejar barometern en framtida förändringstrend där de riskfaktorer som redan för närvarande bedöms som problematiska (skuldproblem, missbruk av rusmedel och psykiska långtidssjukdomar) förutspås förvärras i någon mån. Dessutom var det anmärkningsvärt att i barometersvaren framkom en negativ syn på utvecklingstrenderna för långtidsarbetslösheten och arbetslösheten. Experterna såg ljusast på utmaningarna för livsmiljön och boendet, som troddes minska under de följande åren. I figur 38 har sammanställts de procentuella fördelningarna av de olika svarsalternativen⁷¹.

⁷¹ På skalan 1=problemet försvåras, 2=läget bibehålls oförändrat och 3=problemet minskar.

⁷² När man tolkar resultaten är det bra att komma ihåg att en relativt stor grupp svarande valde att svara kan inte säga i fråga om följande variabler: olyckor och olycksfall (20,2 %) och våldshot i hemmet (19,2 %) (se bilaga 12, bilagetabell 4).

Hur uppskattar ni att följande problem kommer att förändras i ert verksamhetsområde under de kommande fyra åren? (procentuella svarsfördelningar)

Figur 38. Förändring i betydelsen av riskfaktorerna för välfärden under de kommande fyra åren i Östergötten.

Vilka slags förändringar i förhandsuppskattningarna framgick mellan barometermätningarna (2009 och 2012)? Jämförelsen mellan medelpoängen visade att de som svarade inte var lika bekymrade för att arbetslösheten och missbruket av rusmedel skulle försvåras som för tre år sedan. Dessutom ansåg man att möjligheterna till fritidssysselsättningar utvecklats positivare än tidigare i landskapet. (Se bilaga 13, bilagefigur 23.) De senaste årens gynnsamma sysselsättningsutveckling i Östergötten avspeglades uppenbarligen positivt i utvecklingstrenden för arbetslösheten. När det gäller missbruket av rusmedel kan den positiva förändringstrenden delvis förklaras med att de unga använder mindre alkohol. I övrigt avvek resultaten inte mycket från resultaten av välfärdsbarometern 2009.

7.5 Uppskattningar av den aktuella tillgången till service och förändringarna i tillgången till service under de kommande fyra åren i Österbotten

Som avslutning på kapitlet granskas de svarandes åsikter om tillgången till 25 olika tjänster och förändringstrenderna beträffande dem. I slutet av enkäten skulle de som svarade uppskatta tillgången⁷² till 25 olika tjänster inom det egna verksamhetsområdet. Svaret skulle ges på en skala från ett till fem (1=svårt att få service och 5=lätt att få service). Det är skäl att betona att de tjänster som efterfrågades i frågeformuläret⁷³ skiljer sig från varandra. Exempelvis utbildningsservice på grundstadiet och dagligvaruhandelns tjänster kan karakteriseras som så kallad närservice, medan en del tjänster är av regional karaktär (bland annat boendeservice för äldre och skatteverkets service). Svaren avspeglade i stora drag det ovannämnda: ju mera drag av närservice servicen hade, desto lättare ansågs tillgången vara.

Enligt expertåsikterna var tillgången till kollektivtrafik, mentalvårdsservice, skatteverkets service, specialläkarservice och högskoleutbildningsservice svårast i slutet av 2012. Tillgången till kollektivtrafik ansågs klart svårast, något som framkom redan i föregående välfärdsbarometer (se Kuronen-Ojala m.fl. 2009, 61). I glesbygden kan försämrad kollektivtrafik indirekt försämra tillgången till annan service samt eventuella krympa till exempel äldre människors sociala nätverk. I de öppna svaren kommenterades den dåliga tillgången till kollektivtrafik särskilt i glesbygden.

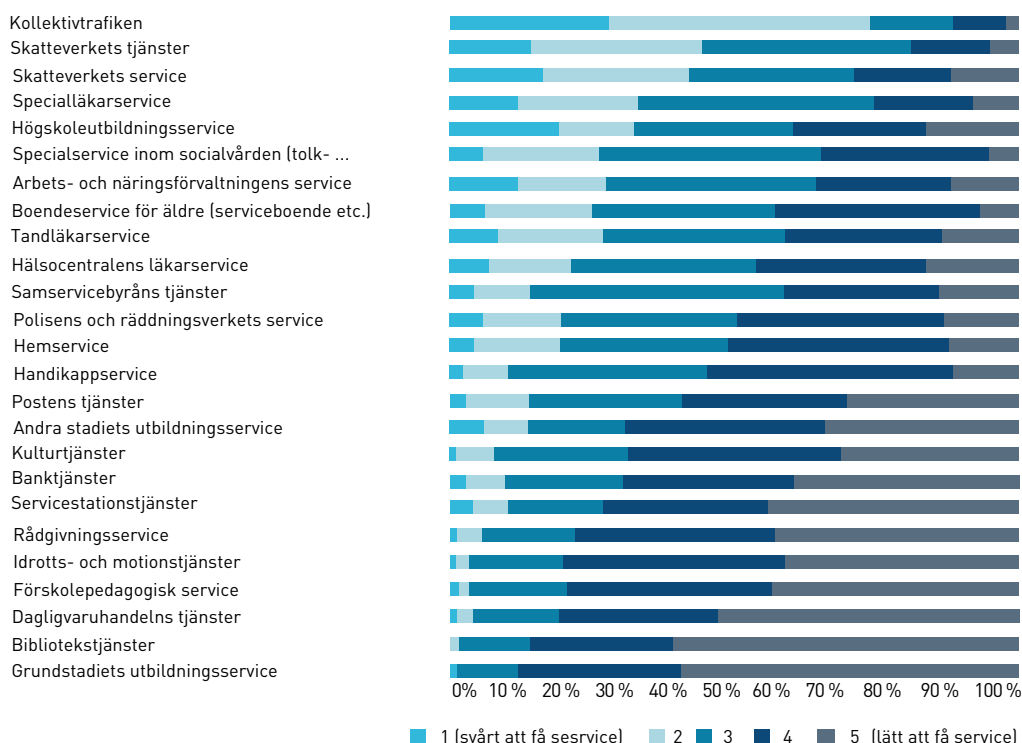
”På landsbygden finns ingen kollektivtrafik, vilket gör det svårt för äldre och handikappade att röra sig, och servicen finns långt borta i centrum.”
(Svarande 95)

Tillgången till utbildningsservice på grundstadiet, bibliotekstjänster, dagligvaruhandelns tjänster och förskolepedagogisk service bedömdes som allra lättast. Expertåsikterna såväl om att det är svårt att få kollektivtrafikservice, mentalvårdsservice och specialläkarservice samt skatteverkets service som att det är lätt att få utbildningsservice på grundstadiet, bibliotekstjänster samt dagligvaruhandelns tjänster upprepades i denna barometer (jfr. Kuronen-Ojala m.fl. 2009, 61). Figuren 39 visar den procentuella fördelningen av de olika svarsalternativen.

⁷²Med tillgång till service avses i denna undersökning att det finns en möjlighet för invånaren att vid behov använda sig av servicen inom en rimlig eller lagstadgad tid.

⁷³Frågeformuläret jämte följebrev 30.11.2012 (svenska) (se bilaga 4).

Hur uppfattar ni tillgängligheten till följande service inom ert verksamhetsområde för tillfället?
(Procentuella svarsfördelningar)

Figur 39. Uppskattningar av den aktuella tillgången till 25 olika tjänster i Österbotten.

På vilket sätt verkar tillgången till service ha förändrats under de senaste tre åren? Medelvärdesjämförelsen mellan de regionala materialen från Österbotten (2009 och 2012) visade på en mycket positiv utvecklingstrend i fråga om tillgången till hälsocentralens läkarservice (0,28 enheter) och förskolepedagogisk service (0,25 enheter). Tillgången till boendeservice för äldre upplevdes däremot som negativare jämfört med föregående barometer. Medelpoängen för variabeln sjönk från 3,45 (medelpoäng 2009) till 3,19. (Se bilaga 13, bilagefigur 24.) Resultatet torde förklaras bland annat med att antalet äldre ökat, eftersom det i Österbotten finns flera personer som fyllt 75 år i relation till befolkningen som helhet än i övriga landet (Hyvinvointikompassi 2013; Turunen 2013, 47).

Tillgången till utbildningsservice på andra stadiet, skatteverkets service och banktjänster bedömdes dessutom negativare än förr (se bilaga 13, bilagefigur 24). Det kan nämnas att man i föregående välfärdsbarometer förutsåg att tillgången till skatteverkets service skulle försämrats (se Kuronen-Ojala m.fl. 2009, 65). Det negativa resultatet när det gäller utbildningsservice på andra stadiet torde förklaras med de sparåtgärder som riktats mot utbildningen på andra stadiet.

När det gäller skatteverkets service och banktjänsterna kunde man dra den slutsatsen att de som svarade inte trodde att stärkta elektroniska tjänster och telefontjänster kompenserar utglesningen av serviceställen och minskningen av personliga besök för att utträtta ärenden. Bland experterna upplevdes god tillgång till service sannolikt i första hand som möjlighet att personligen utträtta ärenden på ett serviceställe. Enligt barometerenkäten kände dessutom en del av experterna inte till samservicebyråns tjänster och samservicebyråernas verksamhetsidé⁷⁴.

“Jag har ingen aning om vad SAMSERVICE är!” (Svarande 403)

“Jag saknade en definition på vad som menas med välfärd. Utan definition blir svaret en gissning och ett tyckande. Och vad menas med samservice?” (Svarande 428)

En så stor andel som 26,5 procent av dem som svarade valde svarsalternativet kan inte säga på frågan om samservicens tjänster i frågeformuläret (se bilaga 12, bilagetabell 5). Enligt denna undersökning verkade det vara så att samservicebyrå som serviceform inte är särskild känd ens bland experter. Det upplevdes också som svårt att uppskatta tillgången till specialservice inom socialvården, eftersom ungefär 19,2 procent av dem som svarade valde svarsalternativet kan inte säga. (Ibid.)

Avslutningsvis granskas också de förutspådda utvecklingstrenderna för den service som behandlas ovan. De som besvarade barometern ombads på en skala från ett till fem⁷⁵ uppskatta hur tillgången till service kommer att förändras inom det egna verksamhetsområdet under de kommande fyra åren. Såsom framgår av figur 40 förutspådde de som besvarade enkäten att tillgången till kollektivtrafik kommer att försvåras kraftigt under de närmaste åren. Man trodde också att tillgången till skatteverkets service, arbets- och näringsförvaltningens service, mentalvårdsservice, polisens och räddningsverkets service samt specialläkarservice skulle försvåras i framtiden.

När man tolkar resultaten är det skäl att lägga märke till att andelen kan inte säga-svar var relativt stor när de svarande ombads uppskatta förändringen i tillgången till följande tjänster under de kommande fyra åren: samservicebyråns

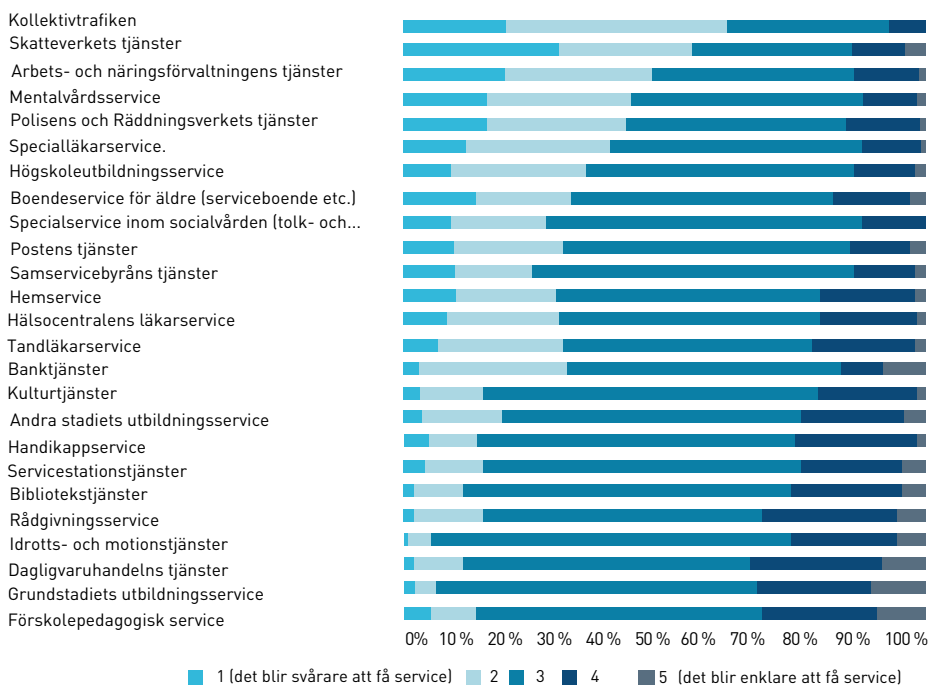
⁷⁴ Den service som samservicebyrån producerar och samservicebyråernas verksamhetsidé förklarades inte i frågeformuläret – en förklaring av begreppet kunde ha underlättat uppskattningen av tillgången till service. I en samservicebyrå kan man få service som minst två myndigheter tillhandahåller och där kan man inleda de vanligaste ärendena inom den offentliga förvaltningen (Valtionvarainministeriö 2013b).

⁷⁵ På skalan 1=det blir svårare att få service och 5=det blir enklare att få service.

tjänster (24,8 %), förskolepedagogisk service (15,7 %) högskoleutbildningsservice (15,2 %) och specialservice inom socialvården (15,1 %) (se bilaga 12, bilagetabell 6).

Anmärkningsvärt var att tillgången till den service som det redan vid svarstidpunkten ansågs svårt att få tillgång till förutspåddes försvåras ytterligare under de närmaste åren. Denna service var kollektivtrafik, mentalvårdsservice och skatteverkets service. Ett liknande fenomen kunde iaktas i de motsatta uppskattningarna. De svarande förutspådde att tillgången skulle utvecklas positivt i fråga om förskolepedagogisk service, utbildningsservice på andra stadiet, dagligvaruhandelns tjänster, idrotts- och motionstjänster, rådgivningsservice och bibliotekstjänster. Tillgången till ovannämnda tjänster tycks bli rentav lättare eller åtminstone förbli oförändrad under de kommande fyra åren. Figur 40 sammanfattar de procentuella svarsandelarna i fråga om tjänsterna.

Hur uppskattar ni att tillgängligheten till följande tjänster/service kommer att utvecklas inom ert verksamhetsområde under de kommande fyra åren? (procentuella svarsfördelningar)

Figur 40. Uppskattningar av hur tillgången till 25 olika tjänster i Österbotten förändras under de kommande fyra åren

Jämfört med 2009 verkade uppskattningarna av hur tillgången till service kommer att utvecklas under de närmaste åren vara mera pessimistiska nu. Endast utvecklingstrenden för utbildningsservice på grundstadiet är klart positivare än den föregående barometern. Den andra ytterligheten var boendeservice för äldre, där medelpoängen för tre år sedan var 3,15. Nu sjönk motsvarande poäng till 2,74. (Se bilaga 13, bilagefigur 25.) Det torde finnas flera förklaringar till det

negativa resultatet. I Österbotten finns det flera personer som fyllt 75 år i relation till befolkningen som helhet än i övriga landet och dessutom är serviceboende vanligare i Österbotten än i övriga landet trots satsningarna på att äldre ska bo hemma (Hyvintointikompassi 2013; Turunen 2013, 57). Den negativa förändringstrenden kan också avspegla den offentliga kritik som riktats mot den så kallade äldreomsorgslagen och huruvida lagen tryggar ändamålsenliga, högklassiga och tillräckliga tjänster för äldre utan bindande personaldimensioneringar för kommunerna. Förutom tillgången till boendeservice för äldre uppskattades dessutom förändringstrenderna för bland annat skatteverkets service, specialservice inom socialvården, hemservice och mentalvårdsservice negativare än tidigare (se bilaga 13, bilagefigur 25).

7.6 Sammandrag och slutsatser av de viktigaste resultaten av undersökningen De österbottniska landskapens välfärdsbarometer 2012

I slutet av 2012 genomfördes en välfärdsbarometer för andra gången i Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten. Den visade att det hade inträffat förändringar i välfärds- och servicesituationen under jämförelseperioden (2009–2012). När man tolkar resultaten är det bra att komma ihåg att barometern oundvikligen förenklar de fenomen som undersökningen gäller och den ger inte som sådan svar på frågan om vad förändringarna i välfärden beror på.

Den allmänna bilden av välfärden är positiv men skillnaderna i välfärd mellan landskapen befolkningsgrupperna växer

De som besvarade välfärdsbarometern hade överlag en ganska positiv syn på befolkningens välfärd inom sina verksamhetsområden i slutet av 2012. Resultaten ger vid handen att den negativa utvecklingstrend för välfärden som förutspåddes i föregående välfärdsbarometer tycks inte ha förverkligats helt och hållet. En granskning av medelvärdena i barometermätningarna 2009 och 2012 avslöjade att de från Södra Österbotten och Österbotten som svarade bedömde den övergripande välfärdssituationen som något negativare i denna barometer. De från Mellersta Österbotten som svarade bedömde den övergripande välfärdssituationen något mera optimistiskt än tidigare. I denna barometer såg de från Österbotten som svarade positivast på den aktuella övergripande välfärdssituationen medan de från Södra Österbotten som svarade såg negativast på situationen. Även i föregående mätning bedömdes befolkningens övergripande välfärdssituation vara bäst i Österbotten av de österbottniska landskapen. De aktuella uppskattningarna av den övergripande välfärdssituationen i Södra Österbotten och Mellersta Österbotten skiljde sig något från varandra i denna barometer, medan

uppskattningarna av den övergripande välfärdssituationen i 2009 års barometer gick i samma riktning i bägge landskapen.

Förhandsuppskattningarna beträffande välfärdens försämring var återhållsammare i Södra Österbotten än i de andra österbottniska landskapen, medan de från Österbotten som svarade var mest pessimistiska i sina förutsägelser om välfärdens förändringstrend. Resultatet motsvarande den bild som den föregående välfärdsbarometern gav. För Södra Österbottens del torde resultatet kunna tolkas som att framtidstillförsikten är starkare än i de andra österbottniska landskapen. Ser man till de olika landskapen så såg de från Mellersta Österbotten som svarade mera optimistiskt på utvecklingstrenden för välfärden än tidigare.

Barometern visade på betydande välfärdsskillnader mellan befolkningsgrupperna. Enligt barometermätningarna 2009 och 2012 tycks välfärdsunderskottet vara beklagligt permanent uttryckligen för de människor som befinner sig i den sämsta ställningen. De från Södra Österbotten och Mellersta Österbotten som svarade förknippade mest brister i välfärden med bostadslösa, överskuldsatta, personer med missbruksproblem, arbetslösa och låginkomsttagare. Österbotten avvek delvis från de andra österbottniska landskapen i granskningen av enskilda befolkningsgruppers välfärd, eftersom förutom bostadslösa, överskuldsatta, personer med missbruksproblem och arbetslösa bedömdes även personer med mentala problem höra till de sämst lottade i regionen. På denna punkt är det intressant att fråga om den dåliga ställningen för befolkningsgruppen med mentala problem i Österbotten har kopplingar till det resultat av barometern som säger att psykiska långtidssjukdomar och ensamhet är de viktigaste aktuella utmaningarna för välfärden i Österbotten.

När de resultat som erhållits i denna välfärdsbarometer jämfördes med motsvarande resultat från 2012, konstaterades att uppskattningarna av invandrades, arbetslösas och bostadslösas välfärd utvecklats i positiv riktning. Barometern berättar inte direkt vad förändringarna beror på, men vissa tolkningar kan ändå göras. Det positiva resultatet för de arbetslösas del torde förklaras med de senaste årens goda sysselsättningsutveckling. Särskilt i Österbotten har man lång erfarenhet av invandrare och deras integration i samhällslivet. I regionen har man styrt både resurser och utvecklingsåtgärder till integrationen och detta torde vara orsaken till att integrationsåtgärderna lyckats och invandrarnas ställning förbättrats. Även om befolkningsgruppen bostadslösa förknippades med betydande brister i välfärden, så upplevdes bostadslöshet som ett litet problem i de österbottniska landskapen. Under jämförelseperioden 2009–2012 tycktes bostadslösheten ha minskat särskilt i Mellersta Österbotten och i någon mån också i Österbotten. Däremot tycktes bostadslösheten ha förvärrats i Södra Österbotten.

Ungdoms- och långtidsarbetslöshet, rusmedel och mental hälsa utmanar välfärden

I föregående välfärdsbarometer förutspåddes att skuldproblemen och arbetslösheten skulle försämrats drastiskt, men detta avspeglades inte så skarpt i 2012 års barometersvar som kan kunde ha antagit utifrån de pessimistiska förhandsuppskattningarna 2009. I slutet av 2012 ansågs de problem som hotar välfärden mest vara psykiska långtidssjukdomar, ungdomsarbetslöshet, långtidsarbetslöshet, missbruk av rusmedel, ensamhet och skuldproblem. Uppskattningarna av de aktuella välfärdsproblemen fördelade sig på olika sätt i de österbottniska landskapen. I Mellersta Österbotten och Södra Österbotten betonades långtidsarbetslöshet, ungdomsarbetslöshet, psykiska långtidssjukdomar och missbruk av rusmedel medan psykiska långtidssjukdomar, ensamhet, missbruk av rusmedel och skuldproblem framträdde skarpare i Österbotten. I samtliga österbottniska landskap framträdde en trivsamt och ren livsmiljö samt god boendestandard som regionernas klaraste styrkor.

Den goda sysselsättningen i Österbotten avspeglades i resultaten och bidrog uppenbarligen också till att ungdoms- och långtidsarbetslösheten inte oroade dem som svarade lika mycket som experterna i de två andra österbottniska landskapen. Barometerresultatet gör att man frågar sig varför just psykosociala problem som psykiska långtidssjukdomar och ensamhet framträdde i expertuppskattningarna rörande Österbotten. Den ATH-undersökning som genomfördes 2012 lyfte fram gemenskap som Österbottens styrka, och enligt resultaten är österbottningarna socialt aktivare än hela Finland i genomsnitt (Pohjanmaan liitto 2013). Välfärdsundersökningen, som genomfördes som en expertenkät, och ATH-undersökningen, som genomfördes som en medborgarenkät, ritar upp bilder av landskapet som i viss mån avviker från varandra, även om man måste komma ihåg att österbottningarnas välfärd verkade vara differentierad även i ljuset av ATH-undersökningen. Av dem som besvarade välfärdsbarometern i Österbotten företrädde de flesta dessutom socialvården och de möter i sitt arbete människor som lider av såväl utkomstproblem som psykosociala problem.

Som slutsats kan det konstateras att riskfaktorerna för välfärden i de österbottniska landskapen tycktes vara koncentrerade till två kategorier: ekonomiska problem samt rusmedels- och mentala problem. En positiv signal kan anses vara att de som svarade hade ljusare förhandsuppskattningar av de närmaste årens utvecklingstrender för skuldproblem och missbruk av rusmedel. Undersökningen förmedlar ändå det oroväckande budskapet att mentala problem och rusmedelsproblem, ensamhet, skuldproblem, låg inkomstnivå och arbetslöshet tycks utgöra en beklagansvärt permanent kärna i välfärdsunderskottet, även om problemen

framhävs på olika sätt i de olika landskapen. Enligt denna undersökning tycks sårbara livssituationer och brister i välfärden fortsätta att koncentreras i de österbottniska landskapen. Välfärdsbarometern tecknar en framtida utvecklingstrend där skuldproblem, arbetslöshet, psykiska långtidssjukdomar och missbruk av rusmedel förutspås förvärras klart. I nuläget och i framtiden är det viktigt att fortsätta att främja befolkningens allmänna välfärd och hälsa samt att styra resurser till förebyggande och rättidiga tjänster.

Åsikterna om ungdoms- och långtidsarbetslöshet mättes nu för första gången i välfärdsbarometern. Enkäten visade att i synnerhet i Södra Österbotten och Mellersta Österbotten upplevdes ungdoms- och långtidsarbetslöshet som ett problem som undergrävde välfärden i slutet av 2012. Dessutom bekräftade resultatet av enkäten att det i barometerundersökningen är nödvändigt att spjälka upp ett så omfattande fenomen som arbetslösheten, så att det blir möjligt att få en mångsidigare bild av det undersökta fenomenet. Ett intressant resultat var att ungdomsarbetslösheten i regel upplevdes som ett av de största välfärdsproblemen vid svarstidpunkten, medan ungdomsarbetslöshetens utvecklingstrend under de närmaste åren delade expertåsikterna. Det är uppenbart att den offentliga debatten om ungdomsarbetslösheten och ungdomsgarantin, som infördes i början av 2013, påverkade barometerresultaten. Resultatet torde kunna tolkas så att en del av experterna trodde starkare än andra på åtgärderna enligt ungdomsgarantin och litade på att de skulle bita på ungdomsarbetslösheten under de närmaste åren. Den andra ytterligheten företrädde svarande som trots de pågående åtgärderna i samhället förutspådde att ungdomsarbetslösheten kommer att förvärras ytterligare.

Förhandsuppskattningarna av tillgången till service mera pessimistiska än tidigare

I barometerenkäten utreddes förutom uppskattningarna av välfärdssituationen även experternas åsikter om tillgången till olika tjänster. Ser man till hela materialet upplevdes tillgången till kollektivtrafik, mentalvårdsservice, högskoleutbildningsservice, skatteverkets service och specialläkarservice som svårast. I det regionala materialet fördelade sig uppskattningarna av tillgången till service på olika sätt, dock så att de från Österbotten som svarade bedömde att tillgången till ovannämnda tjänster var svårare. I Södra Österbotten upplevdes förutom de ovannämnda även tillgången till polisens och Räddningsverkets samt arbets- och näringsförvaltningens service som svår. I Mellersta Österbotten betonade man inte så mycket att det var svårt att få tillgång till administrativ service, utan utöver kollektivtrafik och högskoleutbildningsservice var man bekymrad för tillgången till framför allt hälsoservice.

Tillgången till ovannämnda service bedömdes i huvudsak försvåras ytterligare under de närmaste åren. De som svarade tycktes dessutom förhålla sig pessimistiskt till utvecklingstrenderna för tillgången till administrativ service i samtliga österbottniska landskap. Även om det numera finns ett brett utbud av webbtjänster, tycks det vara så att experterna inte tror att de elektroniska tjänsterna kompenserar de förändringar som beror på att nätverket av serviceställen utglesas och koncentreras. Resultatet väcker frågan om de som besvarade barometern uppfattar god tillgång till service uttryckligen som service "face to face", som baserar sig på personlig växelverkan och möte ansikte mot ansikte. Utmärkande för serviceformen är förutom att det handlar om närservice dessutom att den ofta är förenad med stark specialkompetens.

Bibliotekstjänster, dagligvaruhandelns tjänster, utbildningsservice på grundstadiet, idrotts- och motionstjänster, rådgivningsservice och förskolepedagogisk service ansågs vara den mest lättillgängliga servicen. Det var positivt att de som svarade trodde att denna (bas)service som stöder människornas vardagsvälfärd förblir oförändrad eller till och med mera lättillgänglig under de kommande åren. Det är skäl att komma ihåg att välfärdsservicen är en viktig del av människornas välfärdshelhet utan att förglömma inverkan av människornas egna sociala nätverk och egen livsmiljö. Välfärd och välfärdsservice är dessutom viktiga attraktionsfaktorer för regionerna och en del av den regionala konkurrenskraften.

På det hela taget förutspåddes nu mera pessimistiska utvecklingstrender för tillgången till service än i föregående välfärdsbarometer 2009. Resultaten av barometerundersökningen kunde tolkas så att kommunernas föränderliga omvärld och den osäkerhet som hänför sig till de strukturella förändringarna eventuellt avspeglar sig i experternas pessimistiska förhandsuppskattningar av de närmaste årens förändringstrender för tillgången till service. När man granskar hela materialet syntes den negativa förändringstrenden kraftigast i förhandsuppskattningarna av banktjänster, skatteverkets service, utbildningsservice på andra stadiet och högskoleutbildningsservice mellan barometrarna 2009 och 2012. Undersökningsresultaten som gäller tillgången till service väcker åtminstone två slags frågor:

1. Serviceanvändarnas differentiering i de österbottniska landskapen:

- Hur kan de växande skillnaderna mellan serviceanvändarna beaktas tillräckligt när servicen (särskilt elektroniska tjänster) utvecklas?

Är det så att personer som kan söka elektroniska tjänster och uträtta ärenden elektroniskt upplever att det är lätt att få service?

- Däremot kan det hända att personer som inte kan använda webb-tjänster, för vilka myndighetsärenden är för svårbegripliga eller som har behov av att utträta ärenden personligen upplever att det blir svårare att få service.

2. De utmanande framtidsutsikterna för unga:

- Hur kan man gå på djupet med den svåra ekvation som tycks vara förknippad med växande ungdomsarbetslöshet och samtidigt krympande möjligheter till vidareutbildningsmöjligheter efter grundskolan?

Förutom att välfärden enligt barometerresultaten tycks ha differentierats i de österbottniska landskapen, kan man skönja en polariseringsutveckling mellan serviceanvändarna. Hotet är att till exempel människor som bor i glesbygden och saknar bil och människor som har det sämre ställt och inte kan söka efter (elektroniska) tjänster och utnyttja dem marginaliseras och blir utan den service de behöver. Det kan också anses som en oroväckande utvecklingstrend att samtidigt som man ser att ungdomsarbetslösheten försämras förutspår man att tillgången till utbildningsservice på andra stadiet försämras.

Betydelsen av produktionen av regional välfärdsinformation ökar

Välfärdsbarometerundersökningen, som nu genomfördes för andra gången i de österbottniska landskapen, visade på ett intressant sätt på vikten av regionalt producerad välfärdsinformation. Trots att till exempel befolkningsstrukturen på många sätt är mycket likadan i de österbottniska landskapen, syntes klara skillnader i experternas betoningar i de olika landskapen. När man tolkar resultaten är det viktigt att komma ihåg att verkligheten inom olika samarbetsområden och olika kommuner i landskapen kan se helt olika ut. Sålunda varierar välfärdssituationen och tillgången till service sannolikt inom landskapen. Även i de öppna svaren påpekades att det var en utmaning för experterna att göra en helhetsuppskattning av sitt verksamhetsområde.

”Svårt att tänka på Mellersta Österbotten som en helhet. Tillgången till service kan vara god i Karleby medan det är svårt att få service på landsbygden.”
(Svarande 248)

När kommunerna blir större genom kommunsammanslagningar borde särskild uppmärksamhet fästas vid att man i välfärdsundersökningen är starkare

medveten om välfärdens differentiering och splittring mellan olika områden och befolkningsgrupper. Det är också fråga om att skillnaderna i välfärd mellan olika områden och befolkningsgrupper ökar när samhället omkring förändras. I fortsättningen är det av största vikt att välfärdsbarometern upprepas regelbundet och fortsätter att utvecklas. På så sätt kan man säkerställa att det så småningom uppstår långsiktig uppföljning, utnyttjande och jämförelse av välfärdsinformation i Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten.

8 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT TUTKIMUKSEN TULOKSISTA

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri -tutkimus toteutettiin kaksikielisenä, sähköisenä asiantuntijakyselynä marras – joulukuussa 2012. Vastaava barometrikysely toteutettiin edellisen kerran toukokuussa 2009. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää eri alojen asiantuntijoiden arvioita eteläpohjalaisten, keskipohjalaisten ja pohjalaisten hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen tilasta sekä niiden kehityssuunnista. Tutkimustulokset koottiin eri ammattiryhmiä edustavien asiantuntijoiden yhdistettyjen näkemysten pohjalta. Uutena vastaajaryhmänä kyselyyn valittiin 47 järjestöjen edustajaa pohjalaismaakunnista.

Tulokset esiteltiin kokonaisaineiston tasolla sekä maakunnittain eriteltyinä. Barometrikyselyyn vastasi yhteensä 493 asiantuntijaa, jotka edustivat kattavasti eri ammattialoja ja kaikkia kolmea pohjalaismaakuntaa. Asiantuntija-arvioiden pohjalta kootuissa tuloksissa painottuvat sivistystoimen ja sosiaalitoimen edustajien näkemykset pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta. Kyselyn lopulliseksi kokonaisvastausprosentiksi muodostui 44,4 %.

Säännöllisesti toistettuna hyvinvointibarometri antaa tietoa hyvinvoinnin ja palvelujen saatavuuden muutoksista. Nyt toisen kerran Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla toteutettu hyvinvointibarometri osoitti, että hyvinvoinnin ja palvelujen tilassa oli tapahtunut muutoksia vertailujakson (2009–2012) aikana. Jatkossa ensiarvoisen tärkeää on, että hyvinvointibarometria toistetaan säännöllisesti ja sen kehittämistä jatketaan. Tulosten tulkinnassa on hyvä muistaa, että barometri väistämättä yksinkertaistaa tutkimuksen kohteena olevia ilmiöitä, eikä se sellaisenaan vastaa kysymykseen, mistä muutokset hyvinvoinnissa johtuvat.

Hyvinvoinnista piirtyy myönteinen yleiskuva, mutta maakuntien ja väestöryhmien välillä hyvinvointi eriytyy

Hyvinvointibarometrin vastaajilla oli kokonaisuudessaan melko myönteinen näkemys toimialueidensa väestön hyvinvoinnista vuoden 2012 lopussa. Edellisessä hyvinvointibarometrissa ennakoitu kielteinen hyvinvoinnin kehityssuunta ei näyttäisi tulosten valossa täysin toteutuneen. Hyvinvoinnin tila nähtiin kuitenkin lievästi kielteisempänä kuin vuonna 2009. Tulos poikkesi esimerkiksi valtakunnallisen Sosiaalibarometrin (Hakkarainen ym. 2012, 31–32) arvioista. Vuonna 2012 Sosiaalibarometrin vastaajat arvioivat hyvinvoinnin kokonaistilanteen koko vertailujakson (1997–2012) parhaimmaksi.

Maakuntien välisessä keskiarvovertailussa paljastui, että myönteisimmin hyvinvoinnin ajankohtaisen kokonaistilanteen näkivät Pohjanmaan vastaajat ja kielteisemmin Etelä-Pohjanmaan vastaajat. Pohjanmaan väestön hyvinvoinnin kokonaistilanne arvioitiin myös edellisessä mittauksessa pohjalaismaakuntien parhaimmaksi. Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan hyvinvoinnin kokonaistilaa koskevat ajankohtaisarviot erosivat toisistaan jonkin verran tässä barometrissa, kun taas vuoden 2009 barometrissa hyvinvoinnin kokonaistilaa koskevat arviot olivat molemmissa maakunnissa samansuuntaisia.

Muista pohjalaismaakunnista poiketen Etelä-Pohjanmaalla vastaava asiantuntija-barometri toteutettiin nyt jo neljännen kerran. Edelliset tutkimukset ovat vuosilta 2005, 2007 ja 2009. Etelä-Pohjanmaan osalta huolestuttavana voidaan pitää sitä, että väestön hyvinvoinnin kokonaistilanne näyttää asiantuntija-arvioiden mukaan heikentyneen lähes yhtäjaksoisesti vuodesta 2005 lähtien. Vuosina 2005 ja 2007 eteläpohjalaisten hyvinvoinnin kokonaistilannetta kuvaavaksi keskiarvopistemääräksi saatiin 3,63 vuosina 2005 (Lehtola & Jokiranta 2005, 16; Lehtola ym. 2007, 9). Nyt keskiarvoluku jäi barometritutkimuksessa 3,55:een.

Barometrikyselyssä asiantuntijavastaajat arvioivat myös hyvinvoinnin kokonaistilanteen muutosta seuraavien neljän vuoden aikana. Arviot hyvinvoinnin tulevasta kehityksestä olivat jossain määrin kielteisiä, mutta vuoden 2009 vastaaviin ennakoarvionteihin verrattuna kuitenkin hieman optimistisempia. Maakunnittain tarkasteltuna Keski-Pohjanmaan vastaajat näkivät hyvinvoinnin tilan kehityssuunnan aikaisempaa optimistisemmin.

Hyvin mielenkiintoista on todeta, että Etelä-Pohjanmaalla arviot hyvinvoinnin heikkenemisestä olivat jälleen maltillisempia kuin muissa pohjalaismaakunnissa, kun taas maakunnittain vertailtuna pessimistisimmin hyvinvoinnin muutossuuntaa ennakoivat Pohjanmaan vastaajat. Tulos vastaa edellisen hyvinvointibarometrin antamaa kuvaa. Etelä-Pohjanmaan osalta tulosta voinee tulkita vastaajien muita pohjalaismaakuntia vahvemmaksi luottamukseksi tulevaisuuteen.

Kuva pohjalaismaakuntien asukkaiden hyvinvoinnista tarkentui ja sirpaloitui, kun hyvinvointia tarkasteltiin väestöryhmittäin. Barometri piirsi väestöryhmien välille huomattavia hyvinvointieroja. Vuosien 2009 ja 2012 barometrimittausten perusteella hyvinvointivajeet vaikuttivat olevan valitettavan pysyviä nimenomaan heikoimmassa asemassa olevien ihmisten kohdalla. Voimakkaimmin hyvinvoinnin puutteista kärsivät asunnottomat, ylivelkaantuneet, päihdeongelmaiset, työttömät ja pienituloiset. Vaikka asunnottomien väestöryhmään liitettiin merkittäviä hyvinvoinnin vajeita, asunnottomuus nähtiin pohjalaismaakunnissa vähäisenä

ongelmana. Vuosien 2009–2012 vertailujakson aikana asunnottomuus näytti helpottuneen erityisesti Keski-Pohjanmaalla ja jonkin verran myös Pohjanmaalla. Sen sijaan Etelä-Pohjanmaalla asunnottomuus näytti vaikeutuneen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien hyvinvoinnin edistämiseen ja erityistä tukea tarvitsevien väestöryhmien tunnistamiseen sekä tarkoituksenmukaisten palvelujen kohdentamiseen. Yhteiskunnan pirstaloitunut ja sektoroitunut palvelujärjestelmä toimii usein puutteellisesti moniongelmaisten ihmisten kohdalla, mikä korostaa muun muassa sujuvan viranomaisyhteistyön sekä yksilöllisen ja kokonaisvaltaisen palveluohjauksen merkitystä.

Tätä tutkimusta varten kyselylomaketta täydennettiin eläkeläisten väestöryhmällä. Mielenkiintoista oli, että eläkeläisten asema nähtiin hyvin positiivisesti. Myönteistä tulosta selittää se, että nykyisin vanhuseläkkeelle siirtyvien ihmisten fyysinen toimintakyky on useimmiten säilynyt hyvänä. He ovat pääasiassa kohtuullisen hyvin toimeentulevia ja eläkkeelle siirtyminen nähdään melko aktiivisena elämänvaiheena (esim. Ylikännö 2008, 90–92.) Tuloksesta oli lisäksi tulkittavissa, että vastaajat olivat pääasiassa mieltäneet eläkeläiset vanhuseläkeläisiksi. Tarkkaan ottaen eläkeläisten väestöryhmään kuuluvat myös työkyvyttömyyseläkkeellä olevat ihmiset, joiden elämäntilanne ja asema yhteiskunnassa voivat olla huomattavasti haavoittuvampia kuin vanhuseläkeläisten.

Kokonaisaineiston analyysin perusteella työttömien, ylivelkaantuneiden ja mielenterveysongelmista kärsivien hyvinvoinnin toteutumista arvioitiin tässä barometrissa kuitenkin hieman aikaisempaa myönteisemmin. Esimerkiksi maahanmuuttajien hyvinvointi näyttäisi kohentuneen vertailujakson 2009–2012 aikana. Tuloksen voi tulkita heijastelevan alueella asuvien maahanmuuttajien onnistunutta kotouttamista ja sen myötä heidän osallisuutensa vahvistumista yhteiskunnan eri toiminnoissa. Erityisesti Pohjanmaan alueella maahanmuuttajista on pitkä kokemus usean sukupolven ajalta, joten väestöryhmä alkaa hiljalleen olla osa alueen kulttuuria ja arkielämää.

Pohjanmaa poikkesi osin muista pohjalaismaakunnista väestöryhmäkohtaisessa hyvinvointitarkastelussa, sillä asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten ja työttömien lisäksi mielenterveysongelmaisten arvioitiin olevan alueella heikoimmassa asemassa. Tässä kohdin on kiinnostavaa kysyä, kytkeytyykö Pohjanmaalla mielenterveysongelmaisten väestöryhmään liitetty huono-osaisuus barometrin tuottamaan tulokseen, jossa Pohjanmaalla merkittävimmiksi ajankohtaisiksi hyvinvoinnin haasteiksi nousivat psyykkiset pitkäaikaissairaudet ja yksinäisyys.

Hyvinvoinnin haasteina nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys, päihteet ja mielenterveys

Edellisessä hyvinvointibarometrissa ennakoitu velkaongelmien ja työttömyyden raju vaikeutumisen eivät heijastuneet niin terävästi vuoden 2012 barometrivastauksista kuin vuonna 2009 annetuista pessimistisistä ennakoarvioista olisi saattanut olettaa. Vuoden 2012 lopussa merkittävimmiä hyvinvointia uhkaaviksi ongelmiksi nousivat psyykkiset pitkäaikaissairaudet, nuorisotyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyys, päihteiden käyttö, yksinäisyys ja velkaongelmat. Pohjalaismaakunnissa ajankohtaisarviot hyvinvointiongelmista painottuvat eri tavoin. Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla korostuivat pitkäaikaistyöttömyys, nuorisotyöttömyys, psyykkiset pitkäaikaissairaudet ja päihteiden käyttö, kun taas Pohjanmaalla terävimminkin nousivat psyykkiset pitkäaikaissairaudet, yksinäisyys, päihteiden käyttö ja velkaongelmat. Kaikissa pohjalaismaakunnissa alueiden vahvuudeksi nousivat selkeimmin viihtyisä ja puhdas elinympäristö sekä hyvä asumistaso.

Pohjanmaan tuloksissa heijastuneen alueen korkea työllisyys, joka ilmeisesti vaikutti myös siihen, etteivät nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys huolestuttaneet alueen vastaajia siinä määrin kuin kahden muun pohjalaismaakunnan vastaajia. Tulos herättää kysymään, miksi Pohjanmaan aluetta koskeissa asiantuntija-arvioissa korostuivat juuri psyykkisten pitkäaikaissairauksien ja yksinäisyyden kaltaiset psykososiaaliset ongelmat. Vuonna 2012 toteutettu ATH-tutkimus nostaa Pohjanmaan vahvuudeksi yhteisöllisyyden ja tulosten mukaan pohjalaiset ovat sosiaalisesti aktiivisempia kuin koko Suomessa keskimäärin (Pohjanmaan liitto 2013). Asiantuntijakyselynä toteutettu hyvinvointibarometritutkimus ja kansalaiskyselynä toteutettu ATH-tutkimus piirtävät alueesta jossain määrin toisistaan poikkeavaa kuvaa, joskin on muistettava, että ATH-tutkimuksenkin valossa pohjalaisten hyvinvointi näyttää eriytyneeltä. Lisäksi hyvinvointibarometrissa Pohjanmaan vastaajissa oli määrällisesti eniten sosiaalihuollon edustajia, jotka työssään kohtaavat niin toimeentulo-ongelmista kuin psykososiaalisista ongelmista kärsiviä ihmisiä.

Johtopäätöksenä todettakoon, että pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin riskitekijät näyttivät tiivistyvän korostetusti kahteen luokkaan: taloudellisen toimeentulon ongelmiin sekä päihde- ja mielenterveysongelmiin. Myönteisenä signaalina voidaan nähdä vastaajien aikaisempaa valoisammat ennakoarviot velkaongelmien ja päihteiden käytön lähivuosien kehityssuunnista. Tutkimus kertoo silti huolestuttavaa viestiä siitä, että mielenterveys- ja päihdeongelmat, yksinäisyys, velkaongelmat, alhainen tulotaso ja työttömyys näyttäisivät muodostavan valitettavan pysyvän hyvinvointivajeiden ytimen, vaikka ongelmat painottuivatkin eri tavoin eri maakunnissa. Tutkimuksissa on toistuvasti osoitettu toimeentulon, päihteiden käytön ja

mielenterveyden ongelmien kasaantuessaan kietoutuvan yhteen ja muotoutuvan haastavaksi moniongelmaisuuksi. Hyvinvoinnin puutteilla on taipumusta kasaantua samoille henkilöille, väestöryhmille ja jopa saman suvun eri sukupolville. Tämän tutkimuksen perusteella elämäntilanteiden haavoittuvuus ja hyvinvoinnin puutteet näyttävät edelleen keskittyvän pohjalaismaakunnissa. Hyvinvointibarometri piirtää tulevaisuuden kehityssuuntaa, jossa velkaongelmien, työttömyyden, psyykkisten pitkäaikaissairauksien, pitkäaikaistyöttömyyden ja päihteidenkäytön ennakoidaan vaikeutuvan. Nykytilanteessa ja edelleen tulevaisuudessa on tärkeää jatkaa väestön yleistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä suunnata voimavaroja ennaltaehkäiseviin ja oikea-aikaisesti kohdentuviin palveluihin.

Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä koskevia mielipiteitä mitattiin hyvinvointibarometrissa nyt ensimmäisen kerran. Kysely osoitti, että varsinkin Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys koettiin hyvinvointia rapauttaviksi ongelmiksi vuoden 2012 lopussa. Lisäksi kyselytulos vahvisti, että työttömyyden kaltaista, laaja-alaista ilmiötä on barometritutkimuksessa tarpeen muuttaa hienojakoisemmaksi, jolloin mahdollistetaan monipuolisempi kuva tutkittavasta ilmiöstä. Mielenkiintoinen tulos oli, että nuorisotyöttömyys koettiin pääsääntöisesti yhdeksi merkittävimmäksi hyvinvointiongelmaiseksi vastaushetkellä, mutta nuorisotyöttömyyden lähivuosien kehityssuunta jakoi asiantuntijankäymykset. Ilmeistä on, että julkinen keskustelu nuorisotyöttömyydestä ja alkuvuodesta 2013 voimaantullut nuorisotakuu vaikuttivat osaltaan barometrituloksiin. Tulosta voinee tulkita siten, että osa asiantuntijoista uskoi muita vahvemmin nuorisotakuun mukaisiin toimenpiteisiin ja luotti niiden purevan nuorisotyöttömyyteen lähivuosien aikana. Toisessa ääripäässä olivat vastaajat, jotka meneillään olevista yhteiskunnallisista toimenpiteistä huolimatta ennakoivat nuorisotyöttömyyden edelleen vaikeutuvan.

Ennakoarviot palvelujen saatavuuden kehityssuunnista aikaisempaa pessimisti-empimpiä

Barometrikyselyssä selvitettiin hyvinvoinnin tilaa koskevien arvioiden lisäksi asiantuntijankäymyksiä eri palvelujen saatavuudesta. Vaikeimpana pidettiin joukkoliikennepalvelujen, mielenterveyspalvelujen, korkea-asteen koulutuspalvelujen, verohallinnon palvelujen ja erikoislääkäripalvelujen saatavuutta. Alueellisissa aineistoissa arviot palvelujen saatavuudesta painottuivat eri tavoin, kuitenkin niin, että Pohjanmaan vastaajat arvioivat edellä mainittujen palvelujen saatavuuden vaikeimmaksi. Etelä-Pohjanmaalla vaikeaksi koettiin edellä mainittujen lisäksi poliisin ja pelastustoimen palvelujen sekä työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen saatavuus. Keski-Pohjanmaalla ei niinkään painottunut hallintopalvelujen vaikea saatavuus, vaan joukkoliikennepalvelujen ja korkea-asteen koulutuspalvelujen

lisäksi huolta kannettiin etenkin terveystalvelujen saatavuudesta.

Edellä mainittujen palvelujen saatavuuden arveltiin pääasiassa vaikeutuvan edelleen lähivuosien aikana. Vastajaat näyttivät suhtautuvan lisäksi pessimistisesti hallintotalvelujen saatavuuden kehityssuuntiin kaikissa pohjalaismaakunnissa. Vaikka palveluja on nykyään laaja-alaisesti saatavilla verkossa, näyttäisi siltä, etteivät asiantuntijat usko sähköisten palvelujen kompensoivan palvelusteverkoston karsimisesta ja keskittämisestä aiheutuvia muutoksia. Tulos herättää kysymään, mieltävätkö barometrivastajaat palvelun hyvän saatavuuden nimenomaan "face to face -tyyppiseksi", henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen ja kasvokkaiseen kohtaamiseen perustuvaksi. Palvelumuodolle on ominaista lähitalvelun lisäksi usein myös vahva erityisosaaminen.

Helppoisin saatavina palveluina pidettiin kirjastotalveluja, päivittäistavarakauppatalveluja, perusasteen opetuspalveluja, liikuntatalveluja, neuvotalveluja ja varhaiskasvatuspalveluja. Myönteistä oli, että vastajaat uskoivat näiden ihmisten arjen hyvinvointia tukevien (perus)palvelujen saatavuuden säilyvän ennallaan tai jopa helpottuvan tulevien vuosien aikana. On syytä muistaa, että hyvinvointitalvelut ovat tärkeä osa ihmisten hyvinvoinnin kokonaisuutta ihmisten omien sosiaalisten verkostojen ja elinympäristön vaikutuksia unohtamatta. Hyvinvointi ja hyvinvointitalvelut ovat lisäksi alueiden tärkeitä vetovoimatekijöitä ja osa alueellista kilpailukykyä.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 -tutkimuksen toteuttamisen aikana kunta- ja palvelurakennemuudistus eteni Suomessa määrätietoisesti ja kirjavin kääntein. Maakuntien toimintaympäristö on muuttunut viime vuosina paljon muun muassa yhteistoiminta-alueiden muodostamisen, kuntaliitosten ja valtion aluehallintoon liittyvien uudistusten myötä. Palveluja on uudelleenorganisoitu ja keskitetty voimakkaasti, eikä tässä näyttäisi lähivuosien aikana tapahtuvan suunnanmuutosta. Barometritutkimuksen pohjalta oli tulkittavissa, että kuntien muuttuva toimintaympäristö ja rakenteellisiin muutoksiin liittyvä epävarmuus mahdollisesti heijastuivat tuloksissa asiantuntijoiden pessimistisinä ennakoarvioina palvelujen saatavuuden lähivuosien muutossuunnista.

Kaiken kaikkiaan palvelujen saatavuuden kehityskulkuja ennakoitiin nyt pessimistisemmin kuin edellisessä hyvinvointibarometrissa vuonna 2009. Kokonaisuineiston tarkastelussa kielteinen muutossuunta ilmeni voimakkaimmin pankkipalveluja, verohallinnon palveluja, toisen asteen koulutuspalveluja ja korkea-asteen opetuspalveluja koskevissa ennakoarvioissa vuosien 2009 ja 2012 barometriien välillä. Palvelujen saatavuutta koskevat tutkimustulokset virittävät ainakin kahdenlaisia kysymyksiä:

1. Palvelujen käyttäjien eriytyminen pohjalaismaakunnissa:

- Miten palvelujen käyttäjien eriytymistä voidaan riittävästi huomioida palveluja (erityisesti sähköisiä palveluja) kehitettäessä? Onko niin, että henkilöt, jotka osaavat hakea sähköisiä palveluja ja asioida sähköisesti, kokevat palvelujen saatavuuden helppona?
- Sen sijaan henkilöt, jotka eivät osaa käyttää verkkopalveluja, joille viranomaisasiat ovat liian vaikeaselkoisia tai joilla syntyy tarve asioida henkilökohtaisesti, saattavat kokea palvelujen saatavuuden vaikeutuvan.

2. Nuorten haastava tulevaisuuden näkymä:

- Miten voidaan pureutua vaikeaan yhtälöön, johon näyttävät liittyvän kasvava nuorisotyöttömyys ja samanaikaisesti peruskoulun jälkeisten jatkokoulutusmahdollisuuksien kapeutuminen?

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometrin tulokset viittaavat siihen, että väestön polarisaatiokehitys on osa pohjalaismaakuntien todellisuutta. Sen lisäksi, että hyvinvointi vaikuttaa barometritulosten perusteella eriytyneen, on nähtävissä polarisaatiokehitystä palvelujen käyttäjien kesken. Uhkana on, että esimerkiksi haja-asutusalueilla asuvat, autottomat henkilöt ja heikossa asemassa olevat ihmiset, jotka eivät osaa hakea (sähköisiä) palveluja ja asioida niissä, tipahtavat palveluaukkoihin ja jäävät ilman tarvitsemiaan palveluja. Huolestuttavana kehityssuuntana voidaan myös pitää sitä, että samanaikaisesti nähdään nuorisotyöttömyys vaikeutuvana ja ennakoidaan toisen asteen opetuspalvelujen saatavuuden heikkenemistä.

Alueellisen hyvinvointitiedontuotannon merkitys kasvaa

Toisen kerran pohjalaismaakuntien alueella toteutettu hyvinvointibarometritutkimus osoitti mielenkiintoisella tavalla alueellisen hyvinvointitiedon tuotannon merkityksen. Vaikka pohjalaismaakunnat ovat esimerkiksi väestörakenteeltaan keskenään monin tavoin hyvin samankaltaisia alueita, näkyi asiantuntija-arvioissa selviä maakunnittaisia painotuseroja.

Tässä tutkimusraportissa tuloksia esiteltiin ensin kokonaisaineiston tasolla ja tämän jälkeen maakunnittain koko maakuntaa koskevinä keskiarvotarkasteluinä sekä prosenttijakaumina. Tulosten tulkinnassa on olennaista muistaa, että

maakuntien sisällä eri yhteistoiminta-alueiden ja eri kuntien todellisuus voivat poiketa toisistaan merkittävästikin. Näin ollen hyvinvoinnin tila ja palvelujen saatavuus todennäköisesti vaihtelevat maakuntien sisällä. Myös avoimissa vastauksissa huomautettiin, että asiantuntijan oli haasteellista tuottaa kokonaisarviota toiminta-alueestaan.

”Vaikea ajatella Keski-Pohjanmaata kokonaisuutena. Palvelujen saatavuus voi Kokkolassa olla hyvä ja maakunnassa vaikeasti tavoitettavissa.” (Vastaaja 248)

Kuntakoon kasvaessa kuntaliitosten myötä tulisikin kiinnittää erityistä huomiota siihen, että hyvinvointitutkimuksessa tiedostettaisiin vahvemmin hyvinvoinnin alueellinen ja väestöryhmittäinen eriytyminen ja pirstaloituminen. Kyse on myös alueellisten ja väestöryhmittäisten hyvinvointierojen kasvusta ja polarisaatiosta yhteiskunnallisen toimintaympäristön muuttuessa. Jatkossa on ensiarvoisen tärkeää, että hyvinvointibarometria toistetaan säännöllisesti ja sen kehittämistä jatketaan. Näin voidaan varmistaa vähitellen hyvinvointitiedon seuraaminen, hyödyntäminen ja vertailu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueilla.

Tässä barometritutkimuksessa äänen ovat saaneet kyselyyn osallistuneet asiantuntijat ja tutkimuksen toteuttajat. Asiantuntijatiedon rinnalle tarvitaan kansalaisten ja asiakkaiden tuottamaa hyvinvointitietoa palvelujen kehittämisen, asiakastyön, päätöksenteon ja tulevaisuuden ennakoinnin tueksi. Asiantuntijuuden käsitteen uudelleenmuotoutumisen ja monimuotoistumisen myötä näkökulma asiantuntijatietoon on laajentunut. Erinomainen esimerkki tästä on palvelun käyttäjien ja koulutettujen kokemusasiantuntijoiden asiantuntijatiedon kasvava hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä ja suunnittelussa sekä asiakastyössä. Kokemuksellinen hyvinvointitieto voi parhaimmillaan avata tuoreita näkökulmia alueelliseen hyvinvointiin sekä vahvistaa kansalaisten ja asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia, sosiaalista osallisuutta ja hyvinvointia paikallisyhteisössä ja laajemmin yhteiskunnassa.

LÄHTEET

- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.
- Eronen, A., Hakkarainen, T., Londén, P., Nykyri, A., Peltosalmi, J. & Särkelä, R. 2013. Sosiaalibarometri 2013. Ajankohtainen arvio hyvinvoinnista, palveluista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Helsinki: Suomen sosiaali ja terveys.
- Eräsaari, Risto. 2002. Avoimen asiantuntijuuden analytiikka. Teoksessa I. Pirttilä & S. Erikson (toim.) Asiantuntijuuden areenat. Jyväskylä: SoPhi, 21–38.
- Hakkarainen, K., Lallimo, J. & Toikko, S. 2012. Kollektiivinen asiantuntijuus ja jaetut käytännöt. Aikuiskasvatus 32, 246–256.
- Hakkarainen, T., Londén, P., Luhtanen, M., Peltosalmi, J., Siltaniemi, A. & Särkelä, R. 2012. Sosiaalibarometri 2012. Ajankohtainen arvio palveluista, palvelujärjestelmän muutoksesta ja kansalaisten hyvinvoinnista. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys.
- Helakorpi, S. 2005. Työn taidot – Ajattelua, tekoja ja yhteistyötä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 2/2005.
- Helakorpi, S. 2006. Koulutuksen kehittävä arviointi: Työkaluja osaamisen johtamiseen. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 4/2006.
- Hyvinvointikompassi. 2013. Hyvinvointi, palvelut ja väestö. [Verkkosivusto]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 14.7.2013]. Saatavana: <http://www.hyvinvointikompassi.fi/fi/web/hyvinvointikompassi/>
- Hänninen, S. & Palola, E. 2010. Johdatus jakojen problematiikkaan. Teoksessa S. Hänninen, E. Palola & M. Kaivonurmi (toim.) Mikä meitä jakaa?: Sosiaalipolitiikkaa kilpailuvaltiossa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 7–24.
- Jokiranta, H. 2010. Kunnan sosiaalipolitiikka murroksessa. Teoksessa E. Pihlajamäki, P., Kinnunen & K. Laiho (toim.): Tahdolla tuloksia sosiaalialalla. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 190–195.
- Julkunen, R. 2001. Suunnanmuutos: 1990-luvun sosiaalipoliittinen reformi Suomessa. Tampere: Vastapaino.
- Karvonen, S., Moisio, P., Simpura, J., & Heikkilä, M. 2008. Suomalaisten muuttuvat elinolot. Teoksessa S. Karvonen, P. Moisio, J. Simpura & M. Heikkilä (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes, 28–37.
- Kauppinen, T. M., Saikku, P. & Kokko, R.-L. 2010. Työttömyys ja huono-osaisuuden kasaantuminen. Teoksessa M. Vaarama, P. Moisio & S. Karvonen. Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 234–250.
-

- Keränen, T. 2010. Nuorten palvelukokemukset Uudenmaan ELY-keskuksen alueen TE-toimistoissa. [Verkkojulkaisu]. Uudenmaan ELY-keskus. [Viitattu 14.6.2013]. Saatavana: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/86891/Nuorten%20palvelukokemukset%20Uudenmaan%20ELY-keskuksen%20alueen%20TE-toimistoissa.pdf?sequence=1>
- Keski-Pohjanmaan liitto. 2010. Keski-Pohjanmaan hyvinvointistrategia 2015. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 27.7.2013]. Saatavana: http://www.keski-pohjanmaa.fi/tiedostot/Keski-Pohjanmaan_hyvinvointistrategia_2015.pdf
- Kinnunen, P., & Kurkinen, J. 2003. Kohti hyvinvointistrategiaa. Teoksessa P. Kinnunen & K. Kostamo-Pääkkö (toim.) Alueelliset hyvinvointistrategiat. [Verkkojulkaisu]. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 5, 3-15. [Viitattu 11.6.2013]. Saatavana: http://www.sosiaalikollega.fi/julkaisut/julkaisusarja/Julkaistu_5.pdf
- Koivunen, N. 2005. Miten kollektiivinen asiantuntijuus organisoituu? Hallinnon tutkimus 3, 32-45.
- Koskinen, S., Lundqvist, A. & Ristiluoma, N. 2012. Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa 2011. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Raportti 68/2012.
- Kuronen-Ojala, M., Knif, P., Saarijärvi, A., Lehtola, M. & Jokiranta, H. 2009. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009: Selvitys pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden tilasta sekä niiden muutossuunnista. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 42. [Viitattu 14.3.2013]. Saatavana: <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6028/Kuronen-Ojala%20Seamk%20B42.pdf?sequence=3>
- Lehtola, M. 2005. Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina: Hankkeen loppuraportti. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 24.
- Lehtola, M. & Jokiranta, H.. 2005. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2005: Raportti pilottikokeilun toteutuksesta ja tuloksista. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan yksikkö SoTe. Etelä-Pohjanmaan liiton julkaisu B 6.
- Lehtola, M., Jokiranta, H. & Kahila, P. 2003. Hyvinvoinnin tila Etelä-Pohjanmaalla: Selvitys ePohjanmaa-aluekeskusohjelman hyvinvointiklusterin työn taustamateriaaliksi. Seinäjoki: Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus ja Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen raportteja ja artikkeleita 86.
- Lehtola, M., Tuomela-Jaskari, S. & Jokiranta, H. 2007. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2007. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto. Etelä-Pohjanmaan liiton julkaisu B 30.

-
- Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. 2008. (toim.) Suomalaisen hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes.
- Niiranen, V., Seppänen-Järvelä, R., Sinkkonen, M. & Vartiainen, P. 2011. Johtaminen sosiaalialalla. Helsinki: Gaudeamus.
- Pohjanmaan liitto. 2013. Huomattavia eroja pohjalaisten hyvinvoinnissa. [Verkkosivu]. [Viitattu 27.6.2013]. Saatavana: <http://www.obotnia.fi/fi/d-Huomattavia-eroja-pohjalaisten-hyvinvoinnissa.aspx?docID=11234>
- Raitasalo, K., Huhtanen, P., Miekka, M. & Ahlström, S. 2012. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995–2011: ESPAD-tutkimusten tulokset. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 59/2012.
- Rantanen, T. & Toikko, T. 2006. Käytäntötutkimuksesta kansalaislähtöiseen kehittämiseen. Janus 14, 403–401.
- Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A. & Londén, P. 2007. Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Keski-Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Siltaniemi, A., Hakkarainen, T., Londén, P., Luhtanen, M., Perälähti, A. & Särkelä, R. 2011. Kansalaisbarometri 2011: Hyvinvointi, palvelut ja osallisuus kansalaismielipiteissä. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. [Viitattu 18.6.2013]. Saatavana: http://issuu.com/soste/docs/kansalaisbarometri_2011
- SOTKANet.2013. Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. [Verkkopalvelu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 19.10.2013]. Saatavana: <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu>
- Suomen Kuntaliitto. 2013a. Tilastoidindikaattorit. [Verkkosivu]. [Viitattu 31.10.2013]. Saatavana: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/indikaattorit/Sivut/ind.aspx?ind=70021&th=700&pos=14>
- Suomen Kuntaliitto. 2013b. Tilastoidindikaattorit. [Verkkosivu]. [Viitattu 31.10.2013]. Saatavana: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/indikaattorit/Sivut/ind.aspx?ind=70021&th=700&pos=16>
- Terveempi Pohjois-Suomi. 2013. Hyvinvointikertomus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 19.6.2013]. Saatavana: <http://sp.terps.foral.fi/Hyvinvointikertomus/hyvinvointikertomus.aspx>
- Turunen, M. 2013. Pohjanmaan väestö, sen hyvinvointi ja terveys sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän toimivuus: Kansalliseen vertailuun perustuvaa trenditietoa vuosilta 2005–2011. [Verkkajulkaisu]. Vaasa: Vaasan yliopisto. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 186. [Viitattu 14.7.2013]. Saatavana: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-464-3.pdf
- Vaarama, M., Moisio, P. & Karvonen, S. 2010. Johdanto. Teoksessa M. Vaarama, P. Moisio & S. Karvonen. Suomalaisen hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 10–18.
-

- Valtionvarainministeriö. 2013a. Asiakaspalvelu 2014 – Yhdessä palvelut lähelle: Julkisen hallinnon asiakaspalvelun kehittämishankkeen loppuraportti. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Valtionvarainministeriön julkaisuja 14/2013. [Viitattu 20.6.2013]. Saatavana: https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/04_hallinnon_kehittaminen/20130612Asiaka/Asiakaspalvelu_2014_netti.pdf
- Valtionvarainministeriö. 2013b. Yhteispalvelupiste. [Verkkosivu]. Helsinki: Valtiovarainministeriö. [Viitattu 27.6.2013]. Saatavana: <http://www.yhteispalvelu.fi/intermin%5Chankkeet%5Cyp%5Chome.nsf/pages/E97717EF95B30C9AC22571F0002FAA5D?opendocument>
- Ylikännö, M. 2008. Eläkeläisten ajankäyttö ja sen muutokset 1990-luvulla. Teoksessa E. Tuominen (toim.) Näkökulmia eläkeläisten hyvinvointiin - toimeentulosta kulutukseen ja ajankäyttöön. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen raportteja 4/2008, 65–95. [Viitattu 26.6.2013]. Saatavana: http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2139_459_440_3034_43/http%3B/content.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/fi/julkaisut/tutkimusjulkaisut/raportit/nakokulmia_elakelaisten_hyvinvointiin_toimeentulosta_kulutukseen_ja_ajankayttoon_7.pdf
- Zitting, J. & Ilmarinen, K. 2010. Missä on lähipalvelu?: Lähipalvelukäsitteen määrittely ja käyttö julkisissa asiakirjoissa. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 43/2010. [Viitattu 10.6.2013]. Saatavana: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/523f51c7-229f-46b4-b811-ea3e9cea6e11>
-

LIITTEET

Liite 1. Ennakkotiedote 23.11.2012 (suomi)

Ennakkotiedote Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 -kyselytutkimuksesta

Hyvä vastaanottaja

Marras-joulukuussa 2012 Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointia selvitetään laajalla asiantuntijakyselyllä. Tutkimus toteutetaan Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntaliittojen toimeksiannosta. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 -tutkimuksen toteutuksesta vastaa Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA.

Barometrikyselyllä kartoitetaan eri alojen ammattilaisten näkemyksiä alueen väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden nykytilasta sekä niiden kehityssuunnista. Teidän on valittu barometriin edustamaan oman ammattialanne asiantuntemusta. Toivomme, että voitte vastata kysymyksiin ja osallistua näin alueen väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen kehittämisen kannalta tärkeän tiedon tuottamiseen.

Lähetämme Teille sähköpostitse 30.11.2012 tutkimuksen saatekirjeen ja Webropol-linkin, josta pääsette vastaamaan barometrikyselyyn. Jokainen vastaus on tärkeä, jotta tutkimuksesta tulee alueellisesti ja maakunnallisesti kattava.

SONet BOTNIAN puolesta

Minttu Kuronen-Ojala
Hyvinvointibarometritutkija, YTM

Pohjanmaan maakuntien
sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA
Koskenalantie 16
60220 Seinäjoki
puh. 040 680 7192
minttu.kuronen-ojala@seamk.fi

Bilaga 2. Förhandsmeddelande 23.11.2012 (svenska)

Förhandsmeddelande om undersökningen Södra Österbottens, Mellersta Österbottens och Österbottens Välfärdsbarometer 2012

Bästa mottagare

I november-december 2012 utreds invånarnas välfärd i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten med hjälp av en omfattande expertenkät. Undersökningen görs på uppdrag av landskapsförbunden i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten. För genomförandet av undersökningen ansvarar kompetenscentrumet inom det sociala området i Österbotten SONet BOTNIA.

Med undersökningen utreds vilken syn experter inom olika ansvarsområden har på invånarnas välfärd och välfärdstjänsterna samt hur dessa borde förbättras. Du har blivit vald att delta i barometern som representant för ditt yrkesområde. Vi hoppas att du har möjlighet att svara på enkäten och på så sätt dela med dig av information som hjälper oss att förbättra invånarnas välfärd och de välfärdstjänster som erbjuds i området.

Den 30.11.2012 kommer vi att per e-post skicka dig ett följebrev och en länk till Webropol-systemet där du kan svara på frågorna. Varje svar är viktigt för att enkäten skall bli tack-ande, både regionalt och i landskapen.

Å SONet BOTNIAS vägnar

Minttu Kuronen-Ojala
Välfärdsbarometerforskare, SVM

De österbottniska landskapens kompetenscenter
inom det sociala området SONet BOTNIA
Koskenalantie 16
60220 Seinäjoki
tfn. 040 680 7192
minttu.kuronen-ojala@seamk.fi

Liite 3. Kyselylomake saatteineen 30.11.2012 (suomi)

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI-POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI 2012

Arvoisa vastaanottaja

Marras-joulukuussa 2012 Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointia selvitetään laajalla asiantuntijakyselyllä. *Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012* -tutkimuksen toteutuksesta vastaa SONet BOTNIA. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liitot ovat yhteistyökumppaneita. Lisäksi tutkimusyhteistyötä tehdään Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa. Ensimmäinen vastaava kyselytutkimus toteutettiin kolme vuotta sitten kaksikielisenä. Suomenkielinen raportti on saatavissa pdf-versiona osoitteessa <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6028/Kuronen-Ojala%20Seamk%20B42.pdf?sequence=3>.

Barometrikyselyllä kartoitetaan eri alojen ammattilaisten näkemyksiä alueen väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden nykytilasta sekä niiden kehityssuunnista. Hyvinvointi ajatellaan tässä yhteydessä laaja-alaisena käsitteenä, joka kattaa yksilön terveyden, sosiaaliset suhteet ja verkostot, toiminnan, elinolot, ympäristön ja palvelut.

Kyselyn vastaajat edustavat kuntien keskeisiä toimialoja, työ- ja elinkeinohallintoa, poliisia, pelastustoimintaa, Kansaneläkelaitosta, evankelis-luterilaisia seurakuntia sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöjä, jotka on valittu uutena vastaajajoukkona nyt toteutettavaan tutkimukseen. Tutkimuksen kohdejoukkoon kuuluu yhteensä 1111 asiantuntijaa. Toistettuna barometri antaa tietoa hyvinvoinnin pitkän aikavälin muutoksista.

Kertyvää tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi maakuntaohjelmassa, muussa alueellisessa suunnittelussa sekä kuntien hyvinvointikertomusten laatimisen tukena. Kyselyn tulokset kootaan tutkimusraportiksi 31.8.2013 mennessä. Kunkin maakunnan kyselyaineistot säilytetään luottamuksellisesti maakuntien liitoissa ja niitä voidaan hyödyntää myös muuhun tutkimustarkoitukseen.

Teidät on valittu barometriin edustamaan oman ammattialanne asiantuntemusta.

Pyydämme, että täytätte 10.12.2012 mennessä sähköisen Internet-lomakkeen osoitteessa

<http://digijumenterprise.com/answer/?sid=940701&chk=KTCGFFT6>

Vastaaminen vie aikaa noin viisitoista minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys käy ilmi tutkimusraportista. Toivomme, että ehditte vastata kyselyyn. Jokainen vastaus on tärkeä, jotta tutkimus olisi alueellisesti sekä maakunnallisesti kattava.

Yhteistyöterveisin

Asko Peltola
Asko Peltola
Maakuntajohtaja
Etelä-Pohjanmaan liitto

Olav Jern
Olav Jern
Maakuntajohtaja
Pohjanmaan liitto

Jukka Ylikarjula
Jukka Ylikarjula
Maakuntajohtaja
Keski-Pohjanmaan liitto

Arto Rautajoki
Arto Rautajoki
Kehitysjohtaja
Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

Kehitysjohtaja Arto Rautajoki, SONet BOTNIA, email: arto.rautajoki@seamk.fi, puh. 040 830 2399
Hyvinvointibarometritutkija (puoliaikainen) Minttu Kuronen-Ojala, SONet BOTNIA; minttu.kuronen-ojala@seamk.fi, puh. 040 680 7192

HYVINVOINTIBAROMETRI -KYSELY

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI-POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI
2012

Toivomme, että vastaatte kysymyksiin HENKILÖKOHTAISEN NÄKEMYKSENNE mukaisesti. Valitkaa OMAN TOIMIALUEENNE tilannetta mielestänne parhaiten kuvaava vaihtoehto. Toimialueella tarkoitetaan kuntia, joiden alueella organisaatio toimii. Esimerkiksi kuntayhtymät, ja useimmat valtiotahojen yksiköt toimivat useiden kuntien alueella kun taas peruskunta toimii vain yhden kunnan alueella.

Analyysivaiheessa kyselyn tulokset käsitellään siten, etteivät esimerkiksi yksittäisen vastaajan taustaorganisaatio tai tehtävä käy ilmi tutkimusraportista.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri on toteutettu aikaisemmin vuonna 2009.

Pyydämme vastaamaan **viimeistään 10.12.2012**.

Lisätietoja:

Kehitysohjaaja Arto Rautajoki, SONet BOTNIA
arto.rautajoki@seamk.fi; 040 830 2399

Hyvinvointibarometritutkija (puoliaikainen) Minttu Kuronen-Ojala, SONet BOTNIA
minttu.kuronen-ojala@seamk.fi; 040 680 7192

Kysymykset:

1. Vastaajan taustaorganisaatio ja tehtävä

Valitkaa vain yksi vaihtoehto. Jos toimitte samanaikaisesti useissa eri tehtävissä (niin sanotut o-tohtävät), pyydämme vastaamaan pääasiallisen toimenkuvan mukaisesti.

Peruskunta tai kuntayhtymä

o KESKUSHALLINTO

- Kunnanjohtaja tai kaupunginjohtaja
- Hallintojohtaja, kunnansihteeri, kaupunginsihteeri tai kansliapäällikkö
- Taloushallinnon vastuhenkilö (talouspäällikkö, kunnankamreeri jne.)

o SIVISTYSTOIMI

- Sivistystoimenjohtaja
- Koulu- tai opetustoimenjohtaja
- Varhaiskasvatuksen vastuhenkilö
- Kirjastoimen vastuhenkilö
- Kulttuuritoimen vastuhenkilö
- Vapaa-aika- tai liikuntatoimen vastuhenkilö
- Nuorisotoimen vastuhenkilö
- Muu tehtävänimike, mikä?

o SOSIAALIHUOLTO

- Perusturvajohtaja, sosiaalijohtaja jne.
- Sosiaalityön vastuhenkilö (sosiaalis sihteeri, johtava sosiaalityöntekijä jne.)
- Varhaiskasvatuksen vastuhenkilö
- Kotipalvelun vastuhenkilö
- Vanhushuollon vastuhenkilö
- Muu tehtävänimike, mikä?

o TERVEYDENHUOLTO

- Ylilääkäri johtava lääkäri tai vastaava lääkäri
 Hoitotyön vastuuhenkilö (johtava hoitaja, ylihoitaja jne.)
 Vastaava hammaslääkäri tai johtava hammaslääkäri
 Mielenterveystoimiston tai -keskuksen ylilääkäri
 Muu tehtävänimike, mikä?

o ASUNTOTOIMI

- (Vuokra-)asuntoasioiden vastuuhenkilö (asuntosihteri jne.)

o ELINKEINOTOIMI

- Elinkeinoasioiden vastuuhenkilö (elinkeinotoimenjohtaja, elinkeinoasiamies jne.)

o TEKNINEN TOIMI

- Teknisen toimen vastuuhenkilö (tekninen johtaja, kaupungininsinööri, kunnaninsinööri jne.)

o YMPÄRISTÖTOIMI

- Ympäristöasioiden vastuuhenkilö (ympäristösihteri, ympäristönsuojelusihteri jne.)

o MUU KUNNAN JOHTORYHMÄÄN KUULUVA HENKILÖ

- Kehittämispäällikkö tai kehitysjohtaja
 Maaseutupäällikkö tai maaseutussihteri
 Muu tehtävänimike, mikä?

Kela

- Kelan vakuutuspiirin johtaja
 Kelan toimistonjohtaja

Poliisi

- Poliisipäällikkö tai apulaispoliisipäällikkö
 Ylikomisario tai komisario

Pelastustoimi

- Pelastusjohtaja
 Pelastuspäällikkö tai aluepalopäällikkö

Työ- ja elinkeinohallinto

- Työ- ja elinkeinotoimiston toimistonjohtaja tai apulaistoimistonjohtaja
 Johtava työvoimaneuvoja

Evankelis-luterilainen seurakunta

- Kirkkoherra
 Lapsityön vastuuhenkilö (vastaava lastenohjaaja, päiväkerhotoiminnanohjaaja jne.)

Järjestöt

- Järjestö- tai yhdistystoiminnan vastuuhenkilö (toiminnanjohtaja, puheenjohtaja, aluetyöntekijä jne.)

2. Taustaorganisaation toiminta-alue (Mainitkaa **KAIKKI** toimialueenne kunnat, alla oleva jaottele perustuu vuoden 2012 kuntajakoon).

Etelä-Pohjanmaa

- Alajärvi
 Alavus
 Evijärvi
 Ilmajoki
 Isojoki
 Jalasjärvi
 Karijoki
 Kauhajoki
 Kauhava
 Kuortane
 Kurikka
 Lappajärvi
 Lapua

Keski-Pohjanmaa

- Halsua
 Kannus
 Kaustinen
 Kokkola
 Lestijärvi
 Perho
 Toholampi
 Veteli

Pohjanmaa

- Isokyrö
 Kaskinen
 Korsnäs
 Kristiinankaupunki
 Kruunupyö
 Laihia
 Luoto
 Maalahti
 Mustasaari
 Närpiö
 Pedersören kunta
 Pietarsaari
 Uusikaarlepyy

- Seinäjoki
- Soini
- Teuva
- Töysä
- Vimpeli
- Ähtäri

- Vaasa
- Vähäkyrö
- Vöyri

3. Millaisiksi arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen tällä hetkellä?

Hyvä					Huono	EOS
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 0	

4. Miten arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuvan seuraavien neljän vuoden aikana?

Heikkenee		Säilyy
ennallaan		Vahvistuu	EOS
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 0

5. Hyvinvointi vaihtelee paitsi alueittain, myös eri väestöryhmien välillä.
Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne?

	Huonosti					Hyvin	EOS
	1	2	3	4	5	0	
Pienituloiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ylieläkkeelliset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työttömät	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Epävakaalla työuralla olevat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vähän koulutetut	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskelijat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Asunnottomat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pitkäaikaissairaat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vammaiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveysongelmaiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työkyvyttömät	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Päihdeongelmaiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yksinasuvat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhden huoltajan perheet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uusperheet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsiperheet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttajat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotona omaistaan hoitavat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nuoret ja nuoret aikuiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keski-ikäiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eläkeläiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ikääntyvät ja vanhukset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miehet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	Vaikea ongelma	Jonkin verran ongelmia	Ei on- gelmaa	EOS
Asuminen	1	2	3	0
Asunnottomuus	☐	☐	☐	☐
Ahtaasti asuminen	☐	☐	☐	☐
Asuntojen puutteellinen varustelu	☐	☐	☐	☐
Terveys	1	2	3	0
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	☐	☐	☐	☐
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	☐	☐	☐	☐
Onnettomuudet ja tapaturmat	☐	☐	☐	☐
Päihteiden käyttö	☐	☐	☐	☐
Toimeentulo	1	2	3	0
Alhainen tulotaso	☐	☐	☐	☐
Velkaongelmat	☐	☐	☐	☐
Työttömyys	☐	☐	☐	☐
Pitkäaikaistyöttömyys	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyöttömyys	☐	☐	☐	☐
Turvallisuus	1	2	3	0
Väkivallan uhka kotona	☐	☐	☐	☐
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	☐	☐	☐	☐
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	☐	☐	☐	☐
Omaisuusrikokset	☐	☐	☐	☐
Elinympäristö	1	2	3	0
Elinympäristön pilaantuminen	☐	☐	☐	☐
Elinympäristön epäviihtyisyys	☐	☐	☐	☐
Liikkumisen esteet	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen	1	2	3	0
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	☐	☐	☐	☐
Yksinäisyys	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallisten vaikutus- mahdollisuuksien vähäisyys	☐	☐	☐	☐

7. Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	Tilanne			EOS
	Ongelma vaikeutuu	säilyy ennallaan	Ongelma helpottuu	
Asuminen	1	2	3	0
Asunnottomuus	☐	☐	☐	☐
Ahtaasti asuminen	☐	☐	☐	☐
Asuntojen puutteellinen varustelu	☐	☐	☐	☐
Terveys	1	2	3	0
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	☐	☐	☐	☐
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	☐	☐	☐	☐
Onnettomuudet ja tapaturmat	☐	☐	☐	☐
Päihteiden käyttö	☐	☐	☐	☐
Toimeentulo	1	2	3	0
Alhainen tulotaso	☐	☐	☐	☐
Velkaongelmat	☐	☐	☐	☐
Työttömyys	☐	☐	☐	☐
Pitkäaikaistyöttömyys	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyöttömyys	☐	☐	☐	☐
Turvallisuus	1	2	3	0
Väkivallan uhka kotona	☐	☐	☐	☐
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	☐	☐	☐	☐
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	☐	☐	☐	☐
Omaisuusrikokset	☐	☐	☐	☐
Elinympäristö	1	2	3	0
Elinympäristön pilaantuminen	☐	☐	☐	☐
Elinympäristön epäviihtyisyys	☐	☐	☐	☐
Liikkumisen esteet	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen	1	2	3	0
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	☐	☐	☐	☐
Yksinäisyys	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	☐	☐	☐	☐

8. Asukkaiden mahdollisuudet saada palveluja vaihtelevat alueittain. Palveluiden saatavuudella tarkoitetaan sitä, että palvelu on asiakkaan käytettävissä tarpeen vaatiessa sekä kohtuullisen tai lakisääteisen ajan kuluessa. Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden toimialueellanne tällä hetkellä?

	Palvelujen saatavuus vaikeaa				Palvelujen saatavuus helppoa	EOS
	1	2	3	4	5	
Hallintopalvelut						0
Verohallinnon palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opetuspalvelut	1	2	3	4	5	0
Varhaiskasvatuspalvelut*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perusasteen opetuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toisen asteen opetuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Korkea-asteen koulutuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalipalvelut	1	2	3	4	5	0
Varhaiskasvatuspalvelut*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vammaispalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit, jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erityispalvelut (vammainen tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Terveyspalvelut	1	2	3	4	5	0
Neuvolapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Terveyskeskuslääkäripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erikoislääkäripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hammaslääkäripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupalliset palvelut	1	2	3	4	5	0
Päivittäistavarakauppalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huoltoasemapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Postipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pankkipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut palvelut	1	2	3	4	5	0
Joukkoliikennepalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjastopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuuripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteis palvelupisteestä tuotettavat palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐

* Tässä kyselylomakkeessa varhaiskasvatuspalvelut on sijoitettu sekä opetus- että sosiaalipalveluihin, koska varhaiskasvatuspalveluiden hallinto on siirtymävaiheessa sosiaalitoimen yhteydestä opetus- ja sivistystoimen yhteyteen.

9. Miten arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana? Palveluiden saatavuudella tarkoitetaan sitä, että palvelu on asiakkaan käytettävissä tarpeen vaatiessa sekä kohtuullisen tai lakisääteisen ajan kuluessa.

	Palvelujen saatavuus vaikeutuu			Palvelujen saatavuus helpottuu		EOS
	1	2	3	4	5	
Hallintopalvelut						0
Verohallinnon palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opetuspalvelut	1	2	3	4	5	0
Varhaiskasvatuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perusasteen opetuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toisen asteen opetuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Korkea-asteen koulutuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalipalvelut	1	2	3	4	5	0
Varhaiskasvatuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vammaispalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit, jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut kuten tulkkijä kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Terveyspalvelut	1	2	3	4	5	0
Neuvolapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Terveyskeskuslääkäripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erikoislääkäripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hammaslääkäripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupalliset palvelut	1	2	3	4	5	0
Päivittäistavara kauppalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huoltoasemapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Postipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pankkipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut palvelut	1	2	3	4	5	0
Joukkoliikennepalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjastopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuuripalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteis palvelupisteestä tuotettavat palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐

* Tässä kyselylomakkeessa varhaiskasvatuspalvelut on sijoitettu sekä opetus- että sosiaalipalveluihin, koska varhaiskasvatuspalveluiden hallinto on siirtymävaiheessa sosiaalitoimen yhteydestä opetus- ja sivistystoimen yhteyteen.

10. Tilaa kommentteille

Bilaga 4. Frågeformuläret jämte följebrev 30.11.2012 (svenska)

SÖDRA ÖSTERBOTTENS, MELLERSTA ÖSTERBOTTENS OCH ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSBAROMETER 2012

Ärade mottagare

I november-december 2012 utreds invånarnas välfärd i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten med hjälp av en omfattande expertenkät. För genomförandet av undersökningen ansvarar kompetenscentrumet inom det sociala området i Österbotten SONet BOTNIA. Landskapsförbunden i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten har medverkat i arbetet. Som forskningspartner verkar yrkeshögskolan i Seinäjoki SeAMK. För tre år sedan gjordes en motsvarande undersökning på två språk. En finskspråkig rapport kan läsas som pdf på adressen <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6028/Kuronen-Ojala%20Seamk%20B42.pdf?sequence=3>.

Med undersökningen utreds vilken syn experter inom olika ansvarsområden har på invånarnas välfärd och välfärdstjänsterna samt hur dessa borde förbättras. Välfärden betraktas här i vid bemärkelse och inkluderar individens hälsa, sociala förhållanden och nätverk, aktivitet, levnadsförhållanden, miljö och tillgång till service.

Enkäten skickas till personer som arbetar inom kommunernas mest centrala verksamhetsområden, arbets- och näringsförvaltningen, polisen, räddningsväsendet, FPA och den evangelisk-lutherska församlingen. För första gången är också social- och hälsovårdsbranschens organisationer med i undersökningen. Sammanlagt skickas undersökningen till 1111 sakkunniga. Eftersom barometerenkäten upprepas, ger den information om förändringar som skett i välfärden under loppet av en längre tid.

Den information som undersökningen ger kan utnyttjas t.ex. i landskapsprogrammen och den övriga regionala planeringen. Dessutom fungerar den som stöd för kommunernas välfärdsberättelse. Resultaten samlas i en forskningsrapport inom loppet av augusti 2013. Undersökningsmaterialet förvaras konfidentiellt av landskapsförbunden och kan användas också i andra forskningsprojekt.

Ni har blivit vald att delta i barometern som representant för ert yrkesområde.

Vi ber er senast 10.12.2012 svara på webbenkäten på adressen <http://digiumenterprise.com/answer/?sid=940701&chk=KTCGFFT6>

Det tar ca 15 minuter att svara. Svaren behandlas konfidentiellt. Ingen enskild svarares identitet kommer att framgå ur rapporten. Vi hoppas att ni har tid att svara på enkäten. Genom att svara hjälper ni oss att få en tillräckligt täckande bild av både regionen och landskapet.

Samarbetshälsningar

Asko Peltola
Landskapsdirektör
Södra Österbottens förbund

Olav Jern
Landskapsdirektör
Österbottens förbund

Jukka Ylikarjula
Landskapsdirektör
Mellersta Österbottens förbund

Arto Rautajoki
Utvecklingsdirektör
Kompetenscentrumet inom det sociala området i Österbotten SONet BOTNIA

Närmare uppgifter om undersökningen:

utvecklingsdirektör Arto Rautajoki, SONet BOTNIA, e-post: arto.rautajoki@seamk.fi,
tfn 040 830 2399

välfärdsbarometerforskare (på halvtid) Minttu Kuronen-Ojala, SONet BOTNIA, minttu.kuronen-ojala@seamk.fi, tfn 040 680 7192.

VÄLFÄRDSUNDERSÖKNING

SÖDRA ÖSTERBOTTENS, MELLERSTA ÖSTERBOTTENS OCH ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSBAROMETER 2012

Vänligen svara på frågorna ENLIGT ER PERSONLIGA UPPFATTNING.
Av de olika alternativen, VÄLJ DET ALTERNATIV SOM BÄST MOTSVARAR situationen i ert verksamhetsområde. Ett verksamhetsområde definieras som det område där organisationen har sin verksamhet. T.ex. kommunförbunden och de flesta av de statliga enheterna har sin verksamhet i flera kommuner medan en baskommun verkar enbart inom kommungränserna.

Analysen av enkätsvaren sker så att ingen enskild organisation eller arbetsuppgift syns eller lämnas ut i forskningsrapporten.

Tidigare har undersökningen genomförts i de österbottniska landskapen år 2009.

Svaren önskas **senast 10.12.2012**

Närmare uppgifter:

Utvecklingsdirektör Arto Rautajoki, SONet BOTNIA
arto.rautajoki@seamk.fi; 040 830 2399
Välfärdsbarometerforskare Minttu Kuronen-Ojala, SONet BOTNIA
minttu.kuronen-ovala@seamk.fi; 040 680 7192

Frågor

1. Svararens organisation och arbetsuppgift

Välj ett (1) alternativ. Ifall ni samtidigt har flera uppgifter (utöver den egna huvudsysslan), ber vi er svara enligt er huvudsakliga arbetsuppgift.

Baskommun eller kommunförbund

- CENTRALFÖRVALTNING
- Kommundirektör eller stadsdirektör
- Förvaltningschef, kommunsekreterare, stadssekreterare eller kanslichef
- Ansvarsperson för ekonomiförvaltning (ekonomichef, kommunkamrer etc.)
- BILDNINGSVÄSENDET
- Direktör för bildningsväsendet
- Direktör för skol- eller utbildningsväsendet
- Ansvarsperson för förskolepedagogik
- Ansvarsperson för bibliotek
- Ansvarsperson för kulturväsendet
- Ansvarsperson för fritids- och idrottsväsendet
- Ansvarsperson för ungdomsväsendet
- Annan uppgiftsbenämning, vilken?
- SOCIALVÅRD
- Bastrygghetschef, socialdirektör etc.
- Ansvarsperson för socialt arbete (socialsekreterare, ledande socialarbetare etc.)
- Ansvarsperson för förskolepedagogik

- Ansvarsperson för hemservice
- Ansvarsperson för äldreomsorg
- Annan uppgiftsbenämning, vilken?
- o HÄLSOVÅRD
- Överläkare/ ledande läkare eller ansvarsläkare
- Ansvarsperson för vårdarbete (ledande skötare, överskötare etc.)
- Ansvarig tandläkare eller ledande tandläkare
- Överläkare på mentalvårdsbyrå eller -central
- Annan uppgiftsbenämning, vilken?
- o BOSTADSVÄSENDET
- Ansvarsperson för (hyres-)bostadsärenden (bostadssekreterare etc.)
- o NÄRINGSVÄSENDET
- Ansvarsperson för näringsärenden (näringsdirektör, näringsombudsman etc.)
- o TEKNISKA VÄSENDET
- Ansvarsperson för tekniska väsendet (teknisk chef, stadsingenjör, kommuningenjör etc.)
- o MILJÖVÄSENDET
- Ansvarsperson för miljöärenden (miljösekreterare, miljövårdssekreterare etc.)
- o NÅGON ANNAN TILL KOMMUNENS ELLER SAMKOMMUNENS LEDNINGSGRUPP HÖRANDE PERSON
- Utvecklingschef eller utvecklingsdirektör
- Landsortschef eller landsortssekreterare
- Annan uppgiftsbenämning, vilken?

Folkpensionsanstalten

- Chef för försäkringsdistrikt på FPA
- Byråchef på FPA

Polisen

- Polischef eller biträdande polischef
- Överkommissarie eller kommissarie

Räddningsverket

- Räddningsdirektör
- Räddningschef eller regional brandchef

Arbets- och näringsförvaltningen

- Byråchef eller biträdande byråchef för arbets- och näringsbyrå
- Ledande arbetskraftsrådgivare

Evangelisk-lutherska församlingen

- Kyrkoherde
- Ansvarsperson för barnarbete (ansvarig barnledare, dagklubsverksamhetsledare etc.)

Organisationer

- Ansvarsperson för organisations- eller föreningsverksamhet (verksamhetsledare, ordförande, regionalarbetare osv.)

2. Bakgrundsorganisationens verksamhetsområde (nämn **ALLA** kommuner inom verksamhetsområdet. Grupperingen nedan baserar sig på kommunindelningen 2012.)

Södra Österbotten**Mellersta Österbotten****Österbotten**

Bostadslösa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Långtidssjuka	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handikappade	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personer med mentala problem	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsoförmögna	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personer med missbrukarproblem	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ensamboende	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Familjer med ensamförsörjare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyfamiljer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnfamiljer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Immigranter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personer som vårdar anhöriga hemma	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Unga och unga vuxna	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Medelålders	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pensionärer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seniorer och äldre	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Män	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvinnor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Hur betydande anser ni att följande problem är i ert verksamhetsområde för tillfället?

	Stort problem	I viss mån problematiskt	Inget problem	Kan inte säga
Boende	1	2	3	0
Bostadslöshet	☐	☐	☐	☐
Trångboddhet	☐	☐	☐	☐
Bristfälligt utrustade bostäder	☐	☐	☐	☐
Hälsa	1	2	3	0
Fysiska långtidssjukdomar	☐	☐	☐	☐
Psykiska långtidssjukdomar	☐	☐	☐	☐
Olyckshändelser och olycksfall	☐	☐	☐	☐
Missbruk av berusningsmedel	☐	☐	☐	☐
Utkomst	1	2	3	0
Låg inkomstnivå	☐	☐	☐	☐
Skuldproblem	☐	☐	☐	☐
Arbetslöshet	☐	☐	☐	☐
Långtidsarbetslöshet	☐	☐	☐	☐
Ungdomsarbetslöshet	☐	☐	☐	☐
Säkerhet	1	2	3	0
Våldshot i hemmet	☐	☐	☐	☐
Våldshot utanför hemmet	☐	☐	☐	☐
Trafiksäkerhetsproblem	☐	☐	☐	☐
Egendomsbrott	☐	☐	☐	☐
Levnadsmiljö	1	2	3	0
Levnadsmiljöns förening	☐	☐	☐	☐

Vantrivsel i levnadsmiljön	☐	☐	☐	☐
Begränsningar i rörelsefriheten	☐	☐	☐	☐
Sociala förhållanden och möjligheten att förverkliga sig	1	2	3	0
Otillräckliga fritidssysselsättningsmöjligheter	☐	☐	☐	☐
Ensamhet	☐	☐	☐	☐
Begränsade möjligheter att påverka utvecklingen i samhället	☐	☐	☐	☐

7. Hur uppskattar ni att följande problem kommer att förändras i ert verksamhetsområde under de kommande fyra åren?

	Problemet försvåras	Läget bibehålls oförändrat	Problemet minskar	Kan inte säga
Boende	1	2	3	0
Bostadslöshet	☐	☐	☐	☐
Trångboddhet	☐	☐	☐	☐
Bristfälligt utrustade bostäder	☐	☐	☐	☐
Hälsa	1	2	3	0
Fysiska långtidssjukdomar	☐	☐	☐	☐
Psykiska långtidssjukdomar	☐	☐	☐	☐
Olyckshändelser och olycksfall	☐	☐	☐	☐
Missbruk av berusningsmedel	☐	☐	☐	☐
Utkomst	1	2	3	0
Låg inkomstnivå	☐	☐	☐	☐
Skuldproblem	☐	☐	☐	☐
Arbetslöshet	☐	☐	☐	☐
Långtidsarbetslöshet	☐	☐	☐	☐
Ungdomsarbetslöshet	☐	☐	☐	☐
Säkerhet	1	2	3	0
Våldshot i hemmet	☐	☐	☐	☐
Våldshot utanför hemmet	☐	☐	☐	☐
Trafiksäkerhetsproblem	☐	☐	☐	☐
Egendomsbrott	☐	☐	☐	☐
Levnadsmiljö	1	2	3	0
Levnadsmiljöns förorening	☐	☐	☐	☐
Vantrivsel i levnadsmiljön	☐	☐	☐	☐
Begränsningar i rörelsefriheten	☐	☐	☐	☐
Sociala förhållanden och möjligheten att förverkliga sig	1	2	3	0
Otillräckliga fritidssysselsättningsmöjligheter	☐	☐	☐	☐
Ensamhet	☐	☐	☐	☐
Begränsade möjligheter att påverka utvecklingen i samhället	☐	☐	☐	☐

8. Invånarnas tillgång till service varierar mellan olika områden. Med tillgång till service menas här att det finns en möjlighet för invånaren att vid behov använda sig av servicen inom en rimlig eller lagstadgad tid.

Hur uppfattar ni tillgängligheten till följande service inom ert verksamhetsområde för tillfället?

	Svårt att få service				Lätt att få service	Kan inte säga
	1	2	3	4	5	
Administrativ service						0
Skatteverkets service	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbets- och näringsförvaltningens service	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Polisens och Räddningsverkets service	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningsservice	1	2	3	4	5	0
Förskolepedagogisk service*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Grundstadiets utbildningsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra stadiets utbildningsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskoleutbildningsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Social service	1	2	3	4	5	0
Förskolepedagogisk service*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handikappservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hemservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Boendeservice för äldre (serviceboende, åldringshem etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Specialservice (tolk- och transportservice för handikappade, specialservice inom barnskydd etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsoservice	1	2	3	4	5	0
Rådgivningsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsocentralens läkarservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Specialläkarservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mentalvårdsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandläkarservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tjänster inom handeln	1	2	3	4	5	0
Dagligvaruhandels tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Servicestationstjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Postens tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Banktjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra tjänster	1	2	3	4	5	0
Kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekstjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idrotts- och motionstjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samservicens tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐

* I detta frågeformulär har förskolepedagogiken placerats både under utbildningsservice och socialtjänster, eftersom dess förvaltning genomgår en övergång från socialväsendet till undervisnings- och bildningsväsendet.

9. Hur uppskattar ni att tillgängligheten till följande tjänster/service kommer att utvecklas inom ert verksamhetsområde under de kommande fyra åren? Med tillgång till service menas här att det finns en möjlighet för invånaren att vid behov använda sig av servicen inom en rimlig eller lagstadgad tid.

	Det blir svårare att få service				Det blir enklare att få service	Kan inte säga
	1	2	3	4	5	
Administrativ service						0
Skatteverkets tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbets- och näringsförvaltningens tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Polisens och Räddningsverkets tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningsservice	1	2	3	4	5	0
Förskolepedagogisk service*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Grundstadiets utbildningsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra stadiets utbildningsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskoleutbildningsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Social service	1	2	3	4	5	0
Förskolepedagogisk service*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handikappservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hemservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Boendeservice för äldre (serviceboende, åldringshem etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Specialservice (tolk- och transportservice för handikappade, specialservice inom barnskydd etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsoservice	1	2	3	4	5	0
Rådgivningsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsocentralens läkarservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Specialläkarservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mentalvårdsservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandläkartjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tjänster inom handeln	1	2	3	4	5	0
Dagligvaruhandelns tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Servicestationstjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Postens tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Banktjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra tjänster	1	2	3	4	5	0
Kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekstjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturtjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idrotts- och motionstjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samservicens tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Kommentarer

Liite 5. Muistutuskirje 11.12.2012 (suomi)

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI-POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI 2012

Arvoisa vastaanottaja

Marras-joulukuussa 2012 Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointia selvitetään laajalla asiantuntijakyselyllä. Tutkimuksen toteutuksesta vastaa SONet BOTNIA. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liitot ovat yhteistyökumppaneita.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 -kyselyllä kartoitetaan eri alojen ammattilaisten näkemyksiä alueen väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden nykytilasta sekä niiden kehityssuunnista. Kyselyvastaajat edustavat kuntien keskeisiä toimialoja, työ- ja elinkeinohallintoa, poliisia, pelastustointia, Kansaneläkelaitosta, evankelis-luterilaisia seurakuntia sekä järjestöjä, jotka on valittu uutena vastaajajoukkona nyt toteutettavaan tutkimukseen. Tutkimuksen kohdejoukkoon kuuluu yhteensä 1111 asiantuntijaa. Teidät on valittu barometriin edustamaan oman ammattialanne asiantuntemusta.

Pyydämme, etlette vielä ole vastanneet kyselyyn, että täyttäisitte 17.12.2012 mennessä (vastausaikaa on jatkettu) sähköisen internet-lomakkeen osoitteessa <http://digumenterprise.com/answer/?sid=940701&chk=KTCGFFT6>

Vastaaminen vie aikaa noin viisitoista minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys käy ilmi tutkimusraportista. Toivomme, että ehditte vastata kyselyyn. Jokainen vastaus on tärkeä, jotta tutkimus olisi alueellisesti sekä maakunnallisesti kattava. Mikäli olette jo vastannut kyselyyn, kiitämme tutkimusavusta.

Yhteistyöterveisin

Asko Peltola

Maakuntajohtaja, Etelä-Pohjanmaan liitto

Olav Jern

Maakuntajohtaja, Pohjanmaan liitto

Jukka Ylikarjula

Maakuntajohtaja, Keski-Pohjanmaan liitto

Arto Rautajoki

Kehitysjohtaja, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

Kehitysjohtaja Arto Rautajoki, SONet BOTNIA, arto.rautajoki@seamk.fi, puh. 040 830 2399

Hyvinvointibarometritutkija (puoliaikainen) Minttu Kuronen-Ojala, SONet BOTNIA, minttu.kuronen-ovala@seamk.fi, puh. 040 680 7192

Bilaga 6. Påminnelsebrev 11.12.2012 (svenska)

SÖDRA ÖSTERBOTTENS, MELLERSTA ÖSTERBOTTENS OCH ÖSTERBOTTENS
VÄLFÄRDSBAROMETER 2012

Ärade mottagare

I november-december 2012 utreds invånarnas välfärd i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten med hjälp av en omfattande expertenkät. För genomförandet av undersökningen ansvarar kompetenscentrumet inom det sociala området i Österbotten SONet BOTNIA. Landskapsförbunden i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten har medverkat i arbetet.

Genom enkäten Valfärdsbarometer 2012 för de Österbottniska landskapen kartläggs vilken syn experter inom olika ansvarsområden har på invånarnas välfärd och välfärdstjänsternas nuläge samt hur dessa borde utvecklas. De som ombetts besvara enkäten representerar kommunernas centrala verksamhetsområden, arbets- och näringsförvaltningen, polisen, räddningsväsendet, FPA och den evangelisk-lutherska församlingen samt organisationer som valts som ny grupp att besvara den undersökning som nu genomförs. Sammanlagt skickas undersökningen till 1111 sakkunniga. Ni har blivit vald att delta i barometern som representant för ert yrkesområde.

Vi ber att ni, ifall ni ännu inte har besvarat förfrågan, fyller i den elektroniska internet - blanketten senast 17.12.2012 (svarstiden har förlängts) under adress <http://digiuenterprise.com/answer/?sid=940701&chk=KTCGFFT6>

Det tar ca 15 minuter att svara. Svaren behandlas konfidentiellt. Ingen enskild svarares identitet kommer att framgå ur rapporten. Vi hoppas att ni har tid att svara på enkäten. Genom att svara hjälper ni oss att få en tillräckligt täckande bild av både regionen och landskapet. Ifall ni redan har besvarat enkäten, tackar vi för hjälpen med undersökningen.

Samarbetshälsningar

Asko Peltola

Landskapsdirektör, Södra Österbottens förbund

Olav Jern

Landskapsdirektör, Österbottens förbund

Jukka Ylikarjula

Landskapsdirektör, Mellersta Österbottens förbund

Arto Rautajoki

Utvecklingsdirektör, Kompetenscentrumet inom det sociala området i Österbotten SONet BOTNIA

Närmare uppgifter om undersökningen:

Utvecklingsdirektör Arto Rautajoki, SONet BOTNIA, arto.rautajoki@seamk.fi, tfn 040 830 2399

Välfärdsbarometerforskare (på halvtid) Minttu Kuronen-Ojala, SONet BOTNIA, minttu.kuronen-ojala@seamk.fi, tfn 040 680 7192

Liite 7. Muistutuskirje 19.12.2012

ETELÄ-POHJANMAAN, KESKI-POHJANMAAN JA POHJANMAAN HYVINVOINTIBAROMETRI 2012

Arvoisa vastaanottaja

Marras-joulukuussa 2012 Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointia selvitetään laajalla asiantuntijakyselyllä. Tutkimuksen toteutuksesta vastaa SONet BOTNIA. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liitot ovat yhteistyökumppaneita.

Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2012 -kyselyllä kartoitetaan eri alojen ammattilaisten näkemyksiä alueen väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden nykytilasta sekä niiden kehityssuunnista. Kyselyvastaajat edustavat kuntien keskeisiä toimialoja, työ- ja elinkeinohallintoa, poliisia, pelastustointia, Kansaneläkelaitosta, evankelis-luterilaisia seurakuntia sekä järjestöjä, jotka on valittu uutena vastaajajoukkona nyt toteutettavaan tutkimukseen. Tutkimuksen kohdejoukkoon kuuluu yhteensä 1111 asiantuntijaa. Teidät on valittu barometriin edustamaan oman ammattialanne asiantuntemusta.

Pyydämme, etlette vielä ole vastanneet kyselyyn, että täyttäisitte 28.12.2012 mennessä (vastausaikaa on jatkettu) sähköisen internet-lomakkeen osoitteessa <http://digiumenterprise.com/answer/?sid=940701&chk=KTCGFFT6>

Vastaaminen vie aikaa noin viisitoista minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys käy ilmi tutkimusraportista. Toivomme, että ehditte vastata kyselyyn. Jokainen vastaus on tärkeä, jotta tutkimus olisi alueellisesti sekä maakunnallisesti kattava. Mikäli olette jo vastannut kyselyyn, kiitämme tutkimusavusta.

Yhteistyöterveisin

Asko Peltola

Maakuntajohtaja, Etelä-Pohjanmaan liitto

Olav Jern

Maakuntajohtaja, Pohjanmaan liitto

Jukka Ylikarjula

Maakuntajohtaja, Keski-Pohjanmaan liitto

Arto Rautajoki

Kehitysjohtaja, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA

Lisätietoja tutkimuksesta antavat:

Kehitysjohtaja Arto Rautajoki, SONet BOTNIA, arto.rautajoki@seamk.fi, puh. 040 830 2399

Hyvinvointibarometritutkija (puoliaikainen) Minttu Kuronen-Ojala, SONet BOTNIA, minttu.kuronen-ojala@seamk.fi, puh. 040 680 7192

Bilaga 8. Påminnelsebrev 11.12.2012 (svenska)

SÖDRA ÖSTERBOTTENS, MELLERSTA ÖSTERBOTTENS OCH ÖSTERBOTTENS
VÄLFÄRDSBAROMETER 2012

Ärade mottagare

I november-december 2012 utreds invånarnas välfärd i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten med hjälp av en omfattande expertenkät. För genomförandet av undersökningen ansvarar kompetenscentrumet inom det sociala området i Österbotten SONet BOTNIA. Landskapsförbunden i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten har medverkat i arbetet.

Genom enkäten Välfärdsbarometer 2012 för de Österbottniska landskapen kartläggs vilken syn experter inom olika ansvarsområden har på invånarnas välfärd och välfärdstjänsternas nuläge samt hur dessa borde utvecklas. De som ombetts besvara enkäten representerar kommunernas centrala verksamhetsområden, arbets- och näringsförvaltningen, polisen, räddningsväsendet, FPA och den evangelisk-lutherska församlingen samt organisationer som valts som ny grupp att besvara den undersökning som nu genomförs. Sammanlagt skickas undersökningen till 1111 sakkunniga. Ni har blivit vald att delta i barometern som representant för ert yrkesområde.

Vi ber att ni, ifall ni ännu inte har besvarat förfrågan, fyller i den elektroniska internet - blanketten senast 28.12.2012 (svarstiden har förlängts) under adress <http://digiumenterprise.com/answer/?sid=940701&chk=KTCGFFT6>

Det tar ca 15 minuter att svara. Svaren behandlas konfidentiellt. Ingen enskild svarares identitet kommer att framgå ur rapporten. Vi hoppas att ni har tid att svara på enkäten. Genom att svara hjälper ni oss att få en tillräckligt täckande bild av både regionen och landskapet. Ifall ni redan har besvarat enkäten, tackar vi för hjälpen med undersökningen.

Samarbetshälsningar

Asko Peltola

Landskapsdirektör, Södra Österbottens förbund

Olav Jern

Landskapsdirektör, Österbottens förbund

Jukka Ylikarjula

Landskapsdirektör, Mellersta Österbottens förbund

Arto Rautajoki

Utvecklingsdirektör, Kompetenscentrumet inom det sociala området i Österbotten SONet BOTNIA

Närmare uppgifter om undersökningen:

Utvecklingsdirektör Arto Rautajoki, SONet BOTNIA, arto.rautajoki@seamk.fi, tfn 040 830 2399

Välfärdsbarometerforskare (på halvtid) Minttu Kuronen-Ojala, SONet BOTNIA, minttu.kuronen-ojala@seamk.fi, tfn 040 680 7192

Liite 9. Barometritutkimukseen valitut järjestöt ja yhdistykset

Etelä-Pohjanmaan maakunta

Enkäisevä Päihdetyö EHYT ry

Eläkeliiton Etelä-Pohjanmaan piiri (kuuluu myös Pohjanmaan suomenkieliset kunnat)

Eteläpohjalaiset Kylät ry (kuuluu myös Pohjanmaan suomenkieliset kunnat)

Etelä-Pohjanmaan 4H-piiri

Etelä-Pohjanmaan Muistiyhdistys ry

Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry (kuuluu EP ja Pohjanmaa)

Etelä-Pohjanmaan sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry

Etelä-Pohjanmaan Sydänpiiri

Kuurojen Liitto ry

Lakeuden Omaishoitajat ry

Omaiset mielenterveystyöntukena Etelä-Pohjanmaa ry

Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu PLU (kuuluu EP ja Pohjanmaa)

Seinäjoen Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Suomen Punainen Risti, Länsi-Suomen piiri (kuuluu suomenkielinen EP, KP ja P)

Yhteisöjen Yhdistys ry, Järjestötao

Keski-Pohjanmaan maakunta: 15

Eläkeliitto, Keski-Pohjanmaan piiri

Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan Marttapiiriliitto ry

Gamlakarleby Åldringsvänner rf

Keskipojalaiset Kylät ry - Byarna i Mellersta Österbotten rf

Keski-Pohjanmaan 4H-piiri Keski-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu Kepli

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Keski-Pohjanmaan sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry

Keski-Pohjanmaan Sydänpiiri

Kokkolan Ensi- ja turvakoti ry

Kokkolan vammaisjärjestöjen yhteistyötoimikunta

Kokkolanseudun Omaishoitajat ja Läheiset ry

Kokkotyö-säätiö

Ventuskartano ry

Yhteisöklubi SILTA, Kosti ry

Pohjanmaan maakunta: 15

Aktion Österbotten r.f. (Svenska Österbottens Byar r.f.)

FSSF Finlands svenska socialförbund r.f.

Jupiter-säätiö

Lihastautiliitto ry

Omaiset mielenterveystyön tukena Vaasan seutu (kuuluu myös KP)

MLL Pohjanmaan piiri (kuuluu EP, KP & P)

Pakolaisapu ry, Järjestöhautomo

Pohjanmaan Muistiyhdistys ry / Muistiluotsi

Samfundet Folkhälsan

SPR Österbottens svenska distrikt (SPR:n Länsi-Suomen piiri EP:n listalla)

Suomen Kuurosokeat ry

Vaasan Ensi- ja turvakoti

Vaasan Settlementtilyhdistys ry

Vaasan Seudun Yhdistykset ry – Vasanejdens Föreningar r.f. / Filantropia center

Vaasan sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry

Bilaga 10. Organisationer och föreningar som utsetts att delta i barometerundersökningen

Landskapet Södra Österbotten

Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf

Eläkeliiton Etelä-Pohjanmaan piiri (omfattar också de finskspråkiga kommunerna i Österbotten)

Eteläpohjalaiset Kylät ry (omfattar också de finskspråkiga kommunerna i Österbotten)

Etelä-Pohjanmaan 4H-piiri

Etelä-Pohjanmaan Muistiyhdistys ry

Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry (omfattar Södra Österbotten och Österbotten)

Etelä-Pohjanmaan sosiaalipsykiatrinen yhdistys ry

Etelä-Pohjanmaan Sydänpiiri

Finlands Dövas Förbund rf

Lakeuden Omaishoitajat ry

Omaisiet mielenterveystyön tukena Etelä-Pohjanmaa ry

Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu PLU (omfattar Södra Österbotten och Österbotten)

Seinäjoen Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry

SOSTE Finlands social och hälsa rf

Suomen Punainen Risti, Länsi-Suomen piiri (omfattar finskspråkiga Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten)

Yhteisöjen Yhdistys ry, Järjestötaalo

Landskapet Mellersta Österbotten: 15

Eläkeliitto, Keski-Pohjanmaan piiri

Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan Marttapiiriliiitto ry

Gamlakarleby Äldringvänner rf

Keskipojalaiset Kylät ry - Byarna i Mellersta Österbotten rf

Keski-Pohjanmaan 4H-piiri Keski-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu Kepli

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Mellersta Österbottens socialpsykiatriska förening rf

Keski-Pohjanmaan Sydänpiiri

Kokkolan Ensi- ja turvakoti ry

Kokkolan vammaisjärjestöjen yhteistyötoimikunta

Kokkolanseudun Omaishoitajat ja Läheiset ry

Kokkotyö-säätiö

Ventuskartano ry

Yhteisöklubi SILTA, Kosti ry

Landskapet Österbotten: 15

Aktion Österbotten r.f. (Svenska Österbottens Byar r.f.)

FSSF Finlands svenska socialförbund r.f.

Jupiter-säätiö

Muskelhandikappförbundet rf

Anhörigas stöd för mentalvården i Vasanejden (omfattar också Mellersta Österbotten)

MLL Pohjanmaan piiri (omfattar Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten)

Finlands Flyktinghjälp rf, Organisationssmedjan

Vasanejdens Minnesförening rf / Österbottens Minneslots

Samfundet Folkhälsan

SPR Österbottens svenska distrikt (SPR:n Länsi-Suomen piiri på Södra Österbottens lista)

Föreningen Finlands Dövblinda rf

Vasa mödra- och skyddshem

Vasa Settlementförening rf

Vaasan Seudun Yhdistykset ry – Vasanejdens Föreningar r.f. / Filantropia center

Vaasanseudun sosiaalipsykiatrinen yhdistys - Vasanejdens socialpsykiatriska förening ry

Liite 11. Muuttujien frekvenssit ja keskiluvut taulukoina

LIITETAULUKKO 1. Vastaajan taustaorganisaatio ja tehtävä

	Etelä-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Kokonaisaineisto
KESKUSHALLINTO				
Kunnanjohtaja tai kaupunginjohtaja	7	2	2	11
Hallintojohtaja, kunnansihtööri, kaupunginsihtööri tai kansliapäällikkö	7	8	8	23
Taloushallinnon vastuuhenkilö (talouspäällikkö, kunnankamreeri jne.)	2	6	6	14
SIVISTYSTOIMI				
Sivistystoimenjohtaja	8	3	3	14
Koulu- tai opetus-toimenjohtaja	0	3	1	4
Varhaiskasvatuksen vastuuhenkilö	6	12	2	20
Kirjastotoimen vastuuhenkilö	10	6	6	22
Kulttuuritoimen vastuuhenkilö	5	4	2	11
Vapaa-aika- tai liikuntatoimen vastuuhenkilö	9	2	3	14
Nuorisotoimen vastuuhenkilö	3	0	5	8
Muu tehtävänimike, mikä?	6	10	10	26
- Liikunnanohjaaja		- (apulais)rehtori	- Ansvarsperson för idrotts- och ungdomsväsendet	
- nuoriso-ohjaaja		- 4H-toiminnanjohtaja	- Barnomsorgschef, ansvarar för dagvården	
- rehtori		- apulaisrehtori	- biblioteksdirektör	
- sivistysjohtaja		- Biträdande rektor, avdelningsrektor	- Dagvårdschef	
- vapaa-aikatoimen toimistosihtööri		- Hallintopäällikkö	- Dagvårdschef	
- varhaiskasvatustoimenjohtaja		- Kirjaston johtaja (lähikirjasto)	- Dagvårdschef ansvar för dagvård och förskola	
		- lägstadierektor	- Idrottsdirektör	
		- rektor	- Koulun sosiaalityö	
		- Rektor för lägstadieskola	- Kultur- och fritidschef	
		- suunnittelija	- Tf. utbildningsdirektör för Dagvårds- och Utbildningsväsendet	
SOSIAALIHUOLTO				
Perusturvajohtaja, sosiaalijohtaja jne.	4	2	8	14
Sosiaalityön vastuuhenkilö (sosiaalisihtööri, johtava sosiaalityöntekijä jne.)	7	11	4	22
Varhaiskasvatuksen vastuuhenkilö	3	0	1	4
Kotipalvelun vastuuhenkilö	1	1	8	10

Vanhushuollon vastuhenkilö	9	8	8	25
Muu tehtävänimike, mikä?	6	8	7	22
- apulaiskaupunginjohtaja		- Adminstration (social- och hälsovård)	- avdelningschef för familje- och vuxensocialarbete	
- avopalvelun ohjaaja		- omaishoidon ohjaaja	- Barnomsorgsledare, barndagvård	
- avopalveluohjaaja		- palveluesimies	- chef för socialomsorg	
- hallintopäällikkö		- Palvelujohtaja / perheiden palvelu	- Hemvårdsledare	
- kuntayhtymän johtaja		- perheneuvolan sos.tt.	- Osastopäällikkö vammaispalvelu	
- Peruspalvelujohtaja, tilaajaviranhaltija		- socialarbetare inom barnskydd	- palvelualuejohtaja	
		- toimistosihiteeri	- socialarbetare, barnskydd	
TERVEYDENHUOLTO				
Yliääkäri johtava lääkäri tai vastaava lääkäri	4	1	8	13
Hoitotyön vastuhenkilö (johtava hoitaja, ylihoitaja jne.)	7	2	8	17
Vastaava hammaslääkäri tai johtava hammaslääkäri	3	0	6	9
Mielenterveystoimiston tai -keskuksen ylilääkäri	0	0	0	0
Muu tehtävänimike, mikä?	2	9	2	13
- terveyden edistämisen johtaja		- Liikelaitosjohtaja	- ledande psykolog	
- terveyskeskuslääkäri		- osastonhoitaja	- utvecklingschef	
		- Osastonhoitaja		
		- sosiaalityöntekijä		
		- sosiaalityöntekijä		
		terveysosiaalityö		
		- Tulosyksikköjohtaja		
		- vanhustyön osastonhoitaja		
		- vastaava sairaanhoitaja		
		- Vs.Osastonhoitaja		
MUUT KUNNAN TOIMET (ASUNTO-, ELINKEINO-, TEKNINEN- ja YMPÄRISTÖTOIMI)				
(Vuokra-)asuntoasioiden vastuuhenkilö (asuntosihiteeri jne.)	5	2	9	16
Elinkeinoasioiden vastuuhenkilö (elinkeinotoimenjohtaja, elinkeinoasiamies jne.)	6	5	9	20
Teknisen toimen vastuuhenkilö (tekeminen johtaja, kaupungininsinööri, kunnaninsinööri jne.)	4	7	7	18
Ympäristöasioiden vastuuhenkilö (ympäristösihteeri, ympäristönsuojelusihteeri jne.)	4	4	6	14
MUU KUNNAN TAI KUNTAYHTYMÄN JOHTORYHMÄÄN KUULUVA HENKILÖ				
Kehittämispäällikkö tai kehitysjohtaja	0	1	0	1

Maaseutupäällikkö tai maaseutus sihteeri	0		0	0	0
Muu tehtävänimike, mikä?	2		8	3	14
- henkilöstöpäällikkö					
- maaseutujohtaja					
- johtavamaatalous lomittaja					
- Lomituspalvelupäällikkö					
- maaseutuasiamies					
- ravitsemuspäällikkö					
- Sosiaali- ja terveydenhuollon tilaajajohtaja					
- Sovittelutoimiston johtaja					
- Talous- ja velkaneuvoja					
- Tulosyksikköjohtaja/Psykososiaaliset palvelut					
KELA, POLIISI, PELASTUSTOIMI, TE-toimistot, EV. LUT. SRK:T ja JÄRJESTÖT					
Kelan vakuutuspiirin johtaja	1	1	2		4
Kelan toimistonjohtaja	3	2	1		6
Poliisipäällikkö tai apulaispoliisipäällikkö	1	0	0		3
Ylikomisario tai komisario	3	0	2		7
Pelastusjohtaja	1	0	1		2
Pelastuspäällikkö tai aluepalopäällikkö	0	0	1		2
Työ- ja elinkeinotoimiston toimistonjohtaja tai apulaistoimistonjohtaja	2	2	4		8
Johtava työvoimaneuvoja	2	1	0		3
Kirkkoherra	7	2	5		14
Lapsityön vastuuhenkilö (vastaava lastenohjaaja, päiväkerhotoiminnanohjaaja jne.)	10	4	4		18
Järjestö- tai yhdistystoiminnan vastuuhenkilö (toiminnanjohtaja, puheenjohtaja, aluetyöntekijä jne.)	4	6	7		27
YHTEENSÄ:	164	143	169		493

LIITETAULUKKO 2. Millaiseksi arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen tällä hetkellä?

	1 Huono	2	3	4	5 Hyvä	En osaa sanoa	Tyhjät	Keskiarvo
Etelä-Pohjanmaa	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	84 (51,2 %)	69 (42,1 %)	11 (6,7 %)	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	3,55
Keski-Pohjanmaa	0 (0,0 %)	3 (2,1 %)	55 (38,5 %)	74 (51,7 %)	7 (4,9 %)	4 (2,8 %)	0 (0,0 %)	3,61
Pohjanmaa	1 (0,6 %)	4 (2,4 %)	43 (25,4 %)	91 (53,8 %)	29 (17,2 %)	1 (0,6 %)	0 (0,0 %)	3,85
Kokonaisaineisto	1 (0,2 %)	8 (1,6 %)	192 (38,9 %)	239 (48,5 %)	48 (9,7 %)	5 (1,0 %)	0 (0,0 %)	3,67

LIITETAULUKKO 3. Miten arvioitte toimialueenne väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteen muuttuvan seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Heikkinen	2	3 Säilyy ennallaan	4	5 Vahvistuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Keskiarvo
Etelä-Pohjanmaa	5 (3,0 %)	49 (29,9 %)	84 (51,2 %)	23 (14,0 %)	3 (1,8 %)	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	2,82
Keski-Pohjanmaa	10 (7,0 %)	41 (28,7 %)	67 (46,9 %)	15 (10,5 %)	7 (4,9 %)	3 (2,1 %)	0 (0,0 %)	2,77
Pohjanmaa	9 (5,4 %)	55 (32,7 %)	79 (47, %)	18 (10,7 %)	3 (1,8 %)	4 (2,4 %)	1 (1 %)	2,70
Kokonaisaineisto	25 (5,1 %)	150 (30,5 %)	235 (47,8 %)	62 (12,6 %)	13 (2,6 %)	7 (1,4 %)	1 (0,2 %)	2,77

LIITETAULUKKO 4. KOKONAISAINEISTO: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne?

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa	Tyhjät	Keskiarvo
Pienituloiset	29	206	180	50	10	16	2	2,59
Ylivelkaantuneet	82	240	103	24	2	40	2	2,17
Työttömät	67	212	143	38	7	18	8	2,37
Epävakaalla työuralla olevat	27	176	222	39	5	19	5	2,61
Vähän koulutetut	32	160	216	56	7	16	6	2,67
Opiskelijat	10	63	237	137	25	18	3	3,22
Asunnottomat	137	161	78	27	9	76	5	2,05
Pitkäaikaissairaat	37	166	179	66	14	24	7	2,68
Vammaiset	11	79	197	148	29	24	5	3,23
Mielenterveysongelmaiset	34	167	192	60	9	24	7	2,66
Työkyvyttömät	30	167	205	48	8	30	5	2,64
Päihdeongelmaiset	83	212	126	37	4	28	3	2,28

Yksinasuvat	7	49	233	162	25	13	4	3,31
Yhden huoltajan perheet	13	113	246	87	13	18	3	2,94
Uusperheet	3	17	213	208	26	21	5	3,51
Lapsiperheet	4	17	178	225	51	13	5	3,64
Maahanmuuttajat	10	94	221	103	18	41	6	3,06
Kotona omaista hoitavat	23	156	207	76	7	20	4	2,76
Lapset	6	22	142	236	69	14	4	3,72
Nuoret ja nuoret aikuiset	9	45	184	199	43	11	2	3,46
Keski-ikäiset	4	6	99	253	114	13	4	3,98
Eläkeläiset	5	23	122	229	95	13	6	3,81
Ikääntyvät ja vanhukset	9	71	185	167	45	12	4	3,35
Miehet	4	25	207	192	45	16	4	3,53
Naiset	4	15	157	234	61	17	5	3,71

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	EOS
Pienituloiset	5,9 %	42,0 %	36,7 %	10,2 %	2,0 %	3,3 %
Ylivelkaantuneet	16,7 %	48,9 %	21,0 %	4,9 %	0,4 %	8,1 %
Työttömät	13,8 %	43,7 %	29,5 %	7,8 %	1,4 %	3,7 %
Epävakaalla työuralla olevat	5,5 %	36,1 %	45,5 %	8,0 %	1,0 %	3,9 %
Vähän koulutetut	6,6 %	32,9 %	44,4 %	11,5 %	1,4 %	3,3 %
Opiskelijat	2,0 %	12,9 %	48,4 %	28,0 %	5,1 %	3,7 %
Asunottomat	28,1 %	33,0 %	16,0 %	5,5 %	1,8 %	15,6 %
Pitkäaikaissairaat	7,6 %	34,2 %	36,8 %	13,6 %	2,9 %	4,9 %
Vammaiset	2,3 %	16,2 %	40,4 %	30,3 %	5,9 %	4,9 %
Mielenterveysongelmaiset	7,0 %	34,4 %	39,5 %	12,3 %	1,9 %	4,9 %
Työkyvyttömät	6,1 %	34,2 %	42,0 %	9,8 %	1,6 %	6,1 %
Päihdeongelmaiset	16,9 %	43,3 %	25,7 %	7,6 %	0,8 %	5,7 %
Yksinasuvat	1,4 %	10,0 %	47,6 %	33,1 %	5,1 %	2,7 %
Yhden huoltajan perheet	2,7 %	23,1 %	50,2 %	17,8 %	2,7 %	3,7 %
Uusperheet	0,6 %	3,5 %	43,6 %	42,6 %	5,3 %	4,3 %
Lapsiperheet	0,8 %	3,5 %	36,5 %	46,1 %	10,5 %	2,7 %
Maahanmuuttajat	2,1 %	19,3 %	45,4 %	21,1 %	3,7 %	8,4 %
Kotona omaista hoitavat	4,7 %	31,9 %	42,3 %	15,5 %	1,4 %	4,1 %
Lapset	1,2 %	4,5 %	29,0 %	48,3 %	14,1 %	2,9 %
Nuoret ja nuoret aikuiset	1,8 %	9,2 %	37,5 %	40,5 %	8,8 %	2,2 %
Keski-ikäiset	0,8 %	1,2 %	20,2 %	51,7 %	23,3 %	2,7 %
Eläkeläiset	1,0 %	4,7 %	25,1 %	47,0 %	19,5 %	2,7 %
Ikääntyvät ja vanhukset	1,8 %	14,5 %	37,8 %	34,2 %	9,2 %	2,5 %
Miehet	0,8 %	5,1 %	42,3 %	39,3 %	9,2 %	3,3 %
Naiset	0,8 %	3,1 %	32,2 %	48,0 %	12,5 %	3,5 %

LIITETAULUKKO 5. KOKONAISAINEISTO: Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa	Tyhjät	Keskiarvo
Asunottomuus	10	166	259	56	2	2,57
Ahtaasti asuminen	1	196	242	50	4	2,55
Asuntojen puutteellinen varustelu	4	217	206	63	3	2,47
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	21	344	74	49	5	2,12
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	79	337	24	48	5	1,88
Onnettomuudet ja tapaturmat	9	189	217	74	4	2,50
Päihteiden käyttö	62	373	23	31	4	1,91
Alhainen tulotaso	53	359	50	26	5	1,99
Velkaongelmat	45	353	35	56	4	1,98
Työttömyys	55	336	75	21	6	2,04
Pitkäaikaistyöttömyys	92	317	50	30	4	1,91
Nuorisotyöttömyys	92	319	46	32	4	1,90
Väkivallan uhka kotona	9	299	93	89	3	2,21
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	8	229	193	60	3	2,43
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	18	255	176	40	4	2,35
Omaisuusrikokset	7	246	167	69	4	2,38
Elinympäristön pilaantuminen	6	163	294	26	4	2,62
Elinympäristön epäviihtyisyys	2	145	316	25	5	2,68
Liikkumisen esteet	17	237	201	31	7	2,40
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	19	164	294	12	4	2,58
Yksinäisyys	60	371	35	22	5	1,95
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	27	218	223	19	6	2,42

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	EOS
Asunottomuus	2,0 %	33,8 %	52,7 %	11,4 %
Ahtaasti asuminen	0,2 %	40,1 %	49,5 %	10,2 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	0,8 %	44,3 %	42,0 %	12,9 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	4,3 %	70,5 %	15,2 %	10,0 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	16,2 %	69,1 %	4,9 %	9,8 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	1,8 %	38,7 %	44,4 %	15,1 %
Päihteiden käyttö	12,7 %	76,3 %	4,7 %	6,3 %
Alhainen tulotaso	10,9 %	73,6 %	10,2 %	5,3 %
Velkaongelmat	9,2 %	72,2 %	7,2 %	11,5 %
Työttömyys	11,3 %	69,0 %	15,4 %	4,3 %
Pitkäaikaistyöttömyys	18,8 %	64,8 %	10,2 %	6,1 %
Nuorisotyöttömyys	18,8 %	65,2 %	9,4 %	6,5 %
Väkivallan uhka kotona	1,8 %	61,0 %	19,0 %	18,2 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	1,6 %	46,7 %	39,4 %	12,2 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	3,7 %	52,1 %	36,0 %	8,2 %
Omaisuusrikokset	1,4 %	50,3 %	34,2 %	14,1 %

Elinympäristön pilaantuminen	1,2 %	33,3 %	60,1 %	5,3 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	0,4 %	29,7 %	64,8 %	5,1 %
Liikkumisen esteet	3,5 %	48,8 %	41,4 %	6,4 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	3,9 %	33,5 %	60,1 %	2,5 %
Yksinäisyys	12,3 %	76,0 %	7,2 %	4,5 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	5,5 %	44,8 %	45,8 %	3,9 %

LIITETAULUKKO 6. KOKONAISAINESTO: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	Ongelma helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Keskisarvo
Asunottomuus	29	334	63	63	4	2,08
Ahtaasti asuminen	11	346	71	63	2	2,14
Asuntojen puutteellinen varustelu	10	274	135	71	3	2,30
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	116	298	30	45	4	1,81
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	193	227	26	44	3	1,63
Onnettomuudet ja tapaturmat	11	369	30	79	4	2,05
Päihteiden käyttö	183	251	22	30	7	1,65
Alhainen tulotaso	146	298	18	26	5	1,72
Velkaongelmat	213	219	13	41	7	1,55
Työttömyys	217	198	42	29	7	1,62
Pitkäaikaistyöttömyys	204	209	37	39	4	1,63
Nuorisotyöttömyys	186	184	80	35	8	1,76
Väkivallan uhka kotona	66	324	13	86	4	1,87
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	86	328	10	67	2	1,82
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	34	347	49	60	3	2,03
Omaisuusrikokset	107	303	7	72	4	1,76
Elinympäristön pilaantuminen	55	347	41	47	3	1,97
Elinympäristön epäviihtyisyys	26	349	68	47	3	2,09
Liikkumisen esteet	22	313	109	43	6	2,20
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	24	354	96	16	3	2,15
Yksinäisyys	146	289	22	32	4	1,73
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	65	343	42	39	4	1,95

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	EOS
Asunottomuus	5,9 %	68,3 %	12,9 %	12,9 %
Ahtaasti asuminen	2,2 %	70,5 %	14,5 %	12,8 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	2,0 %	55,9 %	27,6 %	14,5 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	23,7 %	60,9 %	6,1 %	9,2 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	39,4 %	46,3 %	5,3 %	9,0 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	2,2 %	75,5 %	6,1 %	16,2 %
Päihteiden käyttö	37,7 %	51,6 %	4,5 %	6,2 %

Alhainen tulotaso	29,9 %	61,1 %	3,7 %	5,3 %
Velkaongelmat	43,8 %	45,1 %	2,7 %	8,4 %
Työttömyys	44,7 %	40,7 %	8,6 %	6,0 %
Pitkäaikaistyöttömyys	41,7 %	42,7 %	7,6 %	8,0 %
Nuorisotyöttömyys	38,4 %	37,9 %	16,5 %	7,2 %
Väkivallan uhka kotona	13,5 %	66,3 %	2,7 %	17,6 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	17,5 %	66,8 %	2,0 %	13,6 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	6,9 %	70,8 %	10,0 %	12,2 %
Omaisuusrikokset	21,9 %	62,0 %	1,4 %	14,7 %
Elinympäristön pilaantuminen	11,2 %	70,8 %	8,4 %	9,6 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	5,3 %	71,2 %	13,9 %	9,6 %
Liikkumisen esteet	4,5 %	64,3 %	22,4 %	8,8 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	4,9 %	72,2 %	19,6 %	3,3 %
Yksinäisyys	29,9 %	59,1 %	4,5 %	6,5 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	13,3 %	70,1 %	8,6 %	8,0 %

LIITETAULUKKO 7. KOKONAISAINESTO: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Palvelujen saatavuus vaikeaa	2	3	4	1 Palvelujen saatavuus vaikeaa	En osaa sanoa	Tyhjät	Keskiarvo
Verohallinnon palvelut	83	142	107	77	61	21	2	2,77
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	58	105	123	115	64	26	2	3,05
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	57	106	131	127	62	7	3	3,06
Varhaiskasvatuspalvelut	2	19	83,5	162	178	32	16,5	4,11
Perusasteen opetuspalvelut	1	6	59	139	254	18	16	4,39
Toisen asteen opetuspalvelut	19	50	100	157	131	18	18	3,72
Korkea-asteen koulutuspalvelut	105	102	111	87	45	29	14	2,70
Vammaispalvelut	5	41	161	178	51	50	7	3,53
Kotipalvelut	24	81	162	140	39	36	11	3,20
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	31	98	143	151	28	30	12	3,10
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	23	101	176	93	24	69	7	2,99
Neuvolapalvelut	2	13	81	163	205	25	4	4,20
Terveyskeskuslääkäripalvelut	41	91	150	140	55	11	5	3,16
Erikoislääkäripalvelut	61	128	159	91	29	20	5	2,78
Mielenterveyspalvelut	54	132	163	71	17	50	6	2,69
Hammaslääkäripalvelut	37	113	159	110	47	21	6	3,04
Päivittäistavara kauppa palvelut	5	9	63	117	294	1	4	4,41
Huoltoasemapalvelut	22	29	80	120	236	2	4	4,07
Postipalvelut	5	39	114	147	182	2	4	3,95

Pankkipalvelut	9	27	94	146	210	1	6	4,07
Joukkoliikennepalvelut	146	202	86	42	7	7	3	2,09
Kirjastopalvelut	0	6	44	133	302	5	3	4,51
Kulttuuripalvelut	3	30	107	183	157	10	3	3,96
Liikuntapalvelut	2	12	75	191	202	6	5	4,20
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	11	45	142	108	55	123	9	3,42

	1 Palvelujen hankkiminen vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen hankkiminen helppoa	EOS
Verohallinnon palvelut	16,9 %	28,9 %	21,8 %	15,7 %	12,4 %	4,3 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	11,8 %	21,4 %	25,1 %	23,4 %	13,0 %	5,3 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	11,6 %	21,6 %	26,7 %	25,9 %	12,7 %	1,4 %
Varhaiskasvatuspalvelut	0,4 %	4,0 %	17,5 %	34,0 %	37,4 %	6,7 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,2 %	1,3 %	12,4 %	29,1 %	53,2 %	3,8 %
Toisen asteen opetuspalvelut	4,0 %	10,5 %	21,1 %	33,1 %	27,6 %	3,8 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	21,9 %	21,3 %	23,2 %	18,2 %	9,4 %	6,1 %
Vammaispalvelut	1,0 %	8,4 %	33,1 %	36,6 %	10,5 %	10,3 %
Kotipalvelut	5,0 %	16,8 %	33,6 %	29,0 %	8,1 %	7,5 %
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	6,4 %	20,4 %	29,7 %	31,4 %	5,8 %	6,2 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	4,7 %	20,8 %	36,2 %	19,1 %	4,9 %	14,2 %
Neuvolapalvelut	0,4 %	2,7 %	16,6 %	33,3 %	41,9 %	5,1 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	8,4 %	18,6 %	30,7 %	28,7 %	11,3 %	2,3 %
Erikoislääkäripalvelut	12,5 %	26,2 %	32,6 %	18,6 %	5,9 %	4,1 %
Mielenterveyspalvelut	11,1 %	27,1 %	33,5 %	14,6 %	3,5 %	10,3 %
Hammaslääkäripalvelut	7,6 %	23,2 %	32,6 %	22,6 %	9,7 %	4,3 %
Päivittäistavaraoppapalvelut	1,0 %	1,8 %	12,9 %	23,9 %	60,1 %	0,2 %
Huoltoasemapalvelut	4,5 %	5,9 %	16,4 %	24,5 %	48,3 %	0,4 %
Postipalvelut	1,0 %	8,0 %	23,3 %	30,1 %	37,2 %	0,4 %
Pankkipalvelut	1,8 %	5,5 %	19,3 %	30,0 %	43,1 %	0,2 %
Joukkoliikennepalvelut	29,8 %	41,2 %	17,6 %	8,6 %	1,4 %	1,4 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	1,2 %	9,0 %	27,1 %	61,6 %	1,0 %
Kulttuuripalvelut	0,6 %	6,1 %	21,8 %	37,3 %	32,0 %	2,0 %
Liikuntapalvelut	0,4 %	2,5 %	15,4 %	39,1 %	41,4 %	1,2 %
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	2,3 %	9,3 %	29,3 %	22,3 %	11,4 %	25,4 %

LIITETAULUKKO 8. KOKONAISAINEISTO: Miten arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Palvelujen saatavuus	2	3	4	5 Palvelujen saatavuus	En osaa	Tyhjät	Keskia
--	------------------------	---	---	---	------------------------	---------	--------	--------

	vaikeutuu			helpottuu		sanoa	vo	
Verohallinnon palvelut	149	112	150	31	9	37	5	2,20
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	112	125	168	37	5	40	6	2,32
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	119	133	163	39	5	27	7	2,30
Varhaiskasvatuspalvelut	10,5	32,5	268,5	89	37,5	43	12	3,25
Perusasteen opetuspalvelut	6	32	287	96	40	28	4	3,29
Toisen asteen opetuspalvelut	34	105	243	63	14	29	5	2,82
Korkea-asteen koulutuspalvelut	65	120	213	37	6	44	8	2,54
Vammaispalvelut	14	72	271	76	11	41	8	3,00
Kotipalvelut	45	116	220	57	12	32	11	2,72
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	59	116	201	64	11	34	8	2,67
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	40	99	248	37	5	56	8	2,69
Neuvolapalvelut	15	69	263	85	22	33	6	3,07
Terveyskeskuslääkäripalvelut	57	131	202	70	8	20	5	2,66
Erikoislääkäripalvelut	78	128	207	43	3	28	6	2,49
Mielenterveyspalvelut	73	133	200	36	4	40	7	2,47
Hammaslääkäripalvelut	50	124	225	59	6	24	5	2,67
Päivittäistavarakauppapalvelut	8	44	254	10	58	17	6	3,34
Huoltoasemapalvelut	19	58	289	74	31	15	7	3,08
Postipalvelut	23	95	279	52	21	17	6	2,90
Pankkipalvelut	26	118	258	48	21	15	7	2,83
Joukkoliikennepalvelut	120	175	142	30	2	17	7	2,19
Kirjastopalvelut	8	43	293	98	28	16	7	3,20
Kulttuuripalvelut	10	63	299	76	19	21	5	3,07
Liikuntapalvelut	6	37	302	94	27	21	6	3,21
Yhteis palvelupisteestä tuotettavat palvelut	26	54	220	60	13	108	12	2,95

	1 Palvelujen saatavuus vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen saatavuus helpottuu	EOS
Verohallinnon palvelut	30,5 %	23,0 %	30,7 %	6,4 %	1,8 %	7,6 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	23,0 %	25,7 %	34,5 %	7,6 %	1,0 %	8,2 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	24,5 %	27,4 %	33,5 %	8,0 %	1,0 %	5,6 %
Varhaiskasvatuspalvelut	2,2 %	6,8 %	55,8 %	18,5 %	7,8 %	8,9 %
Perusasteen opetuspalvelut	1,2 %	6,5 %	58,7 %	19,6 %	8,2 %	5,7 %
Toisen asteen opetuspalvelut	7,0 %	21,5 %	49,8 %	12,9 %	2,9 %	5,9 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	13,4 %	24,7 %	43,9 %	7,6 %	1,2 %	9,1 %
Vammaispalvelut	2,9 %	14,8 %	55,9 %	15,7 %	2,3 %	8,5 %
Kotipalvelut	9,3 %	24,1 %	45,6 %	11,8 %	2,5 %	6,6 %
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	12,2 %	23,9 %	41,4 %	13,2 %	2,3 %	7,0 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	8,2 %	20,4 %	51,1 %	7,6 %	1,0 %	11,5 %
Neuvolapalvelut	3,1 %	14,2 %	54,0 %	17,5 %	4,5 %	6,8 %

Terveyskeskuslääkäripalvelut	11,7 %	26,8 %	41,4 %	14,3 %	1,6 %	4,1 %
Erikoislääkäripalvelut	16,0 %	26,3 %	42,5 %	8,8 %	0,6 %	5,7 %
Mielenterveyspalvelut	15,0 %	27,4 %	41,2 %	7,4 %	0,8 %	8,2 %
Hammaslääkäripalvelut	10,2 %	25,4 %	46,1 %	12,1 %	1,2 %	4,9 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	1,6 %	9,0 %	52,2 %	21,8 %	11,9 %	3,5 %
Huoltoasemapalvelut	3,9 %	11,9 %	59,5 %	15,2 %	6,4 %	3,1 %
Postipalvelut	4,7 %	19,5 %	57,3 %	10,7 %	4,3 %	3,5 %
Pankkipalvelut	5,3 %	24,3 %	53,1 %	9,9 %	4,3 %	3,1 %
Joukkoliikennepalvelut	24,7 %	36,0 %	29,2 %	6,2 %	0,4 %	3,5 %
Kirjastopalvelut	1,6 %	8,8 %	60,3 %	20,2 %	5,8 %	3,3 %
Kulttuuripalvelut	2,0 %	12,9 %	61,3 %	15,6 %	3,9 %	4,3 %
Liikuntapalvelut	1,2 %	7,6 %	62,0 %	19,3 %	5,5 %	4,3 %
Yhteis palvelupisteestä tuotettavat palvelut	5,4 %	11,2 %	45,7 %	12,5 %	2,7 %	22,5 %

LIITETAULUKKO 9. ETELÄ-POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne?

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	EOS	Tyhjät	Ka.
Pienituloiset	9	77	54	18	1	4	1	2,53
Ylivelkaantuneet	35	80	35	7	0	6	1	2,09
Työttömät	29	67	47	13	1	4	3	2,30
Epävakaalla työuralla olevat	10	62	69	15	1	6	1	2,59
Vähän koulutetut	9	61	72	14	0	5	3	2,58
Opiskelijat	3	16	90	41	6	6	2	3,20
Asunnottomat	51	41	33	9	0	27	3	2,00
Pitkäaikaissairaat	9	49	66	27	3	7	3	2,78
Vammaiset	3	29	58	59	8	5	2	3,25
Mielenterveysongelmaiset	10	48	72	18	3	9	4	2,71
Työkyvyttömät	11	45	76	19	1	9	3	2,70
Päihdeongelmaiset	30	70	44	11	0	8	1	2,23
Yksinasuvat	0	17	77	58	7	4	1	3,35
Yhden huoltajan perheet	2	38	81	33	3	5	2	2,98
Uusperheet	0	2	69	75	10	6	2	3,60
Lapsiperheet	0	3	61	77	16	4	3	3,68
Maahanmuuttajat	2	31	85	28	4	11	3	3,01
Kotona omaista hoitavat	4	46	75	30	1	5	3	2,86
Lapset	1	3	47	89	19	4	1	3,77
Nuoret ja nuoret aikuiset	1	11	67	74	7	3	1	3,47
Keski-ikäiset	0	1	27	96	34	5	1	4,03
Eläkeläiset	1	7	43	73	30	6	4	3,81
Ikääntyvät ja vanhuksat	2	21	64	61	8	6	2	3,33
Miehet	1	9	77	59	11	6	1	3,45
Naiset	0	2	58	78	17	6	3	3,71

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	EOS
Pienituloiset	5,5 %	47,2 %	33,1 %	11,0 %	0,6 %	2,5 %
Ylivelkaantuneet	21,5 %	49,1 %	21,5 %	4,3 %	0,0 %	3,7 %
Työttömät	18,0 %	41,6 %	29,2 %	8,1 %	0,6 %	2,5 %
Epävakaalla työuralla olevat	6,1 %	38,0 %	42,3 %	9,2 %	0,6 %	3,7 %
Vähän koulutetut	5,6 %	37,9 %	44,7 %	8,7 %	0,0 %	3,1 %
Opiskelijat	1,9 %	9,9 %	55,6 %	25,3 %	3,7 %	3,7 %
Asunnottomat	31,7 %	25,5 %	20,5 %	5,6 %	0,0 %	16,8 %
Pitkäaikaissairaat	5,6 %	30,4 %	41,0 %	16,8 %	1,9 %	4,3 %
Vammaiset	1,9 %	17,9 %	35,8 %	36,4 %	4,9 %	3,1 %
Mielenterveysongelmaiset	6,3 %	30,0 %	45,0 %	11,3 %	1,9 %	5,6 %
Työkyvyttömät	6,8 %	28,0 %	47,2 %	11,8 %	0,6 %	5,6 %
Päihdeongelmaiset	18,4 %	42,9 %	27,0 %	6,7 %	0,0 %	4,9 %

Yksinasuvat	0,0 %	10,4 %	47,2 %	35,6 %	4,3 %	2,5 %
Yhden huoltajan perheet	1,2 %	23,5 %	50,0 %	20,4 %	1,9 %	3,1 %
Uusperheet	0,0 %	1,2 %	42,6 %	46,3 %	6,2 %	3,7 %
Lapsiperheet	0,0 %	1,9 %	37,9 %	47,8 %	9,9 %	2,5 %
Maahanmuuttajat	1,2 %	19,3 %	52,8 %	17,4 %	2,5 %	6,8 %
Kotona omaista hoitavat	2,5 %	28,6 %	46,6 %	18,6 %	0,6 %	3,1 %
Lapset	0,6 %	1,8 %	28,8 %	54,6 %	11,7 %	2,5 %
Nuoret ja nuoret aikuiset	0,6 %	6,7 %	41,1 %	45,4 %	4,3 %	1,8 %
Keski-ikäiset	0,0 %	0,6 %	16,6 %	58,9 %	20,9 %	3,1 %
Eläkeläiset	0,6 %	4,4 %	26,9 %	45,6 %	18,8 %	3,8 %
Ikääntyvät ja vanhukset	1,2 %	13,0 %	39,5 %	37,7 %	4,9 %	3,7 %
Miehet	0,6 %	5,5 %	47,2 %	36,2 %	6,7 %	3,7 %
Naiset	0,0 %	1,2 %	36,0 %	48,4 %	10,6 %	3,7 %

LIITETAULUKKO 10. ETELÄ-POHJANMAA: Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei on- gelmaa	En osaa sanoa	Tyhjät	Kes- kiarvo
Asunottomuus	6	55	76	27	0	2,51
Ahtaasti asuminen	1	61	78	24	0	2,55
Asuntojen puutteellinen varustelu	1	89	47	27	1	2,34
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	11	114	19	18	2	2,06
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	32	111	3	16	2	1,80
Onnettomuudet ja tapaturmat	4	73	66	19	2	2,43
Päihteiden käyttö	30	123	4	6	1	1,83
Alhainen tulotaso	27	116	15	4	2	1,92
Velkaongelmat	18	120	9	15	2	1,94
Työttömyys	24	121	13	4	2	1,93
Pitkäaikaistyöttömyys	41	108	6	7	2	1,77
Nuorisotyöttömyys	43	106	7	6	2	1,77
Väkivallan uhka kotona	3	102	31	26	2	2,21
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	1	80	60	21	2	2,42
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	7	90	49	16	2	2,29
Omaisuusrikokset	3	89	46	23	3	2,31
Elinympäristön pilaantuminen	1	55	99	6	3	2,63
Elinympäristön epäviihtyisyys	1	62	96	2	3	2,60
Liikkumisen esteet	4	97	51	9	3	2,31
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	4	51	105	2	2	2,63
Yksinäisyys	13	132	8	8	3	1,97
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	6	66	79	9	4	2,48

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei on- gelmaa	EOS
--	---------------------	-------------------------------	-----------------------	-----

Asunnottomuus	3,7 %	33,5 %	46,3 %	16,5 %
Ahtaasti asuminen	0,6 %	37,2 %	47,6 %	14,6 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	0,6 %	54,3 %	28,7 %	16,5 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	6,8 %	70,4 %	11,7 %	11,1 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	19,8 %	68,5 %	1,9 %	9,9 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	2,5 %	45,1 %	40,7 %	11,7 %
Päihteiden käyttö	18,4 %	75,5 %	2,5 %	3,7 %
Alhainen tulotaso	16,7 %	71,6 %	9,3 %	2,5 %
Velkaongelmat	11,1 %	74,1 %	5,6 %	9,3 %
Työttömyys	14,8 %	74,7 %	8,0 %	2,5 %
Pitkäaikaistyöttömyys	25,3 %	66,7 %	3,7 %	4,3 %
Nuorisotyöttömyys	26,5 %	65,4 %	4,3 %	3,7 %
Väkivallan uhka kotona	1,9 %	63,0 %	19,1 %	16,0 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	0,6 %	49,4 %	37,0 %	13,0 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	4,3 %	55,6 %	30,2 %	9,9 %
Omaisuusrikokset	1,9 %	55,3 %	28,6 %	14,3 %
Elinympäristön pilaantuminen	0,6 %	34,2 %	61,5 %	3,7 %
Elinympäristön epäihtyisyys	0,6 %	38,5 %	59,6 %	1,2 %
Liikkumisen esteet	2,5 %	60,2 %	31,7 %	5,6 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	2,5 %	31,5 %	64,8 %	1,2 %
Yksinäisyys	8,1 %	82,0 %	5,0 %	5,0 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	3,8 %	41,3 %	49,4 %	5,6 %

LIITETAULUKKO 11. ETELÄ-POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helppottuu	EOS	Tyhjät	Keskiarvo
Asunnottomuus	11	109	18	25	1	2,05
Ahtaasti asuminen	4	116	17	26	1	2,09
Asuntojen puutteellinen varustelu	3	91	44	25	1	2,30
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	43	95	12	12	2	1,79
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	65	75	9	14	1	1,62
Onnettomuudet ja tapaturmat	4	128	6	24	2	2,01
Päihteiden käyttö	63	85	5	10	1	1,62
Alhainen tulotaso	52	99	4	7	2	1,69
Velkaongelmat	69	79	3	11	2	1,56
Työttömyys	72	68	13	8	3	1,61
Pitkäaikaistyöttömyys	74	63	13	12	2	1,59
Nuorisotyöttömyys	70	50	30	11	3	1,73
Väkivallan uhka kotona	14	115	7	27	1	1,95
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	25	110	5	23	1	1,86
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	14	114	15	20	1	2,01
Omaisuusrikokset	38	99	1	24	2	1,73
Elinympäristön pilaantuminen	12	120	14	16	2	2,01

Elinympäristön epäviihtyisyys	8	115	28	11	2	2,13
Liikkumisen esteet	6	99	40	15	4	2,23
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	7	116	35	5	1	2,18
Yksinäisyys	37	106	7	13	1	1,80
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	17	119	14	13	1	1,98

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa
Asunnottomuus	6,7 %	66,9 %	11,0 %	15,3 %
Ahtaasti asuminen	2,5 %	71,2 %	10,4 %	16,0 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	1,8 %	55,8 %	27,0 %	15,3 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	26,5 %	58,6 %	7,4 %	7,4 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	39,9 %	46,0 %	5,5 %	8,6 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	2,5 %	79,0 %	3,7 %	14,8 %
Päihteiden käyttö	38,7 %	52,1 %	3,1 %	6,1 %
Alhainen tulotaso	32,1 %	61,1 %	2,5 %	4,3 %
Velkaongelmat	42,6 %	48,8 %	1,9 %	6,8 %
Työttömyys	44,7 %	42,2 %	8,1 %	5,0 %
Pitkäaikaistyöttömyys	45,7 %	38,9 %	8,0 %	7,4 %
Nuorisotyöttömyys	43,5 %	31,1 %	18,6 %	6,8 %
Väkivallan uhka kotona	8,6 %	70,6 %	4,3 %	16,6 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	15,3 %	67,5 %	3,1 %	14,1 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	8,6 %	69,9 %	9,2 %	12,3 %
Omaisuusrikokset	23,5 %	61,1 %	0,6 %	14,8 %
Elinympäristön pilaantuminen	7,4 %	74,1 %	8,6 %	9,9 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	4,9 %	71,0 %	17,3 %	6,8 %
Liikkumisen esteet	3,8 %	61,9 %	25,0 %	9,4 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	4,3 %	71,2 %	21,5 %	3,1 %
Yksinäisyys	22,7 %	65,0 %	4,3 %	8,0 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	10,4 %	73,0 %	8,6 %	8,0 %

LIITETAULUKKO 12. ETELÄ-POHJANMAA: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Palvelujen saatavuus vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen saatavuus helppoa	EOS	Tyh- jät	Kes- kiarvo
Verohallinnon palvelut	37	54	27	24	17	5	0	2,56
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	29	45	27	35	20	8	0	2,82
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	33	48	36	29	18	0	0	2,70
Varhaiskasvatuspalvelut	0	5	25,5	58	65	5,5	5	4,19
Perusasteen opetuspalvelut	0	3	19	49	87	2	4	4,39
Toisen asteen opetuspalvelut	6	17	36	54	42	2	7	3,70
Korkea-asteen koulutuspalvelut	45	52	30	23	7	3	4	2,33

Vammaispalvelut	0	9	56	55	26	15	3	3,67
Kotipalvelut	6	17	63	43	18	12	5	3,34
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	7	31	45	53	13	10	5	3,23
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	6	32	64	29	14	16	3	3,09
Neuvolapalvelut	0	1	24	50	82	5	2	4,36
Terveyskeskuslääkäripalvelut	10	30	45	52	20	4	3	3,27
Erikoislääkäripalvelut	16	48	45	36	12	5	2	2,87
Mielenterveyspalvelut	14	32	62	27	6	20	3	2,85
Hammaslääkäripalvelut	7	35	53	38	21	6	4	3,20
Päivittäistavarakauppapalvelut	1	3	19	39	101	0	1	4,45
Huoltoasemapalvelut	0	8	26	42	87	0	1	4,28
Postipalvelut	1	9	33	50	70	0	1	4,10
Pankkipalvelut	2	6	29	49	76	0	2	4,18
Joukkoliikennepalvelut	42	72	30	13	3	3	1	2,14
Kirjastopalvelut	0	1	9	47	105	1	1	4,58
Kulttuuripalvelut	2	11	40	57	52	1	1	3,90
Liikuntapalvelut	1	3	17	64	77	1	1	4,31
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	4	17	43	37	22	36	5	3,46

	1 Palvelu- jen saata- vuus vaikeaa	2	3	4	5 Palvelu- jen saata- vuus helppoa	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	22,6 %	32,9 %	16,5 %	14,6 %	10,4 %	3,0 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	17,7 %	27,4 %	16,5 %	21,3 %	12,2 %	4,9 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	20,1 %	29,3 %	22,0 %	17,7 %	11,0 %	0,0 %
Varhaiskasvatuspalvelut	0,0 %	3,1 %	16,0 %	36,5 %	40,9 %	3,5 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,0 %	1,9 %	11,9 %	30,6 %	54,4 %	1,3 %
Toisen asteen opetuspalvelut	3,8 %	10,8 %	22,9 %	34,4 %	26,8 %	1,3 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	28,1 %	32,5 %	18,8 %	14,4 %	4,4 %	1,9 %
Vammaispalvelut	0,0 %	5,6 %	34,8 %	34,2 %	16,1 %	9,3 %
Kotipalvelut	3,8 %	10,7 %	39,6 %	27,0 %	11,3 %	7,5 %
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	4,4 %	19,5 %	28,3 %	33,3 %	8,2 %	6,3 %
Erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	3,7 %	19,9 %	39,8 %	18,0 %	8,7 %	9,9 %
Neuvolapalvelut	0,0 %	0,6 %	14,8 %	30,9 %	50,6 %	3,1 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	6,2 %	18,6 %	28,0 %	32,3 %	12,4 %	2,5 %
Erikoislääkäripalvelut	9,9 %	29,6 %	27,8 %	22,2 %	7,4 %	3,1 %
Mielenterveyspalvelut	8,7 %	19,9 %	38,5 %	16,8 %	3,7 %	12,4 %
Hammaslääkäripalvelut	4,4 %	21,9 %	33,1 %	23,8 %	13,1 %	3,8 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	0,6 %	1,8 %	11,7 %	23,9 %	62,0 %	0,0 %
Huoltoasemapalvelut	0,0 %	4,9 %	16,0 %	25,8 %	53,4 %	0,0 %
Postipalvelut	0,6 %	5,5 %	20,2 %	30,7 %	42,9 %	0,0 %
Pankkipalvelut	1,2 %	3,7 %	17,9 %	30,2 %	46,9 %	0,0 %
Joukkoliikennepalvelut	25,8 %	44,2 %	18,4 %	8,0 %	1,8 %	1,8 %

Kirjastopalvelut	0,0 %	0,6 %	5,5 %	28,8 %	64,4 %	0,6 %
Kulttuuripalvelut	1,2 %	6,7 %	24,5 %	35,0 %	31,9 %	0,6 %
Liikuntapalvelut	0,6 %	1,8 %	10,4 %	39,3 %	47,2 %	0,6 %
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	2,5 %	10,7 %	27,0 %	23,3 %	13,8 %	22,6 %

LIITETAULUKKO 13. ETELÄ-POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Palvelu- jen saata- vuus vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelu- jen saata- vuus helpottuu	En osaa sanoa	Tyh- jät	Keskiar- vo
Verohallinnon palvelut	67	37	45	6	3	5	1	1,99
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	48	41	57	8	3	5	2	2,22
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	51	46	50	8	3	3	3	2,15
Varhaiskasvatuspalvelut	2	14	87	31	17	7,5	5,5	3,31
Perusasteen opetuspalvelut	2	10	99	34	13	4	2	3,29
Toisen asteen opetuspalvelut	17	43	81	17	2	2	2	2,65
Korkea-asteen koulutuspalvelut	34	41	70	7	1	8	3	2,35
Vammaispalvelut	3	29	89	21	6	13	3	2,99
Kotipalvelut	7	45	75	16	6	10	5	2,79
Vanhusten asumispalvelut (palvelu- asunnot, vanhainkodit jne.)	10	34	68	30	5	13	4	2,90
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuo- jelyn erityispalvelut jne.)	8	35	86	12	4	15	4	2,79
Neuvolapalvelut	6	26	88	26	5	9	4	2,99
Terveyskeskuslääkäripalvelut	21	50	63	19	3	5	3	2,57
Erikoislääkäripalvelut	26	53	57	15	0	10	3	2,40
Mielenterveyspalvelut	21	56	58	10	1	14	4	2,41
Hammaslääkäripalvelut	17	50	68	17	2	7	3	2,59
Päivittäistavarakauppalu- palvelut	2	15	90	34	18	3	2	3,32
Huoltoasemapalvelut	2	17	102	24	14	2	3	3,19
Postipalvelut	7	27	103	15	7	3	2	2,92
Pankkipalvelut	6	36	97	14	6	2	3	2,86
Joukkoliikennepalvelut	47	54	43	11	0	4	5	2,12
Kirjastopalvelut	2	14	102	32	9	2	3	3,20
Kulttuuripalvelut	3	23	101	23	8	3	3	3,06
Liikuntapalvelut	2	13	99	31	12	4	3	3,24
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	8	15	73	25	8	31	4	3,08

	1 Palvelujen saatavuus vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelu- jen saata- vuus helppoa	En osaa sanoa
--	---	---	---	---	--	------------------

Verohallinnon palvelut	41,1 %	22,7 %	27,6 %	27,6 %	1,8 %	3,1 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	29,6 %	25,3 %	35,2 %	4,9 %	1,9 %	3,1 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	31,7 %	28,6 %	31,1 %	5,0 %	1,9 %	1,9 %
Varhaiskasvatuspalvelut	1,3 %	8,8 %	54,9 %	19,6 %	10,7 %	4,7 %
Perusasteen opetuspalvelut	1,2 %	6,2 %	61,1 %	21,0 %	8,0 %	2,5 %
Toisen asteen opetuspalvelut	10,5 %	26,5 %	50,0 %	10,5 %	1,2 %	1,2 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	21,1 %	25,5 %	43,5 %	4,3 %	0,6 %	5,0 %
Vammaispalvelut	1,9 %	18,0 %	55,3 %	13,0 %	3,7 %	8,1 %
Kotipalvelut	4,4 %	28,3 %	47,2 %	10,1 %	3,8 %	6,3 %
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	6,3 %	21,3 %	42,5 %	18,8 %	3,1 %	8,1 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammainen erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	5,0 %	21,9 %	53,8 %	7,5 %	2,5 %	9,4 %
Neuvolapalvelut	3,8 %	16,3 %	55,0 %	16,3 %	3,1 %	5,6 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	13,0 %	31,1 %	39,1 %	11,8 %	1,9 %	3,1 %
Erikoislääkäripalvelut	16,1 %	32,9 %	35,4 %	9,3 %	0,0 %	6,2 %
Mielenterveyspalvelut	13,1 %	35,0 %	36,3 %	6,3 %	0,6 %	8,8 %
Hammaslääkäripalvelut	10,6 %	31,1 %	42,2 %	10,6 %	1,2 %	4,3 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	1,2 %	9,3 %	55,6 %	21,0 %	11,1 %	1,9 %
Huoltoasemapalvelut	1,2 %	10,6 %	63,4 %	14,9 %	8,7 %	1,2 %
Postipalvelut	4,3 %	16,7 %	63,6 %	9,3 %	4,3 %	1,9 %
Pankkipalvelut	3,7 %	22,4 %	60,2 %	8,7 %	3,7 %	1,2 %
Joukkoliikennepalvelut	29,6 %	34,0 %	27,0 %	6,9 %	0,0 %	2,5 %
Kirjastopalvelut	1,2 %	8,7 %	63,4 %	19,9 %	5,6 %	1,2 %
Kulttuuripalvelut	1,9 %	14,3 %	62,7 %	14,3 %	5,0 %	1,9 %
Liikuntapalvelut	1,2 %	8,1 %	61,5 %	19,3 %	7,5 %	2,5 %
Yhteis palvelupisteestä tuotettavat palvelut	5,0 %	9,4 %	45,6 %	15,6 %	5,0 %	19,4 %

LIITETAULUKKO 14. KESKI-POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne?

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	En osaa sanoa	Tyhjät	Kes- kiarvo
Pienituloiset	9	67	50	12	2	3	0	2,51
Ylielvelkaantuneet	25	77	28	6	1	6	0	2,13
Työttömät	18	70	40	10	1	3	1	2,32
Epävakaalla työuralla olevat	7	53	64	13	0	5	1	2,61
Vähän koulutetut	9	50	61	15	3	3	2	2,66
Opiskelijat	4	20	69	36	10	4	0	3,20
Asunnottomat	49	52	16	5	5	15	1	1,94
Pitkäaikaissaira	11	57	48	21	3	2	1	2,63
Vammaiset	5	17	61	47	8	4	1	3,26
Mielenterveysongelmaiset	7	52	62	18	3	1	0	2,70
Työkyvyttömät	7	56	60	15	2	2	1	2,64
Päihdeongelmaiset	25	70	32	12	1	3	0	2,24

Yksinasuvat	3	12	67	50	8	3	0	3,34
Yhden huoltajan perheet	7	29	72	27	4	4	0	2,94
Uusperheet	2	7	65	56	7	5	1	3,43
Lapsiperheet	2	6	54	68	10	3	0	3,56
Maahanmuuttajat	3	28	61	34	6	11	0	3,09
Kotona omaista hoitavat	9	53	54	19	3	5	0	2,67
Lapset	1	11	46	67	13	4	1	3,58
Nuoret ja nuoret aikuiset	3	19	56	52	10	3	0	3,34
Keski-ikäiset	2	0	31	77	29	4	0	3,94
Eläkeläiset	2	6	35	75	22	3	0	3,78
Ikääntyvät ja vanhukset	2	24	64	42	9	2	0	3,23
Miehet	1	7	56	66	7	4	2	3,52
Naiset	1	5	42	75	14	5	1	3,70

	1	2	3	4	5	En osaa sanoa
	Huonosti				Hyvin	
Pienituloiset	6,3 %	46,9 %	35,0 %	8,4 %	1,4 %	2,1 %
Ylivelkaantuneet	17,5 %	53,8 %	19,6 %	4,2 %	0,7 %	4,2 %
Työttömät	12,7 %	49,3 %	28,2 %	7,0 %	0,7 %	2,1 %
Epävakaalla työuralla olevat	4,9 %	37,3 %	45,1 %	9,2 %	0,0 %	3,5 %
Vähän koulutetut	6,4 %	35,5 %	43,3 %	10,6 %	2,1 %	2,1 %
Opiskelijat	2,8 %	14,0 %	48,3 %	25,2 %	7,0 %	2,8 %
Asunnottomat	34,5 %	36,6 %	11,3 %	3,5 %	3,5 %	10,6 %
Pitkäaikaissairaat	7,7 %	40,1 %	33,8 %	14,8 %	2,1 %	1,4 %
Vammaiset	3,5 %	12,0 %	43,0 %	33,1 %	5,6 %	2,8 %
Mielenterveysongelmaiset	4,9 %	36,4 %	43,4 %	12,6 %	2,1 %	0,7 %
Työkyvyttömät	4,9 %	39,4 %	42,3 %	10,6 %	1,4 %	1,4 %
Päihdeongelmaiset	17,5 %	49,0 %	22,4 %	8,4 %	0,7 %	2,1 %
Yksinasuvat	2,1 %	8,4 %	46,9 %	35,0 %	5,6 %	2,1 %
Yhden huoltajan perheet	4,9 %	20,3 %	50,3 %	18,9 %	2,8 %	2,8 %
Uusperheet	1,4 %	4,9 %	45,8 %	39,4 %	4,9 %	3,5 %
Lapsiperheet	1,4 %	4,2 %	37,8 %	47,6 %	7,0 %	2,1 %
Maahanmuuttajat	2,1 %	19,6 %	42,7 %	23,8 %	4,2 %	7,7 %
Kotona omaista hoitavat	6,3 %	37,1 %	37,8 %	13,3 %	2,1 %	3,5 %
Lapset	0,7 %	7,7 %	32,4 %	47,2 %	9,2 %	2,8 %
Nuoret ja nuoret aikuiset	2,1 %	13,3 %	39,2 %	36,4 %	7,0 %	2,1 %
Keski-ikäiset	1,4 %	0,0 %	21,7 %	53,8 %	20,3 %	2,8 %
Eläkeläiset	1,4 %	4,2 %	24,5 %	52,4 %	15,4 %	2,1 %
Ikääntyvät ja vanhukset	1,4 %	16,8 %	44,8 %	29,4 %	6,3 %	1,4 %
Miehet	0,7 %	5,0 %	39,7 %	46,8 %	5,0 %	2,8 %
Naiset	0,7 %	3,5 %	29,6 %	52,8 %	9,9 %	3,5 %

LIITETAULUKKO 15. KESKI-POHJANMAA: Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Vaikea ongel- ma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongel- maa	En osaa sanoa	Tyhjät	Kes- kiarvo
Asunottomuus	0	47	83	13	0	2,64
Ahtaasti asuminen	0	62	71	9	1	2,53
Asuntojen puutteellinen varus- telu	0	54	78	11	0	2,59
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	6	106	21	10	0	2,11
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	26	92	14	11	0	1,91
Onnettomuudet ja tapaturmat	2	47	67	27	0	2,56
Päihteiden käyttö	12	118	6	7	0	1,96
Alhainen tulotaso	16	103	15	8	1	1,99
Velkaongelmat	13	104	12	13	1	1,99
Työttömyys	17	103	15	7	1	1,99
Pitkäaikaistyöttömyys	28	94	8	12	1	1,85
Nuorisotyöttömyys	20	101	10	11	1	1,92
Väkivallan uhka kotona	3	81	29	30	0	2,23
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	4	62	66	11	0	2,47
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	4	74	56	9	0	2,39
Omaisuusrikokset	0	76	55	12	0	2,42
Elinympäristön pilaantuminen	3	45	85	10	0	2,62
Elinympäristön epäviihtyisyys	0	42	94	7	0	2,69
Liikkumisen esteet	6	69	56	11	1	2,38
Puutteelliset harrastusmahdol- lisuudet	1	48	87	6	1	2,63
Yksinäisyys	18	106	13	6	0	1,96
Yhteiskunnallisten vaikutus- mahdollisuuksien vähäisyys	9	54	73	7	0	2,47

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei on- gelmaa	En osaa sanoa
Asunottomuus	0,0 %	32,9 %	58,0 %	9,1 %
Ahtaasti asuminen	0,0 %	43,7 %	50,0 %	6,3 %
Asuntojen puutteellinen varustus	0,0 %	37,8 %	54,5 %	7,7 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	4,2 %	74,1 %	14,7 %	7,0 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	18,2 %	64,3 %	9,8 %	7,7 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	1,4 %	32,9 %	46,9 %	18,9 %
Päihteiden käyttö	8,4 %	82,5 %	4,2 %	4,9 %
Alhainen tulotaso	11,3 %	72,5 %	10,6 %	5,6 %
Velkaongelmat	9,2 %	73,2 %	8,5 %	9,2 %
Työttömyys	12,0 %	72,5 %	10,6 %	4,9 %
Pitkäaikaistyöttömyys	19,7 %	66,2 %	5,6 %	8,5 %
Nuorisotyöttömyys	14,1 %	71,1 %	7,0 %	7,7 %
Väkivallan uhka kotona	2,1 %	56,6 %	20,3 %	21,0 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	2,8 %	43,4 %	46,2 %	7,7 %

Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	2,8 %	51,7 %	39,2 %	6,3 %
Omaisuuksirikokset	0,0 %	53,1 %	38,5 %	8,4 %
Elinympäristön pilaantuminen	2,1 %	31,5 %	59,4 %	7,0 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	0,0 %	29,4 %	65,7 %	4,9 %
Liikkumisen esteet	4,2 %	48,6 %	39,4 %	7,7 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	0,7 %	33,8 %	61,3 %	4,2 %
Yksinäisyys	12,6 %	74,1 %	9,1 %	4,2 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	6,3 %	37,8 %	51,0 %	4,9 %

LIITETAULUKKO 16. KESKI-POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa	Tyh jät	Keskiarvo
Asunottomuus	4	105	18	15	1	2,11
Ahtaasti asuminen	5	101	23	14	0	2,14
Asuntojen puutteellinen varustelu	2	83	38	19	1	2,29
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	39	88	6	9	1	1,75
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	57	68	8	9	1	1,63
Onnettomuudet ja tapaturmat	3	110	8	21	1	2,04
Päihteiden käyttö	52	71	13	5	2	1,71
Alhainen tulotaso	43	87	6	7	0	1,73
Velkaongelmat	59	69	5	9	1	1,59
Työttömyys	68	56	12	6	1	1,59
Pitkäaikaistyöttömyys	59	63	12	9	0	1,65
Nuorisotyöttömyys	51	61	25	6	0	1,81
Väkivallan uhka kotona	16	98	2	26	1	1,88
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	29	98	0	16	0	1,77
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	9	107	12	15	0	2,02
Omaisuuksirikokset	30	94	1	17	1	1,77
Elinympäristön pilaantuminen	22	98	8	15	0	1,89
Elinympäristön epäviihtyisyys	7	108	13	15	0	2,05
Liikkumisen esteet	6	92	32	13	0	2,20
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	6	107	24	5	1	2,13
Yksinäisyys	46	81	8	7	1	1,72
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	21	100	10	11	1	1,92

	3 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa
Asunottomuus	2,8 %	73,9 %	12,7 %	10,6 %
Ahtaasti asuminen	3,5 %	70,6 %	16,1 %	9,8 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	1,4 %	58,5 %	26,8 %	13,4 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	27,5 %	62,0 %	4,2 %	6,3 %

Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	40,1 %	47,9 %	5,6 %	6,3 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	2,1 %	77,5 %	5,6 %	14,8 %
Päihteiden käyttö	36,9 %	50,4 %	9,2 %	3,5 %
Alhainen tulotaso	30,1 %	60,8 %	4,2 %	4,9 %
Velkaongelmat	41,5 %	48,6 %	3,5 %	6,3 %
Työttömyys	47,9 %	39,4 %	8,5 %	4,2 %
Pitkäaikaistyöttömyys	41,3 %	44,1 %	8,4 %	6,3 %
Nuorisotyöttömyys	35,7 %	42,7 %	17,5 %	4,2 %
Väkivallan uhka kotona	11,3 %	69,0 %	1,4 %	18,3 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	20,3 %	68,5 %	0,0 %	11,2 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	6,3 %	74,8 %	8,4 %	10,5 %
Omaisuusrikokset	21,1 %	66,2 %	0,7 %	12,0 %
Elinympäristön pilaantuminen	15,4 %	68,5 %	5,6 %	10,5 %
Elinympäristön epävihtyisyys	4,9 %	75,5 %	9,1 %	10,5 %
Liikkumisen esteet	4,2 %	64,3 %	22,4 %	9,1 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	4,2 %	75,4 %	16,9 %	3,5 %
Yksinäisyys	32,4 %	57,0 %	5,6 %	4,9 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	14,8 %	70,4 %	7,0 %	7,7 %

LIITETAULUKKO 17. KESKI-POHJANMAA: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Palvelujen saatavuus vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen saatavuus helppoa	EOS	Tyh- jät	Kes- kiarvo
Verohallinnon palvelut	20	43	29	25	24	2	0	2,93
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	10	31	32	41	24	5	0	3,28
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	14	32	38	37	21	1	0	3,13
Varhaiskasvatuspalvelut	1	9, 5	25, 5	50	47,5	5	4,5	4,00
Perusasteen opetuspalvelut	0	3	18	45	74	1	2	4,36
Toisen asteen opetuspalvelut	5	21	30	48	35	2	2	3,63
Korkea-asteen koulutuspalvelut	33	29	33	26	13	7	2	2,68
Vammaispalvelut	2	19	43	56	9	12	2	3,40
Kotipalvelut	10	36	47	35	3	8	4	2,89
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	14	30	45	40	5	6	3	2,94
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammainen erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lasten- suojeleminen erityispalvelut jne.)	8	34	54	21	3	21	2	2,81
Neuvolapalvelut	1	4	28	49	52	9	0	4,10
Terveyskeskuslääkäripalvelut	18	32	45	37	9	2	0	2,91
Erikoislääkäripalvelut	26	42	42	25	4	4	0	2,56
Mielenterveyspalvelut	16	47	42	21	4	13	0	2,62
Hammaslääkäripalvelut	15	44	48	26	4	6	0	2,71
Päivittäistavarakauppalvelut	2	2	17	25	96	0	1	4,49
Huoltoasemapaalvelut	16	10	23	23	70	0	1	3,85

Postipalvelut	0	9	29	42	62	0	1	4,11
Pankkipalvelut	1	8	24	40	69	0	1	4,18
Joukkoliikennepalvelut	53	46	30	11	1	1	1	2,01
Kirjastopalvelut	0	3	9	41	89	0	1	4,52
Kulttuuripalvelut	0	8	22	60	51	2	0	4,09
Liikuntapalvelut	0	3	23	59	55	0	3	4,19
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	2	12	38	32	16	42	1	3,48

	1 Palvelu- jen saata- vuus vaikeaa	2	3	4	5 Palve- lujen saata- vuus helppoa	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	14,0 %	30,1 %	20,3 %	17,5 %	16,8 %	1,4 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	7,0 %	21,7 %	22,4 %	28,7 %	16,8 %	3,5 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	9,8 %	22,4 %	26,6 %	25,9 %	14,7 %	0,7 %
Varhaiskasvatuspalvelut	0,7 %	6,9 %	18,4 %	36,1 %	34,3 %	3,6 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,0 %	2,1 %	12,8 %	31,9 %	52,5 %	0,7 %
Toisen asteen opetuspalvelut	3,5 %	14,9 %	21,3 %	34,0 %	24,8 %	1,4 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	23,4 %	20,6 %	23,4 %	18,4 %	9,2 %	5,0 %
Vammaispalvelut	1,4 %	13,5 %	30,5 %	39,7 %	6,4 %	8,5 %
Kotipalvelut	7,2 %	25,9 %	33,8 %	25,2 %	2,2 %	5,8 %
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	10,0 %	21,4 %	32,1 %	28,6 %	3,6 %	4,3 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammainen erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	5,7 %	24,1 %	38,3 %	14,9 %	2,1 %	14,9 %
Neuvolapalvelut	0,7 %	2,8 %	19,6 %	34,3 %	36,4 %	6,3 %
Terveyskeskuksilääkäripalvelut	12,6 %	22,4 %	31,5 %	25,9 %	6,3 %	1,4 %
Erikoislääkäripalvelut	18,2 %	29,4 %	29,4 %	17,5 %	2,8 %	2,8 %
Mielenterveyspalvelut	11,2 %	32,9 %	29,4 %	14,7 %	2,8 %	9,1 %
Hammaslääkäripalvelut	10,5 %	30,8 %	33,6 %	18,2 %	2,8 %	4,2 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	1,4 %	1,4 %	12,0 %	17,6 %	67,6 %	0,0 %
Huoltoasemapalvelut	11,3 %	7,0 %	16,2 %	16,2 %	49,3 %	0,0 %
Postipalvelut	0,0 %	6,3 %	20,4 %	29,6 %	43,7 %	0,0 %
Pankkipalvelut	0,7 %	5,6 %	16,9 %	28,2 %	48,6 %	0,0 %
Joukkoliikennepalvelut	37,3 %	32,4 %	21,1 %	7,7 %	0,7 %	0,7 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	2,1 %	6,3 %	28,9 %	62,7 %	0,0 %
Kulttuuripalvelut	0,0 %	5,6 %	15,4 %	42,0 %	35,7 %	1,4 %
Liikuntapalvelut	0,0 %	2,1 %	16,4 %	42,1 %	39,3 %	0,0 %
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	1,4 %	8,5 %	26,8 %	22,5 %	11,3 %	29,6 %

LIITETAULUKKO 18. KESKI-POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Palvelu- jen saata- vuus vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelu- jen saata- vuus helpottuu	EOS	Tyh- jät	Kes- kiarvo
Verohallinnon palvelut	37	29	57	8	1	9	2	2,30
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	32	38	51	9	1	11	1	2,31
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	38	39	47	8	1	8	2	2,21
Varhaiskasvatuspalvelut	4	11,5	87	22,5	6,5	8,5	3	3,12
Perusasteen opetuspalvelut	1	14	83	28	11	6	0	3,25
Toisen asteen opetuspalvelut	12	37	65	16	6	7	0	2,76
Korkea-asteen koulutuspalvelut	18	37	64	10	2	11	1	2,55
Vammaispalvelut	4	23	84	17	3	10	2	2,94
Kotipalvelut	21	37	60	15	3	5	2	2,57
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnnot, vanhainkodit jne.)	25	48	49	11	2	6	2	2,39
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	17	33	69	7	0	16	1	2,52
Neuvolapalvelut	5	19	83	19	8	9	0	3,04
Terveyskeskuslääkäripalvelut	20	38	57	22	2	4	0	2,63
Erikoislääkäripalvelut	28	31	68	9	1	5	1	2,45
Mielenterveyspalvelut	23	28	71	10	0	11	0	2,52
Hammaslääkäripalvelut	20	32	73	12	0	6	0	2,56
Päivittäistavarakauppaluot	3	13	67	28	24	8	0	3,42
Huoltoasemapalvelut	11	21	78	17	9	7	0	2,94
Postipalvelut	0	29	82	15	10	7	0	3,04
Pankkipalvelut	4	39	72	11	11	6	0	2,90
Joukkoliikennepalvelut	40	42	47	5	2	7	0	2,17
Kirjastopalvelut	3	11	81	31	10	7	0	3,25
Kulttuuripalvelut	2	17	86	21	8	9	0	3,12
Liikuntapalvelut	2	13	84	30	6	8	0	3,19
Yhteis palvelupisteestä tuotettavat palvelut	6	15	63	17	3	35	4	2,96

	1 Palvelu- jen saata- vuus vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelu- jen saata- vuus helpottuu	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	26,2 %	20,6 %	40,4 %	5,7 %	0,7 %	6,4 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	22,5 %	26,8 %	35,9 %	6,3 %	0,7 %	7,7 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	27,0 %	27,7 %	33,3 %	5,7 %	0,7 %	5,7 %
Varhaiskasvatuspalvelut	2,9 %	8,2 %	62,1 %	16,1 %	4,6 %	6,1 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,7 %	9,8 %	58,0 %	19,6 %	7,7 %	4,2 %
Toisen asteen opetuspalvelut	8,4 %	25,9 %	45,5 %	11,2 %	4,2 %	4,9 %

Korkea-asteen koulutuspalvelut	12,7 %	26,1 %	45,1 %	7,0 %	1,4 %	7,7 %
Vammaispalvelut	2,8 %	16,3 %	59,6 %	12,1 %	2,1 %	7,1 %
Kotipalvelut	14,9 %	26,2 %	42,6 %	10,6 %	2,1 %	3,5 %
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	17,7 %	34,0 %	34,8 %	7,8 %	1,4 %	4,3 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	12,0 %	23,2 %	48,6 %	4,9 %	0,0 %	11,3 %
Neuvolapalvelut	3,5 %	13,3 %	58,0 %	13,3 %	5,6 %	6,3 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	14,0 %	26,6 %	39,9 %	15,4 %	1,4 %	2,8 %
Erikoislääkäripalvelut	19,7 %	21,8 %	47,9 %	6,3 %	0,7 %	3,5 %
Mielenterveyspalvelut	16,1 %	19,6 %	49,7 %	7,0 %	0,0 %	7,7 %
Hammaslääkäripalvelut	14,0 %	22,4 %	51,0 %	8,4 %	0,0 %	4,2 %
Päivittäistavarakauppapalvelut	2,1 %	9,1 %	46,9 %	19,6 %	16,8 %	5,6 %
Huoltoasemapalvelut	7,7 %	14,7 %	54,5 %	11,9 %	6,3 %	4,9 %
Postipalvelut	0,0 %	20,3 %	57,3 %	10,5 %	7,0 %	4,9 %
Pankkipalvelut	2,8 %	27,3 %	50,3 %	7,7 %	7,7 %	4,2 %
Joukkoliikennepalvelut	28,0 %	29,4 %	32,9 %	3,5 %	1,4 %	4,9 %
Kirjastopalvelut	2,1 %	7,7 %	56,6 %	21,7 %	7,0 %	4,9 %
Kulttuuripalvelut	1,4 %	11,9 %	60,1 %	14,7 %	5,6 %	6,3 %
Liikuntapalvelut	1,4 %	9,1 %	58,7 %	21,0 %	4,2 %	5,6 %
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	4,3 %	10,8 %	45,3 %	12,2 %	2,2 %	25,2 %

LIITETAULUKKO 19. POHJANMAA: Miten arvioitte eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuvan toimialueellanne?

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	EOS	Tyhjät	Keskiarvo
Pienituloiset	10	55	69	18	7	9	1	2,73
Ylivelkaantuneet	20	71	38	10	1	28	1	2,29
Työttömät	19	63	53	14	5	11	4	2,50
Epävakaalla työuralla olevat	9	52	84	10	4	8	2	2,67
Vähän koulutetut	13	42	76	25	4	8	1	2,78
Opiskelijat	3	26	68	54	9	8	1	3,25
Asunnottomat	30	60	28	12	4	34	1	2,25
Pitkäaikaissairaat	16	50	60	17	8	15	3	2,68
Vammaiset	3	31	66	39	13	15	2	3,18
Mielenterveysongelmaiset	15	60	52	22	3	14	3	2,59
Työkyvyttömät	11	58	62	13	5	19	1	2,62
Päihdeongelmaiset	26	62	47	12	3	17	2	2,36
Yksinasuvat	4	16	81	49	10	6	3	3,28
Yhden huoltajan perheet	4	39	85	25	6	9	1	2,94
Uusperheet	1	8	70	69	9	10	2	3,49
Lapsiperheet	2	6	56	72	25	6	2	3,70
Maahanmuuttajat	5	28	69	37	8	19	3	3,10
Kotona omaista hoitavat	9	49	72	25	3	10	1	2,77
Lapset	4	7	42	72	36	6	2	3,80

Nuoret ja nuoret aikuiset	5	14	54	65	25	5	1	3,56
Keski-ikäiset	2	5	37	70	48	4	3	3,97
Eläkeläiset	2	8	41	71	41	4	2	3,87
Ikääntyvät ja vanhukset	5	21	52	58	27	4	2	3,50
Miehet	2	8	63	62	27	6	1	3,64
Naiset	3	8	52	71	28	6	1	3,70

	1 Huonosti	2	3	4	5 Hyvin	EOS
Pienituloiset	6,0 %	32,7 %	41,1 %	10,7 %	4,2 %	5,4 %
Ylieläkkeelliset	11,9 %	42,3 %	22,6 %	6,0 %	0,6 %	16,7 %
Työttömät	11,5 %	38,2 %	32,1 %	8,5 %	3,0 %	6,7 %
Epävakaalla työralla olevat	5,4 %	31,1 %	50,3 %	6,0 %	2,4 %	4,8 %
Vähän koulutetut	7,7 %	25,0 %	45,2 %	14,9 %	2,4 %	4,8 %
Opiskelijat	1,8 %	15,5 %	40,5 %	32,1 %	5,4 %	4,8 %
Asunnottomat	17,9 %	35,7 %	16,7 %	7,1 %	2,4 %	20,2 %
Pitkäaikaissairaat	9,6 %	30,1 %	36,1 %	10,2 %	4,8 %	9,0 %
Vammaiset	1,8 %	18,6 %	39,5 %	23,4 %	7,8 %	9,0 %
Mielenterveysongelmaiset	9,0 %	36,1 %	31,3 %	13,3 %	1,8 %	8,4 %
Työkyvyttömät	6,5 %	34,5 %	36,9 %	7,7 %	3,0 %	11,3 %
Päihdeongelmaiset	15,6 %	37,1 %	28,1 %	7,2 %	1,8 %	10,2 %
Yksinasuvat	2,4 %	9,6 %	48,8 %	29,5 %	6,0 %	3,6 %
Yhden huoltajan perheet	2,4 %	23,2 %	50,6 %	14,9 %	3,6 %	5,4 %
Uusperheet	0,6 %	4,8 %	41,9 %	41,3 %	5,4 %	6,0 %
Lapsiperheet	1,2 %	3,6 %	33,5 %	43,1 %	15,0 %	3,6 %
Maahanmuuttajat	3,0 %	16,9 %	41,6 %	22,3 %	4,8 %	11,4 %
Kotona omaista hoitavat	5,4 %	29,2 %	42,9 %	14,9 %	1,8 %	6,0 %
Lapset	2,4 %	4,2 %	25,1 %	43,1 %	21,6 %	3,6 %
Nuoret ja nuoret aikuiset	3,0 %	8,3 %	32,1 %	38,7 %	14,9 %	3,0 %
Keski-ikäiset	1,2 %	3,0 %	22,3 %	42,2 %	28,9 %	2,4 %
Eläkeläiset	1,2 %	4,8 %	24,6 %	42,5 %	24,6 %	2,4 %
Ikääntyvät ja vanhukset	3,0 %	12,6 %	31,1 %	34,7 %	16,2 %	2,4 %
Miehet	1,2 %	4,8 %	37,5 %	36,9 %	16,1 %	3,6 %
Naiset	1,8 %	4,8 %	31,0 %	42,3 %	16,7 %	3,6 %

LIITETAULUKKO 20. POHJANMAA: Miten merkittäviksi arvioitte seuraavat ongelmat toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	EOS	Tyhjät	Keskiarvo
Asunnottomuus	3	55	94	15	2	2,60
Ahtaasti asuminen	0	67	84	15	3	2,56
Asuntojen puutteellinen varustelu	3	67	75	22	2	2,50
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	4	108	33	21	3	2,20
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	16	123	7	20	3	1,94
Onnettomuudet ja tapaturmat	3	58	79	27	2	2,54

Pähteiden käyttö	16	119	13	18	3	1,98
Alhainen tulotaso	10	124	20	13	2	2,06
Velkaongelmat	12	117	14	25	1	2,01
Työttömyys	11	101	45	9	3	2,22
Pitkäaikaistyöttömyys	19	105	34	10	1	2,09
Nuorisotyöttömyys	20	105	29	14	1	2,06
Väkivallan uhka kotona	2	100	33	33	1	2,23
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	3	72	65	28	1	2,44
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	7	78	68	14	2	2,40
Omaisuusrikokset	2	70	64	32	1	2,46
Elinympäristön pilaantuminen	2	54	102	10	1	2,63
Elinympäristön epäviihtyisyys	1	36	114	16	2	2,75
Liikkumisen esteet	6	63	86	11	3	2,52
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	12	60	92	4	1	2,49
Yksinäisyys	23	122	14	8	2	1,94
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	9	91	64	3	2	2,34

	1 Vaikea ongelma	2 Jonkin verran ongelma	3 Ei ongelmaa	En osaa sanoa
Asunottomuus	1,8 %	32,9 %	56,3 %	9,0 %
Ahtaasti asuminen	0,0 %	40,4 %	50,6 %	9,0 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	1,8 %	40,1 %	44,9 %	13,2 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	2,4 %	65,1 %	19,9 %	12,7 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	9,6 %	74,1 %	4,2 %	12,0 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	1,8 %	34,7 %	47,3 %	16,2 %
Pähteiden käyttö	9,6 %	71,7 %	7,8 %	10,8 %
Alhainen tulotaso	6,0 %	74,3 %	12,0 %	7,8 %
Velkaongelmat	7,1 %	69,6 %	8,3 %	14,9 %
Työttömyys	6,6 %	60,8 %	27,1 %	5,4 %
Pitkäaikaistyöttömyys	11,3 %	62,5 %	20,2 %	6,0 %
Nuorisotyöttömyys	11,9 %	62,5 %	17,3 %	8,3 %
Väkivallan uhka kotona	1,2 %	59,5 %	19,6 %	19,6 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	1,8 %	42,9 %	38,7 %	16,7 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	4,2 %	46,7 %	40,7 %	8,4 %
Omaisuusrikokset	1,2 %	41,7 %	38,1 %	19,0 %
Elinympäristön pilaantuminen	1,2 %	32,1 %	60,7 %	6,0 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	0,6 %	21,6 %	68,3 %	9,6 %
Liikkumisen esteet	3,6 %	38,0 %	51,8 %	6,6 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	7,1 %	35,7 %	54,8 %	2,4 %
Yksinäisyys	13,8 %	73,1 %	8,4 %	4,8 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	5,4 %	54,5 %	38,3 %	1,8 %

LIITETAULUKKO 21. POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien ongelmien muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Ongelma vaikeutuu	2 Tilanne säilyy ennallaan	3 Ongelma helpottuu	En osaa sanoa	Tyhjät	Keskiarvo
Asunottomuus	14	108	24	21	2	2,07
Ahtaasti asuminen	2	117	29	20	1	2,18
Asuntojen puutteellinen varustelu	5	91	49	23	1	2,30
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	33	99	12	24	1	1,85
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	60	78	9	21	1	1,65
Onnettomuudet ja tapaturmat	4	115	15	34	1	2,08
Päihteiden käyttö	59	87	4	15	4	1,63
Alhainen tulotaso	49	98	8	11	3	1,74
Velkaongelmat	78	62	5	20	4	1,50
Työttömyys	70	67	15	14	3	1,64
Pitkäaikaistyöttömyys	67	73	10	17	2	1,62
Nuorisotyöttömyys	60	67	20	17	5	1,73
Väkivallan uhka kotona	32	99	4	32	2	1,79
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	28	107	5	28	1	1,84
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	11	112	20	24	2	2,06
Omaisuusrikokset	34	101	4	29	1	1,78
Elinympäristön pilaantuminen	16	119	18	15	1	2,01
Elinympäristön epäviihtyisyys	9	116	23	20	1	2,09
Liikkumisen esteet	9	111	33	14	2	2,16
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	8	122	32	6	1	2,15
Yksinäisyys	53	95	7	12	2	1,70
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	24	111	17	15	2	1,95

	Ongelma vaikeutuu	Tilanne säilyy ennallaan	Ongelma helpottuu	En osaa sanoa
Asunottomuus	8,4 %	64,7 %	14,4 %	12,6 %
Ahtaasti asuminen	1,2 %	69,6 %	17,3 %	11,9 %
Asuntojen puutteellinen varustelu	3,0 %	54,2 %	29,2 %	13,7 %
Fyysiset pitkäaikaissairaudet	19,6 %	58,9 %	7,1 %	14,3 %
Psyykkiset pitkäaikaissairaudet	35,7 %	46,4 %	5,4 %	12,5 %
Onnettomuudet ja tapaturmat	2,4 %	68,5 %	8,9 %	20,2 %
Päihteiden käyttö	35,8 %	52,7 %	2,4 %	9,1 %
Alhainen tulotaso	29,5 %	59,0 %	4,8 %	6,6 %
Velkaongelmat	47,3 %	37,6 %	3,0 %	12,1 %
Työttömyys	42,2 %	40,4 %	9,0 %	8,4 %
Pitkäaikaistyöttömyys	40,1 %	43,7 %	6,0 %	10,2 %
Nuorisotyöttömyys	36,6 %	40,9 %	12,2 %	10,4 %
Väkivallan uhka kotona	19,2 %	59,3 %	2,4 %	19,2 %
Väkivallan uhka kodin ulkopuolella	16,7 %	63,7 %	3,0 %	16,7 %
Liikenneturvallisuuteen liittyvät ongelmat	6,6 %	67,1 %	12,0 %	14,4 %
Omaisuusrikokset	20,2 %	60,1 %	2,4 %	17,3 %

Elinympäristön pilaantuminen	9,5 %	70,8 %	10,7 %	8,9 %
Elinympäristön epäviihtyisyys	5,4 %	69,0 %	13,7 %	11,9 %
Liikkumisen esteet	5,4 %	66,5 %	19,8 %	8,4 %
Puutteelliset harrastusmahdollisuudet	4,8 %	72,6 %	19,0 %	3,6 %
Yksinäisyys	31,7 %	56,9 %	4,2 %	7,2 %
Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys	14,4 %	66,5 %	10,2 %	9,0 %

LIITETAULUKKO 22. POHJANMAA: Millaisiksi arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden toimialueellanne tällä hetkellä?

	1 Palvelujen saatavuus vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen saatavuus helppoa	EOS	Tyhjät	Keskiarvo
Verohallinnon palvelut	25	39	45	26	18	14	2	2,82
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	18	24	57	37	18	13	2	3,08
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	9	22	50	58	21	6	3	3,38
Varhaiskasvatuspalvelut	1	2,5	25	51,5	62	20,5	6,5	4,20
Perusasteen opetuspalvelut	1	0	16	42	86	15	9	4,46
Toisen asteen opetuspalvelut	8	12	25	52	50	14	8	3,84
Korkea-asteen koulutuspalvelut	27	19	40	34	23	19	7	3,05
Vammaispalvelut	3	11	51	63	16	23	2	3,54
Kotipalvelut	6	23	45	59	18	16	2	3,40
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	9	29	48	55	10	14	4	3,19
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	8	27	53	40	7	32	2	3,08
Neuvolapalvelut	1	7	26	55	67	11	2	4,15
Terveyskeskuslääkäripalvelut	11	23	53	49	26	5	2	3,35
Erikoislääkäripalvelut	18	33	65	27	12	11	3	2,88
Mielenterveyspalvelut	21	45	55	21	7	17	3	2,65
Hammaslääkäripalvelut	13	29	51	44	21	9	2	3,20
Päivittäistavarakauppaluut	2	4	26	46	88	1	2	4,29
Huoltoasemapalvelut	6	10	28	48	73	2	2	4,04
Postipalvelut	4	18	45	48	50	2	2	3,74
Pankkipalvelut	5	11	34	50	65	1	3	3,96
Joukkoliikennepalvelut	46	76	24	16	3	3	1	2,12
Kirjastopalvelut	0	2	21	41	100	4	1	4,46
Kulttuuripalvelut	1	11	38	60	50	7	2	3,92
Liikuntapalvelut	1	4	27	64	67	5	1	4,18
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	5	12	55	33	17	44	3	3,37

	1 Palvelujen saatavuus vaikeaa	2	3	4	5 Palvelujen saatavuus helppoa	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	15,0 %	23,4 %	26,9 %	15,6 %	10,8 %	8,4 %

Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	10,8 %	14,4 %	34,1 %	22,2 %	10,8 %	7,8 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	5,4 %	13,3 %	30,1 %	34,9 %	12,7 %	3,6 %
Varhaiskasvatuspalvelut	0,6 %	1,5 %	15,4 %	31,7 %	38,2 %	12,6 %
Perusasteen opetuspalvelut	0,6 %	0,0 %	10,0 %	26,3 %	53,8 %	9,4 %
Toisen asteen opetuspalvelut	5,0 %	7,5 %	15,5 %	32,3 %	31,1 %	8,7 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	16,7 %	11,7 %	24,7 %	21,0 %	14,2 %	11,7 %
Vammaispalvelut	1,8 %	6,6 %	30,5 %	37,7 %	9,6 %	13,8 %
Kotipalvelut	3,6 %	13,8 %	26,9 %	35,3 %	10,8 %	9,6 %
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	5,5 %	17,6 %	29,1 %	33,3 %	6,1 %	8,5 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	4,8 %	16,2 %	31,7 %	24,0 %	4,2 %	19,2 %
Neuvolapalvelut	0,6 %	4,2 %	15,6 %	32,9 %	40,1 %	6,6 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	6,6 %	13,8 %	31,7 %	29,3 %	15,6 %	3,0 %
Erikoislääkäripalvelut	10,8 %	19,9 %	39,2 %	16,3 %	7,2 %	6,6 %
Mielenterveyspalvelut	12,7 %	27,1 %	33,1 %	12,7 %	4,2 %	10,2 %
Hammaslääkäripalvelut	7,8 %	17,4 %	30,5 %	26,3 %	12,6 %	5,4 %
Päivittäistavarakauppaluot	1,2 %	2,4 %	15,6 %	27,5 %	52,7 %	0,6 %
Huoltoasemapaalvelut	3,6 %	6,0 %	16,8 %	28,7 %	43,7 %	1,2 %
Postipalvelut	2,4 %	10,8 %	26,9 %	28,7 %	29,9 %	1,2 %
Pankkipalvelut	3,0 %	6,6 %	20,5 %	30,1 %	39,2 %	0,6 %
Joukkoliikennepalvelut	27,4 %	45,2 %	14,3 %	9,5 %	1,8 %	1,8 %
Kirjastopalvelut	0,0 %	1,2 %	12,5 %	24,4 %	59,5 %	2,4 %
Kulttuuripalvelut	0,6 %	6,6 %	22,8 %	35,9 %	29,9 %	4,2 %
Liikuntapalvelut	0,6 %	2,4 %	16,1 %	38,1 %	39,9 %	3,0 %
Yhteispalvelupisteestä tuotettavat palvelut	3,0 %	7,2 %	33,1 %	19,9 %	10,2 %	26,5 %

LIITETAULUKKO 23. POHJANMAA: Miten arvioitte seuraavien palvelujen saatavuuden muuttuvan toimialueellanne seuraavien neljän vuoden aikana?

	1 Palvelujen saatavuus vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen saatavuus helpottuu	EOS	Tyhjät	Keskiarvo
Verohallinnon palvelut	43	37	44	15	5	23	2	2,32
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	28	40	55	18	1	24	3	2,46
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	24	40	64	22	1	16	2	2,58
Varhaiskasvatuspalvelut	4	6	83	33	13,5	26	3,5	3,33
Perusasteen opetuspalvelut	2	7	92	33	15	18	2	3,35
Toisen asteen opetuspalvelut	5	23	83	30	5	20	3	3,05
Korkea-asteen koulutuspalvelut	13	36	72	16	3	25	4	2,71
Vammaispalvelut	7	14	90	35	2	18	3	3,07
Kotipalvelut	15	28	76	26	3	17	4	2,82
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	21	28	76	23	4	15	2	2,74
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammaisten erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	13	26	85	17	0	25	3	2,75

Neuvolapalvelut	3	20	82	39	8	15	2	3,19
Terveyskeskuslääkäripalvelut	13	34	78	29	2	11	2	2,83
Erikoislääkäripalvelut	19	42	75	17	1	13	2	2,60
Mielenterveyspalvelut	24	42	67	16	2	15	3	2,54
Hammaslääkäripalvelut	10	37	76	30	3	11	2	2,87
Päivittäistavaraoppapalvelut	3	15	88	40	13	6	4	3,28
Huoltoasemapalvelut	6	18	98	30	7	6	4	3,09
Postipalvelut	15	34	86	19	4	7	4	2,77
Pankkipalvelut	4	39	72	11	11	6	0	2,90
Joukkoliikennepalvelut	32	68	50	11	0	6	2	2,25
Kirjastopalvelut	3	15	99	34	7	7	4	3,17
Kulttuuripalvelut	5	19	102	30	2	9	0	3,03
Liikuntapalvelut	1	7	109	32	8	9	3	3,25
Yhteis palvelupisteestä tuotettavat palvelut	12	19	76	15	2	41	4	2,81

	1 Palvelujen saatavuus vaikeutuu	2	3	4	5 Palvelujen saatavuus helpottuu	En osaa sanoa
Verohallinnon palvelut	25,7 %	22,2 %	26,3 %	9,0 %	3,0 %	13,8 %
Työ- ja elinkeinohallinnon palvelut	16,9 %	24,1 %	33,1 %	10,8 %	0,6 %	14,5 %
Poliisin ja pelastustoimen palvelut	14,4 %	24,0 %	38,3 %	13,2 %	0,6 %	9,6 %
Varhaiskasvatuspalvelut	2,4 %	3,6 %	50,2 %	19,9 %	8,2 %	15,7 %
Perusasteen opetuspalvelut	1,2 %	4,2 %	55,1 %	19,8 %	9,0 %	10,8 %
Toisen asteen opetuspalvelut	3,0 %	13,9 %	50,0 %	18,1 %	3,0 %	12,0 %
Korkea-asteen koulutuspalvelut	7,9 %	21,8 %	43,6 %	9,7 %	1,8 %	15,2 %
Vammaispalvelut	4,2 %	8,4 %	54,2 %	21,1 %	1,2 %	10,8 %
Kotipalvelut	9,1 %	17,0 %	46,1 %	15,8 %	1,8 %	10,3 %
Vanhusten asumispalvelut (palveluasunnot, vanhainkodit jne.)	12,6 %	16,8 %	45,5 %	13,8 %	2,4 %	9,0 %
Sosiaalihuollon erityispalvelut (vammainen erityispalvelut, kuten tulkki- ja kuljetuspalvelut, lastensuojelun erityispalvelut jne.)	7,8 %	15,7 %	51,2 %	10,2 %	0,0 %	15,1 %
Neuvolapalvelut	1,8 %	12,0 %	49,1 %	23,4 %	4,8 %	9,0 %
Terveyskeskuslääkäripalvelut	7,8 %	20,4 %	46,7 %	17,4 %	1,2 %	6,6 %
Erikoislääkäripalvelut	11,4 %	25,1 %	44,9 %	10,2 %	0,6 %	7,8 %
Mielenterveyspalvelut	14,5 %	25,3 %	40,4 %	9,6 %	1,2 %	9,0 %
Hammaslääkäripalvelut	6,0 %	22,2 %	45,5 %	18,0 %	1,8 %	6,6 %
Päivittäistavaraoppapalvelut	1,8 %	9,1 %	53,3 %	24,2 %	7,9 %	3,6 %
Huoltoasemapalvelut	3,6 %	10,9 %	59,4 %	18,2 %	4,2 %	3,6 %
Postipalvelut	9,1 %	20,6 %	52,1 %	11,5 %	2,4 %	4,2 %
Pankkipalvelut	2,8 %	27,3 %	50,3 %	7,7 %	7,7 %	4,2 %
Joukkoliikennepalvelut	19,2 %	40,7 %	29,9 %	6,6 %	0,0 %	3,6 %
Kirjastopalvelut	1,8 %	9,1 %	60,0 %	20,6 %	4,2 %	4,2 %
Kulttuuripalvelut	3,0 %	11,4 %	61,1 %	18,0 %	1,2 %	5,4 %
Liikuntapalvelut	0,6 %	4,2 %	65,7 %	19,3 %	4,8 %	5,4 %
Yhteis palvelupisteestä tuotettavat palvelut	7,3 %	11,5 %	46,1 %	9,1 %	1,2 %	24,8 %

Bilaga 12. Variablernas frekvenser och centralmått i tabellform

BILAGETABELL 1. Svararens organisation och arbetsuppgift

	Södra Österbot- ten	Mellersta Österbotten	Österbotten	Hela mate- rialet	
CENTRALFÖRVALTNING					
Kommundirektör eller stadsdirektör	7	2		2	11
Förvaltningschef, kommunsekreterare, stadssekreterare eller kanslichef	7	8		8	23
Ansvarsperson för ekonomiförvaltning (ekonomichef, kom- munkamrer etc.)	2	6		6	14
BILDNINGSVÄSENDET					
Direktör för bild- ningsväsendet	8	3		3	14
Direktör för skol- eller utbildningsväsendet	0	3		1	4
Ansvarsperson för förskolepedagogik	6	12		2	20
Ansvarspersn för bibliotek	10	6		6	22
Ansvarsperson för kulturväsendet	5	4		2	11
Ansvarsperson för fritids- och idrottsvä- sendet	9	2		3	14
Ansvarsperson för ungdomsväsendet	3	0		5	8
Annan uppgifts- benämning, vilken? - Idrottsinstruktör - ungdomsledare - rektor - bildningsdirek- tör - byråsekreterare för fritidsväsen- det - förskoledirektör	6	10 - (biträdande)rektor - 4H-verksamhetsledare - biträdande rektor - Biträdande rektor, avdelningsrektor - Förvaltningschef - Biblioteksdirektör (närbibliotek) - lägstadierektor - rektor - Rektor för lägstadie- skola - planerare	10 - Ansvarsperson för idrotts- och ungdomsväsendet - Barnomsorgschef, ansvarar för dagvården - biblioteksdirektör - Dagvårdschef - Dagvårdschef ansvar för- dagvård och förskola - Idrottsdirektör - Skolans socialarbete - Kultur- och fritidschef - Tf. utbildningsdirektör för Dagvårds- och Utbildningsvä- sendet		26
SOCIALVÄSENDET					
Bastrygghetschef, socialdirektör etc.	4	2		8	14
Ansvarsperson för socialt arbete (social- sekreterare, ledande socialarbetare etc.)	7	11		4	22
Ansvarsperson för förskolepedagogik	3	0		1	4
Ansvarsperson för hemservice	1	1		8	10

Ansvarsperson för äldreomsorg	9	8	8	25
Annan uppgiftsbenämning, vilken?	6	8	7	22
- biträdande stadsdirektör		- Administration (social- och hälsovård)		
- öppenvårds-handledare		- handledare inom närståendevård		
- öppenvårds-handledare		- serviceförman		
- förvaltningschef		- Servicedirektör / familjeservice		
- samkommunsdirektör		- familjerådgivningens socialarbetare		
- bastrygghetschef, beställartjänsteman		- socialarbetare inom barnskydd		
		- byråsekreterare		
		- avdelningschef för familje- och vuxensocialarbete		
		- Barnomsorgsledare, barndagvård		
		- chef för socialomsorg		
		- Hemvårdsledare		
		- Avdelningschef, handikappservice		
		- serviceområdesdirektör		
		- socialarbetare, barnskydd		
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD				
Överläkare, ledande läkare eller ansvarig läkare	4	1	8	13
Ansvarsperson för vårdarbete (ledande skötare, överskötare etc.)	7	2	8	17
Ansvarig tandläkare eller ledande tandläkare	3	0	6	9
Överläkare på mentalvårdsbyrå eller -central	0	0	0	0
Annan uppgiftsbenämning, vilken?	2	9	2	13
- direktör för hälsofrämjandet		- Affärsverksdirektör		
		- avdelningsskötare		
- hälsocentralläkare		- Avdelningsskötare		
		- socialarbetare		
		- socialarbetare hälso-socialt arbete		
		- Resultatenhetsdirektör		
		- avdelningsskötare för äldrearbetet		
		- ansvarig sjukskötare		
		- Tf.Avdelningsskötare		
		- ledande psykolog		
		- utvecklingschef		
KOMMUNENS ÖVRIGA VERKSAMHETER (BOSTADS-, NÄRINGS-, TEKNISKA och MILJÖVÄSENDET)				
Ansvarsperson för (hyres)bostadsärenden (bostadssekreterare etc.)	5	2	9	16
Ansvarsperson för näringsärenden (näringsdirektör, näringsombudsman etc.)	6	5	9	20
Ansvarsperson för tekniska väsendet (teknisk chef, stadsingenjör, kommuningenjör etc.)	4	7	7	18
Ansvarsperson för miljöärenden (miljösekreterare, miljövårdssekreterare etc.)	4	4	6	14
NÅGON ANNAN KOMMUNENS ELLER SAMKOMMUNENS LEDNINGSGRUPP HÖRANDE PERSON				
Utvecklingschef eller utvecklingsdirektör	0	1	0	1
Landsbygdschef eller	0	0	0	0

landsbygdssekreterare					
Annan uppgiftsbenämning, vilken?	2		8	3	14
- personalchef		- ledande lantbruksavbytare		- förman för kulturavdelningen	
- landsbygdsdirektör		- Avbytar-servicechef		- Kulturoch fritidschef	
		- landsbygdsombudsman		- samkommunsdirektör	
		- kostchef			
		- Beställardirektör för social- och hälsovården			
		- Direktör för medlingsbyrån			
		- Ekonomi- och skuldrådgivare			
		- Resultatenhetsdirektör/Psykosociala tjänster			
FPA, POLISEN, RÄDDNINGSVÄRKET, TE-byråer, EV. LUTH. FÖRSAMLINGAR, ORGANISATIONER					
Chef för försäkringsdistrikt vid FPA	1	1	2		4
Byråchef vid FPA	3	2	1		6
Polischef eller biträdande polischef	1	0	0		3
Överkommissarie eller kommissarie	3	0	2		7
Räddningsdirektör	1	0	1		2
Räddningschef eller regional brandchef	0	0	1		2
Byråchef eller biträdande byråchef för arbets- och näringsbyrå	2	2	4		8
Ledande arbetskraftsrådgivare	2	1	0		3
Kyrkoherde	7	2	5		14
Ansvarsperson för barnarbete (ansvarig barnledare, dagklubbssamverksamhetsledare etc.)	10	4	4		18
Ansvarsperson för organisations- eller föreningsverksamhet (verksamhetsledare, ordförande, regionalarbetare osv.)	4	6	7		27
SAMMANLAGT:	164	143	169		493

BILAGETABELL 2. ÖSTERBOTTEN: Hur uppfattar ni att välfärden för olika befolkningsgrupper förverkligas inom ert verksamhetsområde?

	1 Dåligt	2	3	4	5 Bra	Kan inte säga	Tomma	Medelvärde
Låginkomsttagare	10	55	69	18	7	9	1	2,73
Överskuldsetta	20	71	38	10	1	28	1	2,29
Arbetslösa	19	63	53	14	5	11	4	2,50
Personer med osäker arbetskarriär	9	52	84	10	4	8	2	2,67
Lågutbildade	13	42	76	25	4	8	1	2,78

Studera	3	26	68	54	9	8	1	3,25
Bostadslösa	30	60	28	12	4	34	1	2,25
Långtidssjuka	16	50	60	17	8	15	3	2,68
Handikappade	3	31	66	39	13	15	2	3,18
Personer med mentala problem	15	60	52	22	3	14	3	2,59
Arbetsoförmögna	11	58	62	13	5	19	1	2,62
Personer med missbruksproblem	26	62	47	12	3	17	2	2,36
Ensamboende	4	16	81	49	10	6	3	3,28
Familjer med ensamförsörjare	4	39	85	25	6	9	1	2,94
Nyfamiljer	1	8	70	69	9	10	2	3,49
Barnfamiljer	2	6	56	72	25	6	2	3,70
Invandrare	5	28	69	37	8	19	3	3,10
Personer som vårdar anhöriga hemma	9	49	72	25	3	10	1	2,77
Barn	4	7	42	72	36	6	2	3,80
Unga och unga vuxna	5	14	54	65	25	5	1	3,56
Medelålders	2	5	37	70	48	4	3	3,97
Pensionärer	2	8	41	71	41	4	2	3,87
Seniorer och äldre	5	21	52	58	27	4	2	3,50
Män	2	8	63	62	27	6	1	3,64
Kvinnor	3	8	52	71	28	6	1	3,70

	1 Dåligt	2	3	4	5 Bra	Kan inte säga
Låginkomsttagare	6,0 %	32,7 %	41,1 %	10,7 %	4,2 %	5,4 %
Överskuldsetta	11,9 %	42,3 %	22,6 %	6,0 %	0,6 %	16,7 %
Arbetslösa	11,5 %	38,2 %	32,1 %	8,5 %	3,0 %	6,7 %
Personer med osäker arbetskarriär	5,4 %	31,1 %	50,3 %	6,0 %	2,4 %	4,8 %
Lågutbildade	7,7 %	25,0 %	45,2 %	14,9 %	2,4 %	4,8 %
Studera	1,8 %	15,5 %	40,5 %	32,1 %	5,4 %	4,8 %
Bostadslösa	17,9 %	35,7 %	16,7 %	7,1 %	2,4 %	20,2 %
Långtidssjuka	9,6 %	30,1 %	36,1 %	10,2 %	4,8 %	9,0 %
Handikappade	1,8 %	18,6 %	39,5 %	23,4 %	7,8 %	9,0 %
Personer med mentala problem	9,0 %	36,1 %	31,3 %	13,3 %	1,8 %	8,4 %
Arbetsoförmögna	6,5 %	34,5 %	36,9 %	7,7 %	3,0 %	11,3 %
Personer med missbruksproblem	15,6 %	37,1 %	28,1 %	7,2 %	1,8 %	10,2 %
Ensamboende	2,4 %	9,6 %	48,8 %	29,5 %	6,0 %	3,6 %
Familjer med ensamförsörjare	2,4 %	23,2 %	50,6 %	14,9 %	3,6 %	5,4 %
Nyfamiljer	0,6 %	4,8 %	41,9 %	41,3 %	5,4 %	6,0 %
Barnfamiljer	1,2 %	3,6 %	33,5 %	43,1 %	15,0 %	3,6 %
Invandrare	3,0 %	16,9 %	41,6 %	22,3 %	4,8 %	11,4 %
Personer som vårdar anhöriga hemma	5,4 %	29,2 %	42,9 %	14,9 %	1,8 %	6,0 %
Barn	2,4 %	4,2 %	25,1 %	43,1 %	21,6 %	3,6 %
Unga och unga vuxna	3,0 %	8,3 %	32,1 %	38,7 %	14,9 %	3,0 %
Medelålders	1,2 %	3,0 %	22,3 %	42,2 %	28,9 %	2,4 %
Pensionärer	1,2 %	4,8 %	24,6 %	42,5 %	24,6 %	2,4 %
Seniorer och äldre	3,0 %	12,6 %	31,1 %	34,7 %	16,2 %	2,4 %
Män	1,2 %	4,8 %	37,5 %	36,9 %	16,1 %	3,6 %

Kvinnor	1,8 %	4,8 %	31,0 %	42,3 %	16,7 %	3,6 %
---------	-------	-------	--------	--------	--------	-------

BILAGETABELL 3. ÖSTERBOTTEN: Hur betydande anser ni att följande problem är i ert verksamhetsområde för tillfället?

	1 Stort problem	2 I viss mån problematiskt	3 Inget problem	Kan inte säga	Tomma	Medelvärde
Bostadslöshet	3	55	94	15	2	2,60
Trångboddhet	0	67	84	15	3	2,56
Bristfälligt utrustade bostäder	3	67	75	22	2	2,50
Fysiska långtidssjukdomar	4	108	33	21	3	2,20
Psykiska långtidssjukdomar	16	123	7	20	3	1,94
Olyckor och olycksfall	3	58	79	27	2	2,54
Missbruk av rusmedel	16	119	13	18	3	1,98
Låg inkomstnivå	10	124	20	13	2	2,06
Skuldproblem	12	117	14	25	1	2,01
Arbetslöshet	11	101	45	9	3	2,22
Långtidsarbetslöshet	19	105	34	10	1	2,09
Ungdomsarbetslöshet	20	105	29	14	1	2,06
Våldshot i hemmet	2	100	33	33	1	2,23
Våldshot utanför hemmet	3	72	65	28	1	2,44
Trafiksäkerhetsproblem	7	78	68	14	2	2,40
Egendomsbrott	2	70	64	32	1	2,46
Förening av levnadsmiljön	2	54	102	10	1	2,63
Vantrivsel i levnadsmiljön	1	36	114	16	2	2,75
Hinder för rörelsefrihet	6	63	86	11	3	2,52
Otillräckliga fritidssysselsättningsmöjligheter	12	60	92	4	1	2,49
Ensamhet	23	122	14	8	2	1,94
Begränsade möjligheter att påverka samhällsutvecklingen	9	91	64	3	2	2,34

	1 Stort problem	2 I viss mån problematiskt	3 Inget problem	Kan inte säga
Bostadslöshet	1,8 %	32,9 %	56,3 %	9,0 %
Trångboddhet	0,0 %	40,4 %	50,6 %	9,0 %
Bristfälligt utrustade bostäder	1,8 %	40,1 %	44,9 %	13,2 %
Fysiska långtidssjukdomar	2,4 %	65,1 %	19,9 %	12,7 %
Psykiska långtidssjukdomar	9,6 %	74,1 %	4,2 %	12,0 %
Olyckor och olycksfall	1,8 %	34,7 %	47,3 %	16,2 %
Missbruk av rusmedel	9,6 %	71,7 %	7,8 %	10,8 %
Låg inkomstnivå	6,0 %	74,3 %	12,0 %	7,8 %
Skuldproblem	7,1 %	69,6 %	8,3 %	14,9 %
Arbetslöshet	6,6 %	60,8 %	27,1 %	5,4 %
Långtidsarbetslöshet	11,3 %	62,5 %	20,2 %	6,0 %

Ungdomsarbetslöshet	11,9 %	62,5 %	17,3 %	8,3 %
Våldshot i hemmet	1,2 %	59,5 %	19,6 %	19,6 %
Våldshot utanför hemmet	1,8 %	42,9 %	38,7 %	16,7 %
Trafiksäkerhetsproblem	4,2 %	46,7 %	40,7 %	8,4 %
Egendomsbrott	1,2 %	41,7 %	38,1 %	19,0 %
Förorening av levnadsmiljön	1,2 %	32,1 %	60,7 %	6,0 %
Vantrivsel i levnadsmiljön	0,6 %	21,6 %	68,3 %	9,6 %
Hinder för rörelsefrihet	3,6 %	38,0 %	51,8 %	6,6 %
Otillräckliga fritidssysselsättningsmöjligheter	7,1 %	35,7 %	54,8 %	2,4 %
Ensamhet	13,8 %	73,1 %	8,4 %	4,8 %
Begränsade möjligheter att påverka samhällsutvecklingen	5,4 %	54,5 %	38,3 %	1,8 %

BILAGETABELL 4. ÖSTERBOTTEN: Hur uppskattar ni att följande problem kommer att förändras i ert verksamhetsområde under de kommande fyra åren?

	1 Problemet försvåras	2 Läget bibehålls oförändrat	3 Problemet minskar	Kan inte säga	Tomma	Medel delvärde
Bostadslöshet	14	108	24	21	2	2,07
Trångboddhet	2	117	29	20	1	2,18
Bristfälligt utrustade bostäder	5	91	49	23	1	2,30
Fysiska långtidssjukdomar	33	99	12	24	1	1,85
Psykiska långtidssjukdomar	60	78	9	21	1	1,65
Olyckor och olycksfall	4	115	15	34	1	2,08
Missbruk av rusmedel	59	87	4	15	4	1,63
Låg inkomstnivå	49	98	8	11	3	1,74
Skuldproblem	78	62	5	20	4	1,50
Arbetslöshet	70	67	15	14	3	1,64
Långtidsarbetslöshet	67	73	10	17	2	1,62
Ungdomsarbetslöshet	60	67	20	17	5	1,73
Våldshot i hemmet	32	99	4	32	2	1,79
Våldshot utanför hemmet	28	107	5	28	1	1,84
Trafiksäkerhetsproblem	11	112	20	24	2	2,06
Egendomsbrott	34	101	4	29	1	1,78
Förorening av levnadsmiljön	16	119	18	15	1	2,01
Vantrivsel i levnadsmiljön	9	116	23	20	1	2,09
Hinder för rörelsefrihet	9	111	33	14	2	2,16
Otillräckliga fritidssysselsättningsmöjligheter	8	122	32	6	1	2,15
Ensamhet	53	95	7	12	2	1,70
Begränsade möjligheter att påverka samhällsutvecklingen	24	111	17	15	2	1,95

	Problemet försvåras	Läget bibehålls oförändrat	Problemet minskar	Kan inte säga
Bostadslöshet	8,4 %	64,7 %	14,4 %	12,6 %

Trångboddhet	1,2 %	69,6 %	17,3 %	11,9 %
Bristfälligt utrustade bostäder	3,0 %	54,2 %	29,2 %	13,7 %
Fysiska långtidssjukdomar	19,6 %	58,9 %	7,1 %	14,3 %
Psykiska långtidssjukdomar	35,7 %	46,4 %	5,4 %	12,5 %
Olyckor och olycksfall	2,4 %	68,5 %	8,9 %	20,2 %
Missbruk av rusmedel	35,8 %	52,7 %	2,4 %	9,1 %
Låg inkomstnivå	29,5 %	59,0 %	4,8 %	6,6 %
Skuldproblem	47,3 %	37,6 %	3,0 %	12,1 %
Arbetslöshet	42,2 %	40,4 %	9,0 %	8,4 %
Långtidsarbetslöshet	40,1 %	43,7 %	6,0 %	10,2 %
Ungdomsarbetslöshet	36,6 %	40,9 %	12,2 %	10,4 %
Våldshot i hemmet	19,2 %	59,3 %	2,4 %	19,2 %
Våldshot utanför hemmet	16,7 %	63,7 %	3,0 %	16,7 %
Trafiksäkerhetsproblem	6,6 %	67,1 %	12,0 %	14,4 %
Egendomsbrott	20,2 %	60,1 %	2,4 %	17,3 %
Förorening av levnadsmiljön	9,5 %	70,8 %	10,7 %	8,9 %
Vantrivsel i levnadsmiljön	5,4 %	69,0 %	13,7 %	11,9 %
Hinder för rörelsefrihet	5,4 %	66,5 %	19,8 %	8,4 %
Otillräckliga fritidssysselsättningsmöjligheter	4,8 %	72,6 %	19,0 %	3,6 %
Ensamhet	31,7 %	56,9 %	4,2 %	7,2 %
Begränsade möjligheter att påverka samhällsutvecklingen	14,4 %	66,5 %	10,2 %	9,0 %

BILAGETABELL 5. ÖSTERBOTTEN: Hur uppfattar ni tillgängligheten till följande service inom ert verksamhetsområde för tillfället?

	1 Svårt att få service	2	3	4	5 Lätt att få service	Kan inte säga	Tomma	Medelvärde
Skatteverkets service	25	39	45	26	18	14	2	2,82
Arbets- och näringsförvaltningens service	18	24	57	37	18	13	2	3,08
Polisens och Räddningsverkets service	9	22	50	58	21	6	3	3,38
Förskolepedagogisk service	1	2,5	25	51,5	62	20,5	6,5	4,20
Grundstadiets utbildningsservice	1	0	16	42	86	15	9	4,46
Andra stadiets utbildningsservice	8	12	25	52	50	14	8	3,84
Högskoleutbildningsservice	27	19	40	34	23	19	7	3,05
Handikappservice	3	11	51	63	16	23	2	3,54
Hemservice	6	23	45	59	18	16	2	3,40
Boendeservice för äldre (serviceboende, äldreboende etc.)	9	29	48	55	10	14	4	3,19
Specialservice inom socialvården (tolk- och transportservice för handikappade, specialsservice inom barnskydd etc.)	8	27	53	40	7	32	2	3,08
Räddningsservice	1	7	26	55	67	11	2	4,15
Hälsocentralens läkarservice	11	23	53	49	26	5	2	3,35
Specialläkarservice	18	33	65	27	12	11	3	2,88
Mentalvårdsservice	21	45	55	21	7	17	3	2,65

Tandläkarservice	13	29	51	44	21	9	2	3,20
Dagligvaruhandelns tjänster	2	4	26	46	88	1	2	4,29
Servicestationstjänster	6	10	28	48	73	2	2	4,04
Postens tjänster	4	18	45	48	50	2	2	3,74
Banktjänster	5	11	34	50	65	1	3	3,96
Kollektivtrafiken	46	76	24	16	3	3	1	2,12
Bibliotekstjänster	0	2	21	41	100	4	1	4,46
Kulturtjänster	1	11	38	60	50	7	2	3,92
Idrotts- och motionstjänster	1	4	27	64	67	5	1	4,18
Samservicebyråns tjänster	5	12	55	33	17	44	3	3,37

	1 Svårt att få service	2	3	4	5 Lätt att få service	Kan inte säga
Skatteverkets service	15,0 %	23,4 %	26,9 %	15,6 %	10,8 %	8,4 %
Arbets- och näringsförvaltningens service	10,8 %	14,4 %	34,1 %	22,2 %	10,8 %	7,8 %
Polisens och Räddningsverkets service	5,4 %	13,3 %	30,1 %	34,9 %	12,7 %	3,6 %
Förskolepedagogisk service	0,6 %	1,5 %	15,4 %	31,7 %	38,2 %	12,6 %
Grundstadiets utbildningsservice	0,6 %	0,0 %	10,0 %	26,3 %	53,8 %	9,4 %
Andra stadiets utbildningsservice	5,0 %	7,5 %	15,5 %	32,3 %	31,1 %	8,7 %
Högskoleutbildningsservice	16,7 %	11,7 %	24,7 %	21,0 %	14,2 %	11,7 %
Handikapps-service	1,8 %	6,6 %	30,5 %	37,7 %	9,6 %	13,8 %
Hemservice	3,6 %	13,8 %	26,9 %	35,3 %	10,8 %	9,6 %
Boendeservice för äldre (service-boende, äldreboende etc.)	5,5 %	17,6 %	29,1 %	33,3 %	6,1 %	8,5 %
Specialservice inom socialvården (tolk- och transportservice för handikappade, specials-service inom barnskydd etc.)	4,8 %	16,2 %	31,7 %	24,0 %	4,2 %	19,2 %
Rådgivningsservice	0,6 %	4,2 %	15,6 %	32,9 %	40,1 %	6,6 %
Hälsocentralens läkarservice	6,6 %	13,8 %	31,7 %	29,3 %	15,6 %	3,0 %
Specialläkarservice	10,8 %	19,9 %	39,2 %	16,3 %	7,2 %	6,6 %
Mentalvårdsservice	12,7 %	27,1 %	33,1 %	12,7 %	4,2 %	10,2 %
Tandläkarservice	7,8 %	17,4 %	30,5 %	26,3 %	12,6 %	5,4 %
Dagligvaruhandelns tjänster	1,2 %	2,4 %	15,6 %	27,5 %	52,7 %	0,6 %
Servicestationstjänster	3,6 %	6,0 %	16,8 %	28,7 %	43,7 %	1,2 %
Postens tjänster	2,4 %	10,8 %	26,9 %	28,7 %	29,9 %	1,2 %
Banktjänster	3,0 %	6,6 %	20,5 %	30,1 %	39,2 %	0,6 %
Kollektivtrafiken	27,4 %	45,2 %	14,3 %	9,5 %	1,8 %	1,8 %
Bibliotekstjänster	0,0 %	1,2 %	12,5 %	24,4 %	59,5 %	2,4 %
Kulturtjänster	0,6 %	6,6 %	22,8 %	35,9 %	29,9 %	4,2 %
Idrotts- och motionstjänster	0,6 %	2,4 %	16,1 %	38,1 %	39,9 %	3,0 %
Samservicebyråns tjänster	3,0 %	7,2 %	33,1 %	19,9 %	10,2 %	26,5 %

BILAGETABELL 6. ÖSTERBOTTEN: Hur uppskattar ni att tillgängligheten till följande tjänster/service kommer att utvecklas inom ert verksamhetsområde under de kommande fyra åren?

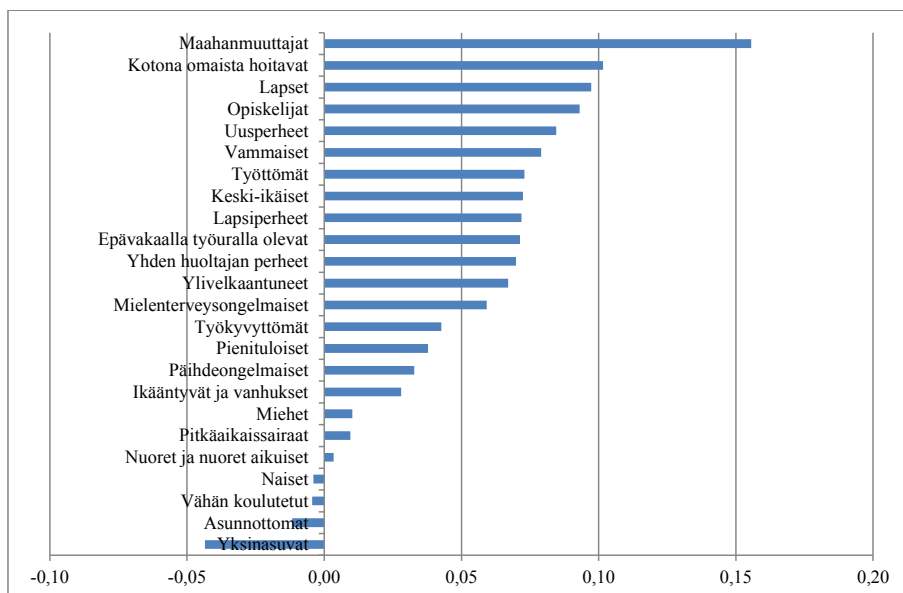
	1 Det blir svårare att få service	2	3	4	5 Det blir enklare att få service	Kan inte säga	Tomma	Medelvärde
Skatteverkets tjänster	43	37	44	15	5	23	2	2,32
Arbets- och näringsförvaltningens tjänster	28	40	55	18	1	24	3	2,46
Polisens och Räddningsverkets tjänster	24	40	64	22	1	16	2	2,58
Förskolepedagogisk service	4	6	83	33	13,5	26	3,5	3,33
Grundstadiets utbildningsservice	2	7	92	33	15	18	2	3,35
Andra stadiets utbildningsservice	5	23	83	30	5	20	3	3,05
Högskoleutbildningsservice	13	36	72	16	3	25	4	2,71
Handikappservice	7	14	90	35	2	18	3	3,07
Hemservice	15	28	76	26	3	17	4	2,82
Boendeservice för äldre (serviceboende, äldreboende etc.)	21	28	76	23	4	15	2	2,74
Specialservice inom socialvården (tolk- och transportservice för handikappade, specialservice inom barnskydd etc.)	13	26	85	17	0	25	3	2,75
Rådgivningsservice	3	20	82	39	8	15	2	3,19
Hälsocentralens läkarservice	13	34	78	29	2	11	2	2,83
Specialläkarservice	19	42	75	17	1	13	2	2,60
Mentalvårdsservice	24	42	67	16	2	15	3	2,54
Tandläkarservice	10	37	76	30	3	11	2	2,87
Dagligvaruhandels tjänster	3	15	88	40	13	6	4	3,28
Servicestationstjänster	6	18	98	30	7	6	4	3,09
Postens tjänster	15	34	86	19	4	7	4	2,77
Banktjänster	4	39	72	11	11	6	0	2,90
Kollektivtrafiken	32	68	50	11	0	6	2	2,25
Bibliotekstjänster	3	15	99	34	7	7	4	3,17
Kulturtjänster	5	19	102	30	2	9	0	3,03
Idrotts- och motionstjänster	1	7	109	32	8	9	3	3,25
Samservicebyråns tjänster	12	19	76	15	2	41	4	2,81

	1 Det blir svårare att få service	2	3	4	5 Det blir enklare att få service	Kan inte säga
Skatteverkets tjänster	25,7 %	22,2 %	26,3 %	9,0 %	3,0 %	13,8 %
Arbets- och näringsförvaltningens tjänster	16,9 %	24,1 %	33,1 %	10,8 %	0,6 %	14,5 %
Polisens och Räddningsverkets tjänster	14,4 %	24,0 %	38,3 %	13,2 %	0,6 %	9,6 %
Förskolepedagogisk service	2,4 %	3,6 %	50,2 %	19,9 %	8,2 %	15,7 %
Grundstadiets utbildningsservice	1,2 %	4,2 %	55,1 %	19,8 %	9,0 %	10,8 %
Andra stadiets utbildningsservice	3,0 %	13,9 %	50,0 %	18,1 %	3,0 %	12,0 %
Högskoleutbildningsservice	7,9 %	21,8 %	43,6 %	9,7 %	1,8 %	15,2 %
Handikappservice	4,2 %	8,4 %	54,2 %	21,1 %	1,2 %	10,8 %

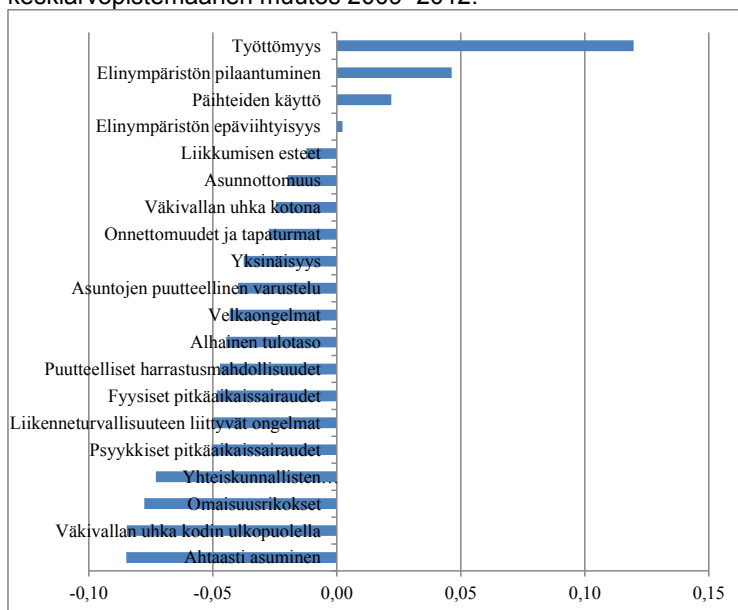
Hemservice	9,1 %	17,0 %	46,1 %	15,8 %	1,8 %	10,3 %
Boendeservice för äldre (service-boende, åldringshem etc.)	12,6 %	16,8 %	45,5 %	13,8 %	2,4 %	9,0 %
Specialservice inom socialvården (tolk- och transportservice för handikappade, specialservice inom barnskydd etc.)	7,8 %	15,7 %	51,2 %	10,2 %	0,0 %	15,1 %
Rådgivningsservice	1,8 %	12,0 %	49,1 %	23,4 %	4,8 %	9,0 %
Hälsocentralens läkarservice	7,8 %	20,4 %	46,7 %	17,4 %	1,2 %	6,6 %
Specialläkarservice	11,4 %	25,1 %	44,9 %	10,2 %	0,6 %	7,8 %
Mentalvårdsservice	14,5 %	25,3 %	40,4 %	9,6 %	1,2 %	9,0 %
Tandläkarservice	6,0 %	22,2 %	45,5 %	18,0 %	1,8 %	6,6 %
Dagligvaruhandels tjänster	1,8 %	9,1 %	53,3 %	24,2 %	7,9 %	3,6 %
Servicestationstjänster	3,6 %	10,9 %	59,4 %	18,2 %	4,2 %	3,6 %
Postens tjänster	9,1 %	20,6 %	52,1 %	11,5 %	2,4 %	4,2 %
Banktjänster	2,8 %	27,3 %	50,3 %	7,7 %	7,7 %	4,2 %
Kollektivtrafiken	19,2 %	40,7 %	29,9 %	6,6 %	0,0 %	3,6 %
Bibliotekstjänster	1,8 %	9,1 %	60,0 %	20,6 %	4,2 %	4,2 %
Kulturtjänster	3,0 %	11,4 %	61,1 %	18,0 %	1,2 %	5,4 %
Idrotts- och motionstjänster	0,6 %	4,2 %	65,7 %	19,3 %	4,8 %	5,4 %
Samservicebyråns tjänster	7,3 %	11,5 %	46,1 %	9,1 %	1,2 %	24,8 %

Liite 13. Liitekuviot/ Bilaga 13. Bifogade figurer

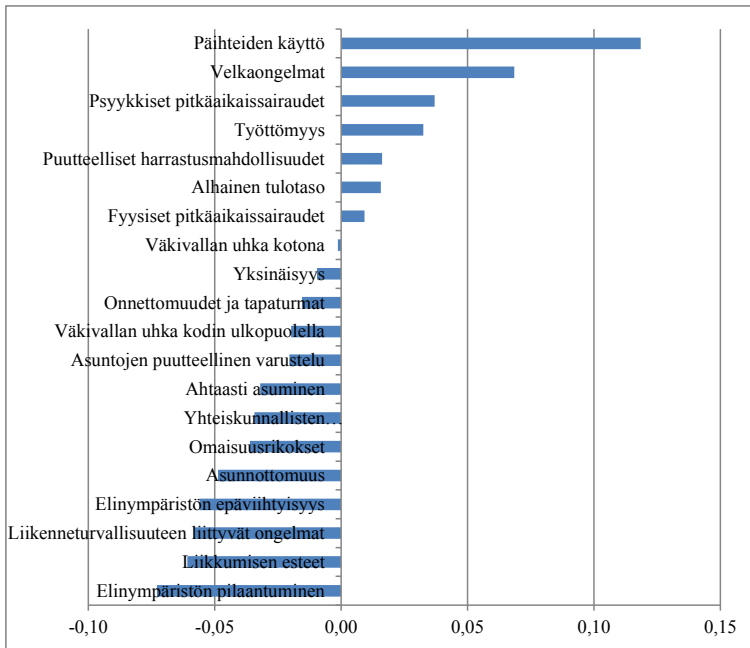
Kokonaisaineiston liitekuviot

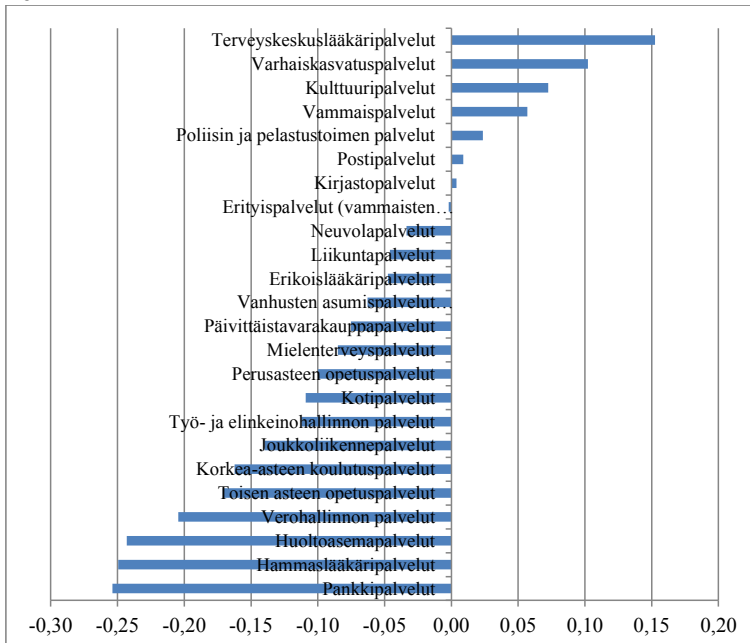
Liitekuvio 1. Eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuminen pohjalaismaakunnissa, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

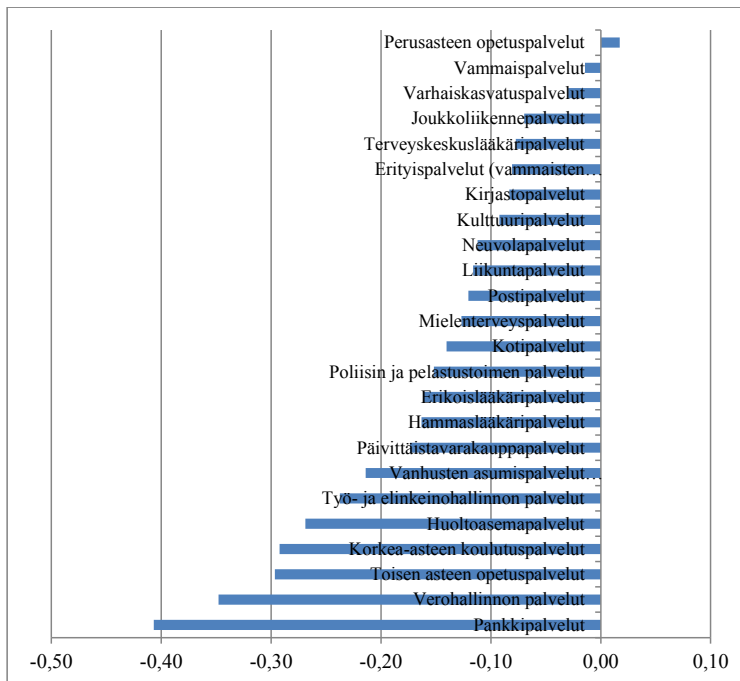
Liitekuvio 2. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä pohjalaismaakunnissa, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

Liitekuvio 3. Hyvinvoinnin riskitekijöiden ennakoitujen kehityssuunnat Pohjalaismaakunnissa seuraavien neljän vuoden aikana, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

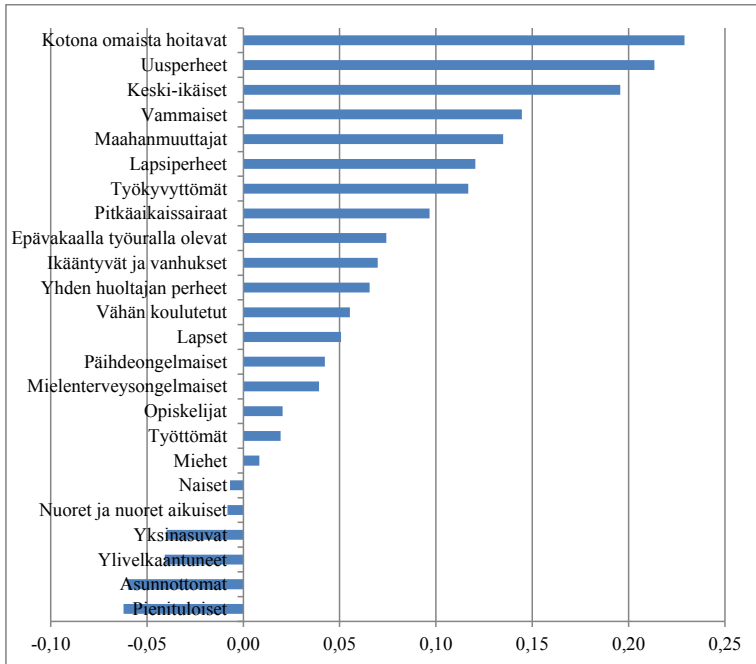

Liitekuvio 4. Palvelujen saatavuus tällä hetkellä pohjalaismaakunnissa, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

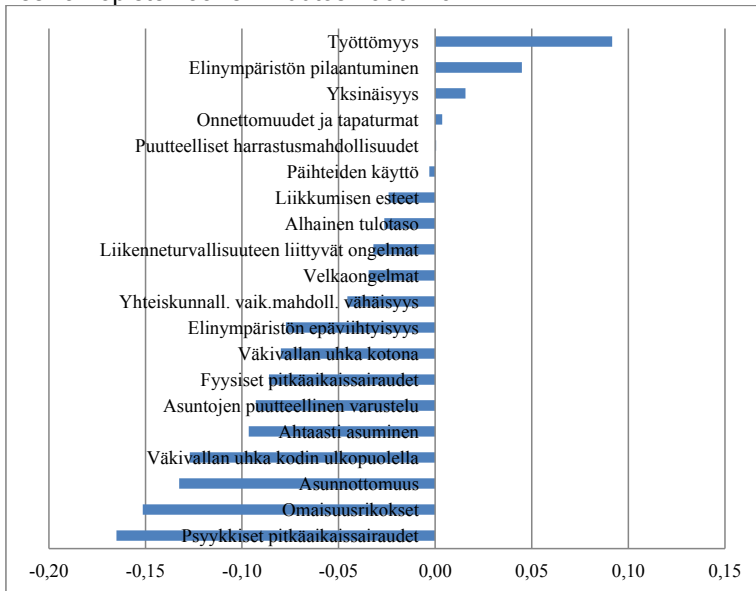

Liitekuvio 5. Palvelujen saatavuuden ennakoitujen muutossuunnat seuraavien neljän vuoden aikana pohjalaismaakunnissa, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

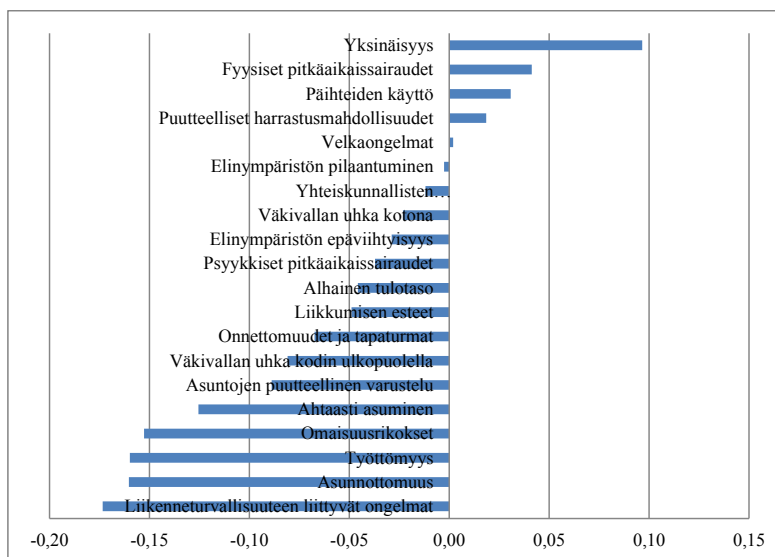
Etelä-Pohjanmaan alueellisen aineiston liitekuviot

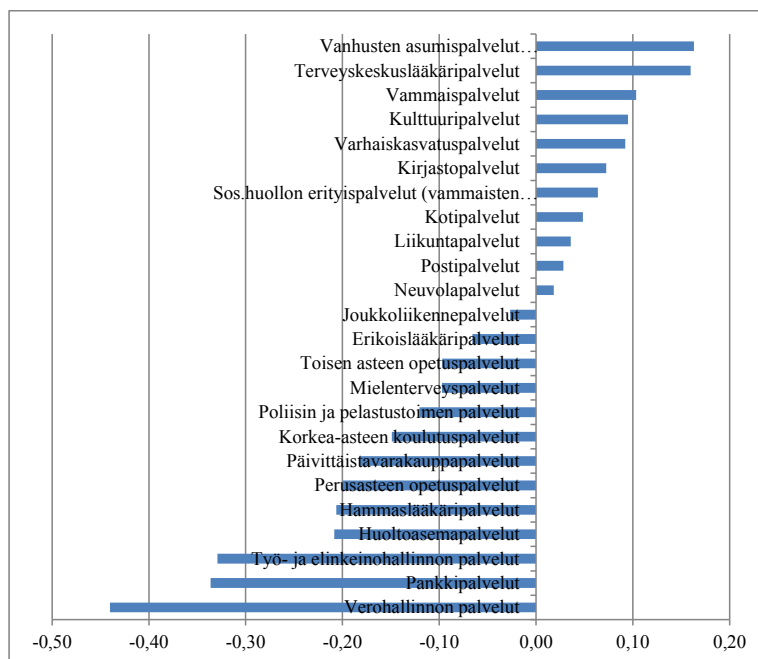
Liitekuvio 6. Eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuminen Etelä-Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

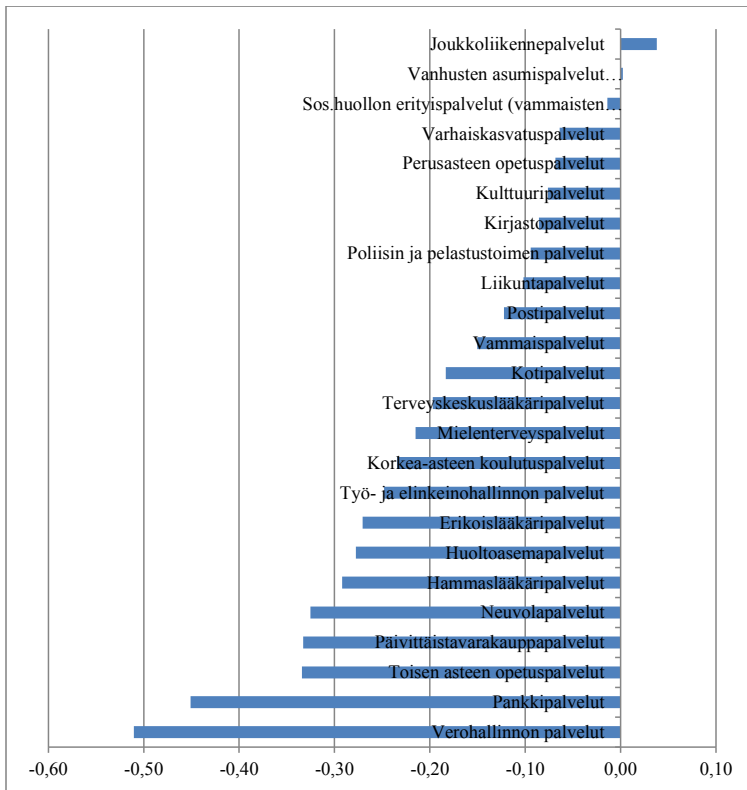
Liitekuvio 7. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

Liitekuvio 8. Hyvinvoinnin riskitekijöiden ennakoitut kehityssuunnat Etelä-Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

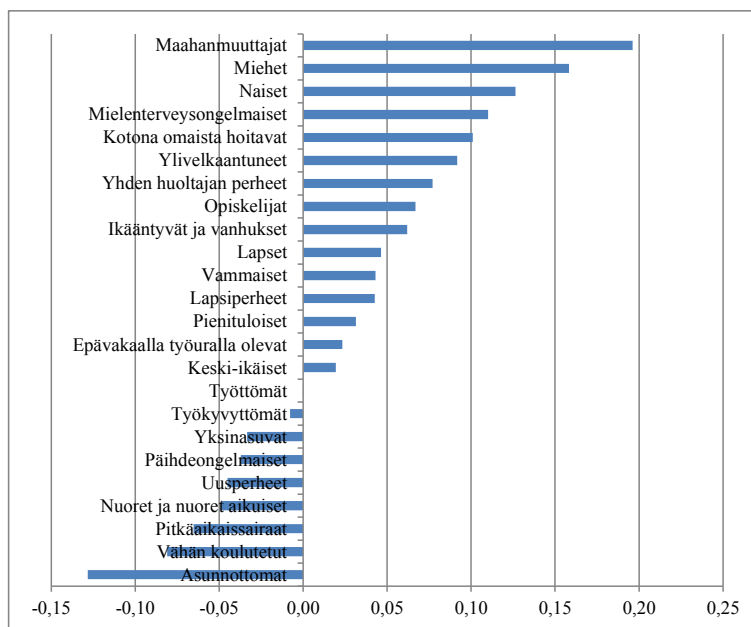

Liitekuvio 9. Palvelujen saatavuus tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

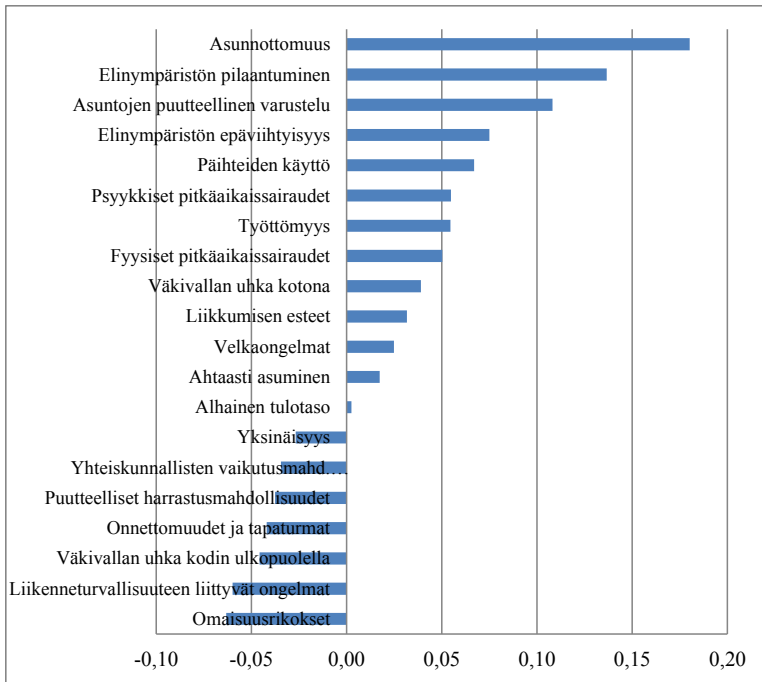

Liitekuvio 10. Palvelujen saatavuuden ennakoitujen muutossuunnat seuraavien neljän vuoden aikana Etelä-Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

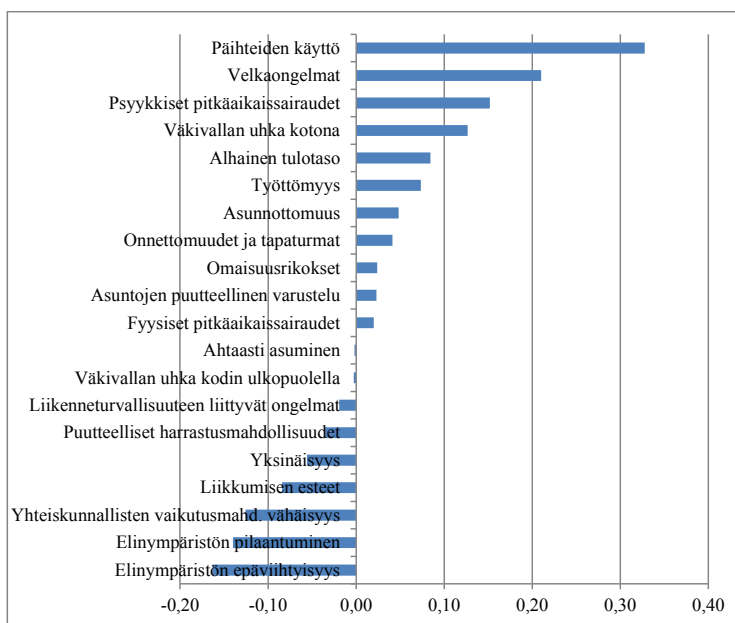
Keski-Pohjanmaan alueellisen aineiston liitekuviot

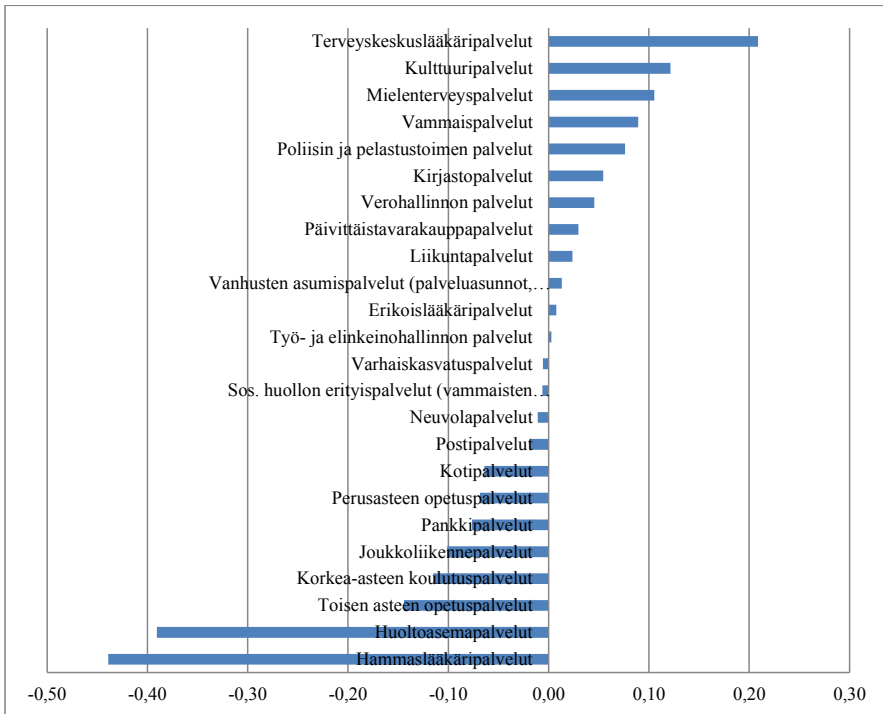
Liitekuvio 11. Eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuminen Keski-Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

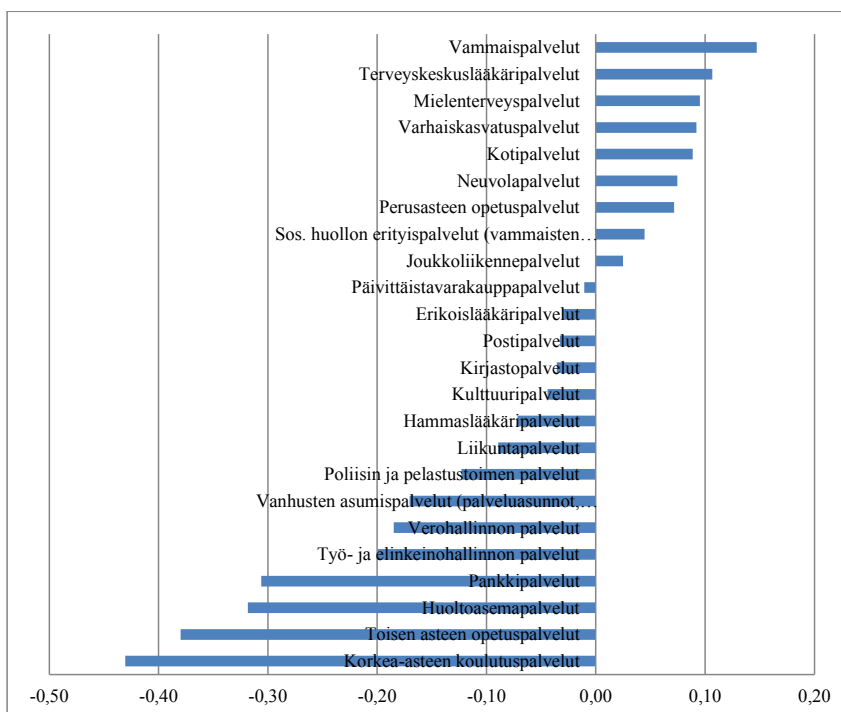
Liitekuvio 12. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Keski-Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

Liitekuvio 13. Hyvinvoinnin riskitekijöiden ennakoitut kehityssuunnat Keski-Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

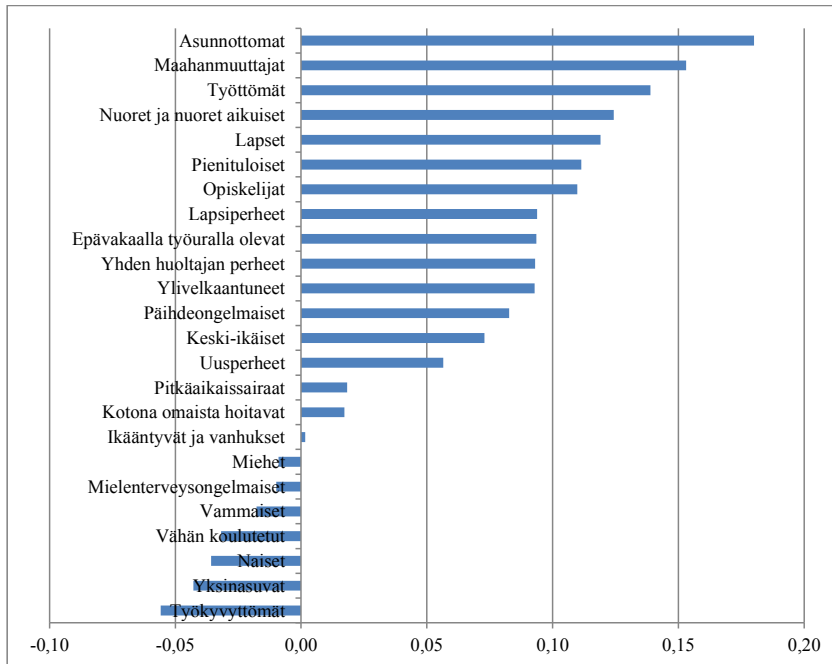

Liitekuvio 14. Palvelujen saatavuus tällä hetkellä Keski-Pohjanmaalla, keskiarvo-pistemäärien muutos 2009–2012.

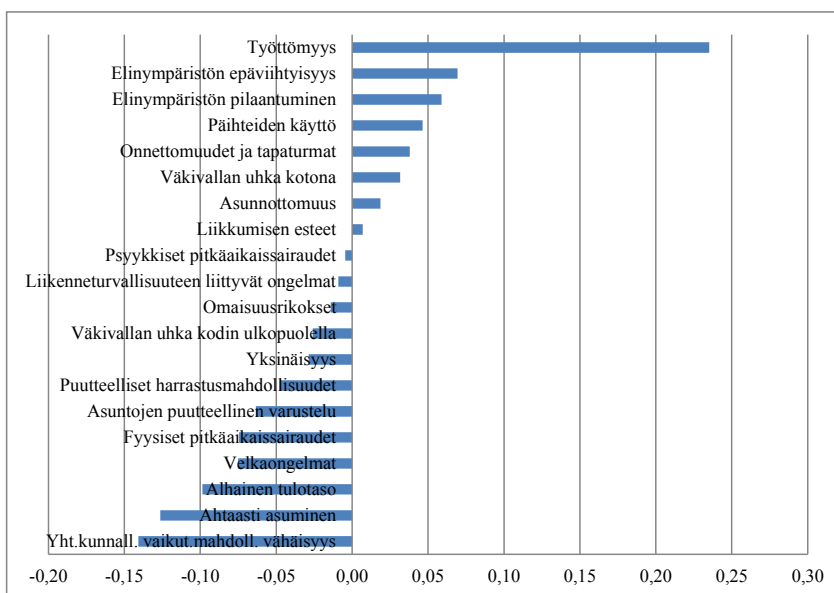

Liitekuvio 15. Palvelujen saatavuuden ennakoitujen muutossuunnat seuraavien neljän vuoden aikana Keski-Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

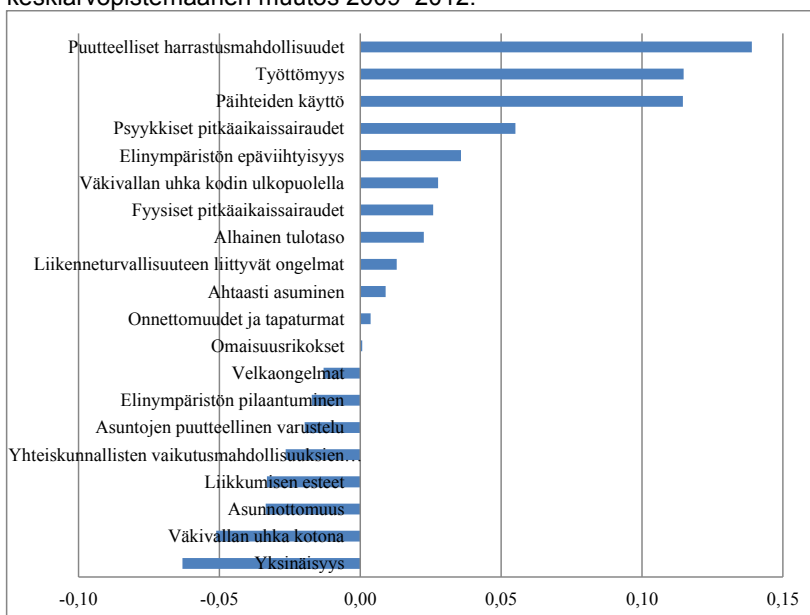
Pohjanmaan alueellisen aineiston liitekuviot

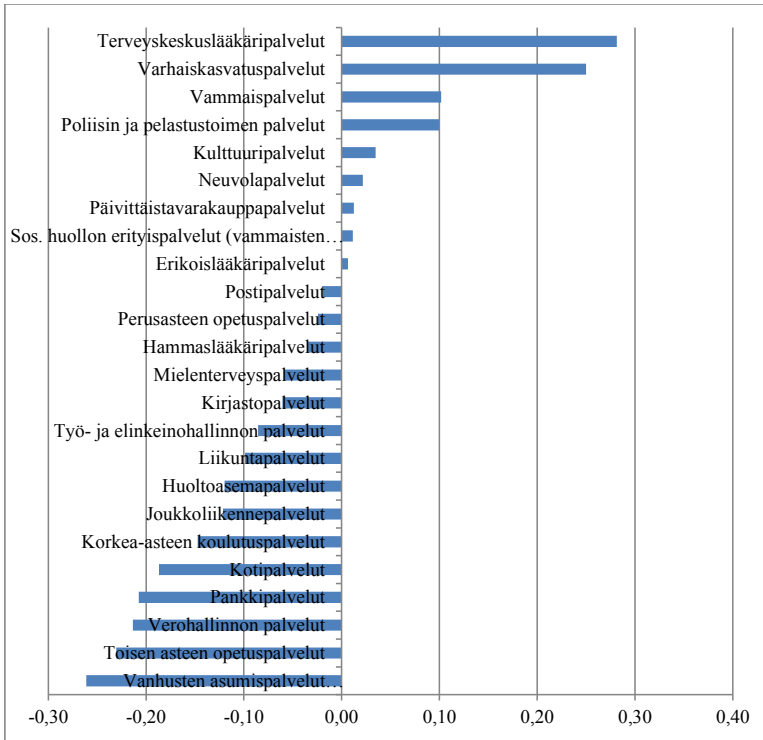
Liitekuvio 16. Eri väestöryhmien hyvinvoinnin toteutuminen Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

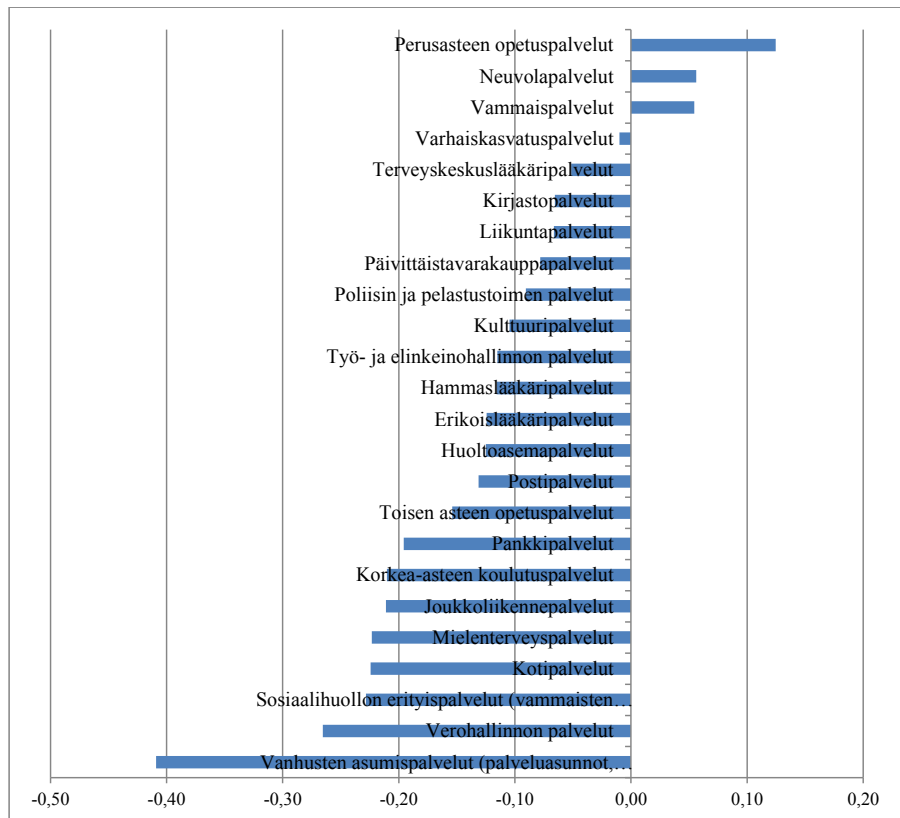
Liitekuvio 17. Hyvinvoinnin riskitekijöiden merkittävyys tällä hetkellä Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

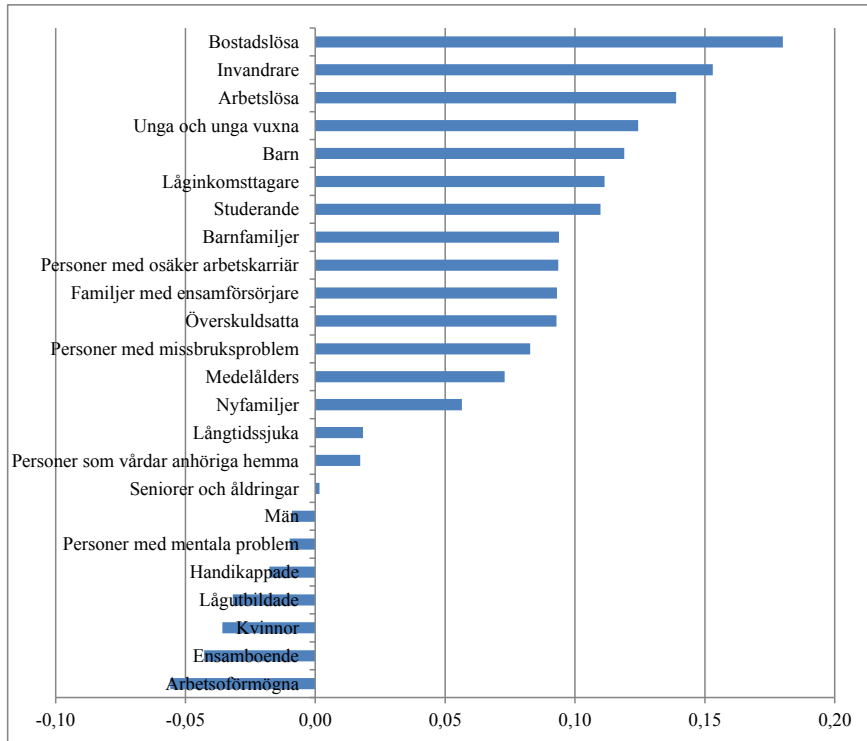
Liitekuvio 18. Hyvinvoinnin riskitekijöiden ennakoitua kehityssuunnat Pohjanmaalla seuraavien neljän vuoden aikana, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

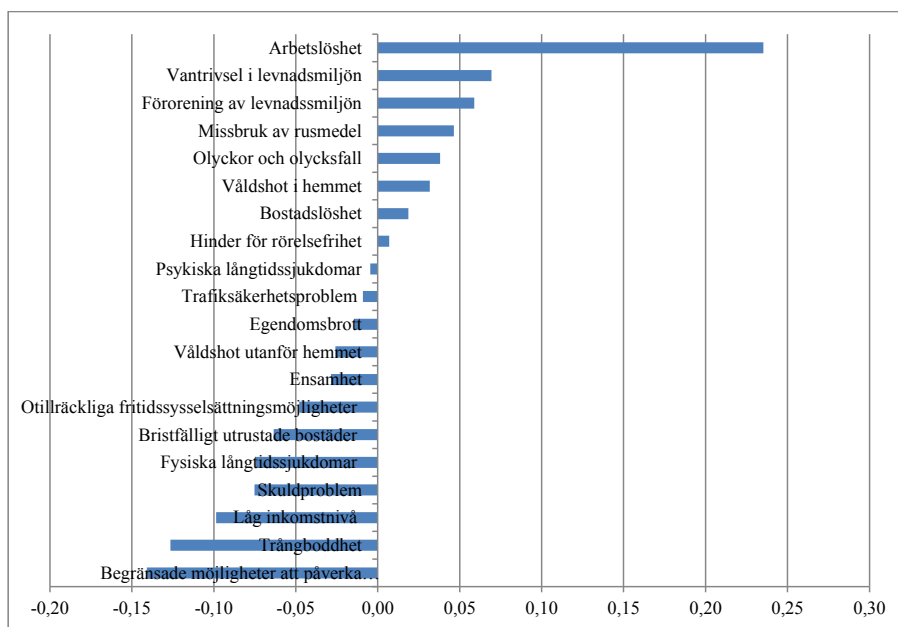
Liitekuvio 19. Palvelujen saatavuus tällä hetkellä Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

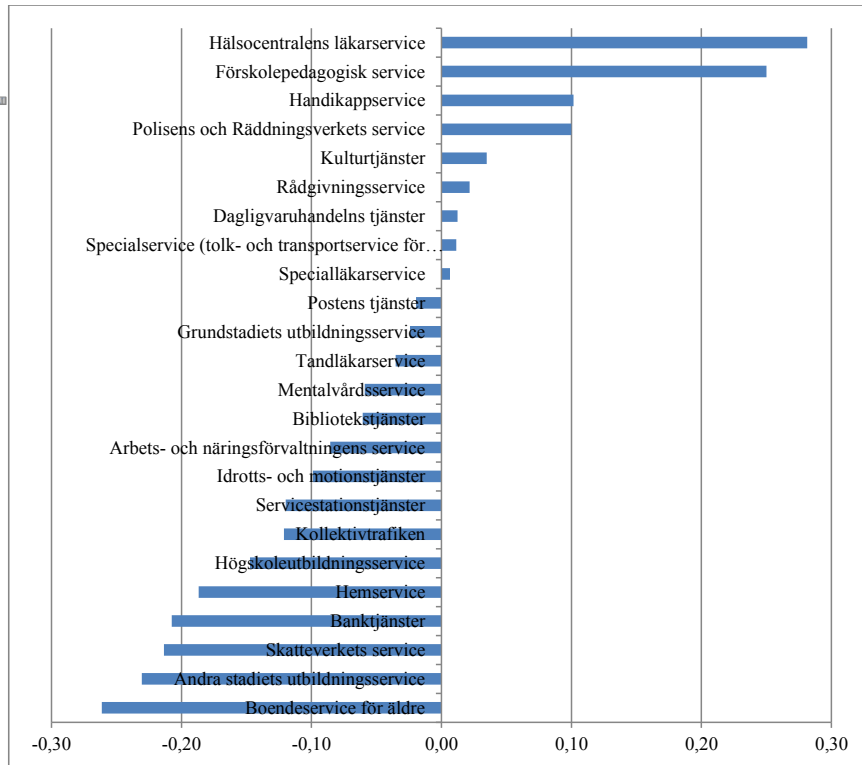
Liitekuvio 20. Palvelujen saatavuuden ennakoitujen muutossuunnat seuraavien neljän vuoden aikana Pohjanmaalla, keskiarvopistemäärien muutos 2009–2012.

Bilagefigurer över det regionala materialet för Österbotten

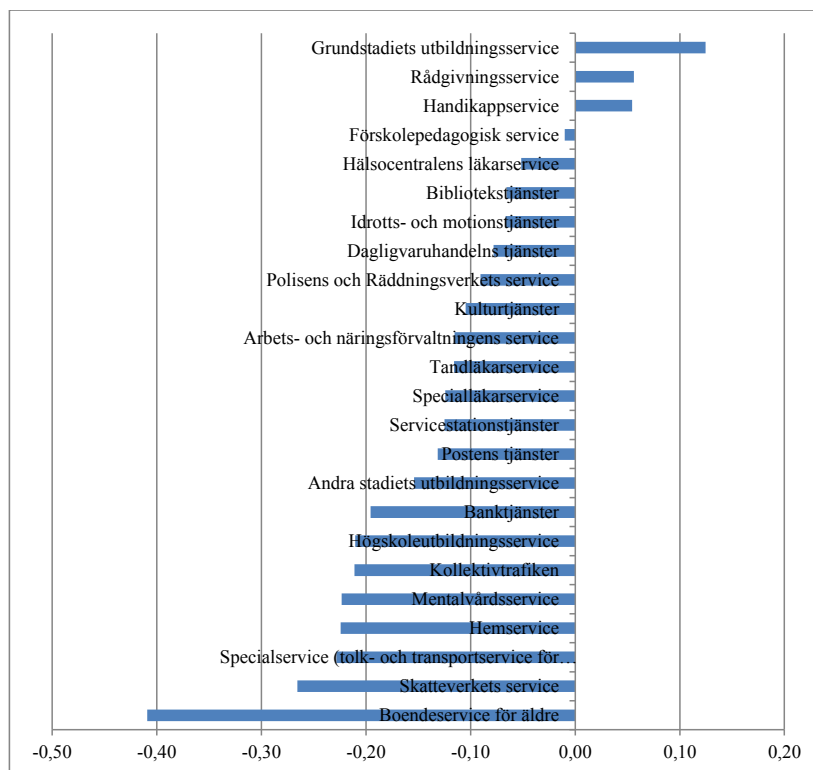
Bilagefigur 21. Tillgodoseende av olika befolkningsgruppers välfärd i Österbotten, förändring i medelpoängen 2009–2012.

Bilagefigur 12. Betydelsen av riskfaktorerna för välfärden i Österbotten för tillfället, förändring i medelvärdet 2009–2012.

Bilagefigur 23. Tillgången till service i Österbotten för tillfället, förändring i medelpoängen 2009-2012.

Bilagefigur 24. De förutspådda förändringstrenderna för tillgången till service i Österbotten under de kommande fyra åren, förändring i medelpoängen 2009-2012.

Liite 14. Kooste Etelä-Pohjanmaan hyvinvointibarometritilaisuu- den työpajatyöskentelystä (22.5.2013)

Etelä-Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointi ja palvelut puntarissa -tilaisuus järjestettiin Seinäjoella Kivirikon juhlasalissa 22.5.2013. Iltapäivän aikana esiteltiin hyvinvointibarometrin alustavia tuloksia Etelä-Pohjanmaalta. Barometritulosten pohjalta käytiin kahdessa ryhmässä keskustelua hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta Etelä-Pohjanmaalla dialogisen Arviointiakvaario -menetelmän mukaisesti. Tilaisuus kohdennettiin Etelä-Pohjanmaan kuntien hyvinvointityöryhmien jäsenille ja hyvinvointikertomustyöhön osallistuville, SONet BOTNIAn alueellisen ohjausryhmän ja Etelä-Pohjanmaan alueellisen hyvinvointitietotuotannon kehittäjäryhmän jäsenille sekä maakunnan keskeisille hyvinvointitoimijoille, kuten hyvinvointihankkeissa työskenteleville, sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten edustajille sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöissä työskenteleville. Tilaisuudessa oli edustajia maakunnan kunnista ja yhteistoiminta-alueilta pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilta, Seinäjoen yliopistokeskuksesta, Aluehallintovirastosta, maakunnan liitosta sekä järjestöistä.

Tarvitaan monialaista, oikea-aikaista ja kohdennettua työtä hyvinvoinnin vahvistamiseksi

Tilaisuuden työpajatyöskentelyosuus käynnistyi keskustelulla siitä, millä keinoin voitaisiin edistää huono-osaisten väestöryhmien (asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten, työttömien ja pienituloisten) hyvinvoinnin toteutumista. Puheenvuoroissa esitettiin useita perusteltuja näkökulmia käsiteltävään aiheeseen. Keskustelussa peräänkuulutettiin monialaisuutta ja moniammatillista työtä hyvinvoinnin edistämiseksi. Tärkeäksi koettiin aidosti toimiva yhteistyö eri toimijoiden välillä: ”Ei eritellä ja odoteta, mitä tehtäviä toisille kuuluu ja toisille ei”. Keskustelussa ehdotettiin, että yhteistyötä eri toimijoiden välillä tulisi tiivistää ja yhteistyön koordinoitua kaivattiin. Todettiin, että tarvitaan monialaisuutta eri hallinnonalojen kesken ja hallinnonaloja erottavia ”siiloja” (ts. eri hallinnonalojen toiminta toisistaan tietämättä tai puutteellisen tiedon varassa) olisi ylitettävä. Keskustelukulutturia tulisi myös kehittää, jotta saadaan erilaisia näkemyksiä esiin.

Monialaisuuden ja moniammatillisuuden lisäksi keskustelussa nostettiin esille ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tuen merkitys. Ehdotettiin voimavarojen kohdistamista niihin palveluihin, joita väestö laajasti käyttää (esimerkiksi neuvoloihin ja kouluihin). Tarvitaan väestöryhmien erityispiirteistä lähtevää, räätälöityä palvelutoimintaa ja sen kehittämistä, kuten esimerkiksi jalkautuvia palveluja kohdennetusti erityisryhmille. Lisäksi esitettiin, että palveluja tulisi saada samasta

paikasta, jolloin välttyttäisiin asiakkaiden pallottelulta. Keskustelussa huomautettiin, ettei palvelujärjestelmässä tunnisteta riittävästi ihmisen sen hetkistä päällimmäistä ongelmaa. Esimerkiksi terveysneuvonta ei ole vaikuttavaa, jos ihmisellä on suuria taloudellisia vaikeuksia taustalla. Tämän vuoksi palveluissa tarvitaan tarkkaavaisuutta ja laaja-alaista ajattelua. Keskustelussa nostettiin esille tärkeä näkökulma: väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tulisi nähdä lisäinvestointina, ei pelkkänä menoeränä.

Keskustelussa pohdittiin yksittäisiä toimenpiteitä huono-osaisten väestöryhmien hyvinvoinnin edistämiseksi. Nuorisotyöttömyys ja nuorten syrjäytyminen askarrutti useita asiantuntijoita. Puheenvuoroissa ehdotettiin vertaistuen ja nuorten työpa-jatoiminnan kehittämistä. Nuorten parissa tehtävään työhön toivottiin enemmän räätälöityjä ja yksilöllisiä ratkaisuja. Tärkeänä pidettiin myös monialaisen yhteistyön kehittämistä ja nopeaa, monialaista toimintaa, jotta nuoria ei ”menetetäisi”. Kysyttiin myös, onko toisen asteen koulutuspaikkojen vähentäminen järkevää, kun koulutuksella on samanaikaisesti kysyntää. Muitakin yksittäisiä toimenpiteitä ehdotettiin, kuten esimerkiksi pikavippien kieltämistä, koska pikavippien vuoksi monet ovat ajautuneet taloudelliseen ahdinkoon. Keskustelussa nostettiin esille myös strategia- ja hanketyön merkitys huonoosaisten väestöryhmien hyvinvoinnin edistämiseksi.

Etelä-Pohjanmaalla on onnistuneesti kohdistettu voimavaroja lapsiperheiden ja eläkeläisten palveluihin sekä niiden kehittämiseen

Osallistajat pohtivat eteläpohjalaisten lasten ja lapsiperheiden sekä eläkeläisten hyvinvoinnin myönteisen kehityksen mahdollistaneita tekoja. Useassa puheenvuorossa todettiin, että kehittämistyön painopisteenä ovat olleet viime aikoina lapsiperheet ja eläkeläiset. Tähän kehittämistyöhön on suhtauduttu Etelä-Pohjanmaalla myönteisesti ja kehittämishankkeet ovat olleet onnistuneita. Osallistujien mielestä lapsiperheiden ja eläkeläisten palvelujen kehittäminen on jo yleisesti hyväksyttyä. Esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmaisten tilanne on tältä osin erilainen. Aikaisemmin lapsiperheiden palveluja karsittiin vahvasti, mutta nyt niihin on kohdistettu kehittämistoimia ja samanaikaisesti on nostettu keskiöön lapsiperheiden ja lasten asemaa. Asiantuntijat tulkitsivat muun muassa uusien toimintamallien kehittämisen ja perhekeskustoiminnan juurtumisen heijastuvan myönteisesti barometrituloksessa.

Keskustelussa korostettiin myös varhaisen tuen merkitystä lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnille. Tukea tulisi tarjota oikea-aikaisesti, peruspalvelujen tasolla. Esimerkiksi kotona olevan vanhemman uupumuksen vuoksi lapsi voi tarvita päivähoitopaikkaa. Päivähoito voi vahvistaa vanhempien jaksamista ja ennaltaehkäistä ongelmien vaikeutumista perheessä. Keskustelussa pohdittiin lisäksi muita myönteisen kehityssuunnan taustalla vaikuttavia seikkoja, joita ovat muun muassa isien aseman vahvistuminen neuvolatyössä, lapsiperheiden keskinäinen verkostoituminen ja lapsiperheiden palvelujen vahvistaminen.

Asiantuntijat selittivät eläkeläisten väestöryhmän hyvinvointia koskevaa myönteistä tulosta monilla eri seikoilla. Useassa puheenvuorossa mainittiin eläkeläisten tulotason kohentuminen. Eläkeikäisten asumistaso ja terveydentila arvioitiin myös aikaisempaa paremmaksi. Eläkeläisten palveluihin on panostettu, esimerkiksi neuvonta- ja ohjauspalveluja on hyvin saatavilla. Eräässä puheenvuorossa todettiin, että eläkeikäisten sukupolvi on tottunut tekemään työtä ja he tietävät, että tekemällä ja osallistumalla voi vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa. Keskustelussa nostettiin esiin myös järjestötoiminnan tarjoama tuki eläkeläisten hyvinvoinnille. Lisäksi odotuksia kohdistettiin nykytekniikan hyödyntämiseen ikääntyneiden toimintakyvyn ja arjessa selviytymisen tukena.

Varhainen tuki käyttöön hyvinvointiongelmiin ennaltaehkäisyssä ja lievittämisessä

Hyvinvointibarometrin eteläpohjalaiset vastaajat ennakoivat pitkäaikaistyöttömyyden, velkaongelmien, päihteiden käytön ja psyykkisten pitkäaikaissairauksien olevan lähivuosien merkittävimpiä hyvinvointihaasteita. Tilaisuuteen osallistuneet asiantuntijat pohtivat keinoja em. ongelmien lievittämiseksi. Keskustelussa todettiin palvelujen pirstaleisuuden vaikeuttavan avun hakemista. Palveluihin kaivattiin kokonaisvaltaista asiakkaan kohtaamista ja kuuntelua sekä asiakkaan voimaannuttamista mahdollisuuksien mukaan. Useassa puheenvuorossa korostettiin varhaisen tuen merkitystä: "Mitä aikaisemmin ongelmiin puututaan, sitä parempiin tuloksiin päästään". Esille nostettiin myös hyvinvointiongelmiin taipumus periytyä helposti sukupolvelta toiselle.

Huoli nuorten osattomuudesta ja syrjäytymisestä kävi ilmi monesta puheenvuorosta. Nuorisotakuun toteuttamiseen kaivattiin lisää resursseja sekä yhteistä vastuunottoa nuorten tilanteesta. Esimerkiksi yrityksille tulisi luoda kannustimia nuorten työllistämiseen, oppilaitosten yhteistyötä tulisi vahvistaa ja kotikasvatuksen kautta nuorten tulisi oppia ymmärtämään työn teon merkitys. Keskustelua käytiin (toisen asteen) opintojen keskeyttämisestä, jota osa asiantuntijoista piti

huomattavana ongelmana ja johon kaivattiin nykyistä vahvempaa puuttumista. Keskustelussa ehdotettiin toimenpiteitä opintojen keskeyttämisen ehkäisemiseksi. Esimerkkeinä esitettiin oppilaitosten kuratiivisen työn kehittäminen ja sen vahvempi resursoiminen sekä ammatinvalinnan ohjauksen kehittäminen. Lisäksi tärkeäksi nähtiin nuorten omien yksilöllisten ominaisuuksien ja mahdollisuuksien parempi huomioiminen koulutuksessa sekä työllistämisessä.

Keskustelussa pohdittiin keinoja pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen. Ehdotettiin muun muassa kuntouttavien työpaikkojen luomista kuntiin työmarkkinatuen kuntaosuuksilla. Tärkeänä pidettiin pitkäaikaistyöttömien työllistämistä, mikä ennaltaehkäisisi hyvinvointiongelmien kasautumista. Kaiken kaikkiaan keskustelussa painotettiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä sekä varhaista tukea pitkäaikaistyöttömyyden, velkaongelmien, päihteiden käytön ja psyykkisten pitkäaikaissairauksien vähentämisessä.

Huolena haja-asutusalueiden palvelut

Työpajatyöskentelyn lopuksi keskustelua käytiin siitä, miksi vastaajat arvioivat aikaisempaa pessimistisemmin palvelujen saatavuuden kehityssuuntia. Barometrikyselyyn valitut palvelut olivat erilaisia, mikä on syytä huomioida keskustelussa esitetyissä tulkinnoissa. Kyselyssä oli mukana ns. lähipalveluiksi luonnehdittavia palveluja sekä ns. keskitettyjä, laajan väestöpohjan palveluja.

Kielteisen muutossuunnan tulkittiin kertovan valtion ja kuntien kiristyneestä taloustilanteesta, joka tuottaa paineita karsia ja keskittää palveluja sekä lisätä sähköisiä palveluja. Eräässä puheenvuorossa esitettiin, että säästövaatimukset tulevat pääosin valtakunnalliselta tasolta. Asiantuntija kyseenalaisti alueellisen tason mahdollisuudet vaikuttaa säästövaatimuksiin. Keskustelussa tulkittiin, että barometrikyselyyn vastanneet asiantuntijat ennakoivat palvelujen keskittämisen jatkuvan lähivuosien aikana. Puheenvuoroissa nostettiin esille haja-asutusalueilla asuvien ihmisten asema, esimerkiksi: ”Raha ratkaisee, palvelut menevät sinne missä on niiden käyttäjiä. Haja-asutusalueiden ihmiset kärsivät tästä eniten.”

Sähköisiä palveluja käsiteltiin useassa puheenvuorossa. Osa tilaisuuteen osallistuneista asiantuntijoista toi puheenvuoroissaan esiin huoltaan ikäihmisten valmiuksista asioida sähköisesti. Useat ikäihmiset eivät ole tottuneet käyttämään internetiä, joten he saattavat jäädä vaille tarvitsemiaan palveluja. Keskustelussa tuotiin esille myös sähköisten palvelujen myönteisiä puolia, esimerkiksi verkkopankkipalvelujen tai verohallinnon palvelujen saatavuutta ajasta ja paikasta riippumatta. Uhkakuvana nähtiin polarisoitumiskehitys palvelujen käyttäjien kesken.

Eräessä puheenvuorossa todettiin, etteivät sähköiset palvelut korvaa kasvokkain tapahtuvaa asiointia. Keskustelussa ehdotettiin, että sähköisten palvelujen käyttöön tulee saada lisää avustajia/opastajia, jotka voisivat tarvittaessa opastaa ihmisiä ”kädestä pitäen” sähköiseen asiointiin.

Hyvinvointibarometrin tuottamaa tietoa on mahdollista hyödyntää monipuolisesti

Tilaisuuden päätteeksi asiantuntijat pohtivat hyvinvointibarometrin tuottaman hyvinvointitiedon hyödyntämistä omassa työssään. Asiantuntijat näkivät monipuolisia mahdollisuuksia hyödyntää hyvinvointibarometrin tuottamaa tietoa ja viedä esille nousseita asioita edustamaansa organisaatioon. Puheenvuoroissa barometrin tuottamaa hyvinvointitietoa suunniteltiin hyödynnettävän kunnan/kaupungin strategiatyön, hyvinvointikertomusten laatimisen ja/tai hyvinvointityöryhmien työn tukena. Lisäksi hyvinvointibarometrin tuloksia voidaan hyödyntää mm. maakunnan kuntia koskevassa, ajankohtaisessa sote-selvitystyössä, kuntien kehittämistyössä sekä opetushenkilöstön työssä ja täydennyskoulutuksessa

Liite 15. Kooste Keski-Pohjanmaan hyvinvointibarometritilaisuuden työpajatyöskentelystä (17.4.2013)

Keski-Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointi ja palvelut puntarissa -tilaisuus pidettiin Kokkolan kaupungintalolla 17.4.2013. Aamupäivän aikana esiteltiin hyvinvointibarometrin alustavia tuloksia Keski-Pohjanmaalta. Barometritulosten virittämänä käytiin kahdessa ryhmässä keskustelua hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta Keski-Pohjanmaalla Arviointiakvaario-menetelmän keinoin. Tilaisuuteen oli kutsuttu Keski-Pohjanmaan kuntien hyvinvointityöryhmien, SONet BOTNIAn Keski-Pohjanmaan alueellisen ohjausryhmän sekä alueellisen hyvinvointitietotuotannon kehittäjäryhmän jäsenet. Lisäksi tilaisuuteen kutsuttiin muut maakunnan keskeiset hyvinvointitoimijat, kuten hyvinvointihankkeissa ja järjestöissä työskentelevät sekä sosiaali- ja terveysalan opetusta järjestävien oppilaitosten edustajat. Paikalla tilaisuudessa oli mm. kuntien hyvinvointityöryhmien, maakunnan oppilaitosten, hyvinvointihankkeiden, maakunnan liiton ja sairaanhoitopiirin edustajia.

Autetaan ja tuetaan riittävän varhain – mahdollistetaan kaikille osallisuus yhteiskunnan toimintoihin

Keskustelu käynnistyi pohdinnalla siitä, miten voitaisiin edistää huono-osaisten (asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten, työttömien ja pienituloisten) väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumista. Osallistujat näkivät ensisijaisen

tärkeäksi ongelmien ennaltaehkäisyyn ja riittävän varhaisen tuen tarjoamisen ennen kuin ongelmat pääsevät kasautumaan. Huono-osaisuus on ilmiönä monesti ylisukupolvista, joten tärkeäksi koettiin investoinnit lapsiin, lapsiperheisiin ja nuoriin. Köyhyyden ja huono-osaisuuden periytymistä on vaikea korjata. Koulutukseen panostaminen nostettiin yhdeksi keinoksi ennaltaehkäistä köyhyyttä ja eriarvoisuutta etenkin, kun Keski-Pohjanmaan väestön koulutustaso on valtakunnallisesti verrattain alhainen. Myös vähävaraisten lapsiperheiden lasten harrastusmahdollisuuksien tukeminen ja sitä kautta osallisuuden mahdollistaminen koettiin tärkeäksi. Kaiken kaikkiaan korostettiin ennakoivan työn ja varhaiseen tukeen perustuvien toimintatapojen merkitystä eri sektoreilla.

Nykyisessä, hajautettujen palvelujen järjestelmän ongelmaksi nähtiin asiakkaiden vaikeus etsiä tarkoituksenmukaisia palveluja. Keskitetyn palveluntarjonnan sekä palveluohjauksen arveltiin nykyistä paremmin tukevan oikea-aikaisten ja tarkoituksenmukaisten palvelujen saamista. Niin sanottuja matalan kynnyksen palveluja kaivattiin lisää ja palvelujen ruuhkautumisen todettiin aiheuttavan kärsimystä. Keskustelussa nostettiin esille yksittäisten väestöryhmien asemaa kohentavia toimenpide-ehdotuksia. Ylivelkaantuneiden osalta ehdotettiin sosiaalisen luototuksen käyttöönottoa sekä velkaneuvonnan kehittämistä ja laajentamista maakuntaan. Keskustelussa huomioitiin myös Kokkolan kallis asumistaso ja kaavoituksen painottuminen omakotitalotontteihin. Ehdotettiin kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuuden turvaamista ja huomion kiinnittämistä pienituloisten ihmisten asumiseen.

Kolmannen sektorin rooli huono-osaisten väestöryhmien hyvinvoinnin edistämisessä oli yksi keskustelun keskeisimpiä teemoja. Kolmannen sektorin osaamisen hyödyntäminen koettiin ohueksi, mutta samanaikaisesti sieltä toivottiin lisävoimavaroja hyvinvoinnin vahvistamiseen. Haasteeksi nähtiin julkisen ja kolmannen sektorin mahdollisesti tekemä päällekkäinen työn sekä päällekkäiset palvelut. Ratkaisuksi ehdotettiin julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyön koordinaatiota. Keskustelussa nostettiin esille yhteiskunnan laaja-alaiset rakenteelliset muutokset, kuten hyvinvointivaltiomallin purkautuminen, jonka seurauksena väestön eriarvoisuus on voimistunut. Eräässä puheenvuorossa esitettiin kehityskulku, jossa eri vaiheiden kautta päädytään vahvasta (hyvinvointi)valtiosta yhteisöjen ja yksilöiden vastuuseen omasta hyvinvoinnistaan.

Rohkeus, uudistusmielisyys sekä pitkäjänteinen strategia- ja kehittämistyö kantavat hedelmää Keski-Pohjanmaalla

Osallistujat pohtivat, mitkä seikat mahdollistivat Keski-Pohjanmaan alueellisessa aineistossa edellisen hyvinvointibarometrin tuloksiin verrattuna myönteisemmät arviot päihteiden käytön, velkaongelmien ja psyykkisten pitkäaikaissairauksien nykytilasta sekä niiden lähitulevaisuuden muutossuunnista. Tuloksia peilattiin erityisesti Keski-Pohjanmaalla toteutettuun strategia- ja kehittämistyöhön. Päihde- ja mielenterveyspalveluissa tehty pitkäjänteinen kehittämis- ja strategiatyö sekä uudenlaisten työtapojen käyttöönotto nostettiin keskustelussa vahvasti esille. Asiantuntijat pitivät myönteisenä sitä, että hyvinvointi nähdään nykyisin laajasti ja moniulotteisesti. Hyvinvoinnin edistämistyötä tehdään kuntien sektorirajat ylittäen.

Osallistujat näkivät, että Keski-Pohjanmaalla toteutettu pitkällinen strategia- ja kehittämis- ja kehittämistyö heijastuu myönteisellä tavalla hyvinvointibarometrin tuloksissa. Keski-Pohjanmaalla tuotiin esiin kokemusmusasiantuntijoiden asiantuntijuuden hyödyntäminen mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Esimerkiksi THL:n ITHACA-hankkeen myötä on otettu opiksi palvelujen käyttäjien palautteesta. Myös varhaiskasvatuksessa on tapahtunut paljon ja toimialalla on meneillään kehittämissuunnitelmia. Myönteisenä esimerkkinä mainittiin myös tuore Pelipilotti-hanke, jonka ennakoitiin jatkossa jonkin verran vaikuttavan velkaongelmiin. Keskustelussa huomautettiin, että pankkien olisi syytä reagoida aikaisemmassa vaiheessa asiakkaiden taloudellisiin vaikeuksiin, jolloin ehkäistäisiin velkaongelmien vaikeutuminen.

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalveluita luonnehdittiin keskustelussa erittäin hyviksi. Päihde- ja mielenterveyshuollon sekä perusterveydenhuollon palveluissa on rohkeutta ja innovatiivisuutta, mikä tuottaa myönteistä tulosta. Esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspalveluissa moniammatillista työtä tehdään tiiviisti. Mielenterveyspalveluissa on lisätty kotiin vietäviä palveluja ja avopainotteisuutta. Uudenlaiset työtavat, kuten huolen puheeksiotto, ovat nykyisin arkipäivää ja madaltavat kynnystä palvelujen hakemiseen. Uusien työmuotojen myötä esimerkiksi neuvolassa arvioidaan koko perheen hyvinvointia. Uusi päihdepalvelukeskus Portti aloittaa toimintansa Kokkolassa syksyn 2013 aikana. Uuteen päihdepalvelukeskukseen kohdistui keskustelussa paljon myönteisiä odotuksia ja sen arvioitiin osaltaan heijastuneen myönteisesti Keski-Pohjanmaan alueellisen aineiston tuloksissa.

Kielteiset ennakkoarviot koulutuspalvelujen ja työ- ja elinkeinohallinnon palvelujen saatavuuden muutossuunnista herättävät huolta

Keskustelussa edettiin pohtimaan palvelujen saatavuuden muutossuuntia Keski-Pohjanmaan barometritulosten valossa. Tulosten perusteella osallistujat arvioivat, että lakisääteiset palvelut pystytään lähivuosinakin kunnissa tai kuntien yhteistyöllä tuottamaan, mutta liikkumavaraa palvelutuotannossa ei nähty olevan. Huolta herättivät toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen saatavuuden kielteiset muutossuunnat. Barometritulosten tulkittiin heijastelevan toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen aloituspaikkojen vähennystä. Keskustelussa todettiin, että koulutuspalvelujen avulla voidaan tarjota maakunnan väestölle kiinnityskohtia ja luoda ihmisille elämisen mahdollisuuksia Keski-Pohjanmaalla. Eräs osallistuja huomautti, että "...se millä tulevaisuutta rakennetaan ja integroidaan ihmisiä yhteiskuntaan eli koulutus- sekä työ- ja elinkeinopalvelut ovat voimakkaasti heikkenemässä. Tämä on huolestuttava trendi ja karhunpalvelusta". Erityisesti nuorten osalta edellä mainittu tilanne koettiin kurjaksi. Yhteistä huolta kannettiin maakunnan muuttotappiosta: Nuoret ja työkäiset muuttavat maakunnasta pois koulutuksen ja työn perässä.

Strategia- ja kehittämistyö hyvinvointikysymyksissä jatkuu – barometrin tuottamaa hyvinvointitietoa voidaan hyödyntää monipuolisesti

Tilaisuuden päätteeksi asiantuntijat pohtivat hyvinvointibarometrin tuottaman tiedon hyödyntämistä omassa työssään. Keskustelussa todettiin, että hyvinvoinnin edistäminen mielletään usein sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväksi, vaikka tosiasiallisesti se on kunnan jokaisen toimialan haaste. Oman työn hyvinvointivaikutuksia ei ole aina helppoa tunnistaa. Sen vuoksi onkin tärkeää, että hyvinvoinnin käsitteen laaja-alaisuutta tuodaan esille ja siihen vaikutetaan tavoitteellisesti. Keski-Pohjanmaan kunnat ovat sitoutuneet toimimaan yhteistyössä maakunnallisen hyvinvointistrategian (Keski-Pohjanmaan liitto 2010) ja sen toteuttamisohjelman toteuttamiseksi. Maakunnassa hyvinvointi nähdään laaja-alaisesti. Kulttuuri- ja liikuntatoiminta sekä kolmannen sektorin toiminta ovat keskeinen osa hyvinvoinnin edistämistyötä. Hyvinvointibarometri on nimetty hyvinvointistrategian toteuttamisohjelmassa yhdeksi hyvinvoinnin seurannan lähteeksi. Myös hyvinvointityöryhmät voivat hyödyntää barometrin tuloksia kuntansa hyvinvointijohtamisessa ja hyvinvointikertomustyössä. Monipuolisesti hyvinvointitietoa hyödyntäen voidaan tukea päätöksentekoa, hyvinvointijohtamista ja hyvinvoinnin edistämistyötä alueen asukkaiden hyväksi.

Liite 16. Kooste Pohjanmaan hyvinvointibarometritilaisuuden työpajatyöskentelystä (5.6.2013)

Pohjanmaan asukkaiden hyvinvointi ja palvelut puntarissa -tilaisuus järjestettiin Vaasassa Vaasa-opistolla 5.6.2013. Iltapäivän aikana esiteltiin hyvinvointibarometrin alustavia tuloksia Pohjanmaalta. Barometritulosten pohjalta käytiin keskustelua kahdessa ryhmässä hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta Pohjanmaalla dialogisen Arviointiakvaario-menetelmän mukaisesti. Tilaisuus kohdennettiin Pohjanmaan kuntien hyvinvointityöryhmien jäsenille ja hyvinvointikertomustyöhön osallistuville, SONet BOTNIAn alueellisen ohjausryhmän ja Pohjanmaan alueellisen hyvinvointitietotuotannon kehittäjäryhmän jäsenille sekä maakunnan keskeisille hyvinvointitoimijoille, kuten hyvinvointihankkeissa työskenteleville, sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten edustajille sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöissä työskenteleville. Tilaisuudessa oli edustajia jokaiselta maakunnan yhteistoiminta-alueelta pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilta, sairaanhoitopiiristä, oppilaitoksista, maakunnan liitosta sekä järjestöedustus.

Mennään lähelle ihmistä, tarjotaan yksilöllistä palveluohjausta ja tehdään toimivaa yhteistyötä yli sektorirajojen

Tilaisuuden työpajatyöskentelyosuus käynnistyi keskustelulla siitä, miten voitaisiin edistää huono-osaisten (asunnottomien, ylivelkaantuneiden, päihdeongelmaisten, työttömien ja mielenterveysongelmaisten) väestöryhmien hyvinvoinnin toteutumista. Todettiin, että nämä hyvinvoinnin puutteet ja riskitekijät kytkeytyvät yhteen ja näkyvät suurina hyvinvointi- ja terveyseroina, joten syrjäytyneet ryhmät olisi tunnistettava. Moniongelmaisten ihmisten hyvinvoinnin vahvistamisessa tärkeänä nähtiin ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen sekä kokonaisvaltainen ja yksilöllisesti toteutettu tilanteen arviointi ja voimavarakeskeinen tukeminen.

Keskustelussa painotettiin eri asiantuntijoiden tahoilta yksilöllisen ja kokonaisvaltaisen palveluohjauksen merkitystä moniongelmaisten ihmisten auttamisessa. Esimerkiksi jalkautuva toiminta, matalan kynnyksen työpaikat ja palvelujen hyvä saavutettavuus ovat tärkeitä huono-osaisten väestöryhmien hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Palveluohjauksen ohella vähintään yhtä merkityksellisenä keskustelussa nostettiin esille eri toimijoiden välinen hyvä yhteistyö, jossa keskitytään nimenomaan autettavaan asiakkaaseen ja vältetään hänen pallotteluaan eri (palvelu)sektoreilla. Keskustelussa tuotiin esiin sektoroituneen palvelujärjestelmän toimimattomuus moniongelmaisten ihmisten kohdalla. Moniongelmaisuuteen liittyy usein se, että ei tiedetä, mihin tai kenelle asiakas kuuluu eikä tästä syystä saata esim. olla paikkaa, jonne hänet kotouttaa erikoissairaanhoidosta. Näihin

asioihin on osallistujien mielestä paneuduttava tiimi- ja viranomaisyhteistyönä, jotta yksilön tarvitsema apu järjestyy eri sektorien kokonaisuutena. Ensiarvoisen tärkeää on myös mahdollistaa asiakkaan osallisuus omassa asiassaan, häntä koskevassa päätöksenteossa ja koko palvelurakenteessa. Keskustelussa huomautettiin, että peruspalvelujen ja palvelurakenteen tulee olla toimivia ja tähän on tiukkoina aikoina kiinnitettävä erityistä huomiota – samoin toimivaan yhteistyöhön.

Esimerkkinä toimivasta moniammatillisesta yhteistyöstä kerrottiin eräässä kunnassa toteutettavasta toimintamallista, jossa eri viranomaiset käyvät yhdessä läpi ihmisen elämäntilanteen ja pystyvät näin paremmin auttamaan asiakasta. Sosiaalityön roolia toivottiin vahvemmaksi viranomaisyhteistyössä. Todettiin myös, että tietämys kuntoutuksesta on puutteellista ja tulisikin lisätä tietoa kuntoutuksen mahdollisuuksista ja organisoinnista. Lisäksi ehdotettiin, että julkisen sektorin toimijoilla tulisi olla laaja-alaisemmin tietoa järjestötoiminnasta, sillä myös yhdistys- ja vertaistuellalla on oleellinen merkitys huono-osaisten ihmisten hyvinvoinnin tukemisessa.

Keskustelussa tuotiin esiin vielä yksittäisten väestöryhmien asemaa edistäviä toimenpiteitä. Päihteiden käyttäjien ongelmien todettiin olevan kasvussa. Asunnottomille tarvittaisiin edullisia asuntoja. Asunnottomien ihmisten auttaminen koettiin ylipäätään hyvin haasteelliseksi, mutta heille tulisi löytää kohdennettuja ratkaisuja. Työttömille on tarpeellista tarjota terveystarkastuksia. Lisäksi matalan kynnyksen työpaikkoja pitäisi olla paremmin saatavilla. Nuorten kasvava työttömyys huolestutti ja nuorille tulisi luoda enemmän mahdollisuuksia työllistyä tai kouluttautua. Esimerkkinä nostettiin ammatilliseen koulutukseen panostaminen. Kaiken kaikkiaan todettiin, että puhetta heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamisesta on paljon, mutta konkreettisia tekoja vähän.

Maahanmuuttajien kotouttamisessa on pääosin onnistuttu - he ovat nivoutuneet myönteisesti osaksi Pohjanmaan kulttuuria

Osallistajat pohtivat maahanmuuttajien hyvinvoinnin myönteistä kehitystä tukevia toimenpiteitä Pohjanmaalla. Keskustelussa arveltiin, että barometritulosta selittää maahanmuuttajien pääosin onnistunut kotoutusprosessi, mutta esille tuotiin myös maahanmuuttajien väestöryhmässä olevia hyvinvointieroja. Pohjanmaan kunnista Närpiössä on pitkä kokemus maahanmuuttajista. Kunnassa on ollut avoimia työpaikkoja, joihin on tarvittu maahanmuuttajia, mutta Närpiöstä on muuttanut pois maahanmuuttajaryhmiä, joiden kotouttaminen epäonnistui. Onnistuneen kotouttamisen edellytyksenä nähtiin kielen oppiminen ja maahanmuuttajien halu osallistua yhteisöön, kuulua yhteiskuntaan. Pohjanmaalla on myös toteutettu onnistuneita, maahanmuuttoon liittyviä hankkeita.

Keskustelussa tuotiin esille, että mediassa tuotetut näkökulmat ovat aikaisempaa maahanmuuttajamyönteisempiä ja maahanmuuttajat näkyvät vahvemmin yhteiskunnassa. Lähes jokainen tuntee nykyisin henkilökohtaisesti jonkun maahan tulleen. Maahanmuuttajia on ollut Pohjanmaalla niin pitkään, että siihen on totuttu täkäläiseen kulttuuriin kuuluvana. Myös viranomaisten kokemus ja osaaminen maahanmuuttajiin liittyvissä asioissa on vahvistunut.

Myönteisten puheenvuorojen ohella otettiin esille maahanmuuttajiin liittyviä haasteita. Ongelmia nähtiin edelleen olevan vielä maahanmuuttajiin kohdistuvissa asenteissa sekä toisen ja kolmannen maahanmuuttajasukupolven integraatiossa yhteiskuntaan. Keskustelua peilattiin Ruotsissa toukokuun lopussa 2013 leimahtaneisiin maahanmuuttajanuorien mellakointeihin ja riskiin syrjäytyä. Syrjäytymiskiarteeseen olisikin syytä puuttua ennen kuin vastaavanlaisia mellakointeja koetaan Suomessa. Lisäksi on ennakoitava ikääntyvien, mahdollisesti kielitaidottomien maahanmuuttajataustaisten ihmisten palvelutarpeita. Ristiriitoja saattaa aiheuttaa se, että vanhusten hoiva ja huolenpito on järjestetty Suomessa eri tavalla kuin heidän kotimaassaan ja suvun tyttäret ja miniät ovat usein omaksuneet länsimaisen tavan naisten osallistumisesta työelämään.

Kaiken kaikkiaan keskustelussa painotettiin, että Pohjanmaalla on jo melko pitkä kokemus maahanmuuttajasukupolvista osana yhteiskuntaa ja yhteisöjä, joten he ovat juurtuneet osaksi Pohjanmaan kulttuuria. Esimerkiksi lapsilla ja nuorilla maahanmuuttajakaverit ovat kavereita muiden joukossa. Myös maahanmuuttajien palvelualltiutta palveluammateissa nostettiin myönteisesti esille. Tärkeänä pidettiin yhteisiä foorumeja, joilla kantaväestö ja maahanmuuttajat voivat kohdata, esimerkiksi lasten urheilutoiminnassa. Yhteisiä kohtaamisen areenoita toivottiin lisää, mutta oma tärkeä tehtävänsä on tietenkin myös maahanmuuttajille suunnatulla toiminnalla sekä järjestö- ja yhdistystoiminnalla.

Katoavatko kansalaistaidot vai ovatko ne uudelleen muotoutumassa tietoyhteiskunnan aikakaudella?

Hyvinvointibarometrin Pohjanmaan alueellisen aineiston tulosten valossa yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet näyttivät jossain määrin heikentyneen verrattuna vuoden 2009 barometrimittaukseen. Yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia ja niiden muutosta pidettiin keskustelussa isona ja vaikeana kysymyksenä, johon kuitenkin löytyi monipuolisia näkökulmia. Keskustelussa barometritulos kytkettiin ensinnäkin nykypäivän yhteiskunnallisiin muutoksiin. Vaikuttamiskanavat ovat muuttaneet muotoaan ja yhteiskunnallinen päätöksenteko on etään-

tynyt. Pohdinta tiivistyi kysymykseen: onko olemassa välineitä ja keinoja, joilla yksittäinen ihminen voi vaikuttaa tämän ajan yhteiskunnassa? Yhteiskunnallinen tilanne koettiin epävarmaksi, sillä kunta- ja palvelurakenteet ovat muutoksessa ja muutosten keskellä ei ehkä tiedetä, miten toimia. Puheenvuoroissa oltiin jossain määrin huolissaan demokraattisen ja poliittisen osallistumisen ohentumisesta (osin kuntaliitosten myötä) ja kyseenalaistettiin ihmisten todellisia vaikutusmahdollisuuksia nyky-yhteiskunnassa.

Osa asiantuntijoista huomautti perinteisten vaikutusmahdollisuuksien (esimerkiksi mielipidekirjoitukset, suora kontakti päättäjään) olevan edelleen käyttökelpoisia nykyajan yhteiskunnassa, vaikka niiden rinnalle on syntynyt uudenlaisia vaikuttamisen välineitä. Yhtäältä kansalaisen voi olla vaikea hahmottaa, mistä tarvittavaa tietoa saa, missä päätökset tehdään ja onko minulla mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksiin. Yhteiskunnallisesti epävarmassa tilanteessa ei tiedetä, miten toimia. Toisaalta korostettiin, että vanhoja ja uusia vaikuttamisen välineitä ja kanavia on tarjolla, mutta ihmisiä tulisi aktivoida ja ohjata käyttämään niitä. Esimerkiksi sosiaalinen media on noussut lyhyessä ajassa maailmanlaajuiseksi tärkeäksi yhteiskunnallisen ja poliittisen vaikuttamisen välineeksi, mutta sen potentiaalia ei ehkä vielä osata täysin hyödyntää. Keskustelussa esitettiin, että palvelujen käyttäjien asiantuntijuutta tarvitaan palvelujen kehittämisessä, jolloin vaikuttamismahdollisuuksia avautuu myös palveluraatien ja kokemusasiantuntijuuden kautta. Suuremmissa organisaatioissa vaikuttamismahdollisuuksien katsottiin olevan jo luottamuskyseminen.

Tunnistetaan paremmin haavoittavia elämäntilanteita, annetaan apua oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä psyykkisten pitkäaikaissairauksien ja yksinäisyyden vähentämiseksi

Psyykkiset pitkäaikaissairaudet ja yksinäisyys nousivat Pohjanmaan alueellisen kyselyaineistossa merkittävimiksi ajankohtaisiksi hyvinvoinnin riskitekijöiksi. Tätä pidettiin työpajassa hieman yllättävänä asiana. Työpajassa pohdittiin keinoja psyykkisten pitkäaikaissairauksien ja yksinäisyyden vähentämiseksi. Mielenterveyden pulmien ja yksinäisyyden nähtiin olevan kytköksissä toisiinsa: yksinäisyys voi jossain tapauksessa johtaa mielenterveysongelmiin ja mielenterveysongelmat voivat voimistaa yksinäisyyttä. Keskustelussa huomautettiin, että jotakin on mennyt pahasti pieleen, kun alueen ykköshaasteiksi barometrissa nousivat yksinäisyys ja psyykkiset pitkäaikaissairaudet. Asiaan tarvitaan kokonaisnäkökulmaa, koska tähän yhteyteen liittyy useampia ongelmia.

Keskustelussa ehdotettiin, että olisi syytä pureutua elämäntilanteisiin ja kriisitilanteisiin, joissa ihmiset yleensä jäävät yksin ja ennakoita ja ehkäistä yksinäisyyden syntymistä niihin liittyen. Elämänlaatu näissäkin tilanteissa on merkityksellistä ja niissä voidaan estää tilanteen paheneminen. Tarvitaan myös asennekasvatusta ja elämän perustaitoja (myös lapsille mahdollista) opetella kohtaamaan toisia ihmisiä myös tilanteissa, jotka ovat raskaita.

Kuormittavassa elämäntilanteessa elävät ihmiset eivät useinkaan kykene hakemaan itse apua. Näin ollen tärkeäksi nähtiin ns. matalan kynnyksen palvelut ja kohtaamispaikat, joiden piiriin on mahdollisimman helppo hakeutua. Kokonaisvaltaisen palveluohjauksen merkitystä korostettiin myös mielenterveyden ongelmista ja yksinäisyydestä kärsivien ihmisten auttamisessa. Lisäksi tärkeäksi nähtiin lapsuuteen satsaaminen ja ennaltaehkäisevä työ, joka on aloitettava riittävän varhain. Todettiin, että hyvään lapsuuteen on syytä panostaa, sillä mielenterveyden pulmien taustalla ovat usein kielteiset lapsuusajan kokemukset. Kolmannen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä tuotiin myös esille. Esimerkiksi perusterveydenhuollosta tulisi luoda paremmin yhteys kolmanteen sektoriin sekä muuttaa yhdistysten toimintatapoja siten, että niiden tuki vastaisi paremmin nykypäivän ihmisten tarpeita ja että henkilö ennen muuta tietäisi, mistä tukea on saatavilla.

Tehostetaanko palveluja jo liiaksi?

Keskustelussa tulkittiin hyvinvointibarometrin tulosta, jonka mukaan palvelujen saatavuus vaikeutuu lähivuosien aikana. Kuitenkin on muistettava, että barometrikyselyyn valitut palvelut olivat erilaisia: mukana oli ns. lähipalveluiksi luonnehdittavia palveluja sekä ns. keskitettyjä, laajan väestöpohjan palveluja. Vanhusten palveluasuminen nähtiin kriittisenä esimerkkinä. Samanaikaisesti kun Pohjanmaalla kohdataan jälkeenjääneisyys esteettömässä ympäristössä (esim. hissien rakentaminen) ja vanhusten palveluissa, vanhustenhuollon laatua seurataan nyt tarkasti. On syntynyt vaikea tilanne, vaikka ongelma on ollut pitkään tiedossa. Keskustelussa pidettiin huolestuttavana tilannetta, jossa samanaikaisesti odotetaan yhä useamman vanhuksen asuvan kotona, kun vanhusten määrä lisääntyy ja ikääntyvien asumispalveluita vähennetään.

Keskustelussa kysyttiin, onko tehokkuus liian keskeisellä sijalla palvelujakin ajateltaessa. Huolta kannettiin eettisten arvojen ja syrjäseutujen unohtamisesta sekä sosiaaliturvajärjestelmän rapautumisesta. Joukkoliikenteen todettiin toimivan huonosti haja-asutusalueilla. Kun palveluja yhä enemmän keskitetään, tulee myös huolehtia, että autottomat ihmiset pääsevät palvelujen piiriin. Palveluautot,

joissa on saatavilla useita palveluita samanaikaisesti, voisivat maaseudulla olla ratkaisu. Maaseutu nähtiin haasteellisena ja palveluyksiköt sielläkin tarpeellisina.

Hyvinvointibarometrin tuottamaa tietoa on mahdollista hyödyntää monitasoisesti

Tilaisuuden päätteeksi asiantuntijat keskustelivat mahdollisuuksista vaikuttaa kukin omalta osaltaan organisaationsa edustajana hyvinvoinnin ja palvelujen myönteisiin kehityskuluihin. Kysymykseen vastaaminen toimi yhteenvetona koko keskustelusta ja nosti esille tärkeimpiä asioita. Lisäksi pohdittiin hyvinvointibarometrin tuottaman tiedon hyödyntämistä osallistujien omassa työssä. Keskustelussa esitettiin mielenkiintoisia näkökulmia hyvinvointitiedon hyödyntämiseen ja pohdittiin osallistujien työhön liittyviä kehittämistarpeita, joiden pohjalta voitaisiin paremmin tarttua barometrin esiin nostamiin haasteisiin.

Tärkeimpinä kehittämistarpeina nähtiin raja-aitojen madaltaminen viranomaisyhteistyössä, tuplatyön vähentäminen (asiakkaan pallottelu ”luukulta luukulle”) ja ennaltaehkäisevään työhön panostaminen. Todettiin, että oikeista menetelmistä ja työtavoista on tietoa, jota tulee viedä käytäntöön, mutta myös uusien työmenetelmien ja -tapojen kehittämistä ja erityisesti käyttöönottoa vanhojen tilalle kaivattiin. Lisäksi korostettiin asiakkaan osallisuuden vahvistamista ja palveluohjauksen merkitystä. Asiakkaalta ei saa viedä vastuuta. Jos hänelle kuuluva vastuu viedään, niin saatetaan jopa vähentää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omassa asiassaan. Keskustelussa painotettiin, että kokemusasiantuntijoiden, asiakkaiden, alueen asukkaiden ääntä tulee nostaa esiin paitsi puheissa, myös käytännön toimissa. Asiantuntijat kokivat voivansa vaikuttaa asiakaslähtöisyyteen omassa työssään sekä yhteistyön kautta. Tärkeäksi nähtiin myös palvelujen teknologisten ratkaisujen kehittäminen siten, että ne tukevat vahvemmin palvelujen saatavuutta.

Hyvinvointibarometrin tuottama tieto koettiin hyödylliseksi. Esimerkkinä hyvinvointibarometrin tuottaman tiedon hyödyntämiseen mainittiin sen sähköinen hyvinvointikertomus, jatkoselvitysten tekeminen tiedon pohjalta ja vertaaminen, siihen, miltä omassa kunnassa näyttää näiden tietojen valossa (ATH-tutkimus ja hyvinvointibarometri). Eräässä puheenvuorossa pohdittiin mielenkiintoisesti oletusta siitä, että oletamme tekevämme ja toimivamme oikein (me viranomaiset/asiantuntijat), mutta tutkimustulos voikin kertoa aivan jotain muuta. Näin ollen alueellinen hyvinvointitieto saattaa tuottaa odottamattomiakin näkökulmia hyvinvointiin ja luoda tilaa uudenlaisille toimintatavoille. Keskustelussa nostettiin esille hyvinvointitiedon merkitys päätöksenteon tukena. Päätöksentekijöille pitää tarjota oikeata tietoa päätöksenteon pohjaksi. Puheenvuoroissa esitettiin, että hyvinvoin-

titietoa tulee käyttää ja levittää mm. osallistujien edustamissa organisaatioissa, oppilaitoksissa ja myös järjestökentän suuntaan. Lopuksi todettiin, että hyvinvointitiedon hyödyntämisessä ja sen käytäntöön viemisessä osallistujat voivat toimia niin sanottuina muutosagenteina ja viedä tätä keskusteltua visiota käytäntöön.

Bilaga 17. Sammandrag av workshopen under sammankomsten om Österbottens välfärdsbarometer (5.6.2013)

En sammankomst som behandlade invånarnas välfärd och service i Österbotten ordnades på Vaasa-opisto i Vasa 5.6.2013. Under eftermiddagen presenterades de preliminära resultaten av välfärdsbarometern i Österbotten. Utifrån barometerresultaten diskuterade man i två grupper välfärds- och servicesituationen i Österbotten i enlighet med akvariemetoden som bygger på utvärdering och dialog. Sammankomsten var riktad till medlemmarna i välfärdsgrupperna och dem som deltar i arbetet med välfärdsberättelserna i de österbottniska kommunerna, till medlemmarna i SONet BOTNIAs regionala styrgrupp och utvecklingsgruppen för produktion av regional välfärdsinformation i Österbotten samt landskapets centrala välfärdsaktörer, såsom dem som arbetar med välfärdsprojekt, företrädare för läroanstalter på social- och hälsovårdsområdet samt dem som arbetar i social- och hälsovårdsorganisationer. I evenemanget deltog företrädare för alla samarbetsområden i landskapet, i huvudsak social- och hälsovårdssektorn, sjukvårdsdistriktet, läroanstalterna, landskapsförbundet samt organisationer.

Vi närmar oss människan, erbjuder individuell servicehandledning och bedriver fungerande samarbete över sektorgränserna

Workshopavsnittet inleddes med en diskussion om hur man kunde främja tillgodoseendet av välfärden för de sämre lottade befolkningsgrupperna (bostadslösa, överskuldsatta, personer med missbruksproblem, arbetslösa och personer med mentala problem). Det konstaterades att dessa brister i välfärden och riskfaktorer är kopplade till varandra och syns i form av stora skillnader i välfärd och hälsa, så de marginaliserade grupperna borde identifieras. För att stärka välfärden för människor med många problem ansågs det viktigt att möta hela människan, att utvärdera situationen både på ett övergripande plan och individuellt och att erbjuda resurscentrerat stöd.

I diskussionen betonade olika experter betydelsen av individuell och övergripande servicehandledning för att hjälpa människor med många problem. Exempelvis

verksamhet på fältet, arbetsplatser med låg tröskel och god tillgång till service är viktiga för att främja välfärden för sämre lottade befolkningsgrupper. Som en minst lika viktig sak som servicehandledning lyftes i diskussionen fram gott samarbete mellan olika aktörer, där man koncentrerar sig uttryckligen på den klient som ska hjälpas och undviker att bolla honom eller henne mellan olika (service)sektorer. I diskussionen påpekades att det sektoriserade servicesystemet inte fungerar när det gäller människor med många problem. När det gäller klienter med många problem är det ofta så att man inte vet vart eller till vem han eller hon hör och därför kan det till exempel vara så att det inte finns något ställe att skicka klienten till när han eller hon skrivs ut från specialiserad sjukvård. Enligt deltagarnas åsikt måste det satsas på dessa frågor genom team- och myndighetssamarbete, så att olika sektorer ordnar den hjälp av individen behöver som en helhet. Det är också av största vikt att ge klienten möjlighet att delta i det egna ärendet, i det beslutsfattande som gäller honom eller henne och i hela servicestrukturen. Under diskussionen påpekades att basservicen och servicestrukturen måste fungera och att särskild uppmärksamhet måste fästas vid detta under svåra tider – liksom vid att samarbetet fungerar.

Som ett exempel på fungerande multiprofessionellt samarbete nämndes den verksamhetsmodell som tillämpas i en kommun, där olika myndigheter tillsammans går igenom en människas livssituation och på så sätt kan hjälpa klienten bättre. Man efterlyste en starkare roll för socialarbetet i myndighetssamarbetet. Det konstaterades också att kunskaperna om rehabilitering är bristfälliga och informationen om rehabiliteringsmöjligheter och hur rehabiliteringen är organiserad borde utökas. Dessutom föreslogs att aktörerna inom den offentliga sektorn borde ha bredare kunskap om organisationsverksamheten, eftersom också förenings- och kamratstöd är av väsentlig betydelse när det gäller att stöda välfärden för sämre lottade människor.

Under diskussionen nämndes vidare olika åtgärder för att främja enskilda befolkningsgruppers ställning. Det konstaterades att missbrukarproblemen håller på att öka. Det skulle behövas förmånliga bostäder för bostadslösa. Att hjälpa bostadslösa upplevdes överlag som en stor utmaning, men det borde finnas lösningar som är avsedda för dem. Det är nödvändigt att erbjuda arbetslösa hälsoundersökningar. Dessutom borde det finnas mera arbetsplatser med låg tröskel. Den växande arbetslösheten bland unga ingav oro och det borde skapas mera möjligheter till sysselsättning eller utbildning för unga. Som exempel nämndes satsning på yrkesutbildning. På det hela taget konstateras att det pratas mycket om att hjälpa dem som har det sämst ställt, men de konkreta gärningarna är få.

Integrationen av invandrare har i huvudsak lyckats – de har blivit en positiv del av den österbottniska kulturen

Deltagarna funderade på vilka åtgärder som stödjer den positiva utvecklingen av invandrarnas välfärd i Österbotten. Under diskussionen bedömde man att barometerresultatet förklaras av den i huvudsak lyckade integrationsprocessen för invandrarna, men det framfördes också att det finns välfärdsskillnader inom invandrarnas befolkningsgrupp. Av de österbottniska kommunerna har Närpes lång erfarenhet av invandrare. I kommunen har det funnits lediga arbetsplatser där man har behövt invandrare, men invandrargrupper vilkas integration misslyckades har flyttat från Närpes. Förutsättningen för lyckad integration ansågs vara att invandrarna lär sig språket och vill delta i och höra till samhället. I Österbotten har man också genomfört lyckade projekt med anknnytning till invandring.

I diskussionen framfördes att medierna framför mer invandrarvänliga synpunkter än förr och att invandrarna syns mera i samhället. Numera känner nästan alla personligen någon som invandrat. Det har funnits invandrare så länge i Österbotten att man har vant sig vid att de hör till kulturen här. Också myndigheternas erfarenheter och kunnande i frågor som för invandrare har stärkts.

Vid sidan av de positiva inläggen nämndes också utmaningar som hänför sig till invandrare. Attityderna mot invandrare och integrationen i samhället av andra och tredje generationens invandrare sågs fortfarande som problem. De kravaller med invandrarungdomar inblandade som bröt ut i Sverige i slutet av 2013 och risken för marginalisering avspeglades i diskussionen. Det vore också skäl att ingripa i marginaliseringsspiralen innan motsvarande kravaller uppstår i Finland. Dessutom måste man förutse servicebehoven för äldre människor med invandrarbakgrund som eventuellt inte behärskar landets språk. Konflikter kan uppstå genom att vården och omsorgen om äldre är ordnad på ett annat sätt i Finland än i deras hemland och släktens döttrar och svärdöttrar ofta deltar i arbetslivet på samma sätt som västerländska kvinnor.

På det hela taget betonades i diskussionen att i Österbotten har man redan en ganska lång erfarenhet av invandragenerationer som en del av samhället och olika gemenskaper, så de har rotat sig som en del av den österbottniska kulturen. Exempelvis för barn och ungdomar är invandrarkamrater som alla andra kamrater. Även invandrarnas tjänstvillighet i serviceyrken lyftes fram som en positiv sak. Man ansåg att gemensamma forum är viktiga, där majoritetsbefolkningen och invandrarna kan mötas, till exempel inom ramen för barnens idrottsverksamhet. Man efterlyste flera gemensamma mötesarenor, men även den verksamhet som är riktad till invandrarna spelar naturligtvis en viktig roll liksom organisations- och föreningsverksamhet.

Försvinner medborgarfärdigheterna eller kan de omformas under informationssamhällets tidsperiod?

I ljuset av resultaten av det regionala materialet från Österbotten för välfärdsbarometern tycktes möjligheterna att påverka samhällsutvecklingen har försämrats i någon mån jämfört med barometermätningen 2009. Möjligheterna att påverka i samhället och den förändring som inträffat i möjligheterna sågs som en stor och svår fråga i diskussionen, men den belystes ändå ur flera olika synvinklar. I diskussionen kopplades barometerresultatet för det första till dagens samhällsutveckling. Påverkningskanalerna har ändrat form och det samhälleliga beslutsfattandet har fjärmats. Funderingarna sammanfattades i frågan: finns det redskap och metoder med vilka en enskild människa kan påverka dagens samhälle? Samhällssituationen upplevdes som osäker, eftersom kommun- och servicestrukturer-na förändras och mitt bland förändringarna vet man kanske inte hur man ska agera. I inläggen var man i någon mån bekymrad för att det demokratiska och politiska deltagandet uttunnas (delvis i och med kommunsammanslagningarna) och ifrågasattes människornas faktiska påverkningsmöjligheter i dagens samhälle.

En del av experterna påpekade att de traditionella påverkningsmöjligheterna (till exempel insändare, direkt kontakt med beslutsfattaren) fortfarande är användbara i dagens samhälle, trots att det har uppkommit nya slags påverkningsredskap vid sidan av dem. Å ena sidan kan det vara svårt för en medborgare att uppfatta var man får den kunskap som behövs, var besluten fattas och har jag möjligheter att påverka besluten. När samhällssituationen är osäker vet man inte hur man ska agera. Å andra sidan betonades det att det finns gamla och nya redskap och kanaler för påverkan men människorna måste aktiveras och instrueras att använda dem. Exempelvis de sociala medierna har på kort tid stigit fram som det globalt viktigaste redskapet för samhälleliga och politisk påverkan, men man förstår kanske inte ännu att utnyttja deras potential helt. I diskussionen framfördes att serviceanvändarnas sakkunskap behövs för att utveckla servicen, så påverkningsmöjligheter öppnar sig också genom serviceråd och erfarenhetsexperter. I större organisationer ansågs påverkningsmöjligheterna redan vara en förtroende-fråga.

Sårbara livssituationer identifieras bättre, hjälp ges i rätt tid och med låg tröskel för att minska psykiska långtidssjukdomar och ensamhet

Psykiska långtidssjukdomar och ensamhet steg fram som viktigaste aktuella risk-faktorerna för välfärden i det regionala enkätmaterialet från Österbotten. I works-hopen ansågs detta vara något överraskande. I workshopen funderade man på metoder för att minska de psykiska långtidssjukdomarna och ensamheten. Men-tala problem och ensamhet ansågs vara kopplade till varandra: ensamhet kan i vissa fall leda till mentala problem och mentala problem kan förstärka ensamhet-en. I diskussionen påpekades att något har gått väsentligt snett när ensamhet och psykiska långtidssjukdomar steg fram som regionens främsta utmaning i barometern. Det behövs ett helhetsperspektiv på saken, eftersom flera problem är kopplade till sammanhanget.

I diskussionen föreslogs att det vore skäl att ingripa i livssituationer och krissituationer där människorna i allmänhet lämnas ensamma och att förutse och förhindra att ensamhet uppkommer i samband med dem. Livskvaliteten är av betydelse även i dessa situationer och det går att förhindra att situationen förvärras. Det be-hövs också attitydfostran och grundläggande livsfärdigheter (också möjligt för barn) för att lära sig möta andra människor även i tunga situationer.

Människor med en tung livssituation förmår ibland inte själva söka hjälp. Sålunda ansågs det viktigt med tjänster och mötesplatser med låg tröskel, dit det är så enkelt som möjligt att söka sig. Betydelsen av övergripande servicehandledning be-tonades också för att hjälpa människor som lider av mentala problem och ensam-het. Dessutom ansågs det viktigt att satsa på barndomen och förebyggande ar-bete, som måste starta tillräckligt tidigt. Det konstaterades att det är skäl att satsa på en bra barndom, för bakom mentala problem finns ofta negativa barndomsupp-levelser. Betydelsen av samarbete med tredje sektorn påpekades också. Det borde till exempel upprättas bättre kontakt mellan primärvården och tredje sektorn och så borde föreningarnas verksamhetsätt ändras så att deras stöd bättre mots-varar behoven hos dagens människor och så att en person framför allt skulle veta var han eller hon kan få stöd.

Effektiviseras servicen redan alltför mycket?

Under diskussionen försökte man tolka det resultat av välfärdsbarometer som sä-ger att tillgången till service försvåras under de närmaste åren. Man måste emellertid komma ihåg att de tjänster som valts ut för barometerenkäten var olika: där ingick service som kan karateriseras som så kallad närservice samt

centraliserad service som förutsätter ett brett befolkningsunderlag. Serviceboende för äldre sågs som ett kritiskt exempel. Samtidigt som man i Österbotten ligger efter när det gäller hinderlös miljö (t.ex. installation av hissar) och service för äldre, följs nu äldreomsorgens kvalitet noggrant. Situationen har blivit svår, trots att problemet varit känt länge. I diskussionen betraktades det som en oro-väckande situation att samtidigt som man väntar att allt fler äldre ska bo hemma ökar antalet äldre och minskar boendeservicen för äldre.

Under diskussionen frågade man om effektiviteten spelar en alltför central roll också när det gäller service. Man var bekymrad för att de etiska värdena och gles-bygden glöms bort och för att det sociala trygghetssystemet ska förfalla. Kollektiv-trafiken konstaterades fungera dåligt i glesbygden. När servicen koncentreras allt mer, måste man också se till att människor som saknar bil får tillgång till service. Servicebilar som erbjuder flera olika tjänster samtidigt kunde vara en lösning på landsbygden. Landsbygden sågs som en utmaning och det ansågs nödvändigt med serviceenheter även där.

Det är möjligt att utnyttja informationen från välfärdsbarometern på flera plan

Som avslutning på sammankomsten diskuterade experterna möjligheterna för var och en på sitt håll att som företrädare för sin organisation medverka till positiva utvecklingstrender för välfärden och servicen. Svaren på frågan utgjorde sammanfattning av hela diskussionen och lyfte fram de viktigaste sakerna. Dessutom funderade man hur den information som välfärdsbarometern gett kunde utnyttjas i deltagarnas eget arbete. Under diskussionen framfördes intressanta synpunkter på hur välfärdsinformationen kunde utnyttjas. Man funderade också på utvecklingsbehov i anslutning till deltagarnas arbetsuppgifter, så att man bättre skulle kunna ta tag i de utmaningar som barometern lyft fram.

De viktigaste utvecklingsbehov som nämndes var att riva skiljemurarna i myndighetssamarbetet, att minska dubbelarbetet (klienter som bollas "från lucka till lucka") och att satsa på förebyggande arbete. Man konstaterade att det finns kunskap om rätta metoder och arbetssätt, som borde omsättas i praktiken, men man efterlyste också utveckling och i synnerhet ibruktagande av nya arbetsmetoder och arbetssätt i stället för de gamla. Dessutom betonade man att klientens delaktighet bör stärkas liksom vikten av servicehandledning. Klienten får inte fråntas ansvaret. Om klienten fråntas sitt ansvar kan det till och med minska klientens möjligheter att påverka sitt ärende. Under diskussionen betonade man att erfarenhetsexperter, klienterna och regionens invånare borde få sin röst bättre

hörd, inte bara i tal utan också i praktiska åtgärder. Experterna upplevde att de kan påverka klientorienteringen i sitt eget arbete samt genom samarbete. Det ansågs också viktigt att utveckla tekniska servicelösningar så att det kraftigare stödjer tillgången på service.

Den information som välfärdsbarometern gav upplevdes som nyttig. Som exempel på ett sätt att utnyttja informationen från välfärdsbarometern nämndes den elektroniska välfärdsberättelsen, fortsatta utredningar som kan göras med informationen som grund och jämförelse med hur det ser ut i den egna kommunen i ljuset av dessa uppgifter (ATH-undersökningen och välfärdsbarometern). I ett inlägg dryftade talaren på ett intressant sätt hur vi (myndigheter/expertter) antar att vi gör och agerar rätt, men undersökningsresultatet kan berätta något helt annat. Sålunda kan regional välfärdsinformation ge även oväntade synpunkter på välfärden och bereda rum för nya verksamhetsätt. I diskussionen lyfte man fram välfärdsinformationens betydelse som stöd för beslutsfattandet. Beslutsfattarna bör erbjudas rätt information som grund för beslutsfattandet. I inläggen framfördes att välfärdsinformation bör användas och spridas bland annat i de organisationer som deltagarna företräder, i läroanstalter och även organisationer. Till slut konstaterades att när välfärdsinformationen utnyttjas och omsätts i praktiken kan deltagarna fungera som så kallade förändringsagenter och omsätta den vision som diskuterats i praktiken.

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUSARJA

A. TUTKIMUKSIA

1. Timo Toikko. Sosiaalityön amerikkalainen oppi: Yhdysvaltalaisen caseworkin kehitys ja sen yhteys suomalaiseen tapauskohtaiseen sosiaalityöhön. 2001.
 2. Jouni Björkman. Risk Assessment Methods in System Approach to Fire Safety. 2005.
 3. Minna Kivipelto. Sosiaalityön kriittinen arviointi: Sosiaalityön kriittisen arvioinnin perustelut, teoriat ja menetelmät. 2006.
 4. Jouni Niskanen. Community Governance. 2006. (verkkojulkaisu)
 5. Elina Varamäki, Matleena Saarakkala & Erno Tornikoski. Kasvu-yrityttömyyden olemus ja pk-yritysten kasvustrategiat Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
 6. Kari Jokiranta. Konkretisoituva uhka: Ilkka-lehden huumekirjoitukset vuosina 1970–2002. 2008.
 7. Kaija Loppela. Ryhmässä oppiminen – tehokasta ja hauskaa: Arviointitutkimus PBL-pedagogiikan käyttöönotosta fysioterapeuttikoulutuksessa Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuosina 2005–2008. 2009.
 8. Matti Ryhänen & Kimmo Nissinen (toim.). Kilpailukykyä maidontuotantoon: Toimintaympäristön tarkastelu ja ennakointi. 2011.
 9. Elina Varamäki, Juha Tall, Kirsti Sorama, Aapo Länsiluoto, Anmari Viljamaa, Erkki K. Laitinen, Marko Järvenpää & Erkki Petäjä. Liiketoiminnan kehittyminen omistajanvaihdoksen jälkeen: Case-tutkimus omistajanvaihdoksen muutostekijöistä. 2012
 10. Merja Finne, Kaija Nissinen, Sirpa Nygård, Anu Hopia, Hanna-Leena Hietaranta-Luoma, Harri Luomala, Hannu Karhu & Annu Peltoniemi. Eteläpohjalaiset elintavat ja terveystietoisuus: TERVAS: Terveelliset valinnat ja räätälöidyt syömisen ja liikkumisen mallit 2009–2011. 2012.
 11. Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Anmari Viljamaa, Tarja Heikkilä & Kari Salo. Eteläpohjalaisten sivutoimiyrittäjien kasvutavoitteet sekä kasvun mahdollisuudet. 2012.
 12. Janne Jokelainen. Hirsiseinän tilkermateriaalien ominaisuudet. 2012.
 13. Elina Varamäki & Seliina Päällysaho (toim.) Tapio Varmola – suomalaisen ammattikorkeakoulun rakentaja ja kehittäjä. 2013.
 14. Tuomas Hakonen. Bioenergiaterminaalin hankintaketjujen kantavuus eri kuljetusvälineillä ja -volyymeilla. 2013.
-

B. RAPORTTEJA JA SELVITYKSIÄ

1. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu: Tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma. 1998.
 2. Elina Varamäki, Ritva Lintilä, Taru Hautala & Eija Taipalus. Pk-yritysten ja ammattikorkeakoulun yhteinen tulevaisuus: Prosessin kuvaus, tuotokset ja toimintaehdotukset. 1998.
 3. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1996 – 1997 valmistuneiden sijoittuminen. 1999.
 4. Petri Kahila. Tietoteollisen koulutuksen tilanne- ja tarveselvitys Seinäjoen ammattikorkeakoulussa: Väliraportti. 1999.
 5. Elina Varamäki. Pk-yritysten tuleva elinkaari: Säilyykö Etelä-Pohjanmaa yrittäjämaakuntana? 1999.
 6. Seinäjoen ammattikorkeakoulun laatujärjestelmän auditointi 1998 – 1999: Itsearviointiraportti ja keskeiset tulokset. 2000.
 7. Heikki Ylihärtilä. Puurakentaminen rakennusinsinöörien koulutuksessa. 2000.
 8. Juha Ruuska. Kulttuuri- ja sisältötuotannon koulutusselvitys. 2000.
 9. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu: Tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma 2001. 2001.
 10. Minna Kivipelto (toim.). Sosionomin asiantuntijuus: Esimerkkejä kriminaalihuolto-, vankila- ja projektityöstä. 2001.
 11. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1998 – 2000 valmistuneiden sijoittuminen. 2002.
 12. Tapio Varmola, Helli Kitinoja & Asko Peltola (ed.). Quality and new challenges of higher education: International Conference 25. – 26. September, 2002. Seinäjoki Finland. Proceedings. 2002.
 13. Susanna Tauriainen & Arja Ala-Kauppila. Kivennäisaineet kasvavien nautojen ruokinnassa. 2003.
 14. Päivi Laitinen & Sanna Välisaari. Staphylococcus aureus -bakteerien aiheuttaman utaretulehduksen ennaltaehkäisy ja hoito lypsykarjatiljoilla. 2003.
 15. Riikka Ahmaniemi & Marjut Setälä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu: Alueellinen kehittäjä, toimija ja näkijä. 2003.
 16. Hannu Saari & Mika Oijennus. Toiminnanohjaus kehityskohteena pk-yrityksessä. 2004.
-

17. Leena Niemi. Sosiaalisen tarkastelua. 2004.
18. Marko Järvenpää (toim.) Muutoksen kärjessä: Kalevi Karjanlahti 60 vuotta. 2004.
19. Suvi Torkki (toim.). Kohti käyttäjäkeskeistä muotoilua: Muotoilukoulutuksen painotuksia SeAMK:ssa. 2005.
20. Timo Toikko (toim.). Sosiaalialan kehittämistyön lähtökohta. 2005.
21. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2001 – 2003 valmistuneiden sijoittuminen opiskelun jälkeen. 2005.
22. Tuija Pitkäköske, Sari Pajuniemi & Hanne Vuorenmaa (ed.). Food Choices and Healthy Eating: Focusing on Vegetables, Fruits and Berries: International Conference September 2nd – 3rd 2005. Kauhajoki, Finland. Proceedings. 2005.
23. Katariina Perttula. Kokemuksellinen hyvinvointi Seinäjoen kolmella asuinalueella: Raportti pilottihankkeen tuloksista. 2005.
24. Mervi Lehtola. Alueellinen hyvinvointitiedon malli: Asiantuntijat puhujina. Hankkeen loppuraportti. 2005.
25. Timo Suutari, Kari Salo & Sami Kurki. Seinäjoen teknologia- ja innovaatiokeskus Frami vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta edistävänä ympäristönä. 2005.
26. Päivö Laine. Pk-yritysten verkkosivustot: Vuorovaikutteisuus ja kansainvälistyminen. 2006.
27. Erno Tornikoski, Elina Varamäki, Marko Kohtamäki, Erkki Petäjä, Tarja Heikkilä & Kirsti Sorama. Asiantuntijapalveluyritysten yrittäjien näkemys kasvun mahdollisuuksista ja kasvun seurauksista Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla: Pro Advisor -hankkeen esiselvitystutkimus. 2006.
28. Elina Varamäki (toim.) Omistajanvaihdosnäkömät ja yritysten jatkuvuuden edistäminen Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
29. Thorsten Beck, Henning Bruun-Schmidt, Helli Kitinoja, Lars Sjöberg, Owe Svensson & Alfonsas Vainoras. eHealth as a facilitator of transnational cooperation on health: A report from the Interreg III B project "eHealth for Regions". 2007.
30. Anmari Viljamaa & Elina Varamäki (toim.) Etelä-Pohjanmaan yrittäjyykskatse 2007. 2007.
31. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Eija Taipalus & Marja Lautamaja. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2004 – 2005 valmistuneiden sijoittuminen opiskelujen jälkeen. 2007.
32. Sulevi Riukulehto. Tietoa, tasoa, tekoja: Seinäjoen ammattikorkeakoulun ensimmäiset vuosikymmenet. 2007.

-
33. Risto Lauhanen & Jussi Laurila. Bioenergian hankintalogistiikka: Tapaustutkimuksia Etelä-Pohjanmaalta. 2007. (verkkojulkaisu).
 34. Jouni Niskanen (toim.). Virtuaalioppimisen ja -opettamisen Benchmarking Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen yliopistokeskuksen sekä Kokkolan yliopistokeskuksen ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun Averkon välillä keväällä 2007. Loppuraportti. 2007. (verkkojulkaisu).
 35. Heli Simon & Taina Vuorela. Ammatillisuus ammattikorkeakoulujen kielten- ja viestinnänopetuksessa: Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005–2006. 2008. (verkkojulkaisu).
 36. Margit Närvä, Matti Ryhänen, Esa Veikkola & Tarmo Vuorenmaa. Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista. Loppuraportti. 2008.
 37. Anu Aalto, Ritva Kuoppamäki & Leena Niemi. Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyspedagogisia ratkaisuja: Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan yksikön kehittämishanke. 2008. (verkkojulkaisu)
 38. Anmari Viljamaa, Marko Rossinen, Elina Varamäki, Juha Alarinta, Pertti Kinnunen & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2008. 2008. (verkkojulkaisu).
 39. Risto Lauhanen. Metsä kasvaa myös Länsi-Suomessa: Taustaselvitys hakkuumahdollisuuksista, työmääristä ja resurssitarpeista. 2009. (verkkojulkaisu).
 40. Päivi Niiranen & Sirpa Tuomela-Jaskari. Haasteena ikäihmisten päihdeongelma?: Selvitys ikäihmisten päihdeongelman esiintyvyydestä pohjalaismaakunnissa. 2009. (verkkojulkaisu).
 41. Jouni Niskanen. Virtuaaliopetuksen ajokorttikonsepti: Portfoliotyyppinen henkilöstökoulutuskokonaisuus. 2009. (verkkojulkaisu)
 42. Minttu Kuronen-Ojala, Pirjo Knif, Anne Saarijärvi, Mervi Lehtola & Harri Jokiranta. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009: Selvitys pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden tilasta sekä niiden muutossuunnista. 2009. (verkkojulkaisu).
 43. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas & Pentti Rauhala. Seinäjoen ammattikorkeakoulu: Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan arviointiraportti. 2010.
 44. Elina Varamäki (toim.), Pertti Kinnunen, Marko Kohtamäki, Mervi Lehtola, Sami Rintala, Marko Rossinen, Juha Tall & Anmari Viljamaa. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2010. 2010.
 45. Elina Varamäki, Marja Lautamaja & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan omistajanvaihdosbarometri 2010. 2010.
 46. Tiina Sauvula-Seppälä, Essi Ulander & Tapani Tasanen (toim.). Kehittyvä metsäenergia: Tutkimusseminaari Seinäjoen Framissa 18.11.2009. 2010.
-

-
47. Veli Autio, Jouni Björkman, Peter Grönberg, Markku Heinisuo & Heikki Ylihärsilä. Rakennusten palokuormien inventaariotutkimus. 2011.
 48. Erkki K. Laitinen, Elina Varamäki, Juha Tall, Tarja Heikkilä & Kirsti Sorama. Omistajanvaihdokset Etelä-Pohjanmaalla 2006 – 2010: Ostajayritysten ja ostokohteiden profiilit ja taloudellinen tilanne. 2011.
 49. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä & Marja Lautamaja. Nuorten, aikuisten sekä ylempään tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään: Seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2006 – 2008 valmistuneille. 2011.
 50. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas & Pertti Rauhala. Evaluation report for research, development and innovation activities. 2011.
 51. Ari Haasio & Kari Salo (toim.) AMK 2.0: Puheenvuoroja sosiaalisesta mediasta ammattikorkeakouluissa. 2011.
 52. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall & Erno Tornikoski. Eteläpohjalaiset yrittäjät liiketoimintojen ostajina, myyjinä ja kehittäjinä. 2011.
 53. Jussi Laurila & Risto Lauhanen. Pienen kokoluokan CHP-tekniologiasta lisää voimaa Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueelle. 2011.
 54. Tarja Keski-Mattinen, Jouni Niskanen & Ari Sivula. Ammattikorkeakouluopintojen ohjaus etätyömenetelmillä. 2011.
 55. Tuomas Hakonen & Jussi Laurila. Metsähakkeen kosteuden vaikutus polton ja kaukokuljetuksen kannattavuuteen. 2011.
 56. Heikki Holma, Elina Varamäki, Marja Lautamaja, Hannu Tuuri & Terhi Anttila. Yhteistyösuhteet ja tulevaisuuden näkymät eteläpohjalaisissa puualan yrityksissä. 2011.
 57. Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Kari Salo & Tarja Heikkilä. Sivutoimiyrittäjyyden rooli ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa. 2011.
 58. Kimmo Nissinen (toim.). Maitilan prosessien kehittäminen: Lypsy-, ruokinta- ja lannankäsittely- sekä kuiritusprosessien toteuttaminen: Maitohygienian turvaaminen maitotiloilla: Teknologisia ratkaisuja, rakiennuttaminen ja tuotannon ylösajo. 2012.
 59. Matti Ryhänen & Erkki Laitila (toim.). Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla: Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä. 2012.
 60. Jarkko Pakkanen, Kati Katajisto & Ulla El-Bash. Verkostoitunut älykkäiden koneiden kehitysympäristö: VÄLKKY-projektin raportti. 2012.
 61. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall, Aapo Lämsiluoto & Anmari Viljamaa. Ostajien näkemykset omistajanvaihdoksen toteuttamisesta ja onnistumisesta. 2012
-

-
62. Minna Laitila, Leena Elenius, Hilkka Majasaari, Marjut Nummela & Annu Peltoniemi (toim.). Päihdetyön oppimista ja osaamista ammattikorkeakoulussa. 2012
 63. Ari Haasio (toim.). Verkko haltuun!: Nätet i besittning!: Näkökulmia verkostoituvaan kirjastoon. 2012
 64. Anmari Viljamaa, Sanna Joensuu, Beata Tajjala, Seija Råtts, Tero Turunen, Kaija-Liisa Kivimäki & Päivi Borisov. Elävästä elämästä: Kumppaniyrityspedagogiikka oppimisympäristönä. 2012.
 65. Kirsti Sorama. Klusteriennakointimalli osaamistarpeiden ennakointiin: Ammatillisen korkea-asteen koulutuksen opetussisältöjen kehittäminen. 2012.
 66. Anna Saarela, Ari Sivula, Tiina Ahtola & Antti Pasila. Mobiilisovellus bioenergia-alan oppimisympäristöksi: Bioenergia-asiantuntijuuden kehittäminen työelämälähtöisesti -hanke. 2013
 67. Ismo Makkonen. Korjuri vs. koneketju energiapuunkorjuussa. 2013.
 68. Ari Sivula, Risto Lauhanen, Anna Saarela, Tiina Ahtola & Antti Pasila. Bioenergia-asiantuntijuutta kehittämässä Etelä-Pohjanmaalla. 2013.
 69. Juha Tall, Kirsti Sorama, Piia Tulisalo, Erkki Petäjä & Ari Virkamäki. Yrittäjyys 2.0. – menestyksen avaimia. 2013.
 70. Anu Aalto & Salla Kettunen. Hoivayrittäjyys ikääntyvien palveluissa - nyt ja tulevaisuudessa. 2013.
 71. Varpu Hulsu, Tuomas Hakonen, Risto Lauhanen & Jussi Laurila. Metsänomistajien energiapuun myyntihalukkuus Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäkeskusalueella. 2013.
 72. Anna Saarela, Nuoren metsän hoitokohteen ympäristönhoito ja työturvallisuus: Suomen metsäkeskuksen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueyksikön alueella toimivien energiapuuyrittäjien haastattelu. 2014
 74. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall, Anmari Viljamaa & Aapo Länsiluoto. Omistajanvaihdoksen toteutus ja onnistuminen ostajan ja jatkajan näkökulmasta. 2013
 76. Elina Varamäki, Juha Tall, Anmari Viljanmaa, Kirsti Sorama, Aapo Länsiluoto, Erkki Petäjä & Erkki K. Laitinen. Omistajanvaihdos osana liiketoiminnan kehittämistä ja kasvua - tulokset, johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset. 2013
-

77. Kirsti Sorama, Terhi Anttila, Salla Kettunen & Heikki Holma
Maatilojen puurakentamisen tulevaisuus : Elintarvikeklusterin ennakointi.
2013
78. Hannu Tuuri, Heikki Holma, Yrjö Ylkänen, Elina Varamäki & Martti Kangas
niemi, Kuluttajien ostopäätöksiin vaikuttavat tekijät ja oheispalveluiden tar-
peet huonekaluhankinnoissa : Eväitä kotimaisen huonekaluteollisuuden
markkina-aseman parantamiseksi. 2013

C. OPPIMATERIAALEJA

1. Ville-Pekka Mäkeläinen. Basics of business to business marketing. 1999.
2. Lea Knuuttila. Mihin työhjausta tarvitaan?: Oppimateriaalia sosiaalialan
opiskelijoiden työnohjauskurssille. 2001.
3. Mirva Kuni, Petteri Männistö & Markus Välimaa. Leikkauspelot ja niiden
hoitaminen. 2002.
4. Ilpo Kempas & Angela Bartens. Johdatus portugalin kielen ääntämiseen:
Portugali ja Brasilia. 2011.
5. Ilpo Kempas. Ranskan kielen prepositio-opas: Tavallisimmat tapaukset,
joissa adjektiivi tai verbi edellyttää tietyn preposition käyttöä tai esiintyy
ilman prepositiota. 2011.

D. OPINNÄYTETÖITÄ

1. Hanna Halmesmäki & Merja Halmesmäki. Työvoiman osaamistarvekartoitus
Etelä-Pohjanmaan metalli- ja puualan yrityksissä. 1999.
2. Tiina Kankaanpää, Maija Luoma-aho & Heli Sinisalo. Kymmenen metrin
kävelytestin suoritusohjeet CD-rom levyllä: Aivoverenkiertohäiriöön
sairastuneen kävelyn mittaaminen. 2000.
3. Laura Elo. Arvojen rooli yritysmaailmassa. 2001.
4. Nina Anttila. Päälle käyvää: Vaatemallisto ikääntyvälle naiselle. 2002.
5. Jaana Jeminen. Matkalla muotoiluhyttäjyyteen. 2002.
6. Päivi Akkanen. Lypsääkö meillä tulevaisuudessa robotti? 2002.
7. Johanna Kivioja. E-learningin alkutaival ja tulevaisuus Suomessa. 2002.
8. Heli Kuntola & Hannele Raukola. Naisen kokemuksia minäkuvan
muuttumisesta rinnanpoistoleikkauksen jälkeen. 2003.
9. Jenni Pietarila. Meno-paluu -lauluillan tuottaminen: Produktion tuottajan
käsikirja. 2003.

-
10. Johanna Hautamäki. Asiantuntijapalvelun tuotteistaminen case: Avaimet markkinointiin, kehittyvän yrityksen asiakasohjelma -pilotti projekti. 2003.
 11. Sanna-Mari Petäjäistö. Teollinen tuotemuotoiluprosessi: Sohvapöydän ja sen oheistuotteiden suunnittelu. 2004.
 12. Susanna Patrikainen. Nuorekkaita asukokonaisuuksia Mode LaRose Oy:lle: Vaatemallien suunnittelu teolliseen mallistoon. 2004.
 13. Tanja Rajala. Suonikohjuleikkaukseen tulevan potilaan ja hänen perheensä ohjaus päiväkirurgisessa yksikössä. 2004.
 14. Marjo Lapiolahti. Maksuvalmiuslaskelmien toteutuminen sukupolvenvaihdostiloilla. 2004.
 15. Marjo Taittonen. Tutkimusmatka syrjäytymisen maailmaan. 2004.
 16. Minna Hakala. Maidon koostumus ja laatutekijät. 2004.
 17. Anne Uusitalo. Tuomarniemen ympäristöohjelma. 2004.
 18. Maarit Hoffrén. Vaihtelua kasviksilla: Kasvisruokalistan kehittäminen opiskelijaravintola Risettiin. 2004.
 19. Sami Karppinen. Tuomarniemen hengessä: Arkeista antologiaksi. 2005.
 20. Elina Syrjänen & Anne-Mari Uschanoff. Messut – ideasta toimintaan: Messutoteutus osana yrityksen markkinointiviestintää. 2005.
 21. Ari Sivula. Metahakemiston ja LDAP-hakemiston asennus, konfigurointi ja ohjelmointi Seinäjoen koulutuskuntayhtymälle. 2006. (verkkojulkaisu).
 22. Johanna Väliniemi. Suorat kaaret: kattaustekstiilien suunnittelu yhteistyössä tekstiiliteollisuuden kanssa. 2006. (verkkojulkaisu).
-

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Kalevankatu 35, 60100 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-5863-62-8 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)